

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἔκδοσις παγκυπρῆς συλλογῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως
«οἱ φίλοι τῆς ἁγίας ὀρθῆς»

ἀριθμὸς 102 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2014

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΈΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΩ ἉΓΙΩ ὍΡΩΣ»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

T.K. 25524 - 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οί συνεργάτες ἔχουν τὴν εὐθύνη τῶν ἀποψεῶν τους.

* * *

Ἐτήσια συνδρομὴ Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμὴ τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομὴ Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ: \$ 10.

Ἄο τραπεζικὸς λογαριασμὸς τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὅρους»,

173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

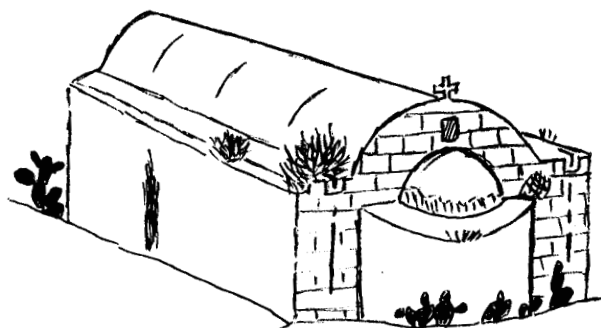
1. Ἀρχιμανδρίτη Γεώργιου, Ὁ Κύριος Ἰησοῦς θύτης καὶ θῦμα 1
2. Ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινόν», Προσωρινὴ καὶ αἰώνια δόξα 5
3. Ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Πορφυρίου τοῦ Καυσοκαλυβίτη 8
4. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Πότε ἀποκτᾶ ψυχὴ τὸ ἔμβρυο; 10
5. Ἑλένης Παπαγεωργίου, Ἕνας λευίτης ἀπὸ τὴν κατεχόμενὴ Τρῦπημένη 12
6. Ἐλευθέριου Οἰκονομάκου, Τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ γυναίκα σὲ καιροῦς
φεμινιστικῆς ὑστερίας (β') 15

Β' Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΕΜΟΥΜΕΝΗ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

7. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Διωγμοὶ καὶ Καινὴ Διαθήκη 20
8. Δημήτρη Καππαῖ, Διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν στὸ ρωμαϊκὸ κράτος μέχρι τὸ
313 μ.Χ. 24
9. Βασίλειου Χαραλάμπους, «Ἐπειδὴ περ εἰδώλων καταφρόνησεν» 28
10. Πρωτοπρεσβύτερου Ἁγγελου Ἀγγελακόπουλου, Οἱ διωγμοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ
τοὺς αἰρετικούς Ἀρειανούς 32
11. Πρωτοπρεσβύτερου Ἁγγελου Ἀγγελακόπουλου, Οἱ διωγμοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ
τοὺς αἰρετικούς Μονοφυσίτες 38
12. Κυριάκου Σαμάρ, Οἱ Εἰκονομάχοι ὡς διώκτες τῶν Χριστιανῶν 49

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στὴ β' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου)

13. Ἀντώνη Πιλλᾶ, Τό μαρτύριο τῶν 13 μοναχῶν τῆς Καντάρας στά χρόνια τῆς Φραγκοκρατίας	55
14. Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Μεταλλινοῦ, Τό Γένος διώκεται καί στήν Τουρκοκρατία	59
15. Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας ἀντιμέτωπη μέ τό διωγμό	64
16. Μάλαμας Βέργου - Στυλιανοῦ, Τό ὀλοκαύτωμα τῶν Ὀρθοδόξων Ρώσων κατά τόν 70ετῆ διωγμό 1917-1987	67
17. Χρίστου Δημητριάδη, Τό μαρτύριο τῶν Σέρβων νεομαρτύρων τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου	71
18. Γεωργίου Δ. Κούβελα, Τά ματωμένα ράσα τῆς Κατοχῆς	74
19. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Ζόζουλακ, Τό φαινόμενο τῶν διωγμῶν	77
20. Γεώργιου Ε. Κρασανάκη, Ἡ ψυχολογία τῶν διωκομένων Χριστιανῶν	81
21. Στέλιου Παπαντωνίου, Μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν κατά τή ρωμαϊκή περίοδο	84
22. Χρυστάλας Στυλιανοῦ, Οἱ γυναῖκες κατά τήν περίοδο τῶν διωγμῶν	88
23. Στέφανου Κασπαρή, Παιδομάρτυρες	91
24. Φώτιου Σχοινᾶ, Ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιά τούς μάρτυρες καί τό μαρτύριό τους	96
25. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Τό μαρτύριο κατά τούς θεοφόρους Πατέρες	99
26. Παναγιώτη Τελεβάντου, Ἐκκλησιαστικές εἰδήσεις	101
27. Ἐπισκόπηση περιοδικοῦ τύπου	105
28. Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	108

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Φορητή εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Φιλανθρώπου ἀπό τήν Ἐγκλείστρα τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου (Τάλα, ἐπαρχία Πάφου). Σήμερα βρίσκεται στό μουσεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου. Ἔργο τοῦ 1170 μ.Χ.

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σολομωνῆς. Κατεχόμενη Κώμα τοῦ Γιαλοῦ, ἐπαρχία Ἀμμοχώστου. Κτίσμα τοῦ 8ου αἰῶνος.

Ἀρχιμανδρίτη Γεώργιου

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΥΤΗΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑ

«Ὡς ἐνιαύσιος ἄμνος, ὁ εὐλογούμενος ἡμῖν, στέφανος χρυστός ἐκούσως, ὑπὲρ πάντων τέθυται, Πάσχα τὸ καθαρτήριον καὶ αὐθις ἐκ τοῦ τάφου ὠραῖος, δικαιοσύνης ἡμῖν ἐλαμψεν Ἥλιος».

(Ἐναστάσιμος Κανὼν, ὠδή δ').

ατά τὴν ἔξοδό του ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ τυραννίδα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς προσετάχθη ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ φάγη τὸν πασχάλιο ἄμνο (Ἐξ. β' 3-10), ὁ ὁποῖος προετύπωνε τὸ ἀληθινὸ Πάσχα, «τὸν Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (πρβλ. Ἰω. α' 29) καὶ θυσιαζόμενο ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Τὴν Μ. Παρασκευὴ θά δοῦμε καὶ πάλι τὸν Κύριό μας ὑψωμένο ἐπάνω στό ξύλο τοῦ Σταυροῦ, καταπληγόμενο καὶ πάσχοντα.

Ἡ Ὁρθόδοξος ἀγιογραφία τῆς Σταυρώσεως δέν τὸν παριστᾷ ὡς ἓνα ταλαίπωρο διὰ σταυροῦ κατάδικο σέ ἐπώδυνο καὶ ἀτιμωτικό θάνατο, ἀλλὰ ὡς τὸν Θεάνθρωπο Κύριο, πού πονᾷ καὶ πάσχει ὡς τέλειος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ πού ὡς Κύριος τῆς δόξης δεσπόζει τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου. Γι' αὐτὸ καὶ προτιμᾷ ἀντὶ τοῦ «Ἰησοῦς Ναζωραῖος Βασιλεὺς Ἰουδαίων», τὴν γραφὴ «Ὁ Βασιλεὺς τῆς Δόξης».

Καὶ πράγματι, ὁ Κύριός μας ἀνέβηκε ἐκούσιως ἐπάνω στὸν Σταυρὸ ὡς Βασιλεὺς πού θυσιάζεται γιὰ τοὺς ὑπηκόους του. Συγχρόνως ὡς ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς πού τελεῖ τὴν μόνη ἀληθινὴ καὶ σώζουσα θυσία, πού ἀγιάζει τὸν σύμπαντα κόσμον. Ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ θυσιαστήριο, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τελεῖ τὴν λυτρωτικὴ γιὰ τὸν κόσμο θυσία Αὐτός πού εἶναι συγχρόνως καὶ θῦμα καὶ θύτης. Θυσιάζει τὸν ἑαυτό Του ἀπὸ ἀπειρὴ ἀγάπη γιὰ τὸ πλάσμα Του. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης μᾶς λέγει ὅτι, ἂν καὶ θά μπορούσε μέ ἀπλούστερο τρόπο νὰ μᾶς σώση, προτίμησε αὐτὸν τὸν ἐπώδυνο καὶ ἀτιμωτικό θάνατο, γιὰ νὰ δεῖξη τὴν ἀπροσμέτρητη ἀγάπη Του πρὸς τὸ λογικὸ πλάσμα Του καὶ γιὰ νὰ μᾶς παρακινήση, νὰ μὴ προτιμοῦμε τίποτε περισσότερο ἀπὸ Αὐτόν.

Στὴν πρό τοῦ Πάθους Ἀρχιερατικὴ προσευχὴ Του ὁ Κύριος ἀναφέρει: «ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτόν» (Ἰω. 12' 19), πού σημαίνει, κατὰ τὸν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, ὅτι προσφέρω τὸν ἑαυτό μου θυσία, ὡς θῦμα ἄμωμο, ἀφιερωμένο στὸν Θεό, στό ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσιαστήριο, ὥστε διὰ τοῦ αἵματος τῆς θυσίας μου νὰ γίνουν ὅλοι οἱ μαθητὲς μου μέτοχοι τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας πού πηγάζει ἀπὸ αὐτὴν

τήν θυσία (PG 74, 544).

Στήν συνέχεια οί αγιαζόμενοι πιστοί γίνονται καί αὐτοί θύματα ἅγια, ἀφιερωμένα στόν Θεό (Ἰω. Χρυσ., ΕΠΕ 14, 592), ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος «*παρασιῆσαι τά σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ*» (Ρωμ. ιβ' 1).

Ὅμως, ἄν καί ὁ Κύριος ἔπαθε καί ἀπέθανε ὑπέρ τοῦ ἁγιασμοῦ καί τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, πολλοί ἔμελλε νά μείνουν ἀποξενωμένοι τῆς Χάριτός Του, τοῦ ἁγιασμοῦ καί τῆς σωτηρίας. Αὐτός ἦταν, κατά τόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἀγιορείτη, καί ὁ μεγαλύτερος πόνος Του. Γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος: Ἄν ἔλυπήθη τόσο πολύ βλέποντας τήν Ἱερουσαλήμ, ὥστε «ἔκλαυσε καί ἐθρήνησε διά τήν αἰχμαλωσίαν καί καταστροφὴν ὅπου ἔμελλε νά πάθῃ ἀπό τούς Ρωμαίους... πόσο μᾶλλον τότε ἔλυπειτο καί ἔκλαιε δι' αὐτούς βλέποντας πῶς ἐσταύρωσαν Αὐτόν πού ἔμελλε νά τούς σώσῃ».

Ὅμως πολύ περισσότερο ἀπό τήν κακία τῶν σταυρωτῶν Του «ἐλύπει τήν ψυχὴν τοῦ Κυρίου ἡ ἀχαριστία τῶν Χριστιανῶν, διότι ἐστοχάζετο πόσοι ἀπό αὐτούς τούς πιστούς καί ἐξαγορασμένους μέ τό αἷμά Του Χριστιανούς ἔχουν νά καταπατήσουν αὐτό τό πάντιμον αἷμα καί πάθος Του, πόσοι ἔχουν νά καταφρονήσουν τās ἐντολās Του, πόσους ἔχει νά κερδίσῃ ὁ διάβολος» (Πνευμ. Γυμνάσματα, Μελέτη ΛΑ'). Γι' αὐτό καί πρὸς τίς γυναῖκες πού ἔκλαιαν βλέποντάς Τον νά αἶρῃ τόν Σταυρόν Του, ἔλεγε: «*Μή κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καί ἐπὶ τά τέκνα ὑμῶν*» (Λουκ. κγ' 28).

Καί πράγματι, ἡ ζωφόρος θυσία τοῦ Κυρίου μας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ μένει ἀνεργός, ἄν καί ἐμεῖς δέν συνεργήσουμε θυσιάζοντας καθ' ἡμέραν τό ἐγωϊστικό μας θέλημα, τίς ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίες μας καί τίς ἀντίθεες κινήσεις τῆς ψυχῆς μας, καί καθιστώντας διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ τούς ἑαυτούς μας θυσία εὐάρεστη στόν Θεό.

Κατά τόν ἅγιο Αὐγουστῖνο, τρεῖς σταυροί ὑπῆρχαν στόν Γολγοθᾶ: Ὁ Σταυρός τοῦ Ἀναμαρτήτου, πού εἶναι ἀκατανόητος καί ἀσύλληπτος στήν πεπερασμένη διάνοιά μας. Ὁ Σταυρός τοῦ μετανοοῦντος ληστοῦ, πού προσιδιάζει σέ ὅλους τούς ἀγωνιζομένους Χριστιανούς, πού καθιστοῦν τόν ἑαυτό τους μέ τήν μετάνοιά τους ἁγία θυσία γιά τόν Θεό. Καί ὁ σταυρός τοῦ ἀμετανοήτου ληστοῦ, πού ἐγωϊστικά φερόμενος ἀποκλείει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν χαρά τῆς ὑποφωσκούσης ἐνδόξου καί λαμπροφόρου Ἀναστάσεως.

Ὁ Κύριός μας δέν ἔπαυσε μέχρι σήμερα νά ἀγωνιᾶ, νά πονᾶ καί νά φροντίζει γιά τήν σωτηρία μας. Τό λέγει πολύ ὁμορφα ὁ Ἰδιος: «*Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι*» (Ἰω. ε' 17). Κατά τούς ἁγίους Πατέρας, ὁ Κύριος δέν ἔπαυσε νά προνοῇ καί νά τά διακυβερνᾶ, κυρίως ὁμως νά φροντίζει γιά τόν ἁγιασμό τοῦ κατ' εἰκόνα Του πλασθέντος δημιουργήματός Του.

Στήν ἀγωνία αὐτή καί τόν πόνο τοῦ Κυρίου μας συμμετέχουν καί

ὄλοι οἱ πιστοὶ δοῦλοί του. Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης δὲν ἔπαυε καθ' ὅλη τὴν ζωὴ του νὰ πονᾷ καὶ νὰ κλαίῃ ὑπὲρ ὅλου τοῦ Ἀδάμ, δηλαδὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ μάλιστα ὅσο περισσότερο ἀγιάζεται κάποιος, τόσο περισσότερο αὐξάνουν καὶ οἱ ὀδύνες του γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Πῶς λοιπὸν καὶ σήμερα οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ μποροῦν νὰ ἡσυχάζουν, βλέποντας τὴν ἁμαρτία καὶ τὸ σκότος νὰ κυριαρχοῦν; «*Ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου*», ἀνακράζουν θρηνητικά μαζί μέ τόν προφητάνακτα Δαυίδ (Ψαλμ. 118). Ὁ πόνος τους γίνεται πιό βαθύς, καθὼς βλέπουν νὰ λιγοστεύῃ ἡ πίστις στὸν Ἀναστάνα Χριστό. Ἀκόμη, καθὼς βλέπουν νὰ «βάπτεται κάλαμος ἀποφάσεως παρά κριτῶν ἀδίκων» κατὰ τοῦ Κυρίου τῆς Δόξης, ὁ ὁποῖος μέσῳ τῆς Πανθηρησκείας ἐξισοῦται μέ τούς πλάνους “θεοὺς” τῶν ἔθνων, καὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου. Περνᾷ ἡ Μ. Ἑβδομάδα καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα, χωρὶς τὴν συγκλονιστικὴ αἴσθησι, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, ὁ Ἐνανθρωπήσας προαιώνιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, πάσχει, σταυροῦται, ἀποθνήσκει καὶ θάπτεται ὡς ἄνθρωπος θνητός, γιὰ νὰ μᾶς ἀναστήσῃ ἀπὸ τὴν φθορά καὶ τὸν θάνατο ὡς Θεὸς ἀθάνατος, ὅτι σηκώνει ὡς φιλόανθρωπος τὴν καθημερινή μας ταλαιπωρία καὶ τὸν καθημερινό μας ποικιλότηροπο θάνατο, ὥστε ἐμεῖς νὰ ζοῦμε ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν ἀπελπισία καὶ τὰ ἀδιέξοδα.

Διότι ἡ τελικὴ πράξις τῆς ἱστορίας δὲν εἶναι ὁ σταυρός, τὸ πάθος, ἡ ἀγωνία καὶ ὁ πόνος. Εἶναι ἡ ἀνάστασις.

Ὁ Κύριός μας, ἀφοῦ ἀπέθανε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἀναστήθηκε καὶ ἐπλήρωσε τὰ σύμπαντα μέ τὸ ὑπέρλαμπρο Φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Του, χαρίζοντας τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του σέ ὅσους συμπορεύονται καὶ συσταυρώνονται καθημερινά μαζί Του. Καὶ ἡ ἀκλόνητη πίστις στὸν Χριστό εἶναι σταυρός καὶ ἀνάστασις.

Τὸ ἀδιαμφισβήτητο ἱστορικὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου διαλύει ὅλα τὰ σκόπη τῆς ἁμαρτίας, τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου. «*Χριστός ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος Αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει*» (Ρωμ. στ' 9).

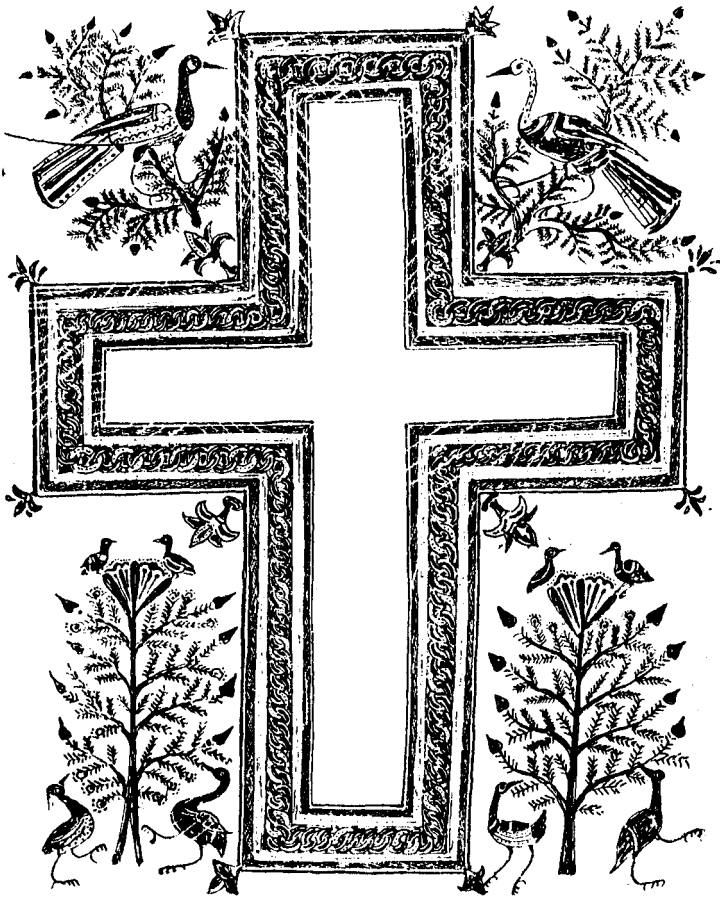
Ἄς ἀφήσουμε καὶ ἐμεῖς, ἀδελφοί, τὰ νεκρά ἔργα τῆς ἁμαρτίας, ἅς καθαρίσουμε τούς ἑαυτούς μας μέ τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας, ἅς προσφέρουμε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ μας καθαρὰ ἀπὸ κάθε μολυσμό, ἅς τρέξουμε νὰ ἐνωθοῦμε μέ τὸν μόνο Νικητὴ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ γευθοῦμε καὶ ἐμεῖς τὴν ἀτελεύτητη χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Ἰδίως σήμερα πού ὅλα μᾶς φαίνονται χωρὶς φῶς, χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς προοπτικὴ.

Συγχρόνως, ἅς μὴ παύσουμε νὰ ἀγωνιοῦμε καὶ νὰ πενθοῦμε γιὰ τούς «*ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους*» ἀδελφούς μας, παρακαλώντας τὸν Κύριο τῆς Δόξης νὰ ἀνοίξῃ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους, ὥστε νὰ καταλαμφθοῦν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ἄκτιστο Φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Του καὶ ὄλοι

μαζί νά δοξάζουμε εἰς αἰῶνας αἰώνων τόν Ἐναναστάντα Κύριο καί Θεό μας, γευόμενοι τήν ἀνέκφραστο γλυκύτητα, τήν «πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν», τῆς ἐνώσεως μαζί Του.

Χριστός Ἐνέστη! Ἐληθῶς Ἐνέστη!

Ἐρχιμανδρίτης ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγούμενος Ἱερᾶς Κοινοβιακῆς Μονῆς
Ἁγίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὄρους

Ἀπό τόν «Εὐεργετινό»

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΑ ΔΟΞΑ

Α) ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ

Δελφοί, ἡ δόξα ἡ ὁποία ὑπάρχει στους Ἁγίους εἶναι μεγάλη καί ἀκατάληπτη. Ἀντιθέτως ἡ δόξα αὐτῆς τῆς ζωῆς τῆς ἐπίγειας ὡς ἄνθος μαραίνειται καί ὁμοιάζει μέ τά τρυφερά χόρτα τά ὁποία σύντομα ξηραίνονται. Πολλοί τύραννοι καί βασιλεῖς ἐκυριάρχησαν χωρίων καί πολλῶν πόλεων καί μετὰ ἀπό μικρό χρονικό διάστημα ἐξαφανίστηκαν σάν νά μήν ὑπῆρξαν ποτέ. Πόσοι ἐπίσης βασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐξουσίασαν ἔθνη πολλά καί ἀνῆγειραν εἰκόνες καί προτομές τοῦ ἑαυτοῦ τους, νομιζόμενοι ὅτι μέ αὐτά θά παραμείνουν ὀνομαστοί μετὰ τό θάνατό τους, ἀλλά ἀργότερα ἦρθαν ἄλλοι οἱ ὁποῖοι κατάστρεψαν τίς εἰκόνες τους καί συνέτριψαν τά ἀγάλματά τους. Μερικῶν μάλιστα ἀφαίρεσαν τά πρόσωπά τους καί ἀπειτύπωσαν ἐπάνω τή δική τους μορφή. Ἀλλά καί αὐτῶν ἀκόμα τά ἔργα πάλι καταστράφηκαν ἀπό ἄλλους.

Κάποιοι ἄλλοι κατασκεύασαν γιά τούς ἑαυτούς τους λαμπρούς καί μεγαλοπρεπεῖς τάφους, νομίζοντας ὅτι μέ αὐτά θά καταστήσουν τό ὄνομά τους αἰώνιο καί ἔγραψαν πάνω στους τάφους τά ὀνόματά τους. Ἀλλά ἀργότερα ἦλθε ἡ ἐπόμενη γενεά καί οἱ τάφοι περιῆλθαν στή δική τους ἐξουσία καί αὐτοί, θέλοντας, ὅπως ἦταν φυσικό, νά καθαρίσουν τίς σορούς μετακίνησαν τά ὀστά τους σάν νά ἦταν χαλίκια. Σέ τί λοιπόν ὠφέλησε τούς βασιλεῖς αὐτούς ὁ πολύτιμος αὐτός τάφος καί ἡ πυραμίδα πού ἔφτιαξαν; Τά ἔργα, λοιπόν, τῆς ματαιότητας δέν ὠφελοῦν καί δέν καταλήγουν πουθενά.

Ἀντίθετα στους ἀνθρώπους, τούς ὁποίους δοξάζει ὁ Θεός δέν συμβαίνει αὐτό διότι σέ αὐτούς ἐτοίμασε ζωή αἰώνια καί ἀκατάλυτη δόξα. Ὅπως τό φῶς τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καί τῶν ἀστεριῶν ἀπό τή δημιουργία τους μέχρι καί σήμερα δέν ἐλαττώθηκε καί οὔτε ἀλλοιώθηκε, ἀλλά πάντοτε μέ τόν ἴδιο τρόπο καί μέ τήν ἴδια ἐνταση λάμπει καί ἀκμάζει καί ἀκτινοβολεῖ σύμφωνα μέ τόν ὀρισμό ὑπάξεως πού τούς ἔδωσε ὁ Δημιουργός τους καί τόν ὁποῖον ἐξ' ἀρχῆς τούς καθόρισε νά ἐξουσιάζουν τήν ἡμέρα καί τή νύκτα, ἔτσι καί σέ αὐτούς τούς ὁποίους τόν ἀγαποῦν ὀρισε βασιλείαν οὐράνια καί ἀκατάλυτον χορόν.

Ὅπως λοιπόν μέ αὐτά τά φυσικά φαινόμενα ὁ Θεός εἶναι ἀψευδής, μέ τόν ἴδιο τρόπο θά φερθεῖ καί σέ αὐτά τῆς μέλλουσας ζωῆς καί ἐνῶ αὐτά θά παρέλθουν ὅποτε θελήσει ὁ Δημιουργός, αὐτά τῆς δόξας τῶν

Ἅγίων δέν θά ἔχουν τέλος. Γι' αὐτό λοιπόν ἄς σπεύσουμε νά κάνουμε καρπούς ἄξιους τῆς μετάνοιας γιά νά μὴν ἀποκλειστοῦμε ἀπὸ ἐκείνη τὴ χαρὰ καὶ παραπεμφθοῦμε στό αἰώνιο σκοτάδι τοῦ ὁποίου ὁ πόνος εἶναι ἀφόρτος. Εἴσελθε, σάν θέλεις, στό δωμάτιό σου καὶ κλείσε τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα. Σφράγισε ἐπίσης ὅλες τὶς χαραμάδες ἀπὸ τὶς ὁποῖες μπαίνει φῶς, κάθισε μέσα καὶ τότε θά ἀντιληφθεῖς πόσο πόνο ἔχει τὸ σκοτάδι.

Ἄν λοιπόν ἐδῶ, πού κάθεσαι χωρὶς πόνο καὶ βάσανα, θλίβεσαι σέ τόσο βαθμὸ καὶ παρόλο πού ἔχει τὴ δυνατότητα νά βγεῖς σύντομα ἀπὸ τὸ σκοτάδι, σκέψου πόσο φοβερὴ κόλαση θά ἔχεις σέ ἐκεῖνο τὸ ἐξώτερο σκότος, ὅπου ὑπάρχει ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων καὶ τὸ ἄσβεστο πῦρ τιμωρεῖ αἰώνιως αὐτοὺς τοὺς ὁποῖους μιά φορά ἀλλὰ ὀριστικά παραπέμπονται σέ αὐτά; Πρέπει ἐπίσης νά καταλάβουμε καὶ ποιά ντροπὴ θά μᾶς καταλάβει ὅταν πρὶν τὶς κολάσεις δοῦμε τοὺς μὲν Ἅγίους ντυμένους μέ τὴν ὑπέρλαμπρη καὶ ἀνέκφραστη ἐκείνη στολή, τὴν ὁποία κατασκεύασαν γιά τοὺς ἑαυτοὺς τους μέ τὶς ἀγαθές τους πράξεις καὶ τοὺς δε ἑαυτοὺς μας θά βλέπουμε ὄχι μόνο γυμνοὺς ἀπὸ τὴ λαμπρὴ ἐκείνη δόξα, ἀλλὰ καὶ μαυρισμένους καὶ σκοτεινοὺς καὶ γεμάτους δυσσομίαν, καθὼς ἀπὸ ἐδῶ ἤδη ἐτοιμάσαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας μέ τὰ ἔργα τοῦ σκότους, τῆς σπατάλης καὶ τῆς ἀμαρτωλῆς ἀπόλαυσης. Ἄς κλάψουμε λοιπόν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας γιά νά βροῦμε ἔλεος ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ ἀγώνας μας αὐτὸς δέν γίνεται γιά τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἂν κάποιος τὰ χάσει, μπορεῖ πάλι νά ἀποκτήσει ἄλλα στὴ θέση τους. Ὁ κίνδυνος ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εἶναι γιά τὴ ψυχὴ μας, τὴν ὁποῖα ἂν χάσαμε δέν μπορούμε πλέον νά τὴν ξαναβροῦμε, σύμφωνα μέ αὐτὸ που εἶναι γραμμένο «τί θά ὠφεληθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἂν κερδίσει ὅλο τὸν κόσμο, ἀλλὰ ζημιωθεῖ στὴν ψυχὴ του; Ἢ τί μπορεῖ νά δώσει ὁ ἄνθρωπος ὡς ἀντάλλαγμα γιά τὴ ψυχὴ του»; Ἄς σκεφτοῦμε λοιπόν ὅτι οἱ στρατιῶτες αὐτοῦ τοῦ κόσμου οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν ἀπὸ τὸ βασιλιά τους εὐτελεῖ δῶρα, μέ προθυμία καὶ μέχρι θανάτου κινδυνεύουν γιά αὐτόν. Πόσο δέ μᾶλλον ἐμεῖς οἱ ὁποῖοι λάβαμε τόσο μεγάλες ὑποσχέσεις, ὀφείλουμε νά μὴν ὑποχωρήσουμε στό ἔργο τῆς δικαιοσύνης ἔτσι ὥστε νά διασωθοῦμε ἀπὸ τὴν μέλλουσα κρίση καὶ νά πετύχουμε τὰ οὐράνια ἀγαθὰ. Ἄς θυμηθοῦμε ἐπίσης καὶ αὐτό: ὅτι δέν μπορούμε νά ὑποφέρουμε τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου ἢ τὴν ἔνταση τοῦ πυρετοῦ· πῶς λοιπόν θά ὑποφέρουμε τὴν καύση τοῦ αἰώνιου πυρός τὸ ὁποῖο διαρκῶς καίει χωρὶς νά κατακαίει;

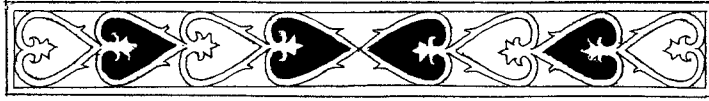
Καὶ ἐάν θέλεις, ἀγαπητέ, δοκίμασε καὶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ θά μάθεις ἀπὸ αὐτὴ τὴ φωτιά τὸ ἀνυπόφορο ἐκεῖνο βάσανο. Ἄναψε λοιπόν ἓνα λυχνάρι καὶ βάλε στὴ φλόγα του τὸ ἄκρο τοῦ δακτύλου σου καὶ ἐάν μπορέσει νά ἀντέξεις τὸν πόνο θά μπορέσεις καὶ ἐκείνη τὴ φλόγα νά ὑπομείνεις. Ἐάν ὅμως δέν μπορεῖς νά ἀντέξεις αὐτόν τὸν μικρὸ πόνο τοῦ ἐγκαύματος, τί θά κάνουμε ὅταν τὸ σῶμα ὅλο μαζί μέ τὴ ψυχὴ βυθιστεῖ στό φοβερό καὶ ἄσβεστο ἐκεῖνο πῦρ;

B) ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΗΣΑΪΟΥ

Νά σκέφτεσαι συνεχῶς τὴν τιμὴ τὴν ὁποία ὅλοι οἱ Ἅγιοι κατέλαβαν καὶ ὁ ζῆλος τους σιγά - σιγά θά σέ ἐλκύει. Παράλληλα νά θυμᾶσαι καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς στοὺς ὁποίους ἔτυχαν οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ τότε ὁ λογισμὸς αὐτὸς θά σέ προστατέψει ἀπὸ τό πονηρόν.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ
Θεολόγος

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

ὁσιος Γέρον Πορφύριος, κατά κόσμον Εὐάγγελος Μπαίρακτάρης, γεννήθηκε στίς 7 Φεβρουαρίου 1906, στήν Εὐβοία, στό χωριό Ἅγιος Ἰωάννης τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας. Οἱ γονεῖς του, Λεωνίδας Μπαίρακτάρης καί Ἑλένη, τό γένος Ἀντωνίου Λάμπρου, ἦταν εὐσεβεῖς καί φιλόθεοι ἄνθρωποι. Ὁ πατέρας του, μάλιστα, ἦταν ψάλτης στό χωριό καί εἶχε γνωρίσει προσωπικά τόν Ἅγιο Νεκτάριο. Ἡ οἰκογένειά του ἦταν πολυμελής καί οἱ γονεῖς, φτωχοί γεωργοί, δυσκολεύονταν νά τή συντηρήσουν. Γι' αὐτό ὁ πατέρας ὑποχρεώθηκε νά φύγει στήν Ἀμερική, ὅπου δούλεψε στήν κατασκευή τῆς διώρυγας τοῦ Παναμά.

Ὁ μικρός Εὐάγγελος ἦταν τό τέταρτο παιδί τῆς οἰκογένειας. Φύλαγε πρόβατα στό βουνό καί εἶχε παρακαλουθήσει μόνο τήν πρώτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ, ὅταν ἀναγκάστηκε καί αὐτός, λόγω τῆς μεγάλης φτώχειας, νά πάει στή Χαλκίδα γιά νά δουλέψει. Ἦταν μόλις ἑπτά χρονῶν. Ἐργάστηκε δύο τρία χρόνια σ' ἓνα κατάστημα. Μετά πῆγε στόν Πειραιά, ὅπου δούλεψε δύο χρόνια στό παντοπωλεῖο ἑνός συγγενοῦς.

Στά δώδεκά του χρόνια ἔφυγε κρυφά γιά τό Ἅγιον Ὄρος, μέ τόν πόθο νά μμηθεῖ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Καλυβίτη, τόν ὁποῖο εἶχε ιδιαίτερα ἀγαπήσει, ὅταν παλαιότερα εἶχε διαβάσει τό βίο του. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τόν ὁδήγησε στήν καλύβη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καυσοκαλυβίων καί στήν ὑποταγή δύο Γερόντων, τοῦ Παντελεήμονος, ὁ ὁποῖος ἦταν καί πνευματικός, καί τοῦ Ἰωαννικίου, ἀδελφῶν κατά σάρκα. Ἀφοσιώθηκε στους δύο Γέροντες, πού κατά κοινή ὁμολογία ἦταν ιδιαίτερα αὐστηροί, μέ μεγάλη ἀγάπη καί μέ πνεῦμα ἀπόλυτης ὑπακοῆς.

Ἐγινε μοναχός σέ ἡλικία δεκατεσσάρων ἐτῶν καί πῆρε τό ὄνομα Νικήτας. Μετά ἀπό δύο χρόνια ἔγινε μεγαλόσχημος. Λίγο ἀργότερα ὁ Θεός τοῦ δώρισε τό διορατικό χάρισμα.

Στά δεκαεννέα του χρόνια ὁ Γέροντας ἀρρώστησε πολύ σοβαρά, γεγονός πού τόν ἀνάγκασε νά ἐγκαταλείψει ὀριστικά τό Ἅγιον Ὄρος. Ἐπέστρεψε τότε στήν Εὐβοία, ὅπου ἐγκαταβίωσε στή Μονή τοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος Λευκῶν. Ἐνα χρόνο ἀργότερα, τό ἔτος 1926, σέ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν, χειροτονήθηκε ἱερέας στόν Ἅγιο Χαράλαμπο Κύμης ἀπό τόν Πορφύριο Γ', Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τό ὄνομα

Ἀπό τό βιβλίο «Βίος καί Λόγος Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου. Ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Χρυσοπηγῆς Χανίων.

Πορφύριος. Στά εἴκοσι δύο του ἔγινε πνευματικός - ἔξομολόγος καί λίγο ἀργότερα ἀρχιμανδρίτης. Γιά ἕνα διάστημα ἐργάστηκε ὡς ἐφημέριος στούς Τσακαίους, χωριό τῆς Εὐβοίας.

Στήν Εὐβοία, στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Χαραλάμπους ἔζησε δώδεκα χρόνια, διακονώντας τούς ἀνθρώπους ὡς πνευματικός καί ἔξομολόγος, καί τρία χρόνια στήν Ἄνω Βάθεια, στήν ἐγκαταλειμμένη Μονή τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Στά 1940, παραμονές τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ὁ Γέροντας Πορφύριος ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα, ὅπου ἀνέλαβε καθήκοντα ἐφημερίου καί πνευματικοῦ στήν Πολυκλινική Ἀθηνῶν. Ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε, ἔζησε ἐκεῖ τριάντα τρία χρόνια σάν μία μέρα, ἀσκώντας ἀκατάπνητα τό πνευματικό ἔργο καί ἀνακουφίζοντας τόν πόνο καί τήν ἀσθένεια τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπό τό 1955 εἶχε ἐγκατασταθεῖ στά Καλλισία, ὅπου εἶχε μισθώσει ἀπό τήν Ἱερά Μονή Πεντέλης τό ἐκεῖ εὐρισκόμενο μονύδριο τοῦ Ἁγίου Νικολάου μέ τήν ἀγροτική περιοχὴ πού τό περιέβαλλε, τήν ὁποία καλλιεργοῦσε μέ μεγάλη ἐπιμέλεια. Ἐδῶ, παράλληλα ἐξασκοῦσε τό πλούσιο πνευματικό του ἔργο.

Τό καλοκαίρι τοῦ 1979, ἐγκαταστάθηκε στό Μήλεσι μέ τό ὄνειρο νά χτίσει μοναστήρι. Ἐκεῖ ζοῦσε στήν ἀρχὴ σέ ἕνα τροχόσπιτο, κάτω ἀπό ἰδιαίτερα ἀντίξοες συνθῆκες καί μετὰ σέ ἕνα ἀπέριπτο κελλάκι ἀπό τιμνωτόλιθος, ὅπου καί ὑπέμενε ἀγόνγυστα τίς πολλές δοκιμασίες τῆς υἰγείας του. Τό 1984 μεταφέρθηκε σέ κτίσμα τοῦ ὑπὸ ἀνέγερση μοναστηριοῦ, γιά τήν ὀλοκλήρωση τοῦ ὁποίου ὁ Γέροντας, παρόλο πού ἦταν πολύ ἄρρωστος καί τυφλός, ἐργαζόταν ἀκατάπαυστα καί ἀκατάπνητα. Μέ τή θεμελίωση τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως, στίς 26 Φεβρουαρίου 1990, ἀξιώθηκε νά δεῖ τό ὄνειρό του νά γίνεται πραγματικότητα.

Τά τελευταῖα χρόνια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τήν κοίμησή του. Ἐπιθυμοῦσε νά ἀποσυρθεῖ στό Ἅγιον Ὄρος, στά ἀγαπημένα του Καυσοκαλύβια, ὅπου μυστικά καί ἀθόρυβα, ὅπως ἔζησε, θά ἔδιδε τήν ψυχὴ του στό Νυμφίό της. Πολλές φορές τόν ἄκουσαν νά λέει: «Ἐπιδιώκω καί τώρα πού ἐγήρασα νά πάω καί νά πεθάνω ἐκεῖ πάνω».

Πράγματι, τό ὀσιακό τέλος τόν βρῆκε στά Καυσοκαλύβια, στήν Καλύβη του, τό πρωί τῆς 2ας Δεκεμβρίου 1991.

Τά τελευταῖα λόγια πού ἀκούστηκαν ἀπό τό στόμα τοῦ ἦταν ἀπό τήν ἀρχιερατική προσευχή τοῦ Κυρίου, αὐτά πού τόσο ἀγαποῦσε καί πολύ συχνά ἐπαναλάμβανε: «Ἴνα ὧσιν ἔν».

«Πνεύματος θείου κοσμούμενος χάριτι, ψυχὰς ἀπάντων Πορφύριος λαμπρύνει».

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

ΠΟΤΕ ΑΠΟΚΤΑ ΨΥΧΗ ΤΟ ΕΜΒΡΥΟ;

ά τελευταία χρόνια μία ακόμη αίρεση έχει σηκώσει κεφάλι, πολεμώντας την Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ αίρεση αὐτή διατείνεται ὅτι τὸ ἔμβρυο ἐμψυχοῦται κατά τὸν τρίτο μήνα τῆς κυήσεως. Υἱοθετώντας, ὃ μὴ γένοιτο, κάποιος τῆ θέση αὐτή, ταυτόχρονα, κατά συνέπεια, δέχεται ὅτι ἐπιτρέπονται οἱ ἐκτρώσεις μέχρι καὶ τὸν τρίτο μήνα τῆς κυήσεως. Τονίζεται μάλιστα ἐμφαντικά ὅτι, σύμφωνα μέ τῆ διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἄλλο εἶναι τὸ ζῶν καὶ ἄλλο εἶναι τὸ ἔμψυχο ἔμβρυο. Ἐμψυχο, καθίσταται κατά τὸν τρίτο μήνα τῆς κυήσεως.

Ἡ ἄποψη εἶναι θεολογικά καὶ ἐπιστημονικά τουλάχιστον *ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ*. Ἡ πάγια ἀκράδαντη θεολογική τοποθέτηση εἶναι ὅτι τὸ ἔμβρυο ἐμψυχοῦται «ἐξ ἄκρας συλλήψεως», δηλαδή τῆ στιγμή πού ἐνώνεται τὸ ὠάριο μέ τὸ σπερματοζῶαριο. Ἐπενθυμίζουμε τὸ πατερικό «ἅμα σὺλληψη, ἅμα ψυχή».

Στὴ διδασκαλία τῶν Πατέρων (βλ. Διδαχὴ τῶν 12 ἀποστόλων, ἐπιστολὴ Βαρνάβα, ἀπολογητὴ Ἀθηνᾶγορα κ.α.) τὸ ἀνθρώπινο ἔμβρυο θεωρεῖται πάντοτε ὀλοκληρωμένος ἄνθρωπος. Τῆ διάκριση ἐμβρύου «ἐξεικονισμένου» καὶ «μὴ ἐξεικονισμένου», τὴν ὁποία κάπου ἀνέφεραν ὁ Τερτυλλιανός, ὁ Αὐγουστίνος καὶ ὁ Θεοδώρητος Κύρου, στηριζόμενοι στὸ χωρίο τῆς Ἐξόδου κα' 22-25, ἡ Ἐκκλησία δέν τὴν δέχθηκε ποτέ! Ὅχι μόνο δέν τὴν δέχθηκε ἀλλά, καὶ τὴν ἀπεδοκίμασε. Ὁ Μ. Βασίλειος στὸν β' κανόνα του, ὁ ὁποῖος ἐπικυρώθηκε ἀπὸ τὴν Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο καὶ ἐπομένως ἐκφράζει ὀριστικά, ἐπίσημα καὶ ἀμετάκλητα τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας, ἔγραψε: «Ἡ γυναῖκα πού θανατώνει ἐπίτηδες, ἠθελήμενα, τὸ ἔμβρυο θεωρεῖται φόνισσα». Ὅλοι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας πού ἀναφέρονται στὴν ἄμβλωση, δέν κάνουν καμιά διάκριση μεταξύ «ἐξεικονισμένου» καὶ «ἀνεξεικονίστου» ἐμβρύου καὶ χαρακτηρίζουν τὴν ἄμβλωση ὡς φόνος! Ἀλλά καὶ στὸν η' κανόνα του ὁ Μ. Βασίλειος γράφει: «Καὶ ὅσες λοιπὸν δίνουν ἄμβλωτικά φάρμακα εἶναι καὶ αὐτές φόνισσες, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅσες παίρνουν τὰ ἐμβρυοκτόνα αὐτὰ δηλητήρια». Ἀλλά καὶ πληθώρα Πατέρων ἔχουν μιλήσει γιὰ τὸ θέμα. Ἐνδεικτικά ὁ Γρηγόριος Νύσσης γράφει: «Μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ψυχῆς τε καὶ σώματος ἀρχὴν τῆς συστάσεως». Οὔτε τὸ σῶμα προηγεῖται τῆς ψυχῆς, οὔτε ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος. Καὶ τῶν δύο (τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς) ἡ ἀρχὴ «ἐν ταῖς τῆς γενέσεως ἀφορμαῖς (εἶναι) συνισταμένη». Καὶ ὁ μεγάλος θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας μας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός γράφει: «Τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ἐπλάσθησαν ταυτόχρονα

καί ὄχι τό ἕνα πρῶτα καί τό ἄλλο ὕστερα, κατά τίς φλυαρίες τοῦ Ὁριγένη!»!

Τό θέμα αὐτό τό ἔχουν ξεκαθαρίσει αὐθεντικά μεγάλα θεολογικά ἀναστήματα, ἔτσι ὥστε κάθε διαφορετική ἄποψη ἀποτελεῖ πλάνη καί αἵρεση. Ἐπομένως τό θέμα αὐτό δέν εἶναι θεολογούμενο, ἀλλά καθαρῆ πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνδεικτικά παραπέμπουμε τούς ἀναγνώστες στά μνημειώδη ἔργα τοῦ π. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου «Ἄρθρα - Μελέται - Ἐπιστολαί» (βλ. ἄρθρα «Θανατική ποινή καί ἀμβλώσεις» καί «αἱ ἀμβλώσεις καί ἡ Ἐκκλησία») καθώς καί στό ἔργο τοῦ Νικολάου Βασιλειάδη «Πότε ἐμψυχοῦται τό ἔμβρυο;» Ἐρωτᾷ ὁ μακαριστός γέροντας π. Ἐπιφάνιος: «Ὁ μὴ ἀνεχόμενος τήν θανάτωσιν ἑνός ἀποδεδειγμένου κακούργου, ἑνός εἰδεχθοῦς δολοφόνου, εἰς ὃν μάλιστα παρέχονται τόσα μέσα πρὸς ὑπεράσπισιν ἑαυτοῦ, πῶς ἀνέχεται τήν θανάτωσιν ἑνός ἀθώου καί ἀνυπερασπίστου πλάσματος, οὗ τό μοναδικόν "ἔγκλημα" ὑπῆρξεν ὅτι, κατ' ἐπιταγήν ἀτέγκτων καί ἀδηρίτων φυσικῶν νόμων, ἔλαβεν ὑπαρξιν;»

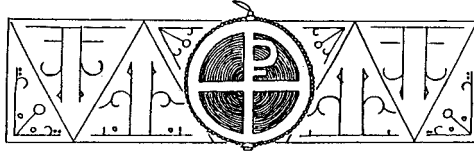
Ἄλλά καί ἡ Θεοτόκος ὅταν ἐπισκέφθηκε τήν ἐξαδέλφη της Ἐλισάβη ἦταν ἔγκυος μερικῶν ἡμερῶν, ἐνῶ ἡ Ἐλισάβη ἦταν ἔγκυος ἕξι μηνῶν. Ὅταν ἡ Θεοτόκος ἀσπάστηκε τήν Ἐλισάβη, τότε ὁ Τίμιος Πρόδρομος σκίρτησε μέσα στήν κοιλιά τῆς Ἐλισάβη, διότι ἀναγνώρισε τό «ἔμβρυο-Πρόδρομος» ὅτι τό ἔμβρυο, πού ἐκυφορεῖτο στήν κοιλιά τῆς Θεοτόκου ἦταν ὁ ἴδιος ὁ σαρκωθεῖς Θεός! Ἄν λοιπόν δεχθοῦμε τήν ἐξωφρενική αὐτή θεωρία, περί διακρίσεως «ζῶντος» καί «ἐμψυχου» ἐμβρύου, τότε πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι ὅταν ἦταν ἔγκυος ἡ Θεοτόκος, δέν εἶχε μέσα τῆς τό Χριστό, ἀλλά ἕνα «ζῶν ἔμβρυο», τό ὁποῖο μετὰ ἀπό τρεῖς μῆνες θά ἀποκτοῦσε ψυχή! Αὐτό ὅμως εἶναι βλασφημία καί νά τό σκεφθοῦμε μόνο! Ὁ Κύριός μας, σύμφωνα μέ τήν Καινή Διαθήκη καί τούς Ἁγίους Πατέρες, εἶναι ταυτοχρόνως τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος ἐξ ἄκρας συλλήψεως.

Ὅμως καί ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη ἔρχεται νά ἐπιβεβαιώσει τήν ἀπό αἰῶνων διαχρονική τοποθέτηση τῆς Ἐκκλησίας! Ὁ Γάλλος ἰατρός Rene Biot γράφει: «Πράγματι, μόλις ὑπάρξει ζωή, ὑπάρχει ἔμψυχος βίος! Ἀπό τή στιγμή κατά τήν ὁποία πραγματοποιεῖται ἡ γονιμοποίηση μία ψυχή ζωοποιεῖ τό ὄν αὐτό». Περὶ τούτου ἐπίσης ἔχουν μιλήσει πληθώρα ἐπιστημόνων, ὅπως ὁ καθηγητής τῆς ἰατρικῆς σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Σταῦρος Μπαλογιάννης. Ἡ ὁποιαδήποτε ἐπομένως καί σέ ὁποιοδήποτε στάδιο τῆς κυήσεως ἔκτρωση ἀποτελεῖ φόνο ἑνός ἀνυπερασπίστου πλάσματος καί οἱ συνεργοῦντες σέ αὐτό τό ἔγκλημα, ἀνδρόγυνο, γιατροί, κ.λ.π. στυγνοί δολοφόνοι!

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Μουσικολόγος

Ἑλένης Παπαγεωργίου

ΕΝΑΣ ΛΕΥΙΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΤΡΥΠΗΜΕΝΗ

πῆρξε ταπεινός ἱερέας, πού σ' αὐτόν πραγματώθηκαν τά λόγια τοῦ Κυρίου: «οὐ γάρ ἤλθον διακονηθῆναι, ἀλλά διακονῆσαι». Διακόνησε γιά 43 χρόνια ὡς ἱερέας καί πνευματικός στήν Τρυπημένη Ἀμμοχώστου, στους πρόποδες τοῦ Πενταδάκτυλου καί στήν προσφυγιά στό Ἀρμενοχώρι καί τή Μουταγιάκα Λεμεσοῦ. Ἡ ἀπλότητα τῆς καρδιάς του καί ἡ ἀγάπη τους πρὸς ὄλους ἦταν ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως του. Χαρακτηρίστηκε ὡς βυζαντινή μορφή. Μέ νοσταλγία μιλοῦσε γιά τούς γεννητόρες του Παπαγεώργιο καί Ἑλένη πρεσβυτέρα, διότι τοῦ εἶχαν δώσει τό ὄνομα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἀγάπησε τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους χωρίς κόπο, διότι τοῦ δόθηκαν πολλά χαρίσματα ἀπό τόν Θεό. Συνετός καί μεγαλόψυχος ποτέ δέν τόν ἄκουσε κανεῖς νά παραπονιέται καί νά ἐκφράζει δυσaráκεια γιά κανένα. Ἐμβαθύνοντας κανεῖς στίς ἀρετές τοῦ μακαριστοῦ Παπαπαύλου διακρίνει τήν ποιότητα τῆς ψυχῆς του καί ὅτι μέτρον σύγκρισης γι' αὐτόν ἦτο μόνο ἡ ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ. Σιωποῦσε ἀλλά γιά ἐκείνον μιλοῦσε ὁ Θεός.

Συγχωριανός μας, πού ἦταν νεωκόρος καί καφετζής, μᾶς διηγήθηκε: κάποια φορά στό χωριό λύθηκε ἓνα ζῶο τοῦ ἱερέα καί ἔκαμε ζημιά στό χωράφι τοῦ γείτονα. Ὁ ἄνθρωπος εἶπε, σέ ἔντονο ὕφος, πολύ βαριές κουβέντες στόν ἱερέα. Ἦταν Σάββατο. Τό βράδυ στό καφενεῖο ἦλθε καί ὁ παραπονούμενος, κάθησε κάπου καί γύρισε τήν πλάτη στόν ἱερέα. Ὁ ἀνεξίκακος ἱερέας πλησίασε τόν συγχωριανό του: «ἔλα γιέ μου νά συγχωρεθοῦμε διότι ἐγώ αὔριο θα πάρω Ἅγια Μυστήρια στά χέρια μου καί δέν μπορῶ νά σέ νοιώθω τόσο παραπονεμένο μαζί μου. Ἀφοῦ σοῦ εἶπα: φώναξε τόν ἀγροφύλακα νά ἐκτιμήσει τήν ζημιά καί θά σοῦ τήν πληρώσω». Ἄνθρωπος τῆς ἀρετῆς, ποτέ δέν μιλοῦσε γιά τόν ἑαυτό του.

Πολύ συχνά ἐπαναλάμβανε πρὸς ὄλους μας τήν βαθύτατη πεποίθησή του: «κόρη μου, αὐτό τό ράσο πού φορῶ, ὅσο μαῦρο εἶναι, τόσο βάρος καί εὐθύνη ρίχνει πάνω στους ὤμους μου».

Οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τόν καθοδηγοῦσαν στους δρόμους τῆς ὑπακοῆς. Ὄταν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' λειτούργησε στό χωριό μας καί πῆγε νά τόν κοινωνήσει τοῦ εἶπε: «Γέροντα νά κόψεις λίγο τό μουστάκι σου...». Ὄταν τόν εἶδαμε νά τό ψαλιδίζει λίγο, μονολογοῦσε: «ὁ ἱερέας οὔτε στά μαλλιά του, οὔτε στά γένηια του δέν

πρέπει να βάζει ψαλίδι, αφού όμως μου είπε ο Ἀρχιεπίσκοπος πρέπει νά τόν ἀκούω». Καί στή Λεμεσό συχνά μᾶς ἔλεγε: «κόρη μου, μου εἶπε ὁ Μητροπολίτης καί ἐγώ θά παρακούσω;»

Ὅπως μου ἀποκάλυψε ἡ πρεσβυτέρα, γιά 12 χρόνια διακόνησε χωρίς μισθό καί ὅταν τό ἔμαθε ὁ τοποτηρητής τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Λεόντιος τόν κάλεσε καί τόν ρώτησε: «καί πῶς ζοῦσες παιδί μου; Ἀπό σήμερα ὑπογράφω τόν μισθό σου πέντε λίρες». Ἡ πορεία του σταυροαναστάσιμη, συχνά βαρὺς καί ἀσπικτός ὁ σταυρός πού τοῦ φόρτωναν ἀκόμα καί οἱ οἰκεῖοι του, ὅμως ἡ φιλεύσπλαχνη καρδιά του δέν στεκόταν σ' αὐτά, ποτέ δέν ὀλιγόρησε.

Καί ἡ ὁσιακή μορφή, ὁ πατήρ Εὐστάθιος Παπαγεωργίου, πού τότε ἦταν Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς στήν Ἀμμόχωστο, ἦταν ὁ πνευματικός του καθοδηγητής. Μετά τό 1974 κάποια φορά στή Μητρόπολη Κιτίου πού πῆγε νά τόν συναντήσει, μᾶς εἶπε ὁ πατήρ Εὐστάθιος: «ὁ Γέροντας (ἔτσι τόν ἀποκαλοῦσε) εἶναι πρότυπο ψυχικῆς καί σωματικῆς καθαρότητας».

Ὅταν στίς 14 Αὐγούστου 1974 φεύγαμε ἀπό τό πανέμορφο χωριό μας διωγμένοι, στή προσφυγιά, μέ παιδική ἀθωότητα παρακαλοῦσε τόν ἀξιωματικό τοῦ στρατοῦ πού εἶχαν ἔλθει μέ στρατιωτικά αὐτοκίνητα νά ἐκκενώσουν τό χωριό μας: «ὄχι γιέ μου, δέν μπορῶ νά φύγω, αὔριο εἶναι τῆς Παναγίας καί θά μείνω νά λειτουργήσω». Καί ὁ ἀξιωματικός ἔντρομος τοῦ ἀπάντησε: «τί λές παπούλη; γρήγορα στά αὐτοκίνητα, οἱ Τούρκοι εἶναι πάνω ἀπό τά κεφάλια σας». Ἐφυγε μόνο μέ τό ράσο του καί συχνά μονολογοῦσε στή προσφυγιά: «μά γιατί δέν μέ ἄφησε ἐκεῖνο τό παιδί νά πάω στήν ἐκκλησία νά πάρω τήν εἰκόνα τῆς Χρυσελεύσας μας, πού ἦταν τοῦ 1780;»

Κι ὅταν στή προσφυγιά οἱ γεμάτοι καλωσύνη συγχωριανοί μας ἔρχόνταν νά τοὺς ἐπισκεφθοῦν, τόσο αὐτός ὅσο καί ἡ πολυέλεη πρεσβυτέρα του Μηνλία Παπαπαύλου, τοὺς εὐχαριστοῦσαν ἀσταμάτητα. Καί οἱ συγχωριανοί τοὺς ἀπαντοῦσαν: «τί λέτε; μπορούμε νά ξεχάσουμε τήν φτώχεια καί τήν δυστυχία πού εἶχαμε γιά νά μεγαλώσουμε τά παιδιά μας, πεινούσαμε καί πάντα ὅταν κτυπούσαμε τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ σας, μᾶς γεμίζατε τά χέρια καί μέ χρήματα καί μέ ἀγαθά, πού ποτέ δέν μπορέσαμε νά σᾶς τά ἐπιστρέψουμε».

Καθημερινή ἦταν ἡ εἰκόνα στους δρόμους τοῦ χωριοῦ μας, νά τρέχουν κοντά του τά παιδιά γιά νά τοῦ φιλήσουν τό χέρι. Ἐκεῖνος τά σταύρωνε στό κεφάλι καί εἶχε μιά ξεχωριστή κουβέντα γιά τό κάθε ἓνα. Πάντα μέ γεμάτες τίς τσέπες τοὺς ἔδινε λίζα, καραμέλες, φιστίκια, ἰνδοκάρυδα...

Ἦταν ἐλεήμων καί συμπονετικός. Ὅταν πήγαινε στήν πόλη μέ τό λεωφορεῖο τοῦ χωριοῦ, εἶτε γιά δουλειές εἶτε γιά νά ψωνίσει, γύριζε φορτωμένος. Ψώνιζε πλουσιοπάροχα καί τά μοίραζε μέ ἀγάπη ἀπλά καί ἀθόρυβα ὅπου γνώριζε ἐκεῖνος ὅτι ὑπῆρχε ἀνάγκη. Τόν βοηθοῦσαν

παιδιά καί συγχωριανοί του νά κουβαλήσει τίς τσάντες στό σπίτι καί συχνά ἀπορούσαν κι αὐτοί καί ὁ ὀδηγός τοῦ λεωφορείου: «Τί τά κάνει ὅλα αὐτά ὁ παπᾶς, ἀφοῦ τρία ἄτομα εἶναι!»

Καλόκαρδος καί ἀφοσιωμένος στό διακόνημά του. Ὅταν ἐρχόταν στό σπίτι οἱ γυναῖκες νά τούς διαβάσει (εὐχές ἀπό τό Εὐχολόγιο) ἀνάλογα μέ τήν κάθε περίπτωση συχνά τοῦ ἔλεγαν: «παπά μου μέχρι νά πάω σπίτι μου πέρασε ἢ μέχρι νά τό πάρω σπίτι τό μωρό μου, ἔγινε καλά». Κι ὅταν τοῦ ἔλεγαν νά τόν πληρώσουν: «ὄχι κόρη μου, αὐτά εἶναι δουλειές τοῦ Θεοῦ, δέν εἶναι δικές μου δουλειές».

Ποτέ δέν τόν ἀκούσαμε νά ἀσχολεῖται μέ παρεξηγήσεις καί διενέξεις, διότι προφανῶς δέν τόν ἀφοροῦσαν. Καθώς ἐργαζόταν, ἀγαπημένη του δέηση ἦταν τά λόγια τοῦ ψαλμωδοῦ: «πληρωθήτω τό στόμα μου αἰνέσεως Σου, Κύριε, ὅπως ὑμνήσω τήν δόξαν Σου».

Στό Ἀρμενοχώρι, δίπλα στό σπίτι πού ἔμενε, ὑπῆρχε ἕνα μισοκτισμένο τουρκόσπιτο χωρίς πόρτες. Μία ἡμέρα ὁ κοινοτάρχης ἔφερε κάποιους νά τό δοῦν, ἄν τούς ἀρέσει νά τούς τό δώσει ἢ Ἐμπρησία Μέριμνας καί εἶπε στόν ἱερέα: «παπά μου, ἔκαμες τό σπίτι μάντρα;» Ἐμπαιναν τά ζῶα τῶν βοσκῶν, ἀφοῦ τό σπίτι ἦταν μέσα στήν ἐρημιά. Κι αὐτός πῆρε σκοῦπες, λάστιχα νερό καί καθάρισε τό ἐγκαταλελειμμένο σπίτι. Ὅταν γύρισα τό μεσημέρι ἀπό τή Λεμεσό μέ τό λεωφορεῖο, πρόσεξα τό σπίτι πού ἦταν πεντακάθαρο καί εἶπα: «τί ἔγινε; Ποῖοι ἦλθαν καί καθάρισαν τό σπίτι δίπλα;» Ἐκεῖνος σιωποῦσε καί ἀπάντησε ἡ μητέρα μου: «ὁ πατέρας σου, κόρη μου, ἀπό τό πρωῖ σκοτώθηκε νά τό καθάρισει καί νά τό σφουγγαρίσει. Ἐφερε κάποιους ὁ μουχτάρης νά τό δοῦν καί τοῦ εἶπε ὅτι ἐμεῖς τό λερώσαμε. Ἐμεῖς ἔχουμε ζῶα;».

Ἡ ἐλπίδα διαφαίνεται καί στά λόγια πού εἶναι γραμμένα στήν πλάκα τοῦ μνήματός του: «Ἐνθάδε κεῖται τό πανάγιον σκῆνος τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Παπαπαύλου Παπαγεωργίου ἀπό τῆς 29/11/1981 μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως...».

ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Θεολόγος

Ἐλευθέριου Χ. Οἰκονομάκου

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΕ ΚΑΙΡΟΥΣ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΙΑΣ (Β')

«Ἄρσεν καὶ Θῆλυ».

Ἡ δύναμεις πού κυβερνοῦν ἀπό παλιά τόν κόσμο πασχίζουν νά ἀποδομήσουν τήν «τάξη τοῦ κόσμου». Στούς καιρούς μας ἡ θύελλα τῆς ἀνατροπῆς ἐπακμάζει. Ἡ παραδεδομένη ἀρχέτυπη εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου δέν συνάδει μέ τήν «πολιτική ὀρθότητα» τῆς ἀτζέντας τῶν δυνάμεων αὐτῶν. Προωθοῦν ἔνα πιά «φερέγγυο», καί' αὐτές, μοντέλο. Ὁ χωρισμός τῶν ἀνθρώπων σέ φύλα εἶναι, λένε, ἀτυχής. Συνιστᾶ «φυλετική διάκριση». Προωθοῦν τόν «ἄφυλο» κόσμο. Τό «ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς (ὁ Θεός τούς ἀνθρώπους)» (Γεν. α' 27), ἀποτελεῖ γιά κύκλους ἀκτιβιστῶν ποικίλων προσανατολισμῶν casus belli. Γιά τό ἀκράϊο φεμινισμό, πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἐδῶ, εἶναι ἡ κύρια αἰτία παραγκωνισμοῦ καί περιθωριοποίησης τῶν γυναικῶν. Σέ πρόσφατο οἰκονομικό φόρουμ τοῦ Νταβός οἱ διαβόητες ἀκτιβίστριες Femen ἔκαναν ἡμίγυμνες παράσταση διαμαρτυρίας γράφοντας στό σῶμα τους τό σύνθημα «εἶμαι φτωχή γιατί εἶμαι γυναίκα». ἤξεραν βέβαια ὅτι ὑπάρχουν γυναῖκες πλούσιες, (ἴσως καί οἱ ἴδιες νά μὴν εἶναι καθόλου φτωχές, γιατί πολλά θρυλοῦνται γιά ὑπόγειες χρηματοδοτήσεις τέτοιων ἀκτιβισμῶν!...), ὅπως καί ὅτι ὑπάρχουν καί ἄνδρες φτωχοί, ὅμως τό μήνυμα πού θέλησαν νά περάσουν εἶναι νά ξεσηκωθοῦν οἱ γυναῖκες ἐνάντια σέ «κατεστημένα», πού τίς καταπιέζουν, παρέχοντας στούς ἄνδρες περισσότερες εὐκαιρίες καταξίωσης... λόγω φύλου!

Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀποδέχεται τήν ἀντιπαλότητα τῶν φύλων. Τό χριστιανικό πρότυπο γιά τίς σχέσεις τους εἶναι ἀλληλοσυμπλήρωση καί συνοδοιπορία πρὸς τό κοινό καί γιά τά δύο φύλα τέρμα. Θά δοῦμε ἕνα παράδειγμα στό βίο τῆς Ἁγίας Ὀλυμπιάδας, ἡ ὁποία σχετίστηκε πνευματικά μέ δύο κορυφαίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας: τόν Ἅγιο Γρηγόριο τό Θεολόγο καί τόν Ἅγιο Ἰωάννη τό Χρυσόστομο. Γόνος εὐκατάστατης οἰκογένειας τοῦ Βυζαντίου, ἔμεινε στήν Κωνσταντινούπολη, μικρή καί ὀρφανή παιδούλα, σέ σπίτι, ὅπου φιλοξενοῦνταν ὁ Ἅγ. Γρηγόριος, ὅταν θηριομαχοῦσε μέ τούς Ἀρειανούς. Ἡ χαριτωμένη παιδούλα ἦταν γί' αὐτόν ψυχική ξεκούραση. Ὄταν ὁ Ἅγιος ἀποτραβήχτηκε στόν Πόντιο αὐτοεξόριστος, ἐξαιτίας τοῦ φθόνου καί τῆς μοχθηρίας τῶν συνεπισκόπων του, ἡ Ὀλυμπιάδα κράτησε ἐπαφή μαζί του καί

δεχόταν τήν καθοδήγηση καί τήν εὐλογία του. Μεγάλωσε καί ἔτοιμαζόταν νά παντρευτεῖ. Γνωστοποίησε τό γεγονός στόν ἐξόριστο Γέροντα, ὁ ὁποῖος συνέθεσε τότε καί τῆς ἔστειλε ἕνα ἔπος, τρυφερό καί παραιναιτικό, ὡς γαμήλιο δῶρο. Τό ἔπος δημοσιεύτηκε σέ πεζή μετάφραση στίς στήλες αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ (Φθινόπωρο 2000). Παραθέτουμε κάποιες ἀπό τίς παραινέσεις τοῦ Ἁγίου.

«... Ἐσύ ἔβαλες μεγάλους στόχους στή ζωή σου. Καί αὐτοί οἱ στόχοι σου ζητοῦν ὅλη τή φροντίδα κι ὅλη τήν προσοχή. Πρῶτα-πρῶτα νά σέβασαι καί ν' ἀγαπᾷς τό Θεό καί μετά σύ νά σέβασαι καί ν' ἀγαπᾷς τόν ἄνδρα σου «ὡς τῷ Κυρίῳ», ὅπως λέει τό Εὐαγγέλιο. Ἄλλά πῶς μπορεῖ νά καταλάβει αὐτή τήν ἔννοια ἡ γυναίκα πού δέ γνώρισε τόν Κύριο, δέν Τόν σεβάστηκε, δέν Τόν ἀγάπησε; Μέ τό γάμο ἡ στοργή καί ἡ ἀγάπη σου νά εἶναι φλογερή καί ἀμείωτη γιά ἐκεῖνον πού σου ἔδωσε ὁ Θεός. Γιά ἐκεῖνον, πού γινε τό μάτι τῆς ζωῆς σου καί σου εὐφραίνει τήν καρδιά. Κι ἂν καταλάβεις πῶς ὁ ἄνδρας σου σέ ἀγαπάει περισσότερο ἀπ' ὅσο τόν ἀγαπᾷς ἐσύ, μήν κοιτάξεις νά τοῦ πάρεις τόν ἄερα, κράτα πάντα τή θέση πού σου ὀρίζει τό Εὐαγγέλιο... Ἐσύ νά ξέρεις ὅτι εἶσαι γυναίκα, ἔχεις μεγάλο προορισμό, ἀλλά διαφορετικό ἀπό τόν ἄνδρα, πού πρέπει νά εἶναι ἡ κεφαλή. Ἄσε τήν ἀνόητη ἰσότητα τῶν δύο φύλων καί προσπάθησε νά ζήσεις τά καθήκοντα τοῦ γάμου. Στήν ἐφαρμογή τους θά δεῖς πόση ἀντοχή χρειάζεται γιά ν' ἀνταποκριθεῖς ὅπως πρέπει σ' αὐτά τά καθήκοντα, ἀλλά καί πόση δύναμη κρύβεται στό ἀσθενές φύλο... Ποτέ μή κατηγορήσεις καί ἀποπάρεις τόν ἄνδρα σου γιά κάτι πού ἔκανε στραβό! Οὔτε πάλι γιά τήν ἀδράνειά του, ἔστω κι ἂν τό ἀποτέλεσμα δέν εἶναι αὐτό πού ἤθελες ἐσύ. Γιατί ὁ διάβολος εἶναι αὐτός, πού μπαίνει ἐμπόδιο στήν ὁμοψυχία τῶν συζύγων... . Νά ἔχετε κοινά τά πάντα, καί τίς χαρές καί τίς λῦπες. Γιατί ὁ γάμος ὅλα σᾶς τά ἔκανε κοινά. Κοινές καί οἱ φροντίδες, γιατί ἔτσι τό σπίτι θά στεριώσει. Νά συμβάλλεις ἐκφράζοντας τή γνώμη σου, ὁ ἄνδρας ὅμως ἄς ἀποφασίζει... . Νά ξέρεις ὅτι ἡ παρουσία σου στό σπίτι σου εἶναι ἀναντικατάστατη, γι' αὐτό πρέπει νά τό ἀγαπήσεις μ' ὅλες τίς φροντίδες τοῦ νοικοκυριοῦ. Νά τό βλέπεις σάν βασιλειό σου, καί νά μή συχνοβγαίνεις ἀπό τό κατώφλι σου. Ἄφησε τίς ἔξω δουλειές γιά τόν ἄνδρα... . Ἄν ἀπό μένα τό γέροντα πῆρες κάποιο λόγο πνευματικό, σοῦ συνιστῶ νά τόν φυλάξεις στά βάθη τῆς ψυχῆς σου. Ἐτσι μέ ὅ,τι πῆρες ἀπό αὐτά πού ἄκουσες καί μέ τήν ἠθική σου ἀνωτερότητα, θά θεραπεύσεις τόν ἐξαιρέτο σύζυγό σου καί περίφημο πολιτικό ἄνδρα ἀπό τήν ὑπερηφάνεια... . Αὐτό τώρα τό παρόν δῶρο, κειμήλιο, σοῦ προσφέρω. Ἄν θέλεις πάλι νά σοῦ εὐχρηθῶ καί τό καλύτερο, σοῦ εὐχομαι καί τό καλύτερο, σοῦ εὐχομαι νά γίνε ἀμπέλι πολύκαρπο, μέ τέκνα τέκνων, γιά νά δοξάζεται ἀπό περισσότερους ὁ Θεός, γιά τόν ὁποῖον γεννιόμαστε καί πρός τόν Ὅποιο πρέπει ἀπ' αὐτή τή ζωή νά ὀδεύουμε».

Αὐτά βέβαια, γιά τούς ριζοσπάστες, κατεβάζουν τή γυναίκα στή θέση... «οἰκόσπιτου ζώου»! Ἄλλά καί σεβαστά πρόσωπα ἀπό τό κῶρο τῆς

Ἐκκλησίας, θέλοντας, ἴσως, νά ἀντικρούσουν αὐτή τή μορφή, ἢ ἀξιολογώντας ὡς πύο σημαντική τήν κοινωνική δράση, ὑποβαθμίζουν τήν πλευρά αὐτή τοῦ γυναικείου ρόλου, πού φέρεי τή σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου. Τήν ἀποσιωποῦν, ὅταν ἐξαίρουν τήν προσωπικότητα τῆς Ὀλυμπιάδας, καί προβάλλουν τή μετέπειτα δραστηριότητά της. Ἡ Ἁγία κήρεψε ἀτεκνη πολύ νωρίς. Ὑπέστη ἀφόρητες πίεσεις νά ξαναπαντρευτεῖ ἀπό τόν ἴδιο τόν Αὐτοκράτορα, πού τῆς εἶχε ἔτοιμο γαμπρό. Ὡς μέσο πίεσης τῆς δήμευσε προσωρινά τήν περιουσία. Εἶχε ὁμως πάρει τήν ἀπόφασή της; θά βοηθοῦσε «νά δοξάζεται ἀπό περισσότερους ὁ Θεός» μέ τήν ἀφιέρωσή της στό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, στήν ὁποία καί προσφέρει τήν περιουσία της. Γίνεται συνεργάτρια τοῦ Πατριάρχου Νεκταρίου καί στή συνέχεια τοῦ διαδόχου τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ὁποίου καί γίνεται τό δεξί χέρι σιά ἔργα ἀγάπης καί ἱεραποστολῆς, καί σιούς ἀγῶνες του γιά τήν ἠθική ἀναβάθμιση τῆς κοινωνικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἐπικεφαλῆς πολλῶν συνεργατριῶν του. Συμπάσχει σιούς διωγμούς του ἀπό τό πολιτικό καί ἐκκλησιαστικό κατεστημένο. Διώκεται καί αὐτή καί ἐξορίζεται. Ἡ εὐαίσθητη καρδιά της σπάει συχνά καί καταλαμβάνεται ἀπό θλίψη. Ὁ Χρυσόστομος κατὰ τήν μακρά καί ἐπώδυνη πορεία του πρὸς τήν ἐξορία, κατὰ τήν ὁποία καί παρέδωσε τό πνεῦμα, τῆς στέλνει τῆς μνημειώδεις 17 ἐπιστολές του «Πρὸς Ὀλυμπιάδα» διὰ νά τή στηρίξει ψυχικά, ἐξιτορώντας συγχρόνως καί τῆς δικές του περιπέτειες.

Αὐτή, γιά τή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ διακριτή θέση τῆς γυναίκας, εἴτε ἐντός, εἴτε ἐκτός γάμου. Πόσο ὁμως βαθεία στήν ἀνθρώπινη φύση ἔχει θέσει τή διάκριση τῶν φύλων ὁ Χριστιανισμός; Ἡ γήινη ζωή τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι παρά ἓνα παροδικό ἐπεισόδιο μέσα στήν αἰωνιότητα τῆς ὑπαρξῆς του. Στήν ἀτέρμονη λοιπὸν ζωή, τή μετὰ θάνατο, διατηροῦνται τά φύλα; Βλέπουμε ὅτι κάποιες θρησκείες στή διάκριση τῶν φύλων προσδίδουν βάθος ὄντολογικό, μεταφυσικό. Στό πάνθεό τους ἔχουν θεότητες καί ἀρσενικές καί θηλυκές. Ὁ Κύριος ἔχει δώσει σαφή ἀπάντηση στό σημεῖο αὐτό σιούς Σαδδουκαίους. Αὐτοί, ἄρχουσα θρησκευτική τάξη τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπό τήν ὁποία προέρχονταν οἱ Ἀρχιερεῖς στήν ἐποχή τοῦ Χριστοῦ, ἦταν πραγματιστές καί ὑλόφρονες. Δέν πίστευαν στήν μετὰ θάνατον ζωή. Ἀνέφεραν λοιπὸν στό Χριστό ἓνα περιστατικό, πού, κατ' αὐτούς, ἀποτελοῦσε τρανή ἀπόδειξη τοῦ ὅτι ἡ ζωή μετὰ θάνατον εἶναι κάτι τό ἀδιανόητο (βλ. Λουκ. κ' 27-37). Κάποια Ἰσραηλίτισσα, εἶπαν, ὑπῆρξε, σύμφωνα μέ σχετική πρόβλεψη τοῦ Νόμου, διαδοχικά σύζυγος ἐπὶ ἀδελφῶν, οἱ ὁποιοὶ πέθαναν ὁ ἓνας μετὰ τόν ἄλλο χωρίς νά ἀφήνουν ἀπογόνους. Ἔθεσαν λοιπὸν σάν δίλημμα τό ἐρώτημα: μέ ποιὸν ἀπ' τοὺς ἐπὶ ἡ γυναίκα αὐτή θά ἀποτελέσει στήν ἄλλη ζωή ἀνδρόγυνο; Ὁ Κύριος τότε ξεκαθάρισε μέ ἀπόλυτη σαφήνεια ὅτι ἡ λειτουργία τῶν φύλων πού ἐκφράζεται μέσα ἀπό τή δυνατότητα ἀνδρόγυνων συζυγιῶν, εἶναι παροδική, ἀποκλειστικά γήινο γεγονός, καί δέν ἔχει αἰώνια διάσταση. Μετὰ τήν ἀνάσταση οἱ ἀνθρώ-

ποι, ἄνδρες καί γυναῖκες «ισάγγελοι εἰσὶ καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ Θεοῦ». Ὁ Θεός ἔχει θεσπίσει τή λειτουργία τῶν φύλων γι' αὐτή τή ζωή. Μετά θάνατον χάνει τή δυναμική της.

Δέν ἀπομένει ἄραγε τίποτε στήν πέραν τοῦ τάφου ζωή ἀπό τίς γήινες ἐμπειρίες τοῦ φύλου, καί γενικά τίς ἀνθρώπινες σχέσεις, πού βιώνουμε ἐδῶ στή γῆ; Μέ δεδομένο ὅτι οἱ ἄνθρωποι, κατά τή διδασκαλία τῆς Γραφῆς, μετά τόν θάνατό τους, δέν διαλύονται μέσα σέ κάποιο συμπαντικό νιρβάνα, ἀλλά κρατοῦν ἀκέραια τήν προσωπικότητά τους, πού πῆραν ἀπό τό Θεό κατά τή στιγμή τῆς συλλήψεώς τους, θά διατηροῦν μνήμες ἐμπειριῶν τῶν μεταξύ τους σχέσεων. Αὐτό τό βεβαίωσε ὁ Κύριος, στήν παραβολή τοῦ πλουσίου καί τοῦ Λαζάρου, ὅπου ἔφερε τόν πλούσιο μετά τόν θάνατό του νά συζητᾷ ὡς συγκεκριμένο πρόσωπο μέ τόν Ἀβραάμ, συγκεκριμένο καί αὐτόν πρόσωπο, καί νά νοιάζεται γιά τούς ἀδελφούς του στή γῆ (βλ. Λουκ. 1στ' 19-31). Θά πρέπει λοιπόν νά περιμένουμε ὅτι γήινες ἐμπειρίες ἀπό τίς ἀνθρώπινες σχέσεις μας θά μᾶς ἀκολουθοῦν, (εὐχόμαστε ὡς βιώματα εὐφρόσυνα καί ὅχι ἐφιαλτικά), χωρίς ὅμως ἡ μνήμη τοῦ φύλου μας ἐδῶ στή γῆ νά εἶναι καθοριστική γιά τήν ταυτότητα τοῦ προσώπου μας στήν ἄλλη ζωή. Στόν πυρήνα τους τά ἀνθρώπινα πρόσωπα πλάστηκαν ὡς «ισάγγελοι» καί «υἱοὶ τοῦ Θεοῦ». Στό βάθος, θά πεῖ ὁ Παῦλος, «οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ» ἀλλά ὅλοι εἶναι ἓνα «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 28). Αὐτή τήν ὑπαρξιακή ὅμως ἐνότητα τῶν φύλων ὁ διάστροφος φεμινισμός, καί ὄχι μόνο, τήν ἐκλαμβάνει καί τήν προωθεῖ κατά τήν ἀτζέντα του, πού θέλει τόν ἄνθρωπο νά γεννιέται καί νά πολιτεύεται στή γῆ ὡς «ἄφυλος» ἢ μᾶλλον «ἀορίστου καί ρευστοῦ» φύλου. Ὅχι «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»...

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΠΟΛΕΜΟΥΜΕΝΗ
(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

έσα στην Καινή Διαθήκη υπάρχουν πολλές περιπτώσεις, στις οποίες οι χριστιανοί διώκονται έξ αιτίας της πίστεώς τους στον Ίησού Χριστό. Πρώτος διωγμός, τόν όποιο συναντούμε είναι ή καταδίωξη του βρέφους Ίησού από τόν Ήρώδη και ή φυγή στην Αίγυπτο¹.

Ο Κύριος στην επί του Όρους όμιλία μακαρίζει αυτούς, οι όποιοι διώχθηκαν, έξ αιτίας της άρετής και της χριστιανικής τους τελειότητας. Καί είναι εύτυχισμένοι αυτοί οι άνθρωποι, διότι είναι δική τους ή βασιλεία τών ουρανών². Συνεχίζοντας ο Κύριος τούς μακαρισμούς προς τούς δεδιωγμένους, λέγει ότι είναι μακάριοι, όταν τούς βρίσουν οι άνθρωποι και τούς διώξουν και πούν κάθε είδους κακολογίες και κατηγορίες έναντίον τους, έξ αιτίας της πίστεώς τους προς Αυτόν³. Όμως, δέν είναι άπλά μακάριοι αυτοί που διώκονται, αλλά πρέπει να χαίρονται και να έκδηλώνουν ζωηρά την χαρά τους, διότι ή ανταμοιβή τους στους ουρανούς θά είναι μεγάλη. Μέ αυτό τόν τρόπο κατεδίωξαν τούς προφήτες, τούς όποιους έστειλε ο Θεός, πριν από αυτούς⁴. Ο Κύριος άκόμη προτρέπει τούς μαθητές του να αγαπούν τούς έκθρούς τους, να εύλογούν αυτούς που τούς καταρώνται, να εύεργετούν εκείνους που τούς μισούν και να προσεύχονται για εκείνους, που τούς μεταχειρίζονται ύβριστικά και περιφρονητικά και τούς καταδιώκουν άδικα⁵.

Ο Κύριος άκόμη παραγγέλλει στους άποστόλους όταν τούς διώκουν και τούς διώκουν από την πόλη, στην όποία εισήλθαν για να κηρύξουν, να φεύγουν και να πηγαίνουν σε άλλη, για να εξακολουθήσουν εκεί τό έργο τους⁶. Ο Ίησούς Χριστός άκόμη προφητεύει, λέγοντας: «σας άποστέλλω προφήτες και σοφούς και γραμματείς, δηλαδή τούς άποστόλους μου και τούς διαδόχους τους. Καί άλλους από αυτούς θά τούς φονεύσετε και θά σταυρώσετε. Άλλους από αυτούς θά μαστιγώσετε στις συναγωγές σας και θά τούς διώξετε από μία πόλη σε άλλη»⁷. Οι Ίουδαίοι άκόμη κατεδίωκαν τόν Ίησού και ζητούσαν να τόν σκοτώσουν, διότι έκανε τίς θεραπείες τών άσθενών κατά την ήμέρα του Σαββάτου⁸. Είναι άκόμη σημαντικό να αναφέρουμε στή συνάφεια αυτή ότι ο Κύριος προφητεύει τούς διωγμούς έναντίον τών ανά τούς αιώνες μαθητών του: «ει έμέ έδίωξαν, και ύμās διώξουσιν»⁹. Έφρόσον λοιπόν έδίωξαν τόν Ίησού Χριστό, είναι έπόμενο ότι θά διώξουν και τούς

μαθητές του.

Στίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἀναφέρεται ὅτι θεράπευσε ἓνα ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἦταν κωλός ἐκ γενετῆς. Τότε οἱ ἱερεῖς, ὁ ἱερέας, πού ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς φρουρᾶς τοῦ ναοῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, ἀγανάκτησαν ἐπειδὴ οἱ ἀπόστολοι δίδασκαν τόν λαό καὶ κήρυτταν τὴν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐβαλαν λοιπόν τὰ χέρια τους πάνω στὸν ἀπόστολο Πέτρο καὶ Ἰωάννη, τοὺς συνέλαβαν καὶ τοὺς ἔθεσαν ὑπὸ ἐπιτήρηση στὴ φυλακὴ, γιὰ νὰ τοὺς δικάσουν τὴν αὐριανὴ μέρα. Τὴν ἐπομένη μέρα συνήχθησαν οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς Ἄννας, Καϊάφας, Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος. Μπροστὰ σέ ὅλους αὐτοὺς ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἔδωσε τὴ μαρτυρία Χριστοῦ. Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ὅμως δέν μπορούσαν νὰ κάνουν κάτι στοὺς ἀποστόλους Πέτρο καὶ Ἰωάννη, διότι ὁ λαός, ἐξ αἰτίας τοὺς θαύματος, εἶχε πιστέψει στοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων. Τοὺς παρήγγειλαν λοιπόν νὰ μὴν διδάσκουν στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ δύο ἀπόστολοι ὅμως ὁμολόγησαν στοὺς ἄρχοντες ὅτι εἶναι δίκαιο νὰ ὑπακούομε στὸν Θεὸ παρά στοὺς ἀνθρώπους¹⁰.

Ὁ πρωτομάρτυρας καὶ ἀρχιδιάκονος Στέφανος στὴν ἀπολογία του πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἐρωτᾷ τοὺς Ἑβραῖους «ποιὸ ἀπὸ τοὺς προφῆτες δέν κατεδίωξαν οἱ πρόγονοί σας; Καὶ ἐφόνευσαν ἐκείνους, πού προανήγγειλαν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσσίας, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ὁ ἀπολύτως ἀναμάρτητος καὶ κατ' ἐξοχὴν δίκαιος καὶ τοῦ ὁποῖου τώρα ἐσεῖς ἔχετε γίνει προδότες καὶ φονεῖς»¹¹. Ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος, προτοῦ ἀκόμη γίνεῖ ἡ μεταστροφή του στὸν Χριστὸ καὶ ἐνῶ πῆγαινε πρὸς τὴ Δαμασκὸ γιὰ νὰ καταδιώξει τοὺς χριστιανούς, ἄστραψε γύρω του οὐράνιο φῶς, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἐκθαμβωτικῆς λάμπης ἔπεσε κατὰ γῆς. Ἄκουσε δέ φωνή, πού τοῦ ἔλεγε: «Σαούλ, Σαούλ, τί μέ διώκεις;»¹². Καὶ πράγματι, ὁ Παῦλος, προτοῦ γίνεῖ ἡ μεταστροφή του στὸν Χριστὸ, ὑπῆρξε δεινὸς διώκτης τῶν χριστιανῶν. Στὸν λόγο τοῦ ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τῶν Ἱεροσολύμων παραδέχθηκε ὅτι ἀπέδειξε ὅτι εἶχε ζῆλο γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὸν νόμο καὶ ὅτι αὐτὸς ἦταν, πού κατεδίωξε τὴν πίστη καὶ τὸν δρόμο αὐτὸ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς μέχρι θανάτου, καὶ ἔδενε μὲ ἄλυσίδες τοὺς χριστιανούς καὶ παρέδιδε στίς φυλακὲς καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες¹³. Στὴν ἀπολογία του πρὸς τὸν βασιλιά Ἀγρίππα ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραδέχεται ὅτι σέ ὅλες τίς συναγωγές, ὅπου ὀδηγοῦντο πρὸς δίκη οἱ χριστιανοί, σέ πολλὲς περιπτώσεις τοὺς τιμωροῦσε μὲ ραβδισμούς καὶ προσπαθοῦσε νὰ τοὺς ἐξαναγκάσει νὰ βλασφημήσουν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπειδὴ μὲ πολλὴ μανία παραφερόταν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, τοὺς κατεδίωκε ἀκόμη καὶ μέχρι τῶν πόλεων, οἱ ὁποῖες εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορά τῆς Ἰουδαίας¹⁴.

Ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή τοῦ σκιαγραφεῖ τὸ πῶς πρέπει νὰ ζεῖ ὁ πιστὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων χριστιανῶν. Προτρέπει λοιπόν τοὺς χριστιανούς νὰ εὔχονται γιὰ ἐκείνους, πού τοὺς καταδιώκουν καὶ νὰ εὔχονται πάντοτε καὶ νὰ λέγουν καλὰ

λόγια για όλους και να μη καταρῶνται¹⁵. Στήν Α΄ προς Κορινθίους ἐπιστολή του ὁ Παῦλος ἀναφέρει ὅτι τήν ὥρα πού ὄσοι ἀπιστοῦν στό εὐαγγέλιο τούς βρίζουν καί τούς περιγελοῦν, αὐτοί εὐχονται ἀγαθά γι' αὐτούς. Ἐνῶ τούς καταδιώκουν, δεικνύουν ἀνοχή πρὸς τούς διώκτες τους¹⁶. Παραδέχεται ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅτι εἶναι ὁ πῶς μικρός ἀπό ὅλους τούς ἀποστόλους καί δέν εἶναι ἄξιος νά λέγεται ἀπόστολος, διότι κατεδίωξε τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ¹⁷. Στήν Β΄ προς Κορινθίους ἐπιστολή του ὁ Παῦλος περιγράφει τίς δυσκολίες τῶν ἀποστόλων στό ἔργο τους, λέγοντας ὅτι οἱ ἀπόστολοι καταδιώκονται ἀπό τούς ἀνθρώπους, ἀλλά δέν ἐγκαταλείπονται ποτέ ἀπό τόν Θεό¹⁸. Περιγράφοντας τή διδασκαλία καί τό ἀποστολικό ἔργο του ὁ Παῦλος στούς Γαλάτες καί ἀναφέροντας ὅτι τό ἔργο αὐτό προέρχεται ἀπό τόν Θεό, παραδέχεται ὅτι κατεδίωκε ὑπερβολικά τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καί προσπαθοῦσε νά τήν καταστρέψει¹⁹. Οἱ χριστιανοί ἄκουσαν συνεχῶς ὅτι ἐκεῖνος, πού ἄλλοτε τούς κατεδίωκε, τώρα κηρύττει τήν πίστη, τήν ὁποία ἄλλοτε προσπαθοῦσε νά ἀφανίσει²⁰.

Ἡ σταυρός τοῦ Κυρίου ἦταν πάντοτε τό καύχημα τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἐναφέρει στούς Γαλάτες ὅτι ὄσοι θέλουν νά εὐπροσωπήσουν καί νά ἀρέσουν σέ ἀνθρώπους, γιά πράγματα, πού ἀναφέρονται στήν σάρκα, αὐτοί τούς παρακινοῦν νά περιτέμνονται, μόνο καί μόνο γιά νά μή καταδιώκονται ἀπό τούς Ἰουδαίους, ἐξ αἰτίας τοῦ κηρύγματος γιά τό σταυρό²¹.

Τέλος ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλοντας στόν Τιμόθεο νά μένει σταθερός στήν πίστη του πρὸς τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, διακηρύσσει ἀνά τούς αἰῶνες ὅτι «πάντες δέ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωκθήσονται»²², δηλαδή ὅλοι ὄσοι θέλουν νά ζοῦν μέ εὐσέβεια καί ὅπως ἐπιβάλλει ἡ σχέση μας μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό, θά καταδιωθοῦν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. *Μαθ.* β΄ 13-18.
2. «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». *Μαθ.* ε΄ 10.
3. «Μακάριοι ἐστὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν, ὑμᾶς καί διώξωσι καί εἰπωσι πᾶν πονηρόν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ». *Μαθ.* ε΄ 11.
4. «Χαίrete καί ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὕτω γάρ ἐδίωξαν τούς προφῆτας τούς πρό ὑμῶν». *Μαθ.* ε΄ 12.
5. «Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τούς ἐχθρούς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τούς καταρωμένους ὑμᾶς καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καί προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καί διωκόντων ὑμᾶς». *Μαθ.* ε΄ 44.
6. *Μαθ.* ι΄ 23.
7. *Μαθ.* κγ΄ 34, Πρβλ. *Λουκ.* κα΄ 12.
8. *Ἰω.* ε΄ 16.
9. *Ἰω.* ιε΄ 20.

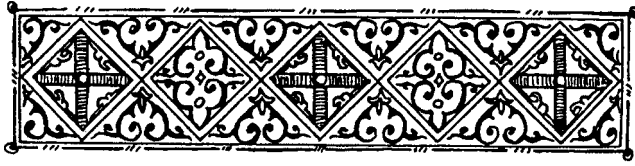
10. Πράξ. δ' 1-2.
11. Πράξ. ζ' 52.
12. Πράξ. θ' 4. Πρβλ. Πράξ. κβ' 8..
13. Πράξ. κβ' 4.
14. Πράξ. κστ' 11.
15. «Εὐλογεῖτε τοὺς δῖοκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε». Ρωμ. ιβ' 14.
16. «Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα». Α' Κορ. δ' 12.
17. «ἐγὼ γάρ εἰμὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὅς οὐκ εἰμὶ ἱκανός καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ». Α' Κορ. ιε' 9.
18. «διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι» Β' Κορ. δ' 9.
19. «καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν». Γαλ. α' 13.
20. Γαλ. α' 23
21. Γαλ. στ' 12.
22. Β' Τιμ. γ' 12.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Θεολόγος - Μουσικός

Διδάκτωρ Θεολογίας

Δημήτρην Καρπαῖ

ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΣΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 313 μ.Χ.

Ἐ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης, τὸ χρόνο πού πέρασε, 1700 χρόνων ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων ἀπὸ τὸ Μέγα Κωνσταντῖνο καὶ τὴν ἐπίσημη λήξιν τῶν διωγμῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν, θά προσπαθήσουμε στὸ ἄρθρο αὐτὸ νὰ παρουσιάσουμε τὸ θέμα αὐτὸ δίνοντας ἔμφαση στοὺς μεγάλους καὶ σημαντικούς διωγμούς πού ἐπέβαλαν οἱ ἑκάστοτε Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες ὡς τιμωρία κατὰ τῶν ἀσεβῶν, ἐκείνων δηλ. πού δέν συμμορφώνονταν μὲ τίς παραδοσιακές θρησκευτικές ἰδέες, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας κ.ἄ.

Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἔχουν γραφεῖ πάρα πολλὰ ἀπὸ καταξιωμένους ἔρευνητές¹ οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν ὁ καθένας μὲ τὸ δικό του τρόπο αὐτὴ τὴν πολυτάραχη ἀλλὰ καὶ εὐλογημένη περίοδο γιὰ τὸ χριστιανισμό, ἡ ὁποία ἄφησε πίσω τῆς χιλιάδες ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θά πρέπει νὰ τονίσουμε ὅτι μὲ τὸν ὄρο «διωγμοί» νοοῦνται οἱ τοπικές ἀλλὰ καὶ γενικότερες διώξεις κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους χριστιανικούς αἰῶνες. Ἡ καταπολέμησις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διὰ βίαιων μέσων ὀφειλόταν σὲ διάφορους παράγοντες: α) στὴ λαϊκὴ ἐχθρότητα ἢ ὁποῖα ξεκίνησε λόγῳ τῶν οικονομικῶν συμφερόντων ὀρισμένων τάξεων, ὅπως τῶν κρεοπωλῶν (λόγῳ τῆς ἀπαγόρευσης τῆς βρώσεως εἰδωλοθύτων²), τῶν ἀργυροκόων (λόγῳ τῆς ἀπαγόρευσης τῆς χρήσης εἰδώλων³) καὶ τοῦ ἱερατείου. β) στὴν ἀντίδραση τῶν φιλοσόφων οἱ ὁποῖοι ἀδυνατοῦσαν νὰ κατανοήσουν θεμελιώδεις διδασκαλίες τοῦ χριστιανισμοῦ. γ) σὲ διάφορους ἄλλους παράγοντες οἱ ὁποῖοι εἶχαν νὰ κάνουν μὲ προσωπικές φιλοδοξίες τῶν αὐτοκρατόρων, μὲ τὴν κρατικὴ ἐξουσία καὶ τὴν ὑποτιθέμενη ἀσφάλεια τοῦ κράτους. Ἡ ἄρνησις γιὰ παράδειγμα τῆς συμμετοχῆς τῶν χριστιανῶν στὴ λατρεία τῶν θεῶν τῆς αὐτοκρατορίας, τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τῆς Ρώμης εἶχε ὡς ἐπακόλουθο νὰ θεωρηθοῦν οἱ χριστιανοὶ ὡς ἐγκληματίες κατὰ τοῦ κράτους καὶ προδότες ἀπέναντι στὸν αὐτοκράτορα.

Ἔχοντας ὑπόψη τὰ πῶς πάνω θά προσπαθήσουμε νὰ παρουσιάσουμε τοὺς μεγάλους διωγμούς κατὰ τῶν χριστιανῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἀξιοθαύμαστη ὑπομονὴ τῶν ἁγίων μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας μας μπροστὰ στοὺς δῆμιούς τους, μὲ μοναδικὸ κίνητρο τὴν ἀγάπην τους πρὸς τὸν

Κύριο, τή μίμηση τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ καί τή συνάντησή τους μέ Αὐτόν.

Ἦδη ἀπό τό 34 μ.Χ. ἔχουμε διωγμούς κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἀπό τοὺς Ἑβραίους μέ ἀποκορύφωμα τό μαρτύριο τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου. Ὁ διωγμός αὐτός ἐξαναγκάζει πολλοὺς χριστιανούς νά καταφύγουν σέ ἄλλες περιοχές, μεταφέροντας καί ἐκεῖ τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ ἀρχή ὅμως τῶν μεγάλων διωγμῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν οἱ ὁποῖοι διακρίνονται σέ «μερικούς» καί σέ «γενικούς», ξεκινᾷ τό 64 μ.Χ. ἀπό τό ρωμαῖο αὐτοκράτορα Νέρωνα. Στό διωγμό αὐτό ἔχουμε τό μαρτύριο τῶν ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καθῶς καί πολλῶν χιλιάδων Χριστιανῶν. Ὁ ἱστορικός Τάκιτος, λέει ὅτι ὁ Νέρων, γιά νά βγάλει τίς ὑποψίες ἀπό πάνω του, γιά τήν πυρκαγιά τῆς Ρώμης, κατηγόρησε τοὺς χριστιανούς τοὺς ὁποίους καί καταδίκασε μέ σκληρά καί ἀπάνθρωπα βασανιστήρια.

Λίγα χρόνια μετά (71 μ.Χ.), κτίζεται τό Κολοσσαῖο στή Ρώμη στό ὁποῖο μαρτύρησαν χιλιάδες χριστιανοί, ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιά, προσφέροντας πρωτοφανές θέαμα στοὺς ρωμαίους εἰδωλολάτρες μέ τό νά κατασπαράσσονται ἀπό τά ἄγρια θηρία ἢ μέ ἄλλους ἀπάνθρωπους τρόπους.

Ἀκολουθοῦν οἱ διωγμοί τοῦ Δομιτιανοῦ, τοῦ Τραϊανοῦ καί τοῦ Ἀδριανοῦ. Οἱ χριστιανοί τότε κατηγορήθηκαν γιά ἀσέβεια πρὸς τοὺς νόμους τοῦ κράτους, γιά τό ὅτι δέν λάτρευαν τόν αὐτοκράτορα καί τέλος γιατί δέν θυσιάσαν στοὺς εἰδωλολατρικούς θεοὺς. Στούς διωγμούς αὐτοὺς ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους μάρτυρες μαρτύρησαν καί οἱ ἅγιοι Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καί ὁ Τιμόθεος, μαθητῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἐνας ἀπό τοὺς σκληρότερους, μετά τό διωγμό τοῦ Νέρωνα, ὑπῆρξε καί ὁ διωγμός τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου. Στό διωγμό αὐτό χιλιάδες χριστιανοί ἀποκεφαλίστηκαν καί κατασπαράχτηκαν ἀπό τά θηρία.

Ὁ ἐπόμενος διωγμός τοῦ Σεπίμιου Σεβήρου, τό 193 μ.Χ., ὑπῆρξε πολὺ σκληρός, ἀλλά ὄχι γενικός. Περισσότερο ὑπέφεραν ἡ Αἴγυπτος, ἡ Γαλατία καί ἡ Βόρεια Ἀφρική. Στήν Ἀλεξάνδρεια ἄλλους ἐκαιγαν στή φωτιά, ἄλλους σταύρωναν καί ἄλλους ἀποκεφάλιζαν καθημερινά. Ὁ διωγμός αὐτός ἄφησε πίσω του πάρα πολλοὺς μάρτυρες. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν καί ὁ πατέρας τοῦ Ὁριγένη, ὁ Λεωνίδας, ὁ Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος Λουγδούνου (σημερινῆς Λυών τῆς Γαλλίας) καί ἡ Ἁγία Περπέτουα στήν Καρχηδόνα. Τό ἴδιο ἐπαναλαμβάνεται καί ἀπό τό Μαξιμῖνο τό Θράκα, ὁ ὁποῖος ἐξέδωσε διάταγμα κατὰ τοῦ κλήρου καί κυρίως κατὰ τῶν ἐπισκόπων.

Ἀπό τό 250 μ.Χ. καί μετά, ἔχουμε μιά γενικευμένη προσπάθεια ἐξόντωσης τῶν χριστιανῶν σέ ὁλόκληρη τήν αὐτοκρατορία. Ὁ Δέκιος ἐπιδιώκοντας τήν ἐνίσχυση τῆς ρωμαϊκῆς θρησκείας ὡς παράγοντα ἐνόη-

τας τῆς αὐτοκρατορίας, διέταξε τή συμμετοχή ὄλων τῶν ὑπνκῶων σέ γενικές θυσίες. Ὁ χριστιανισμός τότε θεωρήθηκε ἐπικίνδυνος γιά τό κράτος ἀλλά καί αἰτία ξεπεσμοῦ τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν πραγματοποίηση σκληροῦ καί ἀνελέπτου διωγμοῦ μέ σκοπό τήν ἐξαφάνιση τῶν χριστιανῶν.

Σ' αὐτό τό διωγμό συλλαμβάνονται καί βασανίζονται ἐπίσης πολλοί κληρικοί καί ἰδιαίτερα οἱ ἐπίσκοποι, ὡς καθοδηγητές τῶν χριστιανῶν. Ὁ διωγμός ἀπλώθηκε σέ ὄλη τήν αὐτοκρατορία καί χαρακτηρίστηκε ἀπό τούς ἱστορικούς ὡς «σκληρότατος». Ὁλόκληρα πλήθη χριστιανῶν θανατώθηκαν μέ τά πιά σκληρά βασανιστήρια πού ἐπέβαλλε ἡ ρωμαϊκή ἐξουσία. Διωγμοί ἐξαπολύονται πέρα ἀπό τή Ρώμη καί στή Βόρεια Ἀφρική, στήν Ἑλλάδα, στήν Αἴγυπτο καί στή Μικρά Ἀσία, στή Γαλλία καί τήν Ἰσπανία. Ὅπως γράφουν οἱ ἱστορικοί τῆς περιόδου αὐτῆς ὁλόκληρος ὁ κόσμος ἐρημώθηκε, ἐννοώντας ἀπό τούς χριστιανούς. Στό διάστημα αὐτό ἔχουμε πολλές περιπτώσεις «πεπτωκότων» δηλαδή ἐκείνων πού θυσίασαν ἢ πρόσφεραν θυμίαμα στούς θεούς καθώς ἐπίσης καί αὐτῶν πού ὑπέγραψαν τό «λίβελλον», δηλ. ἔγγραφο - πιστοποιητικό πίστες στήν ἐθνική θρησκεία, τό ὁποῖο κορηγοῦσε ἡ τοπική ἀρχή γιά νά ἀποφύγουν τά βασανιστήρια. Οἱ χριστιανοί γιά νά γλυτώσουν καταφεύγουν τώρα στίς κατακόμβες.

Τό 303 μ.Χ. ἔχουμε τόν τελευταῖο μεγάλο διωγμό κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀπό τόν αὐτοκράτορα Διοκλετιανό, μέ τήν παρακίνηση τοῦ καίσαρα Γαλέριου. Ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας μᾶς περιγράφει μέ ἀρκετές λεπτομέρειες τά εἶδη τῶν βασανιστηρίων στά ὁποῖα ὑποβάλλονταν οἱ χριστιανοί ἀπό τούς κατὰ τόπους διοικητές μέ σκοπό νά τούς ἐξαναγκάσουν νά ἀρνηθοῦν τήν πίστη τους. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς μάρτυρες ἦταν καί οἱ Ἅγιοι Δημήτριος καί Γεώργιος. Οἱ χριστιανοί ὁμως μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τή δύναμη τῆς προσευκῆς κατάφεραν νά ἀντέξουν καί νά βγοῦν νικητές. Ἔτσι ὁ Διοκλετιανός ἀλλά καί ὁ ἴδιος ὁ Γαλέριος, ὅταν διαπίστωσαν ὅτι δέν μπορούσαν πιά νά νικήσουν τό Χριστιανισμό ἀποφάσισαν τό 311 μ.Χ. νά τερματίσουν τούς διωγμούς ἔστω καί ἄν δέν ἔπαυσαν νά ἐκδηλώνονται μεμονωμένα κρούσματα σέ διάφορες ἐπαρχίες. Στό σημεῖο αὐτό θά θέλαμε νά τονίσουμε τό γεγονός τῆς ἀπόφασης τοῦ Γαλέριου νά σταματήσει τούς διωγμούς μέσα ἀπό τή μαρτυρία τοῦ ἱστορικοῦ Εὐσέβιου ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι «ὁ Γαλέριος ἐπέτρεψε τή χριστιανική λατρεία, ἀλλά ὑπό ὄρους, ὅπως νά μὴν ἐνεργοῦν οἱ χριστιανοί ὅτιδήποτε ἐναντίον τῶν νόμων τοῦ καθεστώτος, ἀλλά καί νά εὐχονται ὑπέρ τοῦ αὐτοκράτορος καί τοῦ κράτους». Ἀκόμη ὁ Γαλέριος ἀπέστειλε αὐτοκρατορική ἐπιστολή πρὸς τούς διοικητές τῶν ἐπαρχιῶν μέ τήν ὁποία διέτασε τήν ἐπιστροφή στούς χριστιανούς τῶν κατασχεθέντων καί ἀπαλλοτριωθέντων τόπων προσευκῆς ἐναντι ἀποζημιώσεως.

Λίγο ἀργότερα⁴ τό 313 μ.Χ. ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐκδίδει καί ἐπίσημα πιά τό καθοριστικό Διάταγμα τῆς Ἀνεξιθρησκείας ἢ τῶν Μεδιο-

λάνων⁵ μέ τό όποιο κατοχυρώθηκε ή άνεξιθρησκεία και ή θρησκευτική έλευθερία. 'Ο Χριστιανισμός τώρα καθίστατο θρησκεία επιτρεπτή και νόμιμη γιά τούς Ρωμαίους πολίτες αλλά και οί χριστιανοί θά μπορούσαν έλεύθεροι πιά νά ασκήσουν τά θρησκευτικά τους καθήκοντα. Μέ άπλά λόγια τό διάταγμα αυτό νομιμοποιεί τό χριστιανισμό σέ όλη τήν αυτοκρατορία⁶.

'Ως κατακλείδα του άρθρου αυτού θά τονίζαμε τό θάρρος τών πρώτων χριστιανών αλλά πάνω άπ' όλα τήν έμπρακτη αγάπη τών αγίων μαρτύρων μας πρós τόν *της πίστεως αρχηγόν και τελειωτήν 'Ιησούν*⁷.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γιά τό θέμα αυτό βλ. Εύσεβίου, *'Εκκλησιαστική 'Ιστορία*, Η' 13, 6-7. Β. 'Ι. Φειδά, *'Εκκλησιαστική ιστορία Ι*, 'Αθήναι 1978. Γ.Ι. Κονιδάρη, *Γενική έκκλησιαστική ιστορία*, 'Αθήναι 1957. *'Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα*, λήμμα «Διωγμοί», τ. 21ος, 'Αθήνα 1996, σ. 200-202. Σάββα 'Αγουρίδη, *'Ο χαρακτήρ τών πρώτων κατά της 'Εκκλησίας διωγμών και ή περί τών χριστιανών άλληλογραφία του Πλινίου μετά του αυτοκράτορος Τραιανου*, Θεσσαλονίκη 1963, σ. 3-9. Παναγιώτη Κ. Χρήστου, «Διωγμοί», *Θ.Η.Ε.*, τ. 5ος, 'Αθήναι 1964, στ. 119-128. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, «Αίτια τών διωγμών», *'Ιστορικά μελέται*, σ. 19-55, 'Ιεροσόλυμα 1906.

2. Μεταξύ τών δοκιμασιών πού ύφίσταντο οί Χριστιανοί τών πρώτων αιώνων μέ σκοπό τήν άποκήρυξη της πίστης τους ήταν ή βρώση *ειδωλοθύτων* δηλ. νά φάνε άπό τό κρέας πού προσφέρθηκε ως θυσία σέ ένα είδωλο. 'Η άρνησή τους νά συμβιβασθούν σήμαινε μαρτυρικό θάνατο.

3. Βλ. *Πράξ. ιθ', 22 κ. έξ*.

4. Θά πρέπει νά αναφέρουμε ότι τό Φεβρουάριο του 313 μ.Χ., ό Μέγας Κωνσταντίνος συνάντησε στα Μεδιόλανα της 'Ιταλίας (σημερινό Μιλάνο) τόν Αύγουστο Λικίνιο. Κατά τή συνάντηση αυτή έλήφθησαν αποφάσεις γιά τήν κοινή πολιτική στα θρησκευτικά θέματα. Κάτι τέτοιο ήταν άπαραίτητο γιά νά επέλθει ή έσωτερική ειρήνευση στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, ύστερα από αιώων διωγμούς γιά τίς θρησκευτικές πεποιθήσεις.

5. Τά Μεδιόλανα είναι τό - άπό τά λατινικά εξελληνισμένο - όνομα του σημερινού Μιλάνου της 'Ιταλίας.

6. Τό διάταγμα τών Μεδιολάνων, ως γνωστόν, συνδέεται μέ τήν μεγάλη προσωπικότητα της βυζαντινής αλλά και της έκκλησιαστικής ιστορίας μας, τόν ίσαπόστολο και άγιο Μέγα Κωνσταντίνο. Βλ. Μητροπολίτου Δημητριάδος και 'Αλμυρού κ. 'Ιγνατίου «1700 χρόνια άπό τό διάταγμα τών Μεδιολάνων. Θρησκευτική έλευθερία και άνεξιθρησκεία».

7. Βλ. πρós 'Εβραίους επιστολή (ια' 33 - ιβ' 2).

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΠΠΑΝΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Βασιλείου Χαλαλάμπους

«ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ ΕΙΔΩΛΩΝ ΚΑΤΕΦΡΟΝΗΣΕΝ»

ήν οικουμένην ὡς προῖκα προικοδοτήσας τῷ Κτίσῃ σου». Μέ αὐτόν τόν λόγο, τό Δοξαστικό τῶν Στιχηρῶν, τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ, ἀπό τήν ἑορτή τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, ὁ ὑμνογράφος ἀποδίδει τό «ισαπόστολον κάλλος» καί τό μέγεθος τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἔργον τό ὁποῖον τήν ἀπαρχήν εἶχεν ἀπό τό Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων μέ τό ὁποῖο «ἔκανε ἕνα σημαντικό βῆμα πρὸς τήν ἀναγνώριση τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, ὡς ἐπίσημης θρησκείας τῆς αὐτοκρατορίας εὐνοώντας ἔμπρακτα τοὺς Χριστιανούς», ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρει ἡ καθηγήτρια τῆς ἱστορίας στό Κίγκς Κόλλετζ τοῦ Λονδίνου Τζούντιθ Χέρριν στό σύγγραμμά της «Τί εἶναι τό Βυζάντιο».

Οἱ διωγμοί τοὺς πρώτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦταν πολύ μεγάλοι. Ὅπως πολύ εὐστοχα παρατηρεῖ ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική Ἐγκύκλιος ἐπὶ τῇ 1700ετηρίδι ἀπό τῆς ἐκδόσεως τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων «μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου, τοῦ πρό Χριστοῦ «παλαιοῦ Ἰσραήλ», ἀλλά καί μετά τήν θεανθρώπινην ἔνσαρκον παρουσίαν τοῦ «καινοῦ Ἰσραήλ» καί ἡ ἐλευθέρα ἔκφρασις τῆς συνειδητῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου ἦτο πλήρης διώξεων καί διωγμῶν μέχρι μαρτυρίου αἵματος ὑπέρ τῆς ἀληθείας». Μετά ἀπό τρεῖς αἰῶνες διωγμῶν, ὁ Λικίνιος, ὡς αὐτοκράτορας τῆς Ἀνατολῆς καί ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ὡς αὐτοκράτορας τῆς Δύσεως ἐξέδωσαν τό ἔτος 313 μ.Χ. τό Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς πίστεως.

Κατά καιροὺς ὅμως, ἐκφράστηκαν καί ἐκφράζονται «ἀπόψεις», οἱ ὁποῖες ἐδράζοντο καί ἐδράζονται κυρίως στό πολέμιον πάθος, ἀπόψεις αὐθαίρετες, ἀθεμελίωτες ἱστορικά πού ἀμφισβητοῦν τά εἰλικρινῆ κίνητρα τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ὅσον ἀφορᾷ τήν ἔκδοσιν τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων, θεωρώντας τα ὡς πολιτικά κίνητρα. Ὁ ἐθνικός ἱστορικός Ζώσιμος (425–518), ὁ ὁποῖος ἦταν φανατικός εἰδωλολάτρης, στό ἔργο του «Ἱστορία Νέα», ἔγραψε γιά τόν Ἅγιο Κωνσταντῖνο, ὅτι «ἐγκατέλειπε τό πάτριον δόγμα καί ἠσπάσθη τήν ἀσεβείαν». Συνειρμικά λοιπόν, ἔρχεται κατὰ νοῦν ἡ αἰτία τῆς πλάνης αὐτῆς, «ἐπειδήπερ εἰδώλων κατεφρόνησεν»¹ καθὼς καί αὐτό πού ψάλλομεν εἰς τό Δοξαστικόν τῶν Στιχηρῶν προσομοίων «...ἐξ ἀπιστίας εἰς πίστιν θεότητος μετοχτευθεῖς». Ἀξίζει νά ἀναφέρομεν τά λόγια τοῦ Χάινριχ Κράφτ «Ὁ

ρωμαϊκός κόσμος ἦταν ὄριμος νά γίνει χριστιανικός καί ὁ Κωνσταντίνος ἀνταποκρίθηκε στήν ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς, ἐπειδή θεωροῦσε τόν ἑαυτό του Χριστιανό².

Ἐάν ὄντως συνέβαινε αὐτό πού οἱ ἀμφισβητοῦντες λέγουν, πώς ἔνας αὐτοκράτορας, πού ἀναμφισβήτητα γιά τήν ἐποχή του ἦταν ὁ πανίσχυρος αὐτοκράτορας τῆς Οἰκουμένης, θά κατεδείκνυε ὡς ἄλλος Ἰωάννης Πρόδρομος ἐμπράκτως, τό «ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμέ δέ ἐλαττοῦσθαι» (Ἰω. γ' 30) ἀποποιούμενος τό παλαιόν ἔθος, τῆς θεοποίησης τοῦ αὐτοκράτορα καί ἀνταλλάσσοντας τήν βασιλικήν ἀλουργίδα μέ τό λευκόν τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος ἔνδυμα, τό ὁποῖο καί διετήρησε μέχρι τόν θάνατόν του. Εἶναι ἄξια ἀναφορᾶς τά λόγια τοῦ Ρούντολφ Χέρνεγκερ, «Δέν ὑπάρχει στήν ἱστορία σχεδόν καμία ἄλλη προσωπικότητα πού ἦ ἀκτινοβολία τῆς νά διαρκεῖ ἀδιάκοπα ἐπὶ δεκαεπτὰ αἰῶνες»³. Καί τό μεγαλεῖον τοῦτο ἀφορᾷ τόν καθοριστικό ρόλο τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου στήν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ μετέπειτα πορεία τῶν δύο αὐτοκρατόρων, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καί τοῦ Λικινίου ἀποδεικνύει τήν πρόθεση, καθώς καί τά κίνητρα ἑνός ἐκάστου. Τό κίνητρο τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος, θά μπορούσε κάποιος νά τό ἀποδώσει κάλλιστα στόν Λικίνιο, ὁ ὁποῖος παρεβίασε τό Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων περί ἀνεξιθρησκείας, μετά τήν ἦτα του ἀπό τόν Ἁγιο Κωνσταντῖνο στήν Κάτω Παννονία καί τήν ἀπόσυρσή του στό Σύρμιο, διώκοντας καί πάλι τούς Χριστιανούς. Ἀντιθέτως ἡ μετέπειτα στάση τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ αὐτοκράτορα, τοῦ «μεγαλύτερου ἠγέτη τῆς Ρωμοσύνης», ὅπως τόν καλεῖ ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ὑποστήριξη πρὸς τούς Χριστιανούς, κάθε ἄλλο παρά ἐπιφανειακή ἦταν καί ὁ κατ' ἐξοχήν λόγος, ἦταν ἡ πίστις τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου στόν Χριστό. «Τά φιλόθρονα διατάγματα καί οἱ γενναϊόδωροι νόμοι, πού ἔβγαλε εἶναι στοιχεῖα ἀποδεικτικά τῆς μεγάλης του εὐσεβείας»⁴. Ἄν οἱ λόγοι ἦταν πολιτικοί, καί ὄχι προσωπικοί, ἡ ἐνέργεια αὐτή θά ἦταν ἐπιφανειακή καί κατά συνέπεια θά ἦταν παροδική.

Ὅταν ἐγκαινιάζε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τήν Νέαν Ρώμην, ἡ ἀφιέρωση στήν ἀναθηματική ἰδρυτική στήλη ἀνέγραφε «Σοι Χριστέ Κόσμου Βασιλεύς καί δεσπότης, σοι προστίθημι τήνδε τήν δούλην πόλιν καί σκῆπτρα τῆσδε καί τό πᾶν Ρώμης κράτος, φύλαττε ταύτην, σῶζε δ' ἐκ πάσης βλάβης». Ὁ καθιερωθεῖς ἐπίσης τίτλος τοῦ κάθε βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως τοῦτο σημειώνει ἡ Ἑλένη Γλυκατζῆ - Ἀρβελέρ στό πόνημά της, «Γιατί τό Βυζάντιο», εἶναι «Πιστός ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ βασιλεύς καί αὐτοκράτωρ Ρωμαίων» τίτλος ὁ ὁποῖος διατηρήθηκε μέχρι τήν ἄλωση τῆς Πόλης. Εἶναι χαρακτηριστικόν τό πρώτιστον στοιχεῖο τοῦ τίτλου αὐτοῦ «Πιστός ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ βασιλεύς», ὅπως ἐπίσης καί τό γεγονός ὅτι «γρήγορα ἡ Κωνσταντινούπολη ὀνομάστηκε ἐκτός ἀπό Νέα Ρώμη, Νέα Ἱερουσαλήμ καί Νέα Σιών», ὅπως ἀναφέρει ἡ ἴδια συγγραφεύς.

Μέ τήν ἐνέργεια αὐτή τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τό κράτος τῶν Ρωμαίων ἔγινε τό «πρῶτον πιστεῦσαν εἰς τόν Δεσπότην Χριστόν κράτος», ὅπως ἀναφέρει ὁ Κοσμάς ὁ Ἰνδικοπλεύστης ὁ ὁποῖος ἔζησε τόν βον αἰῶνα. Καί ἔγινε τοῦτο τό κράτος τῶν Ρωμαίων, «ἔθνος Χριστιανῶν», ὅπως ἀποκάλεσε τούς Βυζαντινοὺς ὁ Λέων Στ΄ ὁ Σοφός. «Ὅπως ἀποκαθή- ποτε, αὐτά τὰ δύο σημαντικώτατα γεγονότα, ἡ ἴδρυση τῆς Κωνσταντι- νούπολης καί ἡ ἀποδοχή τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὀφείλονται σ' ἕναν μόνο ἄνθρωπο, τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο»⁵. Ἀξίζει ἐδῶ νά ἀναφέρομε τὰ λόγια τοῦ π. Ἰωάννη Ρωμανίδη ἀπό τό βιβλίον του «Ρωμισσύνη, Ρωμανία, Ροῦμέλη»: «Ἀφ' ἑνός μὲν οἱ Ρωμαῖοι ἔγιναν Ἕλληνες, ἀφ' ἑτέρου δέ οἱ Ἕλληνες ἔγιναν Ρωμαῖοι. Ἀκολουθοῦν πως τό παράδειγ- μα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τό ἔθνος τῶν Χριστιανῶν ἐταυτίσθη μέ τό ἔθνος τῶν Ρωμαίων, ἰδίως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καί οὕτως ἐγεννήθη ἢ ἐτελειοποιήθη ἡ Ρωμισσύνη ἢ ὁ Ἕλληνοχρι- στιανικός πολιτισμός μέ κέντρον τήν Κωνσταντινούπολιν νέαν Ρώ- μην».

Ἐπιπρόσθετη ἀπόδειξη, ὅτι εἶναι παντελῶς λανθασμένη ἡ ἄποψη ὅτι ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος ἐξέδωσε τό Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων περί ἀνεξιθρησκείας μέ σκοπό νά κερδίσει τήν εὐνοια τῶν χριστιανῶν, εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ χριστιανοί ἀποτελοῦσαν μιά μικρή μειοψηφία στήν αὐτοκρατορία τόν καιρό ἐκεῖνο τῆς ἔκδοσης τοῦ Διατάγματος. Ὅπως ἀναφέρει ὁ βυζαντινολόγος Στῆβεν Ράνσιμαν στό βιβλίό του «Ἡ Βυ- ζαντινὴ Θεοκρατορία», «Ἐχει ὑπολογιστεῖ ὅτι τήν ἐποχὴ τοῦ Διατάγμα- τος τῶν Μεδιολάνων τό 313, ὅταν ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἀπέκτησε πλήρη ἐλευθερία λατρείας καί νομικὴ ὑπόσταση, οἱ Χριστιανοί δέν ἀριθμοῦσαν περισσότερο ἀπὸ τό ἕνα ἑβδομο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς αὐτο- κρατορίας». Πῶς ἦταν δυνατόν λοιπόν, τὰ ἐλατήρια τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου νά ἦταν πολιτικά, ἐφ' ὅσον οἱ Χριστιανοί ἀποτελοῦσαν μιά μικρὴ μειοψηφία στήν αὐτοκρατορία; Συνεπῶς εἶναι παράλογο νά ὑποθέσει κανεὶς ὅτι τό ἔπραξε τοῦτο μέ ἰδιοτελῆ σκοπό, γιὰ νά κερδί- σει τήν εὐνοια τῶν Χριστιανῶν. Ἡ ἄποψη αὐτὴ ἔλκει τήν καταγωγή της, ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον, στό ἀλλότριον πάθος γιὰ τόν μεγάλο αὐτὸ Ἅγιο, ὁ ὁποῖος ἔγινε ἡ αἰτία ἢ πίστις τῆς ἀληθείας νά ἐξαπλωθεῖ σέ ὁλόκληρη τήν αὐτοκρατορία.

Τό τί φρονεῖ ἡ Μία, Ἁγία Ἐκκλησία, ἐκφράζεται στήν ἱεράν ὑμνω- δίαν της, στήν ἀκολουθίαν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης. Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος καλεῖται ἰσαπόστολος εἰς τὰ Σιχηρά Ἰδιόμελα τῆς Λιτῆς «Χρεωστικῶς ἐκτελοῦμεν τήν μνήμην σου, Κωνσταντῖνε ἰσαπόστολε...». Στὰ Σιχηρά Προσόμοια, καλεῖται «Πρῶτος Βασιλεὺς Χριστιανῶν». Εἰς τόν ἑσπερινόν στά Σιχηρά τῶν Ἁγίων ψάλλομεν «Πρῶτος καθυπέταξας, τήν ἀλουργίδα ἀείμνηστε, βασιλεῦ ἐκουσίως Χριστῷ, αὐτόν ἐπιγνούς Θεόν καί παμβασιλέα...» καί «...τήν οἰκουμένην ὡς προῖκα προικοδοτήσας τῷ κτίστῃ σου, καί πόλιν βασιλεύουσαν θεο- σεβῆ...». Εἰς τήν Λιτὴν, στά Σιχηρά Ἰδιόμελα ψάλλομεν «...πᾶσαν

ἐφαίδρυνας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ...» καί «οὐκ ἐξ ἀνθρώπων τὴν κλῆσιν ἔλαβες, ἀλλ' ὡς ὁ θεοπέσιος Παῦλος, ἔσχες μᾶλλον ἔνδοξε ταύτην ἐξ ὕψους, Κωνσταντῖνε ἰσαπόστολε, παρά Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ».

Πραγματοποιεῖται λοιπόν, στό πρόσωπον τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, αὐτό πού ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγει: «Καί πορεύονται βασιλεῖς τῷ φωτί σου καί ἔθνη τῇ λαμπρότητί σου» (Ἡσ. ξ' 1-3). Ὅντως ὁ πρῶτος βασιλεύς τῆς Ρωμοσύνης, τῷ Φωτί τοῦ Φωτοδότου Χριστοῦ ἐπορεύθη καί τό ἔθνος τῶν Ρωμιῶν τῇ λαμπρότητι αὐτοῦ.

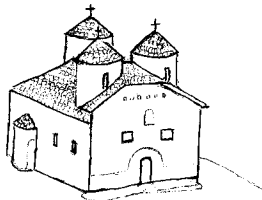
*Τὴν παλαιότητα ἀποδυθεῖς
τόν Χριστόν Ἰησοῦν ἐνεδύσω
παραδείσιον κάλλος ἀγαπίσας
Κωνσταντῖνε τοῦ Χριστοῦ ἰσαπόστολε.
Οὐ τὴν ματαιάν δόξαν ἐπεπόθησας
ἀλλ' οὐράνιον δόξαν ἀκένωτον.
Πορφυρίδος τὴν ψευδῆ θεότητα ἐμίσησας
ἀπωλείας ματαιότητα ταύτην λογισάμενος.
Οὐράνιον δόξαν ἐσπούδασας ἀξιωθῆναι
διά τοῦτο Θεότητα Τρισήλιον ἐδοξολόγηεις Ἅγιε
καί διά τό ἰσαπόστολον κάλλος
ὁ Κύριος τῆς Δόξης σέ ἀντεδόξασεν
Ἅγιε τοῦ Χριστοῦ Κωνσταντῖνε.*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- 1) «εἰδώλων κατεφρόνησεν» - Ἐκ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.
- 2) Τά λόγια τοῦτα τοῦ Χαίινηρ Κράφτ ἀναφέρονται προλογικά στό βιβλίον τοῦ Ἐμπερχαρντ Χόρστ «Μέγας Κωνσταντῖνος - Βιογραφία».
- 3) Τά λόγια τοῦτα τοῦ Ρούντολφ Χέρνεγκερ ἀναφέρονται προλογικά στό βιβλίον τοῦ Ἐμπερχαρντ Χόρστ «Μέγας Κωνσταντῖνος - Βιογραφία».
- 4) Εὐσεβίου «Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, «Εἰς τόν Βίον Κωνσταντίνου».
- 5) «Ἡ πολιτική ἰδεολογία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας», Ἑλένης Γλυκατζῆ - Ἀρβελέρ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Πρωτοπρεσβύτερου Ἀγγελου Ἀγγελακόπουλου
ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ
ΑΡΕΙΑΝΟΥΣ

α) Ἡ Α΄ περίοδος τῶν διωγμῶν ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων (338-363)

Τό 325 μ.Χ. συνεκλήθη ἡ Α΄ Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας ἐπί τῆς βασιλείας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου θεοστέπτου βασιλέως καί ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Ἡ Σύνοδος συνήχθη κατά τοῦ αἰρετικοῦ Ἀρείου, ὁ ὁποῖος βλασφημοῦσε ὅτι ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Θεό Πατέρα καί ἀκολουθῶς δέν εἶναι Θεός ἀληθινός, ἀλλά κτίσμα καί ποίημα. Ἡ Σύνοδος, ἡ ὁποία διήρκησε τριάμισι χρόνια, μᾶς παρέδωσε τό κοινό καί γνωστό ἀπ' ὅ-λους καί ἱερό Σύμβολο τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς μας, μέ τό ὁποῖο ἀνε-κήρυξε τόν Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ, Θεό ἀληθινό καί ὁμοούσιο μέ τόν Θεό Πατέρα, ἔχοντας δηλ. τήν ἴδια οὐσία καί φύση μέ τόν Θεό Πατέρα καί ἐπομένως τήν ἴδια δόξα, ἐξουσία, κυριότητα καί αἰδιότητα καί ὅλα τά ὑπόλοιπα θεοπρεπῆ ἰδιώματα τῆς θείας φύσεως. Ἡ ἴδια Σύνοδος μᾶς παρέδωσε καί τόν καθορισμό τοῦ Πάσχα καί ἐξέδωσε εἴκοσι ἱερούς κανόνες.

Δυστυχῶς, μετά τήν Σύνοδο, δέν ἐπικράτησε εἰρήνη. Ὁ Ἄρειος με-τά τήν καταδίκη του (330) προσποιήθηκε τόν Ὁρθόδοξο, δίνοντας γενική καί ἀόριστη ὁμολογία πίστεως¹ καί ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος δια-τάσσει νά καταλάβει τήν προτέρα θέση του. Ἀπό τώρα καί στό ἐξῆς ἀρ-χίζουν οἱ ἐπιθέσεις κατά τῶν Ὁρθοδόξων. Πρῶτος συκοφαντεῖται καί ἐξορίζεται ὁ ἅγιος Εὐστάθιος Ἀντιοχείας².

Τόν δρόμο τῆς ἐξορίας (335-337) ἀκολούθησε καί ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος διαδέχθηκε τό 328 τόν ἅγιο Ἀλέξανδρο στόν θρόνο τῆς Ἀ-λεξανδρείας καί ἀρνήθηκε νά δεχθεῖ τόν Ἄρειο³. Ὁ μέγας στυλοβάτης καί πρόμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας Ἀθανάσιος θά σπκῶσει στούς ὦμους του, ἰδίως σ' αὐτή τήν περίοδο, τό μεγαλύτερο βᾶρος τοῦ ἀγῶνος καί θά ὑποστῆι τά πάνδεινα. Στά 45 ἔτη τῆς ἐπισκοπικῆς του θητείας θά ἐξορι-σθεῖ πέντε φορές, διαμένοντας στήν ἐξορία περισσότερο ἀπό 15 ἔτη!

Τόν Μ. Κωνσταντῖνο διαδέχθηκε στόν θρόνο τῆς Ἀνατολῆς ὁ υἱός του Κωνσταντῖνος (337-361). Ὁ νέος αὐτοκράτωρ, ἦταν ἔνθερμος ὑ-ποστηρικτής τῆς ἀρειανικῆς αἵρέσεως καί ἐγκαινίασε, ἐπίσημα πλέον, τήν πρώτη περίοδο τῶν διωγμῶν κατά τῶν Ὁρθοδόξων.

Τό 340 οἱ ἀρειανοί καθαιροῦν καί πάλι τόν ἅγιο Ἀθανάσιο, ὁ ὁ-

ποῖος κατέφυγε στήν Ρώμη. Στόν θρόνο τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπιβαίνει ὁ ἀρειανός Γρηγόριος ὁ Καππαδόκης⁴. Οἱ Ὁρθόδοξοι ἔζησαν τότε πολύ δύσκολες στιγμές. «Ἡ ἐκκλησία καί τό ἅγιο βαπτιστήριο παραδίδονται στήν φωτιά... Ἄγιες καί ἄγνες παρθένοι ξεγυμνώνονται καί ὑφίσταντο ἀνεπίτρεπτη μεταχείριση. Ἐάν μάλιστα πρόβαλλαν ἀντίσταση, ἔθεταν σέ κίνδυνο καί αὐτή τή ζωή τους. Μοναχοί καταπατοῦνταν καί πέθαιναν καί μερικοί μὲν ρίχνονταν ἐδῶ κι ἐκεῖ, ἄλλοι δέ φρονεύονταν μέ ξίφη καί ρόπαλα καί ἄλλοι πάλι τραυματίζονταν. Πόσες δέ ἀσέβειες καί παρανομίες διαπράχθηκαν ἐπάνω στήν Ἁγία Τράπεζα»⁵!

Ἡ δευτέρη ἐξορία τοῦ Μ. Ἀθανασίου ἔληξε τό 346, ἐξαιτίας τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κώνσταντος, ἀδελφοῦ τοῦ Κωνσταντίου. Μετά τόν θάνατο, ὅμως, τοῦ Κώνσταντος (350), ὁ Κωνσταντῖος μένει μονοκράτορας, οἱ ἀρειανοί κερδίζουν ἔδαφος καί μέ ἀλλεπάλληλες συνόδους καταφέρνουν νά καταδικάσουν γιά τρίτη φορά τόν Μ. Ἀθανάσιο.

Πράγματι, ὁ «πολύαθλος Ἰώβ» ἀποχωρίζεται πάλι ἀπό τό ποιμνίό του. Καταφέρνει, ὅμως, νά διαφύγει τήν ἐξορία, βρίσκοντας καταφύγιο κυρίως στήν ἔρημο, στήν ὁποία διέμεινε ἐπί ἕξι ἔτη.

Ὁ Θεοδώρητος Κύρου περιγράφει πολύ παραστατικά τά ἀπάνθρωπα ἔργα τοῦ νέου ἐπιβήτορος τοῦ ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, τοῦ ἀρειανοῦ Γεωργίου: «Ὁ Γεώργιος ἀνάγκασε ἐκεῖνες πού εἶχαν ὑποσχεθεῖ νά φυλάξουν ἰσόβια παρθενία, ὄχι μόνο νά ἀρνηθοῦν τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τόν Ἀθανάσιο, ἀλλά καί νά ἀναθεματίσουν τήν πίστη τῶν Πατέρων. Εἶχε δέ συνεργό στήν ὠμότητά του κάποιο στρατιωτικό διοικητή Σεβαστιανό. Αὐτός, ἀφοῦ ἄναψε φωτιά στό κέντρο τῆς πόλεως καί ἔβαλε γύρω ἀπ' αὐτή τίς παρθένες γυμνές, τίς διέταξε νά ἀρνηθοῦν τήν πίστη τους. Οἱ δέ παρθένες, ἄν καί βρίσκονταν μπροστά σέ πιστούς καί ἀπίστους σάν ἓνα φοβερό καί ἐλεεινό θέαμα, θεωροῦσαν σάν μεγίστη τιμή τήν ἀτιμία καί ὑπέμειναν εὐχάριστα τίς μαστιγώσεις γιά χάρη τῆς πίστεως... Ἄλλοτε, ἀφοῦ ἄναψε φωτιά καί ἔβαλε τίς παρθένες νά στέκονται δίπλα στίς φλόγες, τίς ἀνάγκασε νά λένε ὅτι ἔχουν τήν ἴδια πίστη μέ τόν Ἄρειο. Ἐπειδή, ὅμως, τίς ἔβλεπε νά τόν νικοῦν καί νά μή νοιάζονται γιά τή φωτιά, τίς γύμνωσε καί κατέκοψε τόσο πολύ τά πρόσωπά τους, ὥστε μόλις ἀναγνωρίζονταν μετά ἀπό πολύ χρόνο. Συνέλαβε, ἐπίσης, καί σαράντα ἄνδρες, τούς ὁποίους βασάνισε μέ πρωτοφανῆ τρόπο: Ἐκοψε στά γρήγορα ράβδους ἀπό τούς φοίνικες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀκόμη μέσα τους τά σουβλερά ἀγκάθια. Ἐπειτα τούς ἔδειρε δυνατά στά ὀπίσθια, ὥστε μερικοί νά χειρουργηθοῦν πολλές φορές γιά τά ἀγκάθια πού ἔμειναν μέσα τους, ἄλλοι δέ πάλι, πού δέν ἄντεξαν τήν δοκιμασία, νά πεθάνουν»⁶. Ἄλλοτε πάλι ὁ Σεβαστιανός «πολλάς ἀειπαρθένοισ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Θεωνᾶ τοῦ ἐπισκόπου βέλεσιν ἐφόνευσε»⁷.

Ὁ Κωνσταντῖος πέθανε τό 361, ὁ δέ νέος αὐτοκράτορας Ἰουλιανός ἐπέτρεψε νά ἐπιστρέψουν ὅλοι οἱ ἐξόριστοι στίς θέσεις τους, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν καί ὁ Μ. Ἀθανάσιος⁸. Ὁ Ἰουλιανός προσπάθησε νά

ἐπαναφέρει στο κράτος του τήν ειδωλολατρία, ὁ σύντομος θάνατός του, ὅμως, ματαίωσε τὰ σχέδια του.

Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν περίοδο τῶν πρώτων διωγμῶν τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό τοὺς ἀρειανούς (337–363) οἱ μοναχοί, ὅπως οἱ Μ. Ἁντώνιος⁹, Ὅσιος Παχώμιος, Ὅσιος Θεόδωρος ὁ Ἁγιασμένος, Ὅσιος Ἰλαρίων¹⁰, ἔγιναν συμμετοχοὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θλίψεων τῶν πιστῶν γιὰ τήν διαφύλαξη τῆς πίστεως τῶν 318 ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων.

β) Ἡ Β' περίοδος τῶν διωγμῶν τῶν Ὁρθοδόξων ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Οὐάλεντα (364–378)

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Ἰουλιανοῦ βασιλεύσε στήν Ἀνατολή ὁ Ὁρθόδοξος καὶ εὐσεβής Ἰοβιανός, γιὰ λίγο ὅμως διάστημα. Ὁ νέος αὐτοκράτορας Οὐάλης ἦταν σφοδρὸς ἀρειανὸς καὶ ἔγινε ὁ ὑπαίτιος γιὰ τήν ἐναρξη τῆς δεύτερης περιόδου τῶν διωγμῶν κατὰ τῶν Ὁρθοδόξων. Μεταξύ τῶν πολλῶν «κατορθωμάτων» τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως ἀναφέρεται καὶ τὸ ἔξῃς: «Κάποτε ἦλθαν στήν Νικομήδεια, γιὰ νά τὸν συναντήσουν, ὀγδόντα ἱερωμένοι, ὡς ἀπεσταλμένοι τῶν Ὁρθοδόξων. Ἐκεῖνος τότε διέταξε νά καοῦν ὅλοι, μέσα σιὸ καράβι πού τοὺς μετέφερε»¹¹! Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὀμιλεῖ γιὰ τὸ φρικτὸ αὐτὸ γεγονός, λέγοντας: «Πρεσβυτέρων ἐμπρησμοὶ θαλάττιοι»¹².

Ὁ Οὐάλης συμπεριφερόταν μέ ἀπαράδεκτο τρόπο καὶ στοὺς μοναχοὺς, τοὺς ὁποίους ἀνάγκασε νά στρατευοῦνται καὶ νά πηγαίνουν στὸν πόλεμο¹³. Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος, πού ἐπισκέφθηκε τήν Νιτρία, ἀναφέρει, ὅτι ὁ Οὐάλης ἀπέσπασε ἀπὸ τήν ἔρημο 5.900 μοναχοὺς καὶ τοὺς ἔστειλε βίαια σιὸ στρατό¹⁴. Ὁ Οὐάλης ἐξόρισε, ἐπίσης, καὶ τὸν Μ. Ἀθανάσιο. Μετά, ὅμως, ἀπὸ λίγους μῆνες, λόγω τῆς ἀντιδράσεως τοῦ λαοῦ, τοῦ ἐπέτρεψε νά ἐπιστρέψει στήν Ἀλεξάνδρεια, στήν ὁποία παρέμεινε μέχρι τὸν θάνατό του (373)¹⁵.

Ἀλλά, καὶ στήν Ἀντιόχεια ἡ κατάσταση δέν ἦταν καλύτερη. Μετά τήν ἐξορία τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου (330), οἱ ἀρειανοὶ κυριαρχοῦσαν καὶ σέ χρονικὸ διάστημα 30 ἐτῶν ἀνῆλθαν στὸν θρόνο της ἐπτά ἀρειανοὶ ἐπίσκοποι! Τὸ 360 χειροτονεῖται ἀπὸ τοὺς ἀρειανούς ὡς ἐπίσκοπος τῆς πόλεως αὐτῆς ὁ ἅγιος Μελέτιος. Ὁ θεῖος, ὅμως, αὐτὸς ἄνδρας ὁμολόγησε ἀμέσως τήν Ὁρθόδοξη πίστη καὶ «τήν ἀξιέπαινον ἐκείνην ἀφῆκε φωνήν: Τρία τὰ νοοῦμενα, ὡς ἐνὶ δέ διαλεγόμεθα»¹⁶. Ἡ ὁμολογία του αὐτὴ εἶχε βέβαια ὡς συνέπεια νά ἐξορισθεῖ ἀστραπιαία, ἐνῶ τὸν θρόνο του κατέλαβε ὁ ἀρειανὸς Εὐζώιος. Ὅταν ὁ βασιλιάς Ἰουλιανός, μετὰ ἀπὸ δύο περίπου ἔτη, ἐπέτρεψε στὸν Μελέτιο νά ἐπιστρέψει στήν Ἀντιόχεια, ἡ κατάσταση ἦταν ιραγική. Ὁ ἱερός Μελέτιος καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι εἶχαν μία μόνο ἐκκλησία –κι αὐτὴ ἔξω τῆς πόλεως– ἐνῶ ὁ Εὐζώιος εἶχε στήν κατοχὴ του ὅλες τίς ἐκκλησίες¹⁷. Ὑπῆρχε καὶ ὁ Ὁρθόδοξος Παυλίνος, ὁπαδὸς ὅμως τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου, μέ μία καὶ αὐτὸς μόνο μικρὴ ἐκκλησία.

Στή συνέχεια, ὁ Μέγας Μελέτιος ἐξορίσθηκε δύο φορές ἀπό τόν Οὐάλεντα (365-367 καί 371-378)¹⁸, ἐνῶ τόν ἀγῶνα του τόν συνεχίζουν οἱ πρεσβύτεροι Φλαβιανός καί Διόδωρος (μετέπειτα ἐπίσκοποι Ἄντιοχείας καί Ταρσοῦ ἀντίστοιχα). Τόν δραματικό ἀγῶνα τῶν δύο αὐτῶν Πατέρων, καθώς καί τῶν μοναχῶν Ἄφραάτου καί Ἰουλιανοῦ γιά τήν διαποίμανση τοῦ «μικροῦ ποιμνίου»¹⁹ περιγράφει παραστατικώτατα ὁ Θεοδώρητος Κύρου.

Στό μεταξύ στήν Ἀλεξάνδρεια ὁ διάδοχος τοῦ Μ. Ἀθανασίου Πέτρος, διώκεται γρήγορα καί στόν θρόνο του ἐπιβαίνει ὁ αἵρετικός Λούκιος. «Τότε πολλοί τῶν ὀρθοδόξων ἀνδρῶν, καί γυναικῶν παρθένων ἀθέως ἠκίσθησαν, πολλοί δε καί ἐν βασάνοις ἐτελειώθησαν»²⁰, «Κατήλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὁ Ἀντιοχείας Εὐζῶιος, καί παρέδωκε τῷ Λουκίῳ τās ἐκκλησίας τῶν Ὀρθοδόξων. Ἐξ οὗ (Εὐζῶϊου) δε τι κακά γεγόνασι καί διωγμοί εἰς τήν Αἴγυπτον καί Ἀντιόχειαν καί Καππαδοκίαν, Αἰσχύλος ἢ Σοφοκλῆς ἴσως ἐτραγῶδουν ἱκανῶς τās τοιαύτας συμφοράς, ἢ οἰκειότερον εἰπεῖν Ἱερεμίου χρεία, ἵνα θρηνήσῃ τόν κατά τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἄσπονδον τῶν ἀσεβῶν πόλεμον»²¹.

Στήν Καππαδοκία τήν ἐποχή αὐτή δεσπόζει ἀπό Ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἡ μορφή τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὁ οὐρανοφάντωρ Ἅγιος εἶναι καί ὁ ἠγέτης ὅλης τῆς ἀγωνιζομένης Ἀνατολῆς μέ συναρωγούς τόν ἀδελφό του, ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο καί τόν ἅγιο Εὐσέβιο Σαμοσάτων. Στίς συγκινητικές γραμμές μιᾶς ἐπιστολῆς του πρὸς τούς Ὀρθοδόξους ἐπισκόπους τῆς Δύσεως, ὁ πρόμαχος τῆς Ὀρθοδοξίας Βασιλείος διεκτραγωδεῖ μέ τόν καλύτερο τρόπο τά μεγάλα δεινά τῆς ἐποχῆς του:

«Διωγμός μᾶς κατέλαβε, ἀδελφοί τιμιότατοι, καί διωγμῶν ὁ βαρύντατος. Διότι διώκονται οἱ ποιμένες, γιά νά διασκορπισθοῦν τά ποιμνία²². Καί τό ἀκόμη σκληρότερο εἶναι ὅτι, ἐνῶ, ὅσοι κακοποιοῦνται, ὑπομένουν τά παθήματα μέ τήν ἐσωτερική βεβαιότητα τοῦ μαρτυρίου, παρά ταῦτα τά πλήθη δέν τιμοῦν τούς ἀθλητές τῆς πίστεως ὡς μάρτυρας, ἐπειδή τό χριστιανικό ὄνομα ἀνήκει καί στούς διώκτες. Ἐνα εἶναι τώρα τό ἀδίκημα, τό ὅποιο τιμωρεῖται σκληρά: ἡ ἀκριβῆς τήρηση τῶν πατρικῶν Παραδόσεων. Γί' αὐτόν καί μόνο τόν λόγο ἐξορίζονται οἱ εὐσεβεῖς ἀπό τίς πατρίδες τους καί ὀδηγοῦνται στίς ἐρήμους...

...Ἐξορίες πρεσβυτέρων, ἐξορίες διακόνων, λεηλασία ὅλων τῶν κληρικῶν. Διότι κατ' ἀνάγκη ἢ θά «προσκυνήσουν τήν εἰκόνα»²³, ἢ θά παραδοθοῦν στήν ὀδυνηρή φλόγα τῶν μαστιγώσεων. Ἐπειτα, ἀκολουθοῦν, στεναγμοί τῶν λαῶν, συνεχῆ δάκρυα εἴτε κατ' ἰδίαν εἴτε δημόσια, ἐπειδή ὅλοι θρηνοῦν ἀναμεταξύ τους τά παθήματά τους... Ὅλοι ἀκούγονται νά θρηνοῦν στήν πόλη, στούς ἀγρούς, στούς δρόμους, στίς ἐρήμους. Ἀκούγεται μιᾶ θλιβερή φωνή, καθώς ὅλοι ὀμιλοῦν γιά τά θλιβερά γεγονότα.

Ἄπομακρύνθηκε ἡ χαρά καί ἡ πνευματική εὐφροσύνη. Οἱ ἐορτές μας

μεταβλήθηκαν σέ πένθος²⁴, οί οἴκοι τῶν προσευκῶν ἔχουν κλείσει, τά θυσιαστήρια τῆς πνευματικῆς λατρείας ἀργοῦν. Δέν γίνονται πλέον πνευματικές συναθροίσεις τῶν Χριστιανῶν, δέν κηρύττουν οἱ δάσκαλοι, δέν γίνονται οἱ σωτήριες διδασχές, οὔτε πανηγύρεις, οὔτε νυχτερινές ὑμνωδίες. Δέν ὑπάρχει πλέον ἡ μακαρία ἐκείνη ἀγαλλίαση τῶν ψυχῶν, ἡ ὁποία γεννᾶται στίς ψυχές αὐτῶν, πού πιστεύουν στόν Κύριο κατά τίς λατρευτικές συνάξεις καί τήν συμμετοχή στά πνευματικά χαρίσματα..

Στούς μοναχοῦς τῆς Βερροῖας ὁ θεῖος Βασίλειος ἔγραφε: «Στέναξα, ὅταν ἄκουσα πώς ξεσηκώθηκε ἐναντίον σας ὁ ἄγριος ἐκεῖνος διωγμός καί ὅτι οἱ «εἰς κρίσεις καί μάχας νηστεύσαντες²⁵» ἐπιτέθηκαν ἀμέσως μετά τό Πάσχα ἐναντίον τῶν σκηνωμάτων σας καί παρέδωσαν στίς φλόγες τούς κόπους σας»²⁶.

Ἄλλοι μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίσθηκαν αὐτή τήν περίοδο ἐναντίον τῶν ἀρειανῶν εἶναι οἱ Ὅσιος Ἰσίδωρος, Ὅσιος Ἰουλιανός, ἀββᾶς Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἀββᾶς Μακάριος ὁ πολιτικός, Ὅσιος Παμβῶ, Ὅσιος Ἡρακλείδης, ἀββᾶς Ἀγάθων, ἀββᾶς Σισώης, ἀββᾶς Θεόδωρος τῆς Φέρμης, ἀββᾶς Ὠρ, ἀββᾶς Ἡσαΐας, μοναχός Μωϋσῆς, Ὅσιος Ἰσαάκιος, Ὅσιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος, Ὅσιος Σεραπίων καί Ὅσιος Μαρκανός²⁷.

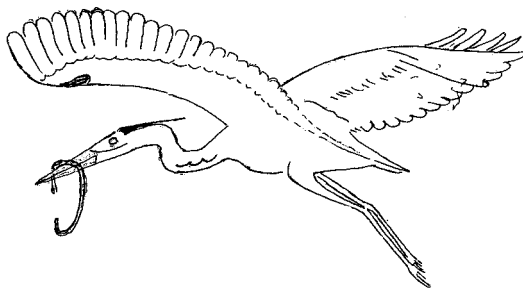
Κατακλείουμε τό παρόν ἄρθρο λέγοντας ὅτι κατάλοιπο τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀρειανισμοῦ στήν ἐποχή μας εἶναι ἡ αἵρεση τῶν ψευδομαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ²⁸. Χειρότερες αἰρέσεις ἀπό αὐτή τοῦ Ἰεχωβισμοῦ εἶναι οἱ αἵρέσεις τοῦ Παπισμοῦ, τοῦ Προτεσταντισμοῦ καί τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ. Ἡ χειρότερη, ὅμως, αἵρεση ἀπ' ὅλες τίς προηγούμενες, πού μαστίζει τό σύγχρονο ἐκκλησιαστικό γίγνεσθαι, εἶναι ἡ παναίρεση τοῦ διαχριστιανικοῦ καί διαθρησκευτικοῦ συγκρητιστικοῦ Οἰκουμενισμοῦ²⁹. Οἱ διωγμοί τῆς Ἐκκλησίας δέν σταματοῦν μόνο στήν ἐποχή τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Συνεχίζονται καί σήμερα. Οἱ παναιρετικοί Οἰκουμενιστές διώκουν στήν ἐποχή μας τούς ἀντιοικουμενιστές³⁰.

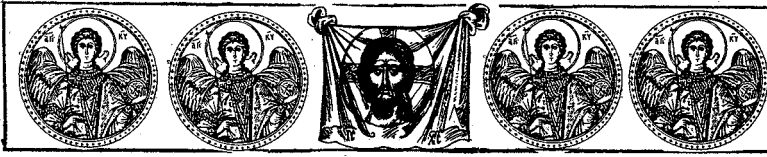
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, τ. α', κεφ. κοτ', P.G. 67, 149B.
2. ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, κεφ. κ', P.G. 82, 968C.
3. ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ, ἔνθ' ἀνωτ., λδ', P.G. 67, 172A.
4. Τοῦ ἰδίου, τ. β', κεφ. ια', P.G. 67, 205B.
5. ΜΕΓΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, *Ἐπιστολή Ἐγκύκλιος*, κεφ. γ', Β.Ε.Π.Ε.Σ. τ. 31, σσ. 196-197.
6. *Ἐγκώμιον εἰς τόν Μ. Ἀθανάσιον*, λόγος β', κεφ. ια', P.G. 82, 1025B-1028B.
7. ΟΣΙΟΣ ΑΜΜΟΝΙΟΣ, *Περί πολιτείας, καί Βίου μερικοῦ Παχωμίου καί Θεοδώρου*, § λα', Β.Ε.Π.Ε.Σ. τ. 40, σ. 97.
8. ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ, ἔνθ' ἀνωτ., λόγος γ', κεφ. β', P.G. 82, 1988CD.
9. ΠΙΡΩΤΟΠΡΕΣΒ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΗΣΗΣ, «Ὁ Μέγας Ἀντώνιος καί ὁ σύγχρονος Οἰκουμενισμός», *Θεοδρομία Θ*¹ (Ἰανουάριος - Μάρτιος 2007) 79-88, <http://www.impantokratoros.gr/C9EA82EA.el.aspx>

10. Οί αγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔκδ. Ἱ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, Ἔργα 2003, σσ. 34-44.
11. ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΩΝΑΡΑΣ, *Χρονικόν*, βιβλίον ιγ', κεφ. ιστ', P.G. 134, 1164A.
12. ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ, *Εἰς τόν Μ. Βασίλειον...* ἐπιτάφιος, κεφ. μστ', P.G. 36, 556C.
13. ΜΕΛΕΤΙΟΣ Ἀθηνῶν, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, αἰών δ', κεφ. ιε', § θ'.
14. ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΛΑΣ, *Ἱστορία τοῦ ἀσκητισμοῦ*, σ. 28.
15. ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ, ἔνθ' ἀνωτ. τ. δ', κεφ. ιγ', P.G. 67, 497A.
16. ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ, ἔνθ' ἀνωτ., λόγος β', κεφ. κζ', P.G. 82, 1081C.
17. ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, *Δωδεκάβιβλος*, βιβλίον β', κεφ. ιβ', § α'. σ. 434.
18. Θ.Η.Ε., τ. 8, στ. 928.
19. Λκ. ιβ' 32.
20. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, Χρονογραφία, ἔτος 5863, P.G. 108, 181C.
21. ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, ἔνθ' ἀνωτ., κεφ. ιδ', § β', σ. 452.
22. Μτθ. κς' 31.
23. Δανιήλ γ' 7.
24. Ἀμώς η' 10.
25. Ἡσ. νη' 4.
26. Τοῦ ἰδίου, *Ἐπιστολή σιστ'* P.G. 32, 944A.
27. Οί αγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔκδ. Ἱ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, Ἔργα 2003, σσ. 49-64.
28. ΑΡΧΙΜ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΨΑΝΗΣ. *Ἡ Ὁρθόδοξος πίστις μας καί οἱ πλάνες τῶν Ἰεχωβιτῶν*, ἔκδ. Ἱ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, Ἔργα 1996.
29. ΣΕΒ. ΜΗΤΡ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ, Ἐπιστολή πρὸς τόν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερώνυμον καί τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ Οἰκουμενισμοῦ 8-5-2013 καί ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΗΣΗΣ, «Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» καί ὁ Οἰκουμενισμός. Ποιά αἴρεση ἀπό τίς δύο εἶναι πιὸ ἐπικίνδυνη»; Ὁρθόδοξος Τύπος (11-10-2013) 1, 7 <http://www.impantokratoros.gr/5603F491.el.aspx>
30. Τοῦ ἰδίου, *Ἐπιστολή πρὸς τήν Α.Θ.Π., τόν Ἀρχιεπίσκοπον Κων/λεως, Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον 27-6-2013*, σσ. 44-45.

Πρωτοπρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Ἁγγελου Ἀγγελακόπουλου
ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ
ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΕΣ

Εἰσαγωγή

Ἄναφορά μας στήν αἵρεση τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ εἶναι σήμερα πολύ ἐπίκαιρη, διότι, μέσα στά πλαίσια τῆς παναιρέσεως τοῦ διαχριστιανικοῦ Οἰκουμενισμοῦ, τίς τελευταῖες δεκαετίες διεξάγεται Θεολογικός Διάλογος μέ τούς αἰρετικούς Μονοφυσίτες, ὁ ὁποῖος κατέληξε στήν ἐπαίσχυντη καί ἀντορθόδοξη συμφωνία τοῦ Σαμπεζύ τό 1990, ἡ ὁποία δυστυχῶς ἐφαρμόζεται *de facto* στίς ἡμέρες μας. Δυστυχῶς, ὀρισμένοι «ὀρθόδοξοι» οἰκουμενιστές ὑποστήριξαν, συμπεριφερόμενοι μεταπατερικῶς, ὅτι μόνο αὐτοί κατά τούς τελευταίους δεκαπέντε αἰῶνες κατενόησαν τήν «Ὄρθοδοξία» τῶν Μονοφυσιτῶν καί τήν «ἀδικία», πού ὑπέστησαν ἀπό τόσους ἁγίους Πατέρες!

Ὁ αἰρεσιάρχης Εὐτυχῆς καί ἡ Ἁγία Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος

Στίς ἡμέρες τοῦ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τό 410 μ.Χ., ἕνας ἱερομόναχος, Εὐτυχῆς στό ὄνομα δυστυχῆς στό νοῦ, ἔγινε ἀρχηγός τῆς αἵρέσεως τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἔχει μόνο μία φύση, τήν φύση τῆς Θεότητος, καί μόνο μία ἐνέργεια, τήν ἐνέργεια τῆς Θεότητος. Καθαιρέθηκε, ὅμως, ἀπό τόν ἅγιο Φλαβιανό Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, μέ εἰσήγηση τοῦ Εὐσεβίου Ἐπισκόπου Δορυλαίου, στήν Ἐνδημοῦσα Σύνοδο τό 448. Στίς 13-6-449 ὁ ἅγιος Λέων ἐπίσκοπος Ρώμης ἔγραψε τήν περίφημη δογματική ἐπιστολή πρὸς τόν ἅγιο Φλαβιανό, πού ἔχει μείνει γνωστή ὡς «ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος». Παρ' ὅλ' αὐτά μεταχειριζόμενος ὁ ἄθλιος Εὐτυχῆς ὡς ὄργανα τούς ἀθέους εὐνούχους τοῦ βασιλέως, δέν ἔπαυε νά ταραττεῖ τήν Ἐκκλησία καί νά στήνει παγίδες, ἕως ὅτου ἐτελεύτησε ὁ βασιλιάς Θεοδόσιος. Τό 449 κατάφερε, μαζί μέ τόν μονοφυσίτη Διόσκορο Ἀλεξανδρείας, νά παρασύρει τόν αὐτοκράτορα στήν σύγκληση τῆς ληστρικής Συνόδου τῆς Ἐφέσου, ἡ ὁποία ἐνήργησε βίαια καί ἀντικανονικά. Ἡ Σύνοδος αὐτή δικαίωσε τόν αἰρεσιάρχη Εὐτυχή, ἀποδοκίμασε τήν Ὄρθοδοξη διδασκαλία καί ἐπιδοκίμασε τήν κακοδοξία τοῦ Εὐτυχοῦς περί μιᾶς φύσεως. Οἱ Δόμνος Ἀντιοχείας, Εὐσέβιος Δορυλαίου, Θεοδώρητος Κύρου καί Ἰβας Ἐδέσσης καθαιρέθηκαν, ὁ δέ ἱερός Φλαβιανός, ἀφοῦ κακοποιήθηκε καί ἐξορίσθηκε μέ βάνουσο τρόπο, πέ-

θανε ἔπειτα ἀπό τρεῖς ἡμέρες¹.

Ὅταν, ὁμως, βασίλευσε ὁ ἅγιος Μαρκιανός μέ τήν ἁγία Πουλκερία, διέταξαν νά συγκροτηθεῖ Οἰκουμενική Σύνοδος στή Χαλκηδόνα, τό 451 μ.Χ., γιά νά ἐξετάσει τήν ὑπόθεση.

Ἐφοῦ συνήλθαν στή Χαλκηδόνα 630 ἐπίσκοποι, συνεκρότησαν τήν Δ΄ Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδο. Τότε, ἀφοῦ συζήτησαν πολλά, κατεδίκασαν καί ἀναθεμάτισαν τόν Εὐτυχή καί τόν ἀκόλουθό του Διόσκορο, ὅπως καί ὄλους ὅσους βλασφημοῦσαν ὅτι ὁ Χριστός ἔχει μία φύση καί μία ἐνέργεια. Διεκήρυξε ἡ Δ΄ Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος ὅτι οἱ δύο τέλειες φύσεις τοῦ Χριστοῦ, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη, παρέμειναν μεταξύ τους ἐνωμένες στό ἕνα πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου «ἀσυγκύτως, ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως καί ἀχωρίστως». Δέν ὑπῆρξε καμμία ἀπορρόφηση ἢ προσχώρηση ἢ σύγχυση ἢ διαίρεση ἢ τροπή τῶν δύο φύσεων, ἀλλά παρέμειναν καί οἱ δύο ἀκέραιες, διατηρώντας ἡ κάθε μία τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά της γνωρίσματα. Οἱ δύο φύσεις δηλ. ἀλληλοπερικωρήθηκαν. Ἐπομένως, τό ὀρθό εἶναι ὅτι ὁ Χριστός εἶχε δύο τέλειες φύσεις, τήν θεία καί τήν ἀνθρώπινη, καί ὄχι μόνο μία, τήν θεία. Ἀκολουθῶς μποροῦμε νά κάνουμε λόγο γιά δυοφυσισμὸ μετὰ τήν ἔνωση καί ὄχι γιά μονοφυσισμὸ.

Τό θαῦμα τῆς ἁγίας Εὐφημίας

Ἐπειδή, ὁμως, οἱ αἰρετικοί δέν πείθονται στά δόγματα τῆς Ἁγίας Συνόδου, οἱ ἅγιοι Πατέρες μετῆλθαν ἄλλο τρόπο. Καί τά δύο μέρη, οἱ Ὀρθόδοξοι καί οἱ κακόδοξοι Μονοφυσίτες, ἔγραψαν αὐτά πού πιστεύαν καί κήρυτταν σέ ξεχωριστό τόμο. Ἐφοῦ ἄνοιξαν τή θήκη, πού περιεῖχε τό τίμιο λείψανο τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ἀπέθεσαν αὐτά τά δύο βιβλία σφραγισμένα στό στήθος τῆς Ἁγίας. Ἐφοῦ, μετὰ ἀπό λίγες ἡμέρες, ἄνοιξαν πάλι τή θήκη, εἶδαν καί ἐξέστησαν. Διότι, τόν μέν τόμο τῶν αἰρετικῶν τόν βρῆκαν ριγμένο κάτω στά πόδια τῆς Ἁγίας, τόν δέ τόμο τῶν Ὀρθοδόξων, πού περιεῖχε τόν ὄρο καί τήν ἀπόφαση τῆς Ἁγίας Συνόδου, τόν βρῆκαν νά κρατιέται ἀπό τήν Μάρτυρα στήν ἀγκαλιά της. Ἐφοῦ ἔγινε αὐτό, θαύμασαν ὄλοι γι' αὐτό τό παράδοξο. Ἐπ' αὐτό οἱ μέν Ὀρθόδοξοι στηρίχθηκαν στή πίστη καί δόξασαν τόν Θεό, πού καθημερινῶς πράττει μεγάλα καί παράδοξα θαύματα γιά τήν ἐπιστροφή καί τήν διόρθωση πολλῶν, οἱ δέ αἰρετικοί Μονοφυσίτες καταισχύθηκαν.

Ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ παραδόξου θαύματος κατὰ χρέος ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας πρὸς τήν ἁγία Εὐφημία: «Λίαν εὐφρανας τούς Ὀρθοδόξους καί κατήσχυνας τούς κακοδόξους, Εὐφημία Χριστοῦ καλλιπάρθενε· τῆς γάρ τετάρτης Συνόδου ἐκύρωσας, ἃ οἱ Πατέρες καλῶς ἐδογματίσαν μάρτυς ἐνδοξε, Χριστόν τόν Θεόν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγα ἔλεος».

Ὁ αἵρεσιάρχης Διόσκορος

Ὁ ὁμόφρων τοῦ Εὐτυχοῦς Διόσκορος, καταδικάσθηκε ἀπό τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος, ἐπειδή ἦταν μέγας αἵρετικός. Ὁ Διόσκορος δέν δεχόταν ὅτι ὁ Χριστός ἔχει δύο φύσεις, ἀλλά ἀντιθέτως τόν φυρμό, τήν σύγχυση, τήν σύγκραση ἢ ἀνάκρασή τους².

Ἡ γνώμη ὀρισμένων νεωτέρων οἰκουμενιστῶν «θεολόγων» ὅτι ὁ Διόσκορος δέν καταδικάσθηκε ὡς αἵρετικός, ἀλλά γιά τήν ἀπείθειά του στήν πρόσκληση τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνος³ καί ἐπειδή ἀναθεμάτισε τόν ἅγιο Λέοντα, εἶναι τελείως ἀβάσιμη. Οἱ ἀνωτέρω ἐπικαλοῦνται τά λόγια τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως: «Διά τήν πίστιν οὐ καθηρέθη Διόσκορος»⁴. Παραβλέπουν, ὅμως, ὅτι ὁ Διόσκορος ἔλεγε κατά τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος: «Φανερώς διά τοῦτο καθήρηται ὁ Φλαβιανός, ὅτι μετά τήν ἔνωση δύο φύσεις εἶπεν· ἐγὼ δέ χρήσεις ἔχω τῶν ἁγίων πατέρων... ὅτι οὐ δεῖ λέγειν μετά τήν ἔνωση δύο φύσεις»⁵. Ἐλεγε ἀκόμη ὅτι «τό ἐκ δύο δέχομαι, τό δύο, οὐ δέχομαι»⁶, καθώς καί ὅτι «μετά γάρ τήν ἔνωση δύο φύσεις οὐκ εἰσίν»⁷.

Ὁ ἱερός Δοσιθέος Ἱεροσολύμων ἀναφέρει καί ἀναλύει λεπτομερῶς δέκα «ἐγκλήματα» τοῦ Διοσκορού. Στή συνέχεια προσθέτει ὅτι «εἰς ἐκεῖνο δέ ὅπερ εἶπεν ὁ Ἐπιφάνιος, ὅτι ὁ Διόσκορος οὐ καθηρέθη διά πίστιν, καί εὐρόντες τοῦτο οἰοῦνται βοήθημα αὐτῶν ὕστερον οἱ Μονοφυσίται καί οἱ Μονοθελιῖται, ἔλεγον, ὡς ἐκεῖνος ἐπίστευε, καί ἡμεῖς, ρητόν, ὅτι μνησθεῖς, καί μή ἔλθων, καθηρέθη, οὐ μὴν ὅτι ἦν εὐσεβής· εἰ γάρ ἤρχετο εἰς τήν Σύνοδον καθηρέθη ἂν διά τήν πίστιν, ὅθεν τῶν Μονοθελιτῶν τό εἰρημένον, ὅτι ὡς ἐκεῖνος ἐπίστευεν, οὕτω πιστεύομεν, μάταιον»⁸. Εἶναι πολύ λυπηρό πού οἱ σημερινοί «Ὁρθόδοξοι» οἰκουμενιστές «θεολόγοι» χρησιμοποιοῦν τά ἐπιχειρήματα τῶν αἵρετικῶν Μονοφυσιτῶν καί Μονοθελιτῶν, γιά νά δικαιολογήσουν τόν αἵρεσιάρχη Διόσκορο.

Ἐκείνη τήν ἐποχή ἀσκήτετε στά ἐρημικότερα μέρη τῆς Βιθυνίας, ἓνας πολύ ἐνάρετος ἀσκητής, ὁ ὅσιος Αὐξέντιος (†473), ὁ ὁποῖος ἔκανε μεγάλο ἀγώνα γιά ἀντιμετώπιση τῆς αἵρέσεως τοῦ Μονοφυσισμοῦ καί τήν ἐπικράτηση τῆς Δ' Ἁγίας καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου⁹.

Τά γεγονότα μετά τή Σύνοδο (451-482)

«Ἡ ὑπό τῆς Οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καταδίκη τοῦ Εὐτυχοῦς καί τῆς διδασκαλίας του δέν σήμανε τό τέλος, ἀλλά τήν ἔναρξη τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν μονοφυσικῶν αἵρέσεων. Ὁ Μονοφυσισμός ἀποδείχθηκε ἡ πλέον δυσεκρίζωτη αἵρεση, ἀπό ὅσες παρουσιάσθηκαν κατά τήν πρώτη χιλιετηρίδα τοῦ Χριστιανισμοῦ»¹⁰.

Ἐπεῖτα ἀπό τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος οἱ ὀπαδοί τοῦ Διοσκορού καί Εὐτυχοῦς, Μονοφυσίτες στό ἐξῆς ὀνομαζόμενοι¹¹, ἀντέδρασαν δυναμικά ἐναντίον τῶν ἀποφάσεων τῆς. Ἐπαναστατοῦσαν σέ ὅλες τίς πε-

ριοχές τῆς Αὐτοκρατορίας, δημιούργησαν δικές τους ἀποσχισμένες κοινότητες καί ἔφεραν τήν Ἐκκλησία σέ ἀξιοθρήνητη κατάσταση.

Ἡ μονοφυσίτης μοναχός Θεοδόσιος, «*ἀνὴρ λυμεών, κατελθὼν δρομαῖος μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον εἰς Ἱεροσόλυμα*»¹² κατάφερε νά παρασύρει στὴν κακοδοξία του τὴν σύζυγο τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως Θεοδοσίου, Εὐδοκία, καί ὄλους σχεδόν τοὺς μοναχοὺς. Ἡ Θεοδόσιος κατηγοροῦσε τὴν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος «*ὡς ἀνατρέψασαν τὴν ὀρθὴν πίστιν καί κυρώσασαν τὸ δόγμα τοῦ Νεστορίου*»¹³. Μὲ βίαιες καί ἐγκληματικές ἐνέργειες, ἄρπαξε τὸν θρόνο τῆς Ἁγίας Πόλεως καί χειροτόνησε πολλοὺς ἐπισκόπους, ἐνῶ ὁ ἅγιος Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων καί οἱ κανονικοὶ ἐπίσκοποι βρίσκονταν ἀκόμη στὴν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος.

«*Ὁ Θεοδόσιος ὀδήγησε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν τὸν ἐπίσκοπο Σεβηριανὸ καί ἐκεῖ τὸν φόνευσε, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νά ὑποταχθεῖ στὴν κακοδοξία του. Ἐπειτα διήγειρε μεγάλο διωγμὸ σέ ὅλη τὴν ἁγία πόλιν, ἐναντίον ἐκείνων, πού δὲν ἤθελαν νά κοινωνήσουν μ' αὐτόν. Ἄλλους, λοιπόν, τυράνησε μὲ βασανιστήρια, ἄλλων ἄρπαξε τὴν περιουσία, ἄλλων κατέκαυσε τὰ σπίτια ὥστε ἡ πόλις νά φαίνεται ὅτι κυριεύεται ἀπὸ βαρβάρους*»¹⁴.

Πολὺ μεγαλύτερα ἦταν τὰ δεινά, πού προξένησαν στοὺς Ὁρθόδοξους οἱ Μονοφυσίτες τῆς Ἀλεξάνδρειας. Ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος εἶχε διορίσει τὸν ἅγιο Προτέριο ὡς ἐπίσκοπο τῆς πόλεως, ἀντὶ τοῦ αἰρετικοῦ Διοσκόρου. Ἡ ἔλευση, ὅμως, τοῦ Ἁγίου στὴν Ἀλεξάνδρεια προκάλεσε ἀμέσως αἰματηρὴς ταραχές. Μετὰ δὲ τὸν θάνατο τοῦ Μαρκιανοῦ (457), ἓνας φανατικὸς κληρικὸς τοῦ Διοσκόρου, ὁ Τιμόθεος ὁ Αἰλλουρος, παρέσυρε τοὺς μοναχοὺς καί τὸν λαὸ ἐναντίον τοῦ ἁγίου Προτερίου. Κατὰ τὴ διάρκεια μάλιστα τῆς νύκτας, παρουσιαζόταν στοὺς μοναχοὺς σάν ἄγγελος ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Θεό. Τοὺς παρακινοῦσε νά μὴ κοινωνοῦν μὲ τὸν ἱερό Προτέριο, ἀλλὰ νά ἔχουν ὡς ἐπίσκοπο τοὺς τὸν Αἰλλουρο, δηλαδή τὸν ἑαυτὸ του¹⁵.

Τελικά, ὁ ἅγιος Προτέριος, μαζί μὲ ἄλλους ἕξι, σφάχθηκε, διωκόμενος στὴν κολυμβήθρα τοῦ βαπτίσματος. Καθὼς διηγεῖται ὁ ἱερός Δοσίθεος, οἱ φανατικοὶ Μονοφυσίτες, ὡς θηρία κυριολεκτικὰ ἔβγαλαν τὰ σπλάχνα τοῦ Ἱερομάρτυρος καί τὰ ἔφαγαν! Στὴ συνέχεια ἔσυραν τὸν Ὁμολογητὴ μὲ σκοινιά μέσα στὴν πόλιν καί τὸ μὲν ἓνα μέρος τοῦ σώματος τὸ ἔδωσαν στοὺς σκύλους, τὸ δὲ ἄλλο κατέκαυσαν¹⁶.

Μετὰ τὸν μαρτυρικό θάνατο τοῦ ἁγίου Προτερίου, ὁ Τιμόθεος ἐπιβλήθηκε ὡς νέος πατριάρχης καί προέβη σὲ παράνομες χειροτονίες Μονοφυσιῶν μὲ ἀντίστοιχη ἐκθρόνιση τῶν Ὁρθοδόξων ποιμένων. Ὁ Τιμόθεος νόθευσε τὰ βιβλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου¹⁷ καί συνεκάλεσε τοπικὴ Σύνοδο, ἡ ὁποία ἀναθεμάτισε τὴν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος καί τοὺς ἁγίους Λέοντα Ρώμης καί Ἀνατόλιο Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπίσκοποι καί κληρικοὶ τῆς Αἰγύπτου ἔγραψαν τότε πρὸς

τόν νέο βασιλέα Λέοντα τόν Μέγα (457-474) καί τοῦ ἐξιστόρησαν τά παράνομα ἔργα τοῦ Τιμοθέου.

Ἐπισημαίνεται ὁ μονοφυσίτης ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πέτρος ὁ Κναφεύς εἶχε ὑποχρεώσει τόν ἅγιο Μαρτύριο νά παραιτηθεῖ ἀπό τόν θρόνο του. Ὁ Πέτρος μάλιστα ἀναθεμάτιζε ὅσους δέν πίστευαν ὅτι ἡ Θεότης ἦταν ἐκείνη πού ὑπέστη τά πάθη καί τήν σταύρωση, (καί ὄχι ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ) καί πρόσθεσε στόν τρισάγιο ὕμνο τήν βλάσφημη προσθήκη «ὁ Σταυρωθεῖς δι' ἡμᾶς»¹⁸.

Μετά τόν θάνατο, ὅμως, τοῦ εὐσεβοῦς Λέοντος καί τήν ἐκδίωξη τοῦ γαμπροῦ του Ζήνωνος, ὁ Βασιλίσκος γίνεται κάτοχος τοῦ θρόνου τῆς βασιλευούσης (476-478). Ὁ νέος αὐτοκράτωρ, γιά νά στηριχθεῖ στήν ἐξουσία, προστίθεται στήν μερίδα τῶν Μονοφυσιτῶν καί ἐκδίδει τό «Ἐγκύκλιο» διάταγμα. Σ' αὐτό καταδίκασε τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος καί τόν Τόμο τοῦ Λέοντος, καί ἀνεκήρυξε ὡς ἐπίσημη θρησκεία τοῦ κράτους τόν Μονοφυσιτισμό. «*Εὐθέως δέ κατὰ τῆς πίστεως παρετάξατο... Τιμόθεον δέ τόν Αἰλουρον ἀνεκαλέσατο διά τύπου, καί Πέτρον τόν Κναφέα κρυπτόμενον ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀκοιμητῶν, καί ὅσοι ἄλλοι ἐχθροί τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἐπαρρησιάζοντο κατὰ τῆς ἀληθείας*»¹⁹.

Τήν περίοδο αὐτή (451-482) τά πλεῖστα γιά τήν στήριξη τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος καί τήν διαφύλαξη τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως προσέφεραν οἱ Ὅσιοι μοναχοί Εὐθύμιος ὁ Μέγας, Γελάσιος, Συμεών καί Δανιήλ οἱ Στυλίτες²⁰.

Δυστυχῶς, οἱ ἔριδες καί οἱ ταραχές μεταξύ Ὁρθοδόξων καί Μονοφυσιτῶν ἐξακολουθοῦσαν καί μετά τήν ἐκδίωξη τοῦ Βασιλίσκου.

Ὁ αὐτοκράτορας Ζήνων ἔκρινε πλέον ὡς ἀναγκαῖα τήν χάραξη ἐνωτικῆς πολιτικῆς καί κατὰ τό ἔτος 482 ἐκδίδει, κατόπιν συνεννοήσεως μέ τόν Ἀκάκιο Κωνσταντινουπόλεως, τό «Ἐνωτικόν»²¹ διάταγμα. Τό Ἐνωτικόν καταδίκασε τόν Νεστοριανισμό καί τόν Εὐτυχιανισμό, ἀπέφευγε τίς ἐπίμαχες φράσεις «μία ἢ δύο φύσεις», παραμέριζε μέ ἔντεχνο τρόπο τόν ὄρο τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, ἀναγνώριζε ὡς ἔγκυρο τό Σύμβολο πίστεως τῆς Α' καί Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου²² καί ἀπέφευγε νά συναριθμήσει τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος μεταξύ τῶν Οἰκουμενικῶν.

Τό «Ἐνωτικόν» τοῦ Ζήνωνος καί τά μετέπειτα γεγονότα (482-518)

Ὁ βασιλιάς Ἀναστάσιος ὁ Δίκωρος ἐξορίζει κατὰ τό ἔτος 511 τόν ἱερό Μακεδόσιο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως στά Εὐχάϊτα. Ὁ διάδοχος του, Τιμόθεος (511-518), ἐξορίζει τόν μοναχό Δωρόθεο, πού εἶχε γράψει ἕνα βιβλίο μέ πολλούς στίχους ὑπέρ τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, στήν Ὁασί. Τό δέ βιβλίο ξεσκίζει, ἐπειδή εἶχε ἐπιγραφί: «*Τραγωδία, ἧγουν προφητεία τῆς νῦν καταστάσεως*»²³.

Ὁ Ἄναστασιος συγκάλεσε, επίσης, στή Σιδόνα (511) Σύνοδο τῶν Σύρων καί τῶν Παλαιστινῶν ἐπισκόπων «ἐπί τῇ τελείᾳ ἐκβολῇ τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου»²⁴. Οἱ πατριάρχες Ἡλίας καί Φλαβιανός, πού συμμετεῖχαν στή Σύνοδο τῆς Σιδόνας, παρεμπόδισαν τόν ἀναθεματισμό τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος²⁵ καί διέλυσαν τήν Σύνοδο²⁶.

Οἱ Μονοφυσίτες ἐξοργίσθηκαν μέ τήν στάση αὐτή τῶν δύο πατριάρχων καί ἀποφάσισαν νά τούς ἐξορίσουν. Οἱ Ὁρθόδοξοι μοναχοί τῆς Κοίλης Συρίας κατέφθασαν τότε στήν Ἀντιόχεια, ἀποφασισμένοι νά ὑπεραμυνθοῦν μέ κάθε τρόπο τοῦ Φλαβιανοῦ. Παρά τά μεγάλα δεινά, πού ὑπέστησαν²⁷, δέν κατόρθωσαν νά διασώσουν τόν ποιμένα τους, ὁ ὁποῖος ἐξορίσθηκε (512) μαζί μέ «ἄλλους πολλούς ἐπισκόπους σιδηροδεσμίους, κληρικούς καί μοναχοῦς»²⁸.

Ὁ αἵρεσιάρχης Σεβῆρος

Ὁ αὐτοκράτορας μέ μεγάλη χαρά ἔστειλε τότε γιά ἐπίσκοπο στήν Ἀντιόχεια τόν ἔξαρχο τῶν Ἀκέφαλων Σεβῆρο. «Ἡλίας δέ ὁ Ἱεροσολύμων, ἀναγκαζόμενος ὑπό τοῦ βασιλέως, ἦ Σευήρω κοινωνῆσαι, ἦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι, τῶν μοναχῶν ὀχυρωσάντων αὐτόν, τῆς ἐπισκοπῆς μᾶλλον ἡρετίσατο ἐκβληθῆναι»²⁹.

Στήν κρίσιμη ἐκείνη περίοδο τά μοναχικά τάγματα ἀγωνίσθηκαν μέ ἥρωισμό καί αὐτοθυσία. Οἱ μοναχοί τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀντιοχείας καί τῶν Ἱεροσολύμων προσπαθοῦσαν μέ κάθε τρόπο νά διαφυλάξουν τήν πίστη τους καί νά προστατεύσουν τοῦς ποιμένες τους, οἱ ὁποῖοι – ὁ ἕνας μετά τόν ἄλλο – ἔπαιρναν τόν δρόμο τῆς ἐξορίας.

Νέο πρόσωπο ἀπό πλευρᾶς Μονοφυσιτῶν κατά τήν περίοδο αὐτή εἶναι, ὅπως εἶδαμε, ὁ Σεβῆρος. Ἐκτός ἀπό τοῦς Μονοφυσίτες, πού εἶχαν καί ἔχουν τόν Σεβῆρο ὡς ἔξαρχο, ὑπάρχουν καί ὀρισμένοι «Ὁρθόδοξοι» οἰκουμενιστές – δυστυχῶς ἀκόμη καί σήμερα – οἱ ὁποῖοι πιστεύουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέν εἶχε κακόδοξα φρονήματα! Καί μάλιστα ἐνῶ ἄλλοι αἵρετικοί (ὅπως οἱ Μονοθελῆτες Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως καί Μακάριος Ἀντιοχείας) τόν κατέτασαν στούς αἵρετικούς³⁰. Ἄς δοῦμε, ὅμως, μέ λίγα λόγια τήν γνώμη τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ὁ Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης, πού συνέγραψε τοῦς βίους τῶν ἡγετῶν τῶν μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης, λέει ὅτι ὁ Σεβῆρος «καθυπέβαλλε τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος σέ μύρια ἀναθέματα. Κήρυττε επίσης μία φθαρτή φύση τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μετά τήν σάρκωση καί ἐνανθρώπηση ἀπό τήν Παρθένο, φιλονικώντας νά ἐδραιώσει τήν κακοδοξία τοῦ Εὐτυχοῦς.

Ἐπειδή ἦταν φιλοτάραχος, ἐπινόησε πολλές καινοτομίες κατά τῶν ὀρθῶν δογμάτων καί θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας καί ἀποδεχόταν τήν ἀσεβέστατη καί ληστρικοτάτη δευτέρα Σύνοδο τῆς Ἐφέσου... Διαβεβαίωσε

ἀκόμη ὅτι ἡ ὑπόστασις εἶναι φύσις καὶ ἡ φύσις ὑπόστασις³¹. Χωρὶς μάλιστα νὰ ἀναγνωρίζει καμμία διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ ὀνόματα αὐτά, τόλμησε νὰ ὀνομάζει τὴν ἁγία καὶ προσκυνητὴ ὁμοούσιον τριάδα τῶν θεῶν ὑποστάσεων, τριάδα φύσεων καὶ Θεοτήτων καὶ Θεῶν»³²!

Ὁ αἰρεσιάρχης καὶ «τυφλός»³³ Σεβήρος «ἀρνούμενος τὴν κοινὴν σωτηρίαν μυστήριον»³⁴, πίστευε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι μία σύνθετη φύσις καὶ ἔχει ἓνα θέλημα³⁵, ἐνῶ κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες εἶναι μία σύνθετη ὑπόστασις³⁶, δηλ. ἓνα πρόσωπο μὲ δύο φύσεις καὶ δύο θελήσεις. Δεχόμενος δὲ ὁ Σεβήρος δύο φύσεις πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ, «δὲν ντρέπεται νὰ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ Χριστὸς συντίθεται ἀπὸ δύο πρόσωπα καὶ δύο ὑποστάσεις»³⁷. Συνεπῶς «ὁ δυσσεβὴς Σεβήρος ἀπεβάλλετο τοὺς ἁγίους Πατέρας»³⁸. Κατὰ δὲ τὸν ἅγιον Ταράσιο Κωνσταντινουπόλεως, ἦταν καὶ Εἰκονομάχος³⁹.

Τὰ τόσο πολλὰ κακόδοξα φρονήματα τοῦ Σεβήρου ἀνάγκασαν τὸν ἅγιον Σωφρόνιο νὰ ἀναφωνήσει: «Μεθ' ὧν ἀπάντων (τῶν αἰρετικῶν) καὶ πρὸ πάντων καὶ μετὰ πάντας καὶ κατὰ πάντας καὶ ὑπὲρ πάντας ἔστω καὶ Σεβήρος ἀνάθεμα, ὁ τούτων μαθητὴς ἐκμανέστατος, καὶ πάντων χρηματίσας Ἐκεφάλων τῶν νέων καὶ τῶν παλαιῶν ὠμότατος τύραννος, καὶ τῆς Ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐχθρὸς δυσμενέστατος, καὶ τῆς Ἀντιοχείων ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας μοιχὸς ἀνομώτατος καὶ φθορεὺς βδελυρώτατος»⁴⁰.

Ἀναφέρεται ἀκόμη ὅτι ὁ Σεβήρος ἔστειλε δύο ἐπισκόπους τοῦ πρὸς τὸν ἀρχηγὸ τῶν Σαρακηνῶν Ἀλαμούνδαρο, ὁ ὁποῖος εἶχε γίνεи Χριστιανός, προσπαθώντας νὰ τὸν προσελκύσει στὴν αἵρεσή του. Ὁ Ἀλαμούνδαρος τότε, θέλοντας νὰ τοὺς ἐλέγξει, τοὺς εἶπε: «Μόλις με εἰδοποίησαν ὅτι πέθανε ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ». Ἐκεῖνοι εἶπαν ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον· καὶ αὐτὸς τοὺς ἀπήντησε μὲ μεγάλη σύνεση: «Ἐφ' οὗ οἱ ἄγγελοι εἶναι ἀθάνατοι, τότε πῶς, κατὰ τὰ λεγόμενά σας, ἔπαθε καὶ πέθανε ἡ Θεότης ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἡ ὁποία εἶχε συγκραθεῖ (ἀναμιχθεῖ) μὲ τὴν σάρκα καὶ ἀποτελέσει μία φύσις»⁴¹;

Τὴν περίοδο αὐτὴ (482–518) ἐντυπωσιακὰ κατορθώματα ἐναντίον τῶν Μονοφυσιτῶν κατάφεραν οἱ Ὅσιοι μοναχοὶ Σάββας ὁ Ἁγιασμένος, Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης καὶ Ἰωάννης ὁ Ἡσυχαστής⁴².

Ἐπιστολὴ μοναχῶν ἐναντίον τοῦ Σεβήρου κατὰ τὴν περίοδο 518–619

Πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωάννη τὸν Καππαδόκην Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως (518–520) καὶ τὴν Ἐνδημοῦσα Σύνοδο ἔδωσαν ἐπιστολὴ ὀρισμένοι κληρικοὶ καὶ δώδεκα μοναχοὶ διαφόρων Μονῶν τῆς Ἀντιοχείας, σχετικὰ μὲ τὰ δυσσεβῆ ἔργα τοῦ Σεβήρου, στὴν ὁποία ἔλεγαν:

«Ποιά τραγωδία δὲν ἐπεσκίασαν τὰ δεινὰ ἔργα, πού ἀπειτόληψε ὁ Σεβήρος;

Αὐτὸς κατ' ἀρχὴν παραλείποντας τὰ τοῦ ἰδιαίτερου βίου του, γιὰ νὰ

μή σᾶς κουράσουμε, δέν φαίνεται ὅτι κοινώνησε ποτέ μέ ὁποιαδήποτε Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Ἐπειτα, ἀφοῦ κατασυκοφάντησε καί κατάφερε νά ἐκθρονίσει τόν νόμιμο ποιμένα, τόν μακαριώτατο Φλαβιανό, ἄρπαξε μέ δολιότητα τόν θρόνο του.

Ἀπό τότε καί στό ἐξῆς, ὡς «μισθωτός ποιμνήν»⁴³, δέν ἐποίμανε τήν ποιμνήν τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ἔφυγε, τό ὁποῖο θά ἦταν καί τό καλύτερο. Ἀντιθέτως, αὐτός ὁ ἴδιος ἔπρατε τά θηριώδη ἔργα τῆς σφαγῆς καί τοῦ διασκορπισμοῦ τῶν προβάτων. Ἐπινοοῦσε ἐπίσης μωρολογίες καί βλασφημίες ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καί δέν ἄφησε κανένα ἀπό τούς ἁγίους Πατέρες, πού νά μή τόν κατηγορήσει.

Ἐξακολουθεῖ μάλιστα νά ἀποκηρύττει καθημερινά τίς Συνόδους, πού συγκροτήθηκαν ὑπέρ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως. Ἐφόσον δηλ. ὁ Σεβήρος τόλμησε νά ἀναθεματίσει καί νά πολεμήσει τήν ἁγία Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος, εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ἀποστρέφεται καί μισεῖ καί τίς τρεῖς πρῶτες Οἰκουμενικές Συνόδους, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀδελφές τῆς. Καί τοῦτο, διότι ἡ Σύνοδος αὐτή ἐπικύρωσε - περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη - τό Σύμβολο πίστεως τῶν 318 ἁγίων Πατέρων, ἀποδέχθηκε τούς 150 ὀσίους καί ἁγίους Πατέρες τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καί φυσικά καί τούς ὀσίους Πατέρες, πού συνῆλθαν μέ ὅμοιο τρόπο στήν Ἐφεσο κατά τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου.

Πόσους δε φόνους ἁγίων μοναχῶν διέπραξε, ἀναθέτοντας τήν σφαγή σέ Ἰουδαϊκά χέρια, δέν διέφυγε οὔτε τήν δική σας προσοχή, ὀσιώτατοι, οὔτε κανενός ἄλλου. Διότι, ἦταν ἐλεεινό θέαμα νά βλέπεις πεταμένους ἐδῶ καί ἐκεῖ, γυμνοῦς, ἄταφους, κατασπαραγμένους ἀπό τούς σκύλους καί ἐκτεθειμένους στά ἄρπακτικά ὄρνεα περισσοτέρους ἀπό τριακόσιους ἄνδρες. Ὅλοι αὐτοί οἱ μοναχοί, πού εἶχαν ἀγωνισθεῖ ἀσκητικά ἕως τά γηρατεία τους, προέρχονταν ἀπό τήν δευτέρα ἐπαρχία τῶν Σύρων.

Τά ὅμοια, ἐπίσης, καί τό ἴδιο ἐλεεινά ἔχει πράξει καί μέσα στούς ξενῶνες του. Διότι, τώρα οἰκοδομεῖ σκοτεινές φυλακές καί, ἀφοῦ κατακλείει καί μαστιγώνει πολλούς μέσα σ' αὐτές ἔνεκα τῆς εὐσεβοῦς πίστεως τους, στή συνέχεια τούς σκοτώνει. Ἀλλά, καί ἐκεῖνα πού τόλμησε νά πράξει κοντά στίς πηγές τῆς Δάφνης, ὀσιώτατοι, χρησιμοποιοῦντας μαγεῖες καί λατρεύοντας μέ ἀπδιαστικά θυμιάματα τούς δαίμονες, τά διηγεῖται ὅλη ἐκεῖνη ἡ μεγάλη πόλη.

Δέν λυπήθηκε φυσικά οὔτε αὐτά ἀκόμη τά ἅγια θυσιαστήρια ἢ τά ἱερά σκεύη. Ἔτσι, τά μέν ἀπέξυνε ὡς ἀκάθαρτα, τά δέ πάλι ἔσπαζε καί ἔλειωνε μέ τήν βοήθεια τῶν ὁμοφρόνων του. Ἐκτός ἀπ' αὐτά, ὅμως, ὧ μακαριώτατοι, ἔχει τολμήσει καί τό ἐξῆς: Σφτετερίσθηκε μέ τούς συντρόφους του τά χρυσά καί ἀσημένια περιστέρια, τά ὁποῖα ἦταν κρεμασμένα - εἰς τύπον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος - ἐπάνω ἀπό τίς θεῖες κολυμβήθρες καί τά ἱερά θυσιαστήρια. Ἐλεγε, μάλιστα, ὅτι δέν εἶναι σωστό νά παρομοιάζεται τό Ἅγιον Πνεῦμα μέ περιστέρι.

Ἐπίσης, ἀφοῦ ἀπεκόμισε τὰ χρήματα, τὰ οἰκήματα καί τὰ καλύτερα κτήματα, πού ἀνῆκαν στήν Ἐκκλησία, τὰ κατεδαπάνησε ὅλα καί τήν καταχρέωσε μέ βαρύτατα δάνεια. Δέν εἶναι, ὅμως, δυνατό, μακαριότατοι, νά διηγηθούμε μέ λεπτομέρειες ὅλα ὅσα ἀπειτόληψε ὁ Σεβήρος, γι' αὐτό καί ἀρκούμεθα σ' αὐτά τὰ λίγα, ἄν καί στήν πραγματικότητα εἶναι τεράστια»⁴⁴.

Ἐπιστολή μοναχῶν ἐναντίον τοῦ Πέτρου Ἀπαμείας

Πολύ συγκινητική εἶναι ἐπίσης ἡ ἐπιστολή, πού λίγο ἀργότερα ἔστειλαν οἱ μοναχοί τῆς Ἀπαμείας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τους, στήν ὁποία διηγοῦνται τὰ φοβερά ἔργα τοῦ μονοφυσίτου Πέτρου Ἀπαμείας.

«Ὁ Πέτρος στέλνει πολλές φορές ἄτομα καί προξενοῦν πληγές στοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Δωροθέου. Στή συνέχεια τοὺς φέρνει στήν πόλη καί τοὺς κλείνει στή φυλακή. Καί δέν σταματᾷ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἔργο, ἄν καί τὸ ἔχει πράξει πολλές φορές. Ποιός, ὅμως, θά μπορέσει νά προσεγγίσει τὴν ἀλήθεια, διηγούμενος τὰ κακά, πού ἔγιναν στό Μοναστήρι τῆς Ματρώνης; ... Ἀλλά, ἐάν πάλι θυμηθοῦμε ὅσους εἶχαν ἐπιτεθεῖ κατὰ τῆς Μονῆς τῶν Ὁράγων, πόσες ἄραγε σελίδες θά χρειασθοῦν, γιὰ νά ἀφηγηθοῦμε τὰ τόσα πολλὰ ἀδικήματά τους; Διότι, δέν δίστασαν – ὅπως γίνεται στίς πολιορκίες – νά καταστρέψουν τὴν Μονή καί νά συλλάβουν ὡς αἰχμαλώτους τοὺς μοναχοὺς, πού ἔφαλλαν ἐκεῖ...

Σέ κανένα ἐπίσης ἀπὸ τοὺς γύρω κατοίκους δέν διέφυγαν τὰ ὅσα ἔγιναν κατὰ τὴν ἔφοδο ἐναντίον τῆς Μονῆς τῶν Νικερτῶν. Ἀλλά, καί ποιός λογικός ἄνθρωπος θά μπορέσει νά διηγηθεῖ χωρὶς δάκρυα, τὰ φοβερά ἔργα, πού διέπραξαν μέ ἐχθρικό τρόπο, νά φονεύουν τοὺς εὐλαβεῖς καί Ὁρθοδόξους μοναχοὺς πού συναθροίζονταν ἐκεῖ, γιὰ νά τιμῆσουν τὴν ἐπιτελούμενη ἑορτή. Ἄλλωστε, ἦταν συνηθισμένος πλέον στοὺς φόνους τῶν μοναχῶν καί θεωροῦσε μέγα κέρδος τὴν καταραμένη ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους αὐτὴ πράξη»⁴⁵.

Οἱ μοναχοί διαφόρων Μονῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, τὴν Συρία, τὴν Παλαιστίνη, τὸ Σινᾶ, τὴν Ραίθῳ καί τὴν Σκυθόπολη στέλνουν νέα ἐπιστολή πρὸς τὸν ἱερό Μηνᾶ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία διαβάζεται στήν πέμπτη πράξη τῆς Μεγάλης Ἐνδημούσης Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 536, στήν ὁποία καταγγέλλουν τὰ παράνομα ἔργα τοῦ Σεβήρου, τοῦ Πέτρου καί τῶν ἄλλων αἵρετικῶν, καί συγκεκριμένα τὰ ἀναθέματα κατὰ τῶν ἁγίων Πατέρων, τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος καί τοῦ τόμου τοῦ Λέοντος, τίς πιέσεις καί τοὺς ἐκβιασμούς σέ Ὁρθοδόξους κληρικούς, γιὰ νά υπογράψουν τὰ ἀναθέματα αὐτά, τοὺς βίαιους φόνους ἁγίων ἀνδρῶν, τίς παράνομες χειροτονίες, τίς ληστρικές ἐφόδους κατὰ τῶν Μονῶν, τοὺς φόνους τῶν μοναχῶν, τὰ σχίσματα καί τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, πού ἐπέφεραν τὸν τελευταῖο καιρὸ στήν Ἀλεξάνδρεια καί πολλά ἄλλα»⁴⁶.

Μεγάλοι πολέμιοι τῶν Μονοφυσιτῶν αὐτὴ τὴν περίοδο (550–619)

ὕπῆρξαν οἱ ἱερομάρτυς Ἄναστασιος, Ἰωάννης Μόσχος, Ὅσιος Ἀντίοχος ὁ Πανδέκτης, Θεόδωρος πρεσβύτερος τῆς Ραϊθούς, Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης ὁ συγγραφεὺς τῆς Κλίμακος, Ὅσιος Βαρσανούφιος, Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Προφήτης καὶ ὁ Ὅσιος Δωρόθεος⁴⁷.

Ἐπίλογος

Τέλος, ἐκφράζουμε τὴν εὐχή οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι Μονοφυσίτες νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι οἱ «πατέρες» τοὺς ἔπесαν σέ αἴρεση, νὰ κατανοήσουν τὴν πλάνη, στὴν ὁποία δυστυχῶς μέχρι σήμερα βρίσκονται, νὰ ἀποκηρύξουν τὴν αἴρεση καὶ τοὺς ἀρχηγούς της Εὐτυχῆ, Διόσκορο καὶ Σεβῆρο καὶ νὰ ἐπανέλθουν στὴν ἀγκάλη τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, πού εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία⁴⁸.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τ. ιδ', κεφ. μζ', P.G. 146, 1255C-1228B.

2. ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως*, βιβλίον γ', κεφ. γ', (μζ'), P.G. 94, 993A, ΑΓΙΟΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ, *Ἐπιστολὴ συνοδική*, P.G. 87 Γ', 3169B.

3. ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τ. α', Ἀθῆναι 1994, σ. 646, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ, *Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τ. α', Ἀθῆναι 1960, σ. 168, Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, *Ὁ μοναχισμὸς ἔναντι τῆς αἵρέσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν*, Θεσ/κν 1980, σ. 67.

4. Σ. ΜΗΛΙΑΣ, *Τῶν ἱερῶν Συνόδων... συλλογὴ*, Παρίσι 1761, τ. β', σ. 153β.

5. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 67^α.

6. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 68^β.

7. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 69^γ.

8. ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, *Δωδεκάβιβλος*, βιβλίον δ', κεφ. β', § α' ἐκδ. Β. Ρηγόπουλος, Θεσ/κν 1982, σ. 352.

9. Οἱ ἁγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔκδ. Ι. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, Ἄγιον Ὅρος 2003, σσ. 92-93.

10. Σ. ΣΑΚΚΟΣ, *Περὶ Ἀναστασιῶν Σιναϊτῶν*, Θεσ/κν 1964, σ. 87.

11. Φ. ΒΑΦΕΙΔΗΣ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τ. α', § 72, 3, Κων/λη 1884, σ. 243.

12. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, *Χρονογραφία*, ἔτος 5945, P.G. 108, 273.

13. ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΗΣ, *Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου*, κεφ. κζ', Ε.Π.Ε., Φιλοκαλία, τ. 5.

14. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τ. ιε', κεφ. θ', P.G. 147, 32A.

15. Μ. ΓΕΔΕΩΝ, *Πατριαρχικοὶ πίνακες*, Ἀθῆνα 1996, σ. 124.

16. ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, *Δωδεκάβιβλος*, βιβλίον δ', κεφ. στ', § α' ἐκδ. Β. Ρηγόπουλος, Θεσ/κν 1982, σ. 429.

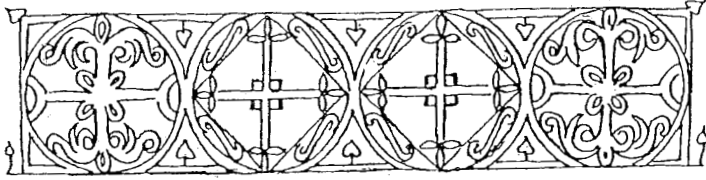
17. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., ἔτος 5950, P.G. 108, 281B.

18. ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, *Δωδεκάβιβλος*, βιβλίον δ', κεφ. θ', § α' ἐκδ. Β. Ρηγόπουλος, Θεσ/κν 1982, σ. 437.

19. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., ἔτος 5967, P.G. 108, 301B.

20. Οί ἀγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐκδ. Ι.Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, ᾿Αγιον Ὅρος 2003, σσ. 97-107.
21. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., ἔτος 5976, Ρ.Γ. 108, 320Β.
22. Φ. ΒΑΦΕΙΔΗΣ, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, τ. α', § 73, 3, Κων/λη 1884, σ. 244.
23. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., ἔτος 6002, Ρ.Γ. 108, 360Β.
24. Ὁ.π., ἔτος 6003, Ρ.Γ. 108, 361Α.
25. ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., κεφ. νβ'.
26. Ἐνθ' ἀνωτ. νστ'.
27. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ, ἐνθ' ἀνωτ., κεφ. κζ', Ρ.Γ. 147, 169D.
28. ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., ἔτος 6004, Ρ.Γ. 108, 368B.
29. Ὁ.π.
30. Σ. ΜΗΛΙΑΣ, *Τῶν ἱερῶν Συνόδων... συλλογή*, τ. β', σσ. 476α, 573α.
31. ΟΣΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ, *Πρός Μαρτίνον*, Ρ.Γ. 91, 40Α.
32. *Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα*, κεφ. νστ'.
33. ΑΓΙΟΣ ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, *παρά Μεγάλῳ Φωτίῳ, Μυριόβιβλος*, σκε', Ρ.Γ. 103, 944C.
34. ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ, *Περί αἵρέσεων...*, § πγ', Ρ.Γ. 94, 744Α.
35. ΟΣΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ, ἐνθ' ἀνωτ., Ρ.Γ. 91, 45C.
36. Τοῦ ἰδίου, Ἐπιστολή ιγ', Ρ.Γ. 91, 525BC.
37. ΑΓΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜΙΟΣ, *παρά Μεγάλῳ Φωτίῳ, Μυριόβιβλος*, σκθ', Ρ.Γ. 103, 993C.
38. ΑΓΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, Ὁδηγός, κεφ. ζ', Ρ.Γ. 89, 109D.
39. Σ. ΜΗΛΙΑΣ, ἐνθ' ἀνωτ., σσ. 736α, 820α.
40. Ἐπιστολή Συνοδική, Ρ.Γ. 87Γ', 3192BC.
41. ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΩΝΑΡΑΣ, *Χρονικόν*, βιβλίον ιδ', κεφ. δ', Ρ.Γ. 134, 1220B.
42. Οί ἀγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐκδ. Ι. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, ᾿Αγιον Ὅρος 2003, σσ. 113-122.
43. Ἰω., 10, 12-13.
44. Σ. ΜΗΛΙΑΣ, ἐνθ' ἀνωτ., σσ. 289-299.
45. Σ. ΜΗΛΙΑΣ, ἐνθ' ἀνωτ., σσ. 322-323.
46. Ὁ.π., σσ. 287-294.
47. Οί ἀγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐκδ. Ι.Μ. Ὁσίου Ὅρους 2003, σσ. 133-144.
48. Ἡ αἵρεσις τῶν Μονοφυσιτῶν Ἀντικαλκηδονίων διηγήσεις ἀπό τούς βίους τῶν ἁγίων, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσ/κη 1997, σσ. 7-10, 24-28. καί ΙΕΡΟΜ. ΛΟΥΚΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ, Διόσκορος καί Σεβήρος· οἱ ἀντικαλκηδόνιοι αἵρεσιάρχα· κριτική δύο διδακτορικῶν διατριβῶν, ἐκδ. Ἰ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, ᾿Αγιον Ὅρος 2003 καί, Εἶναι οἱ Ἀντικαλκηδόνιοι Ὁρθόδοξοι; Κείμενα τῆς Ἱεράς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὅρους καί ἄλλων ἁγιορειτῶν Πατέρων περὶ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καί Ἀντικαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν), ἐκδ. Ἰ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, ᾿Αγιον Ὅρος 1995 καί ΠΡΩΤΟΠΡ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΗΣΗΣ, Ἡ Ὁρθοδοξία τῶν Ἀντικαλκηδονίων Μονοφυσιτῶν, ἐκδ. Βρυέννιος, 1994 καί ΑΡΧΙΜ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΨΑΝΗΣ, Ἡ «ἰδεολογική» ὀρθοδοξία τῶν ἀντικαλκηδονίων Ἀπάντησις σέ ἀπόψεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Μαρτζέλου, ἐκδ. Ἰ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, ᾿Αγιον Ὅρος 2005 καί ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΤΖΕΛΟΣ, «Ὁρθοδοξία καί αἵρεση τῶν Ἀντικαλκηδονίων κατὰ τόν ἅγιον Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό», Θεολογία 75² (2004) 593-609.

Πρωτοπρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κυριάκου Σαμάρα

ΟΙ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΙ ΩΣ ΔΙΩΚΤΕΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ίναι σημαντικό ἐξ ἀρχῆς νά σημειώσουμε ὅτι τὰ πρωτογενῆ αἷτια τῆς Εἰκονομαχίας ἦταν θρησκευτικά καί πνευματικά. Ὁ θρησκευτικός καί πνευματικός χαρακτήρας τοῦ μένουσ τῶν εἰκονομάχων κατὰ τῶν Ὁρθοδόξων εἰκονοφίλων μᾶς βοηθᾷ νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἐπρόκειτο στήν οὐσία γιά διωγμούς ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν νά διαφυλάξουν τήν Ὁρθοδοξία ἀπό αἰρετικές δοξασίες.

Ἡ Εἰκονομαχία ἀποτελεῖ χριστολογική αἴρεση, διότι, ὅπως τονίζει ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης στοὺς κατὰ τῶν εἰκονομάχων «Ἀντιρρητικούς Λόγους» του, οἱ εἰκονομάχοι μὴ δεχόμενοι τό δυνατόν τῆς ἀπεικόνισις τοῦ Χριστοῦ ἀρνοῦνταν τήν ἀνθρώπινη φύση του. Ὁμοίως καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στοὺς τρεῖς Λόγους του «Κατὰ τῶν διαβαλλόντων τὰς ἁγίας εἰκόνας» στηρίζει τήν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ στό χριστολογικό δόγμα τῆς Ἐκκλησίας μας, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ὁ Θεός Λόγος ἐνσαρκώθηκε καί ἐνηνθρώπησε καί ἄρα ἡ ἀνθρώπινη του φύση εἶναι δυνατόν νά ἀπεικονίζεται. Οἱ εἰκονομάχοι εἶχαν κυρίως ἐπηρεαστεῖ ἀπό τίς αἰρέσεις τῶν Παυλικιανῶν, τοῦ Νεστοριανισμοῦ καί τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ. Τελοῦσαν ὑπό πλήρη πνευματική σύγχυση καί πέραν τῆς τιμητικῆς προσκύνησις τῶν εἰκόνων τῶν Ἁγίων, ἀρνοῦνταν καί τήν τιμητική προσκύνηση τῶν ἁγίων Λειψάνων, ἀλλά καί τίς πρεσβεῖες τῶν Ἁγίων καί τῆς Θεοτόκου.

Ἡ πρώτη ξεκάθαρη πράξη τοῦ Λέοντα Γ΄ ἐναντίον τῶν εἰκόνων ἐκδηλώθηκε τό 726 μ.Χ. Ὁ Λέων διέταξε ἕναν ἀξιωματικό του νά ἀπομακρύνει τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, πού ἦταν ἀναρτημένη στή Χαλκή πύλη τῶν ἀνακτόρων. Γιά νά ἐνισχύσει τή θέση του ὁ Λέων ἐπιδίωξε νά κερδίσει τή συμπαράσταση τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης καί τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Πατριάρχης Γερμανός Α΄ (715-730 μ.Χ.) τήρησε ἀπ΄ τήν ἀρχή ἀκαμπτη στάση, ἐνῶ εἰκονόφιλες διαθέσεις εἶχε καί τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ κλήρου καθώς καί ὁ πάπας Γρηγόριος Β΄, μέ τόν ὁποῖο ἀλληλογράφησε ὁ αὐτοκράτορας. Οἱ ἀντιδράσεις αὐτές ἔκαναν ἀπό δύσκολη ἕως ἀδύνατη τή σύγκληση Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά τό θέμα. Τότε ὁ Λέων ἀποφάσισε νά συγκαλέσει μιά εὐρεία σύσκεψη, ἕνα «σιλέντιον», στίς 7 Ἰανουαρίου 730 μ.Χ., γιά νά ἀπαλύνει τή δυσάρεστη ἐντύπωση, πού θά προκαλοῦσε ἡ ἐπιμονή τῆς κοσμικῆς ἐ-

ξουσίας νά ἐπιβάλλει στήν Ἐκκλησία προσωπικές ἀπόψεις γιά ἓνα τόσο σπουδαῖο θεολογικό θέμα.

Μετά ἀπ' αὐτό ὁ πατριάρχης ὀδηγήθηκε σέ παραίτηση. Νέος πατριάρχης χειροτονήθηκε ὁ σύγκελλος Ἀναστάσιος, στίς 22 Ἰανουαρίου 730 μ.Χ.: «διά φιλαρχίαν κοσμικήν προχειρισθείς Κωνσταντινουπόλεως ψευδεπίσκοπος», ὅπως σημειώνει ὁ χρονογράφος Θεοφάνης. Ἐνισχυμένος ἀπό τό «σιλέντιον» ὁ Λέων καθιέρωσε τό διωγμό τῶν εἰκόνων ὡς ἐπίσημο δόγμα τοῦ Κράτους καί τῆς Ἐκκλησίας, καί τότε (730) ἐξέδωσε τό πρῶτο διάταγμα, μέ τό ὁποῖο ὀριζόταν ἡ καταστροφή τῶν εἰκόνων καί ἡ δίωξη τῶν εἰκονοφίλων. Ὁ Λέων ἀπέτυχε νά ἐπιβάλλει τήν εἰκονομαχία καί στήν ἀπόμερη Ἰταλία. Μετά τή δημοσίευση τοῦ εἰκονοκλαστικοῦ διατάγματος, πού κατέστησε τήν εἰκονομαχική διδασκαλία ἐπίσημο δόγμα τοῦ κράτους καί τῆς Ἐκκλησίας, ἦταν πλέον ἀναπόφευκτη ἡ ρήξη. Ὁ πάπας Γρηγόριος Γ' καταδίκασε σέ σύνοδο τίς εἰκονομαχικές ἀπόψεις τοῦ Λέοντος καί ὁ τελευταῖος ἔριξε τούς ἀπεσταλμένους τοῦ Γρηγορίου Γ' στή φυλακή.

Ἡ ἔνταση τῆς διαμάχης εἰκονομάχων καί εἰκονολατρῶν κορυφώθηκε ἐπί Κωνσταντίνου Ε', ὁ ὁποῖος ἐξαπέλυσε ἐκστρατεία τρομοκρατίας τῶν μοναχῶν καί καταστροφῆς τῶν ἱερῶν μονῶν, πού ἦταν προπύργια τῶν εἰκονοφίλων. Γιά τήν ὀριστική του ἐπικράτηση, ὁ Κωνσταντῖνος ἀπέβλεπε στή σύγκληση ἐκκλησιαστικῆς συνόδου πού θά ἐπικύρωνε τίς εἰκονομαχικές ἀντιλήψεις του. Τοποθέτησε λοιπόν στήν ἀνώτερη ἐκκλησιαστική ἱεραρχία πρόσωπα μέ εἰκονομαχικές ἀπόψεις. Οἱ εἰκονόφιλοι, ὅπως ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἢ ὁ πατριάρχης Γερμανός, στήριζαν τήν ἀπεικόνιση τῆς μορφῆς τοῦ Χριστοῦ στό γεγονός τῆς ἐνσάρκωσης, ἐνῶ ὁ Κωνσταντῖνος, ἀπέρριπτε τή δυνατότητα τῆς πραγματικῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐπιμένοντας στή θεία του φύση. Βλέπουμε, δηλαδή, στίς ἀπόψεις τοῦ αὐτοκράτορα αἰρετικές μονοφυσιτικές δοξασιές.

Ἀπό τίς 10 Φεβρουαρίου 754 μ.Χ. ὡς τίς 8 Αὐγούστου τοῦ ἴδιου χρόνου στό ἀνάκτορο τῆς Ἱέρειας στή μικρασιατική ἀκτή τοῦ Βοσπόρου συγκλήθηκε σύνοδος μέ συμμετοχή 338 ἐπισκόπων, πού, χωρίς ἐξαίρεση, ὑποστήριζαν τήν εἰκονοκλαστική διδασκαλία, ἀλλά χωρίς τήν παρουσία ἐκπροσώπων τῶν θρόνων Ρώμης, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων. Οἱ εἰκονόφιλοι ὀνόμασαν τή σύνοδο εἰρωνικά «ἀκέφαλη σύνοδο», ἀλλά αὐτό δέν ἐμπόδισε τά μέλη της νά διεκδικήσουν τό κύρος οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐπιβλήθηκε ἡ ὀλοσχερῆς καταστροφή τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἀναθεματίστηκαν οἱ εἰκονόφιλοι, ὅπως ἦταν ὁ πατριάρχης Γερμανός, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός καί ἄλλοι, ἐνῶ ἐξυμνοῦνταν ὁ αὐτοκράτορας ὡς Ἰσαπόστολος(!). Στίς 29 Αὐγούστου δημοσιεύθηκαν στήν ἀγορά τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ ἀποφάσεις τῆς συνόδου καί ἄρχισαν νά καταστρέφουν τίς ἱερές εἰκόνες, ἀντικαθιστώντας τις μέ διακοσμητικές παραστάσεις μέ ζῶα καί φυτά ἢ εἰκόνες τοῦ αὐτοκράτορα καί σκηνές ἀπό ἵπποδρομίες, πολέμους καί κυνήγια.

Ἀπό τήν ἄλλη οἱ εἰκονόφιλοι συσπειρώθηκαν γύρω ἀπό μοναχοῦς, ὅπως τόν Στέφανο τό Νέο, ἠγούμενο τῆς ἱερᾶς μονῆς στό ὄρος Αὐξέντιο, κι ἄρχισε ἕνας ἄγριος διωγμός ἐναντίον τους, πού ἔφτασε στό ἀπόγειό του στή δεκαετία τοῦ 760 μ.Χ. Τό Νοέμβριο τοῦ 767 μ.Χ. ὁ Στέφανος κατακρεουργήθηκε στούς δρόμους τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπό τόν ἐξαγριωμένο ὄχλο, κάτι πού ἀναβίωσε τήν παράδοση τῶν μαρτύρων τῆς ἐποχῆς τῶν διωγμῶν. Ἡ ἀντίσταση ὅμως κατά τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κωνσταντίνου ἐξακολουθοῦσε ἀμείωτη, κι αὐτό φαίνεται ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ αὐτοκράτορα νά τιμωρήσει δεκαεννέα ἀνώτερους ἀξιωματικούς, πολιτικούς καί στρατιωτικούς, μέ τήν κατηγορία τῆς συνωμοσίας. Μετά ἀπό διαπόμπευση στόν Ἰππόδρομο, ἐκτέλεσε δύο ἀπ' αὐτούς καί τούς ὑπόλοιπους, ἀφοῦ τύφλωσε ὀρισμένους, τούς ἐξόρισε.

Στό ἐπίκεντρο τῶν διωγμῶν βρέθηκαν τά μοναστήρια καί οἱ μοναχοί. Ὅνομαστές ἱερές μονές, ὅπως τοῦ Δαλμάτου, μετατράπηκαν σέ στρατώνες ἢ δημόσιους καταυλισμούς, ἄλλες ἐρειπώθηκαν καί ἡ περιουσία τους περιῆλθε στό κράτος. Οἱ μοναχοί ὑπέστησαν ἐξευτελισμούς, κακώσεις, ἐξορίες. Σέ πολλές περιπτώσεις διαπομπεύτηκαν, ὅπως ὅταν ὑποχρεώθηκαν νά παρελάσουν στόν κατάμεστο Ἰππόδρομο στήν Κωνσταντινούπολη κρατώντας ἀπό τό χέρι ὁ καθένας μιά μοναχή, καθῶς ὑβρίζονταν ἀπό τούς θεατές στίς κερκίδες. Ὡς ὁ πλέον ἀνηλεῆς διώκτης τῶν μοναχῶν ἀναδείχτηκε ὁ στρατηγός τοῦ θέματος τῶν Θρακησίων Μιχαήλ Λαχανοδράκων. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Θεοφάνης ὁ Ὁμολογητής, ὁ Μιχαήλ πωλοῦσε τίς περιουσίες τῶν μοναστηριῶν, ἔριχνε τά ἱερά τους βιβλία στήν πυρά καί τιμωροῦσε ἀνελέητα τούς μοναχοῦς, πού εἶχαν καί προσκυνοῦσαν ἅγια Λεῖψανα, τυφλώνοντάς τους καί σκοτώνοντάς τους... Αὐτά ἦταν τά μαρτύρια τῶν ὁμολογητῶν τῆς Πίστης μας!

Φραγμό στίς εἰκονομαχικές αὐτές διώξεις ἔβαλε ὁ θάνατος τοῦ Κωνσταντίνου Ε΄ στίς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 775 μ.Χ. Ὡς ἐκ τούτου τά προσωνύμια «Κοπρώνυμος» καί «Καβαλλίνος», πού τοῦ προσήψαν οἱ ἀντίπαλοί του ἦταν μόνο ἡ ἀρχή τῆς ἀντίδρασης, πού ἔφτασε μέχρι τοῦ σημείου νά ἀπομακρυνθεῖ τό νεκρό σῶμα τοῦ αὐτοκράτορα ἀπό τήν ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου βρισκόνταν οἱ τάφοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων.

Μεταβατική περίοδο ἀπό τήν ἔξαρση τῆς εἰκονομαχικῆς πολιτικῆς ἐπί Κωνσταντίνου Ε΄ μέχρι τήν ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων ἐπί Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας ἀποτελεῖ ἡ περίοδο τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος Δ΄ (775-780), γιοῦ τοῦ Κωνσταντίνου Ε΄, κατά τήν ὁποία οἱ εἰκονομαχικές διώξεις συνεχίστηκαν μέ πολύ μικρότερη ὅμως ἔνταση καί σέ πολύ περιορισμένη ἔκταση.

Ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ Λέοντα Δ΄ (8 Σεπτεμβρίου 780) ἔφερε στό θρόνο τό γιό του Κωνσταντίνου Στ΄, σέ ἡλικία μόλις δέκα χρονῶν. Χρέη ἀντιβασιλέως ἀνέλαβε ἡ Εἰρήνη, σύζυγος τοῦ Λέοντα καί μητέρα τοῦ Κωνσταντίνου Στ΄, πού καταγόταν ἀπό τήν εἰκονόφιλη Ἀθήνα. Ἀφοῦ

κατέστειλε συνωμοσία πού προερχόταν από εικονομαχικά στοιχεία, προχώρησε στο αποφασιστικό βήμα για την επαναφορά της τιμής των αγίων εικόνων. Οι αλλαγές πού επήλθαν έγιναν έπειτα από άργες, αλλά σταθερές και αποφασιστικές κινήσεις.

Μετά τό θάνατο του εικονομάχου πατριάρχη Παύλου (21 Αυγούστου 784 μ.Χ.) η Ειρήνη κάλεσε όλο τό λαό στο ανάκτορο στή Μαγναύρα, όπου εξέλέγη, στις 25 Δεκεμβρίου 784, πατριάρχης ο γραμματέας της αυτοκράτειρας Ταράσιος και άρχισαν οι προετοιμασίες για τή σύγκληση Οικουμενικής Συνόδου, πού θά ακύρωνε τίσ αποφάσεις της συνόδου της Ίερείας. Ο πάπας Ρώμης και οι υπόλοιποι πατριάρχες χαιρέτισαν τίσ θετικές εξελίξεις και έστειλαν αντιπροσώπους.

Η Σύνοδος συνήλθε τελικά στή Νίκαια, όπου ο Μέγας Κωνσταντίνος είχε συγκαλέσει και τήν Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο τό 325 μ.Χ. Τριακόσιοι πενήντα περίπου επίσκοποι και μεγάλος αριθμός μοναχών μετείχαν στις έργασίες της συνόδου από τίσ 24 Σεπτεμβρίου ως τίσ 13 Οκτωβρίου του έτους 787 μ.Χ. Εφαρμόζοντας συνετή πολιτική δέχτηκαν στους κόλπους της Έκκλησίας και τούς επισκόπους πού είχαν αναπτύξει εικονοκλαστική δραστηριότητα, μετά από προηγούμενη αποκήρυξη της αίρεσης και πλάνης τους.

Η Σύνοδος καταδίκασε ως αίρεση τήν Εικονομαχία, αποφάσισε τήν καταστροφή των εικονοκλαστικών συγγραμμάτων και αναστήλωσε τίσ άγιες εικόνες, επιτρέποντας τήν τιμητική προσκύνησή τους, σύμφωνα με τή διδασκαλία του αγίου Ιωάννη του Δαμασκηνού ότι η τιμή δέν αποδίδεται στην εικόνα αλλά στο εικονιζόμενο ιερό πρόσωπο και δέν έχει σχέση με τή λατρεία, πού αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στον Τριαδικό Θεό. Σέ πανηγυρική συνεδρία στις 23 Οκτωβρίου 787 μ.Χ. στο ανάκτορο της Μαγναύρας επικυρώθηκαν οι αποφάσεις της Συνόδου και υπογράφτηκαν από τήν Ειρήνη και τόν γιό της Κωνσταντίνο Στ΄. «Και ειρήνευσεν η του Θεου εκκλησία, ει και ο έχθρος τα έαυτου ζιζάνια εν τοις ιδίοις εργάταις σπείρειν ου παύεται· αλλ' η του Θεου εκκλησία πάντοτε πολεμουμένη νικᾷ».

Στήν δεύτερη περίοδο της Εικονομαχίας (814-842), στα τέλη του 814 μ.Χ. ο Λέων Ε΄ ο Αρμένιος διέταξε τήν καθαίρεση των αγίων εικόνων και συγκάλεσε σύνοδο αρχιερέων η οποία αναθεμάτισε τόν Νικηφόρο και τούς πατριάρχες Γερμανό και Ταράσιο, όλους μετριοπαθείς εικονόφιλους. Ο Νικηφόρος παραιτήθηκε και αποσύρθηκε εξόριστος σε μοναστήρι (μέσα Μαρτίου 815). Νέα σύνοδος συγκροτήθηκε τό Πάσχα, στην οποία προσκλήθηκαν, αλλά δέν προσήλθαν ο άγιος Θεόδωρος Στουδίτης και άλλοι εικονόφιλοι. Η σύνοδος αυτή κατάργησε τίσ αποφάσεις της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου της Νίκαιας και ανακήρυξε ως Ζ΄ Οικουμενική τή σύνοδο της Ίερείας του 754 μ.Χ. Ο άγιος Θεόδωρος Στουδίτης εξορίστηκε, αλλά συνέχισε τήν αντίστασή του γράφοντας προς κάθε κατεύθυνση και επιζητώντας τήν παρέμβαση και πάλι του Πάπα

ὑπέρ τῶν εἰκονόφιλων.

Τά Χριστούγεννα τοῦ 820 μ.Χ. ὁ Λέων δολοφονήθηκε ἀπό τόν παλιό του συναγωνιστή στρατηγό Μιχαήλ τόν Τραυλό. Ὁ νέος βασιλιάς, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὅτι ἦταν τελείως ἀδιάφορος γιά τά θεολογικά ζητήματα, ἀνακάλεσε ἀπό τήν ἐξορία τόν Νικηφόρο καί τόν ἅγιο Θεόδωρο Στουδίτη, ἀλλά διατήρησε τίς διατάξεις τῆς συνόδου τοῦ 815 μ.Χ. καί δέν ἀποκατέστησε τόν Νικηφόρο στόν πατριαρχικό θρόνο, ὅταν αὐτός κήρεψε. Ἐπέτρεψε ὅμως τήν κατ' ἴδιαν προσκύνηση τῶν ἁγίων εἰκόνων σέ σπίτια ἢ μοναστήρια. Εὐνόητο εἶναι ὅτι οἱ ἀποφάσεις του δυσαρέστησαν ἐξαιρετικά τούς εἰκονόφιλους, ἀλλά καί ὅτι δέν ἱκανοποίησαν τούς εἰκονομάχους, οἱ ὁποῖοι ὑποστήριζαν μέ μεγάλο θρησκευτικό μένος τήν ὀλοσχερῆ ἐξαφάνιση τῶν εἰκόνων καί τόν ἀνηλεῆ διωγμό τῶν εἰκονόφιλων. Ἡ ἀντίσταση τοῦ ἁγίου Θεόδωρου Στουδίτη ἐξακολούθησε μέχρι τήν κοίμησή του τό 826 μ.Χ. Τό 828 μ.Χ. κοιμήθηκε ὁ πατριάρχης Νικηφόρος καί τό 829 μ.Χ. ὁ Μιχαήλ.

Ὁ γιός καί διάδοχος τοῦ Μιχαήλ Θεόφιλος δέν ἀδιαφοροῦσε γιά τά θεολογικά ζητήματα, ὅπως ὁ πατέρας του, καί δέν ἀκολούθησε τήν ἐπαμφοτερίζουσα καί ἀσαφῆ πολιτική του. Το 832 μ.Χ. ἀπαγόρευσε τήν τιμῆ τῶν εἰκόνων. Τό 833 ἀναγόρευσε πατριάρχη τό δάσκαλό του Ἰωάννη Γραμματικό, λόγιο καί ὑπέρμαχο τῶν εἰκονομάχων, ὁ ὁποῖος ἔπεισε τόν αὐτοκράτορα ὅτι ἔπρεπε νά καταστραφοῦν οἱ εἰκόνες καί νά διωχθοῦν οἱ εἰκονόφιλοι. Σύνοδος πού συγκροτήθηκε στήν ἐκκλησία τῶν Βλακερνῶν ἀναθεμάτισε τούς εἰκονόφιλους, ἐνῶ μέ βασιλικό διάταγμα ἀπαγορεύθηκαν οἱ ἅγιες εἰκόνες καί διατάχθηκε ἡ ἀφαίρεσή τους ἀπό ὅλες τίς ἐκκλησίες. Οἱ μοναχοί ὧσων μοναστηριῶν βρισκόνταν μέσα σέ πόλεις ἢ σέ χωριά διατάχθηκαν νά τά ἐγκαταλείψουν, ἐνῶ στούς μοναχούς τῶν μοναστηριῶν τῆς ὑπαίθρου ἀπαγορεύτηκε ἡ εἴσοδος σέ κατοικημένα μέρη.

Ἀλλά, ἐνῶ ὁ Θεόφιλος συμπεριφερόταν μέ αὐτήν τήν τραχύτητα στούς μοναχούς, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους ταλαιπωρήθηκαν ἐπί τῆς βασιλείας του, δέν μπορούσε νά ἐπιβάλλει τίς εἰκονομαχικές του ἀπόψεις στήν ἴδια τήν οἰκογένειά του. Ἡ γυναίκα του Θεοδώρα, ἡ πεθερά του καί οἱ κόρες του διατηροῦσαν καί προσκυνοῦσαν τιμητικά εἰκόνες μέσα στό παλάτι.

Ὁ Θεόφιλος πέθανε τό 842 μ.Χ. καί τόν διαδέχτηκε ὁ ἀνήλικος γιός του Μιχαήλ Γ'. Ὅλη ἡ ἐξουσία περιπλῆθε στή βασίλισσα Θεοδώρα, ἡ ὁποία ἦταν ἀφοσιωμένη στίς ἅγιες εἰκόνες. Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Γραμματικός ἀπομακρύνθηκε ἀπό τήν πόλη καί συγκλήθηκε ἀμέσως ἐνδημοῦσα Σύνοδος, πού τόν καθαίρεσε καί τόν ἀναθεμάτισε, ὅπως καί ὅλους τούς ὁμόφρονές του, ἀνόρθωσε τό κύρος τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Νικαίας καί παρέδωσε τούς περισσότερους ἐπισκοπικούς θρόνους σέ μοναχούς. Νέος πατριάρχης χειροτονήθηκε ὁ Μεθόδιος καί τελέσθηκε ἑορτή τῆς Ὁρθοδοξίας τήν πρώτη Κυριακή τῶν νηστειῶν

τοῦ 842 μ.Χ. (19 Φεβρουαρίου). Ἐκτοτε ἡ πρώτη Κυριακή τῶν νηστειῶν γιορτάζεται ὡς «Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας».

Οἱ εἰκόνες ἀναστηλώθηκαν παντοῦ καί ὅλα τὰ καταργηθέντα μοναστήρια ἀνασυστάθηκαν. Τά ἐκκλησιαστικά καί μοναστηριακά κτήματα πού εἶχαν κρατικοποιηθεῖ ἀποδόθηκαν καί πάλιν στίς ἐκκλησίες καί στίς μονές.

Ὁ θρίαμβος αὐτός τῆς Ὁρθοδοξίας ἀκτινοβολεῖ τό φῶς του στό πέρας τῶν αἰώνων διδάσκοντάς μας τό χριστολογικό δόγμα, σύμφωνα μέ τό ὅποιο ὁ Θεός Λόγος προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση καί ἔγινε Θεάνθρωπος ἱεροποιώντας καί ἀφθαρτοποιώντας τό ἀνθρώπινο σῶμα καί ἐξαγιάζοντας τό κάθε μόριο ὕλης, πού αὐτός δημιούργησε!

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

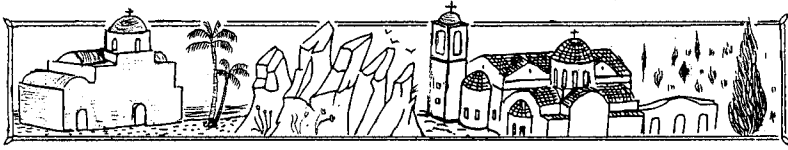
Θεολόγος, Φιλόλογος

Μ.Τη. Ἀριστοτέλειου

Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης

Ἐκκλῆσια Πιλλᾶ

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΩΝ ΔΕΚΑΤΡΙΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΤΗΣ ΚΑΝΤΑΡΑΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κτὴν Κύπρο, ὅπως καὶ στὸν εὐρύτερο ἐλληνικό κῶρο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλῆσια ἔπαιξε πρωταρχικό ρόλο γιὰ τὴν πνευματική ὅσο καὶ τὴν ὑλική ἐπιβίωση τοῦ γένους μας. Ἀφοῦ ἡ ἀγάπη, ἡ πίστη καὶ ἡ ἐλευθερία εἶναι τὰ ὑψηλότερα ἀγαθὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν κοινωνία, ἡ Ἐκκλῆσία μας ὡς κιβωτός αὐτῶν τῶν ἀξιῶν, ἦταν φυσικό ν' ἀγκαλιάσει στοργικά τὸ ποίμνιο καὶ τὸ λαὸ τῆς ταλανιζόμενο κατὰ καιροὺς μέσα στὰ ἄγρια κύματα τῆς ἱστορίας, ἀπὸ πλῆθος ἐπιβολές κυρίως ἀπὸ ξενόφερτους κατακτητές. Ὁ Ἄγγλος ἱστορικός Ἰωάννης Χάκκεϊ εὐστοχα συνοψίζει γιὰ τὸν ρόλο αὐτὸ τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλῆσιᾶς: «Ἡ Κυπριακὴ Ἐκκλῆσία διετήρησε τὴν λυχνία τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας σταθερὰ ἀκοίμητον καὶ εἰς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους χωρὶς τὴν Ἐκκλῆσιαν θὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ σβεσθεῖ».

Δέν θὰ ἐνισχύσω αὐτὴ τὴν παγιωμένη ἐξάλλου στοὺς πλείστους θέση μὲ ἀναφορά σὲ ἱστορικά γεγονότα ἢ ἐξαγιασμένες - μαρτυρικές μορφές ἀπὸ τίς διάφορες περιόδους τῆς ἱστορίας μας, ἀφοῦ στοὺς πῖο πολλοὺς εἶναι γνωστά, παρ' ὅλες τίς κατὰ καιροὺς διαβολές καὶ παρερμηνεῖες διαφόρων «ἱστορικῶν» πού ξεκινοῦν ὄχι ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ καὶ πραγματικότητα ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀγκύλωση κοσμοθεωριῶν καὶ ἰδεολογιῶν προκαταλήψεων.

Πολλά γεγονότα τραγικά, γνωστά καὶ ἄγνωστα, στὴν πορεία τῶν χρόνων τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου μας καταδεικνύουν τὸ ὑψηλὸ χριστιανικό ἦθος καὶ τὴν προσφορά μέχρις αἵματος καὶ θυσίας τῆς Ἐκκλῆσιᾶς μας καὶ μόνον ἀνεξίτηλα στή συλλογικὴ μνήμη τοῦ ἔθνους. Σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ- στὸ μαρτύριο τῶν 13 μοναχῶν τῆς Καντάρης στὰ σκληρὰ χρόνια τῆς Φραγκοκρατίας - θὰ κάνουμε μιά σύντομη ἀναφορά. Ἡ Τουρκικὴ διοίκηση, ἂν καὶ διέκειτο ἀρνητικά καὶ ἐχθρικά στὰ ὅσα ἐκπροσωποῦσαν τὴ ζωὴ τῶν ὑπηκόων (παιδεία, ἐκκλῆσια κ.ἄ.) ὥστόσο ὅταν εἰσέπραττε κανονικά τοὺς φόρους, ἦταν μᾶλλον ἀδιάφορη γιὰ τὰ περὶ ἐκκλῆσιᾶς (δογματικά, διοικητικά κ.ἄ.). Στὴ Φραγκοκρατία ἐπιβλήθηκε ἓνα φεουδαρχικό σύστημα πού ἀφαίμασσε τοὺς ντόπιους ἀλλὰ, τὸ χειρότερο, ἐπιχειρήθηκε ἡ διάλυση ἢ καὶ ὑποταγὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλῆσιᾶς στὴν Παπικὴ μέ τοὺς ἐδῶ ἐκπροσώπους τῆς. Ἦταν ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔργα πού ἀνέλαβαν. Ἔτσι σὲ ἓνα συνέδριο στὴ Λεμεσό ἀπο-

φασίστηκε να χρησιμοποιηθούν τά πιό καταπιεστικά μέτρα για επικράτηση τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας. Σύμφωνα μέ τήν ἀπαίτησή τους ὁ Λατίνος Ἀρχιεπίσκοπος διορίστηκε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Χάκκετ, «μόνος Μητροπολίτης τῆς Νήσου, μετ' ἀπολύτου ἐξουσίας ἐπί πασῶν τῶν ἄλλων ἐν Κύπρῳ Χριστιανικῶν κοινωσιῶν» καί οἱ Ἑλληνες ἐπίσκοποι θά ἀναγνωρίζονταν μόνον σάν ἐπίτροποι τῶν Λατίνων ἐπισκόπων, «ἀφ' ὧν θά παρήγεται πᾶσα ἡ ἐξουσία αὐτῶν». Σέ ἕνα δεύτερο συνέδριο ἀποφασίστηκε ἡ μείωση τῶν 14 ἐπισκοπῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σέ 4 μόνο (τῆς Ἀμμοχώστου, Λευκωσίας, Λεμεσοῦ καί Πάφου) καί αὐτές νά ἔχουν τήν ἔδρα τούς σέ χωριά. Ὅπως σημειώνει ὁ Παπασταῦρος Παπαγαθαγγέλου, «μπροστά στά καταπιεστικά αὐτά μέτρα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἡ στάση τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου ὑπῆρχε ὑπέροχη καί ἀξιοπρεπής».

Τότε ἐμφανίστηκαν στό προσκήνιο οἱ 13 μοναχοί τῆς Παναγίας τῆς Καντάρας οἱ ὁποῖοι ξεκίνησαν ἀπό τά μοναστήρια τοῦ Καλοῦ Ὅρους τῆς Μικρασιατικῆς Παμφυλίας. Ἀφιερωμένοι ψυχῇ τε καί σῶματι στό Θεό κατέστησαν λαμπαδηφόροι καί πύρινοι κήρυκες τῆς ὀρθόδοξης πίστεως μας. Οἱ παπικοί μαθαίνοντας γιά τήν εὐλάβεια καί τή βαθειά ἀφοσίωσή τους στήν παράδοση, τό ἥθος καί τά δόγματα τῆς Ὁρθοδοξίας προσπάθησαν μέσῳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τους καί κυρίως μέσῳ τοῦ Λατίνου ἱεροκήρυκος Ἀνδρέα νά παρασύρουν στά παπικά δόγματα τούς Ἀγίους αὐτούς ἀσκητές. Τό ἐπίμαχο σημεῖο, ἀνάμεσα σέ ἄλλα, ἦταν ἡ χρήση τοῦ ἔνζυμου ἄρτου στή θεία λειτουργία, ὅπως τό παρέδωσε ὁ Κύριος στόν Μυστικό Δεῖπνο. Οἱ παπικοί πίστευαν στή χρήση ἄζυμου ἄρτου.

Ἐξοργισμένος καί ἔξαλλος ὁ Ἀνδρέας μαζί μέ συνοδούς του, ἀπό τή θαυμαστή ἀντίσταση τῶν μοναχῶν, τούς ἔσυραν στή Λευκωσία γιά ν' ἀπολογηθοῦν μπροστά στόν Λατίνο ἀρχιεπίσκοπο Εὐστόργιο κι ἐκεῖ ν' ἀρνηθοῦν τήν Ὁρθοδοξία. Ὅμως οἱ μάρτυρες μοναχοί δέν ἦταν δυνατό νά προδώσουν τήν πίστη τῶν πατέρων τους. Ἐἴσι σύρθηκαν στή φυλακή γιά νά συρθοῦν καί πάλι ἐνώπιον τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου.

Ἡ διακηρυγμένη δημόσια καί ὁμόθυμα πίστη τους στό ὀρθόδοξο δόγμα προκάλεσε τήν ὀργή τῶν Λατίνων γιά νά καταδικαστοῦν στή συνέχεια στόν «διά πυρός θάνατον». Στό σημεῖο αὐτό δίνω τόν λόγο στόν ἀνώνυμο χρονογράφο – ἱστορικό ἀπό τό κείμενό του «Διήγησις τῶν ἀγίων τριῶν καί δέκα ὁσίων μαρτύρων τῶν διά πυρός τελειωθέντων παρά τῶν Λατίνων ἐν τῷ ψλθ' ἔτει»: «Ἐἴτα φθάσαντες συρόμενοι διά τοῦ ποταμοῦ (Πεδιαίου) καί δεδεμένοι τοῖς ἵπποις καί τοῖς ἡμίονοις ὄπισθεν καί βωλοσύραντες, οὕτω γάρ κοινολογεῖται παρά τῶν αὐτοχθόνων καί ἡμεδαπῶν, τῷ πυρὶ ἐνεβλήθησαν. Καί οὕτως ἐτελειώθησαν οἱ καλλίνικοι τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρες καί καλά θρέμματα τῆς αὐτοῦ ποιήμνης, οἱ γλυκύτατοι ἄρνες καί τῆς ἄνω Σιών οἰκίτορες οἱ γενναῖοι καί νέοι ὁμολογηταί». Ἦταν 19 Μαΐου 1231.

Παρόμοιες δραματικές ώρες, ώρες βαρβαρότητας και τρόμου έζησαν οί κάτοικοι τής Λευκωσίας αλλά και όλου τοῦ νησιοῦ, όταν οί Ἄγγλοι κατακτητές στά χρόνια τοῦ 55-59 ἀπαγχόνιζαν στά μπουντρούμια τῶν κεντρικῶν φυλακῶν ἀμούστακα Κυπριόπουλα πού τό μόνο τους ἀμάρτημα ἦταν ὅτι ἤθελαν νά ζήσουν ἐλεύθεροι στήν πατρίδα τους.

Ἐκτός ἀπό τήν ἱστορία καί τή συλλογική μνήμη πού κατέγραψαν τό μαρτύριο τῶν 13 μοναχῶν καί ἡ ποίηση ἔδωσε τή δική της μαρτυρία καί ἐκδοχή. Ὁ μακαριστός φιλόλογος καί λογοτέχνης Νίκος Σπανός σ' ἓνα ἐκτενές ποίημά του μέ τίτλο «Λευκωσία 1231 μ.Χ.», δημοσιευμένο στόν τόμο «Ἔζρες Λευκωσίας» (1980) ἔκδοση Δήμου Λευκωσίας, γράφει ἀνάμεσα σέ ἄλλα:

*Σέ λίγο μανιασμένα τ' ἄλογα θά τρέξουν μέσ στόν ποταμό
καί θά τραβήξουν τ' ἄσαρκά σας σώματα
κι ἡ θλιβερή ἱστορία θά πάρει τέλος.*

.....
*Σέ λίγο ὅ,τι ἀπόμεινε
τό 'γλειψε πρῶτα ἡ παμφάγα φλόγα
κι ὕστερα τό κατάφαγε ἡ ἀχόρταγη φωτιά*

.....
*Ἔστερα γύρισε ὁ ἀδελφός Ἄνδρέας
σοβαρός μέσ στή λαμπρή στολή του
τράβηξε γιά τήν ἱερή Μονή τῶν Δομινικανῶν
ἀλλά κρυφά γυρνοῦσε κάθε τόσο νά κοιτάξει
γιατί ἄκουε πίσω του βήματα μοναχῶν καί καλπασμούς ἀλόγων
γιατί ἔβλεπε προπάντων
τόν Ἰωάννη μέσα στή φωτιά
ἔβλεπε τόν Ἰωάννη νά προσεύχεται
κι οὐράνιο Φῶς νά λάμπει στά μαῦρα του τά μάτια
γιατί ἔβλεπε μπροστά του μάρτυρες κι ἁγίους
νά τόν ἀκολουθοῦν στά σιωπηλά στενά τῆς Λευκωσίας
ἀμέτρητες σκιές νά τόν κυνηγοῦν ἀμείλικτες.*

Κάποια χρόνια ἀργότερα ὁ ὑπογράφων κυκλοφόρησε ἓνα συνθετικό ποίημα γραμμένο στήν τοπική διάλεκτο μέ τίτλο «Τό μαρτύριο τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Καντάρας» ἀπό τό ὁποῖο δίνω ἓνα ἀπόσπασμα:

*Τυλιγμένους μέ τό γαῖμαν τζιαί τά κόκκαλα σπασμένα
μέσα στοῦ Πηδικιά τήν τζιοίτην πάνω κάτω τούς ἐπαῖρναν
τ' ἄλογα καμπόσσην ὄραν τζιαί οί λᾶς πού τούς θεωροῦσαν
ξησιπτιζιοί ἔσταματοῦσαν τζι' οί καρκίες τους μέσα λιοῦσαν.
Ἄμαν τ' ἄλλον ἐδῶκαν κάμποσους γυρούς σταθῆκαν
τζιαί σκεδόν θανατωμένοι οί μαρτύροι ἐλυθῆκαν
πού τούς νούρους τῶν ἀλλῶν τζι' ἀνασέρναν μπουκκωμένοι*

μέ τό γαῖμαν τζιαί τό χῶμαν μαῦροι τζιαί σκοτεινιασμένοι.
 Τζιαί σέ μιάν φωθκιάν πού ἄπαν τζιαί πού σγιάν θεροῦ τή γλῶσσαν
 ἔπαιζεν, τούς ἐπετάξαν τζιαί τζιεῖ μέσα ἐτελειῶσαν.
 Φῶς ἐξέβην ἡ ψυσιή τους ἀπού τῆς φωθκιᾶς τήν πύρην
 πού ἔτρων τ' ἅγια τά κορμιά τους μά οἱ ἀντιέλοι παναῦριν
 εἰς τούς οὐρανοῦς ἐκάμναν, καρτερώντας τους νά φτάσουν
 γύρου - τριύρου ἔπου τόν θρόνον τοῦ Θεοῦ χορόν νά πκιάσουν.
 Ἐν εὐρέθην πέτρα, μνημαν τ' ἅγια λείψανα νά κρύψει
 ἀμμά τήν ἀγίαν τους μνήμην ὁ τζιαιρός ἔθ θά ξηλείπει.
 Ἐσαιροῦνταν οἱ ἀντιέλοι πάνω τζιεῖ ἀμμά δακάτου
 εἰς τήν χώραν ἐξαπλώθην φόος, νέκρα τοῦ θανάτου,
 τό πικρόν τοῦ σκλάβου κλάμαν τζι' ἡ πνιμένη ἡ φωνή του
 π' ἄκουσεν ἡ μαύρη νύχτα τζιαί σκοτείνιασεν περιτου.

Τέλος ὁ γνωστός λογοτέχνης Νίκος Ὁρφανίδης στό πεζογράφημά του «Ἀλυπίου μάρτυρος φανέρωση» 2011, γράφει γιά τούς 13 ὁσιο-μάρτυρες: «Τούς παρακολουθῶ στό θεολογικό τους διάλογο μέ τόν ἱεροξεταστή ἱεροκήρυκα, ἐκπρόσωπο τοῦ πάπα, Ἄνδρέα, τό φωτισμό τους ἀπό τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, συγκινοῦμαι μέ τή δύναμη τοῦ θαύματος πού τους στηρίζει κι ἔπειτα στό δρόμο τους ἀπό τήν Καντάρρα στή Λευκωσία γιά νά ἀπολογηθοῦν. Νά ὁμολογήσουν ὡς Ὁρθόδοξοι τόν Κύριο. Πλήθη πιστῶν τους ἀκολουθοῦν. Στό δρόμο τους λιτανεῖς καί προσευχές. Οἱ ἄνθρωποι βγαίνουν στους δρόμους. Τούς ὑποδέχονται καί τους κατευοδώνουν. Κι ἔπειτα στή φυλακή. Ἡ φυλακή εὐωδιάζει. Ἐνα φῶς τή σκεπάζει τίς νύκτες».

Ἡ ἀγάπη τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Σταυροῦ στό ὁμώνυμο ὄρος ἀνήγειρε ταπεινό κι ὁμορφο ἐκκλησάκι στή μνήμη τῶν 13 μοναχῶν στίς παρυφές τοῦ Σταυροβουνοῦ, δίπλα στό Μετόχι τῆς Ἁγίας Βαρβάρας. Λαμπρός βυζαντινός ναός ἔχει ἀναγερθεῖ πρόσφατα (2009) στή μνήμη τους στή δυτική ὄχθη τοῦ Πεδιαίου, κοντά στό Προεδρικό, στή Λευκωσία. Τά ὀνόματά τους πού θά μνημονεύονται εἰς τόν αἶωνα εἶναι: Ἰωάννης, Κόνων, Ἱερεμίας, Μάρκος, Κύριλλος, Θεόκτιστος, Βαρνάβας, Μάξιμος, Θεόγνωστος, Ἰωσήφ, Γεννάδιος, Γεράσιμος καί Γερμανός.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΙΛΛΑΣ

Φιλόλογος

Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Δ. Μεταλληνοῦ

ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΔΙΩΚΕΤΑΙ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Η κατάσταση πού διαμορφώθηκε κατά τήν τουρκοκρατία περιγράφεται μέ έντονο λυρισμό στά δημοτικά τραγούδια. Οί Τούρκοι ἦταν κατακτητές, οί Ρωμιοί ἠττημένοι καί υπόδουλοι. Αὐτό δέν μπορούσε μέ κανένα τρόπο νά τό ξεπεράσει τό Γένος. Ἐπῆρξαν μάλιστα περίοδοι ἀφάνταστης δυσκολίας. Ὁ 17ος αἰ., μέ τήν ἔξαρση τοῦ μουσουλμανικοῦ φανατισμοῦ, ἔκαμε τό Γένος νά δοκιμαστεῖ σκληρά. Εἶναι ὁ αἰώνας «τῆς μεγάλης θλίψεως». Ἡ εὐπλαστῆ ἑλληνική γλώσσα ἀποτύπωσε μέ ἀκρίβεια ὅλα αὐτά τά αἰσθήματα. Τό ρῆμα «τουρκοπαιδεύω» στόν Πόντο εἶχε τήν ἔννοια τοῦ «τιμωρῶ σκληρότητα», ὅπως πάλι ἡ φράση «τόν βλέπω σάν Τούρκο» καί ἡ σημασία πού πῆρε φανερώνει τά αἰσθήματα τῶν χριστιανῶν ἀπέναντι στους κατακτητές τους.

Δέν ἦταν λίγες, ἄλλωστε, οἱ ταπεινώσεις τῶν χριστιανῶν. Μπορεῖ μιά μερίδα τοῦ Γένους (ἡ νέα ἀριστοκρατία) νά ἀπολάμβανε κάποια ἀνεση, παρόλο πού καί αὐτή ἦταν συνεχῶς κάτω ἀπό τήν καχυποψία καί ἀπειλή τοῦ τουρκικοῦ στοιχείου. Οἱ υπόδουλοι ὅμως γενικά ἀντιμετώπιζαν πολλές ἀπαγορεύσεις καί ὑποχρεώσεις. Δέν εἶχαν δικαίωμα νά ἀνεβαίνουν στό ἄλογο καί νά φέρουν ὅπλα, νά χτίζουν ἐκκλησίες καί νά χρησιμοποιοῦν καμπάνες. Ἡ μαρτυρία τους στά δικαστήρια δέν εἶχε καμιά δύναμη. Ἐπρεπε νά φοροῦν εἰδικά ροῦχα κ.ἄ.π.

Ἡ κατάσταση αὐτή δημιούργησε μιά συγκεκριμένη νοοτροπία, ἔπλασε τόν τύπο τοῦ «ραγιᾶ» μέ τήν εἰδική σημασία, πού ὁ ὅρος πῆρε στή γλώσσα τῶν υποδούλων. Δηλαδή τοῦ εὐτελοῦς, τοῦ χαμερπούς, τοῦ σκλάβου, πού τρέμει μπροστά στόν κατακτητή ἢ τόν κολακεύει, πρόθυμος νά τοῦ φανεῖ χρήσιμος μέ κάθε τρόπο, γιά νά ἀποσπάσει τήν εὐνοιά του. Οἱ βασικοί τύποι τοῦ λαϊκοῦ θεάτρου, Καραγκιόζης καί Χατζηναβάτης, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν προέλευσή τους, ἐκφράζουν τούς χαρακτηρισμούς, πού δημιούργησε ἡ περίοδος τῆς δουλείας (κουτοπόνηρος καί δουλοπρεπής).

Πέρα ὅμως ἀπό αὐτά, ἡ δουλεία ἄνοιξε φοβερές πληγές στό σῶμα τοῦ Γένους, πού αἰμορραγοῦσε συνεχῶς, μέ ἄμεσο ἀποτέλεσμα τή δημογραφική φθορά του. Τέτοιες πληγές ἦταν οἱ ἐξισλαμισμοί, τό παιδομάζωμα ἡ ἀναγκαστική ναυτολογία καί ἡ πειρατεία.

Πρὶν ἀκόμη ἀπό τήν ἄλωση, γιά λόγους φανατισμοῦ ἢ καί γιά τή σταθερότερη ἐπικράτησή τους, οἱ Ὀθωμανοί ἐφάρμοσαν τό μέτρο τοῦ

έξισλαμισμού τῶν ὑποδούλων τους. Ὁ ἐξισλαμισμός ὑπῆρξε ἡ τρομερότερη ἀπειλή ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιατί συνιστοῦσε μόνιμη ἀφαίμαξη ἐμφύκων δυνάμεων. Ἐξισλαμισμός σημαίνει αὐτόματα ἄρνηση τῆς ιδιότητος τοῦ ὀρθόδοξου καί τοῦ Ἑλλήνα καί προσχώρηση στό σῶμα τῶν κατακτητῶν. Καί θεωρητικά μὲν δέν ἐπιβλήθηκε ἡ ἀλλαξοπιστία, ἀφοῦ ἐπικράτησε ἡ διάκριση τῶν μιλλετιῶν. Στήν πράξη ὅμως οἱ καθημερινές πιέσεις ἦταν συχνά τόσο ἀπελπιστικές, πού ἔκαναν τήν ἀλλαξοπιστία λύτρωση.

Οἱ ἐξισλαμισμοὶ ἦταν ἀκούσιοι στίς περισσότερες περιπτώσεις, ἀλλά καί ἐκούσιοι. Ὁ δελεασμός ἦταν μέγας, ἀφοῦ ὁ ἐξισλαμιζόμενος ἀπό δούλος γινόταν αὐτόματα κύριος. Γί' αὐτό παρατηρεῖται, στους πρώτους κυρίως αἰῶνες, ἰσχυρό ρεῦμα ἀποστασίας. Δέν ἦταν σπάνιο τό φαινόμενο δικασμοῦ τῆς ἴδιας τῆς οἰκογένειας, μέ αὐτονόμιες τίς συνέπειες.

Ὁ μοναχός Νεκτάριος Τέρπος διηγεῖται τό ἀκόλουθο περιστατικό: «Πέρυσι εἰς αἴφκδ' (1724), Δεκεμβρίου κέ (=Χριστούγεννα), νά πηγαίνω εἰς ξένην ἐπαρχίαν τοῦ Ἁλπανασίου εἰς χωρίον Τραγότι, καί ἐμπαίνωντας ἐγώ εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, πύρκα τόν Παπά μέ ὡς ἑκατό εἴκοσι γυναῖκες καί ἄνδρες ὡς δέκα πέντε. Καί πολλά ἐπικράθηκα διά τήν ὀλιγότητα τῶν ἀνδρῶν καί εἶχα ρωτήσει προτίτερα καί μοῦ εἶπαν, πῶς οἱ ἐπίλοιποι ἄνδρες, φεῦ, ὅλοι ἐτούρκεψαν...».

Οἱ ὀθωμανοὶ «θεολόγοι» φρόντιζαν μάλιστα νά διαδίδεται ἕνα πονηρό ἰδεολόγημα, ὅτι ὁ Θεός ἐγκατέλειψε τούς χριστιανούς λόγω τῶν ἁμαρτιῶν τους καί βοήθησε τούς Τούρκους. Ἐπειδή ἀνάλογες ἀντιλήψεις κυκλοφοροῦσαν καί σέ ἑλληνικούς κύκλους, ἡ δυναμική του ἀποδείχθηκε τεράστια. Δέν ἔλειψαν ἀκόμη καί ἀλλαξοπιστίες ἐπισκόπων, πού ὀφείλονταν σέ διάφορα αἴτια (φιλοδοξία, διαφωνία μέ τό μητροπολίτη κλπ.), μέ ἀνυπολόγιστη ἐπίδραση στό λαό. Μεγαλύτερη ἔκταση ἔλαβαν οἱ ἐξισλαμισμοὶ σέ ἄλλες ομάδες ὑποδούλων. Βόσνιοι, Κροάτες καί Ἁλβανοὶ ἐξισλαμίστηκαν σέ μεγάλη ἔκταση. Ἄλλά καί οἱ ἐξισλαμισμένοι Ἕλληνες δέν ἦταν λίγοι. Ἐξισλαμισμούς ἔχουμε μέχρι τό 18ο αἰ. (1759 στή Μακεδονία).

Τό παιδομάζωμα ἦταν ἀπό τίς τραγικότερες μορφές ἐξισλαμισμού. Ἡ λέξη «παιδομάζωμα» ἀναφέρεται γιά πρώτη φορά στά 1675. Ὁ παλαιότερος ὅρος ἦταν «γιανιτσαρομάζωμα». [...]

Σύμφωνα μέ μίαν ἄποψη, μέ τό σύστημα τοῦ «ντεβσιρμέ» (παιδομαζώματος), οἱ Ἕλληνες εἶχαν πάρει οὐσιαστικά στά χέρια τους τήν ἐξουσία τῆς αὐτοκρατορίας. Βέβαια, τό ζήτημα ἦταν πῶς λειτουργοῦσε μετά ἡ συνείδηση τῶν ἐξισλαμιζόμενων ἐλληνόπουλων καί ἂν μπορεῖ νά γίνεται πιά λόγος γιά Ἕλληνες! Τό παιδομάζωμα, δίνοντας δυνατότητες κατάληψης ἀξιομάτων, ἦταν εὐνόητο νά θεωρεῖται εὐλογία στίς περιπτώσεις ἐκεῖνες, πού ἡ πίστη ἦταν ἀναιμική ἢ ἡ ἀπελπισία ἀπό τή δουλεία καταθλιπτική. Ὅπου ὅμως πίστη καί ἐθνικό φρόνημα ἦταν ἰσχυρά,

τό παιδομάζωμα ισοδυναμούσε μέ καταστροφή, ὥστε ἡ λέξη «γενίταρος» νά πάρει τή γνωστή ἀποτρόπαιη σημασία της, πού διατηρεῖται μέχρι σήμερα. Τά ἐξισλαμιζόμενα ρωμνόπουλα, ἐγκαταλείποντας τήν Ὁρθοδοξία, ἔχαναν τή δυνατότητα σωτηρίας. Αὐτή ἡ ὄψη εἶναι, πού βαρύνει στά κείμενα, ιδιαίτερα τά προερχόμενα ἀπό ἐκκλησιαστικούς κύκλους. [...]

[...] Σύμφωνα μέ μερικούς ὑπολογισμούς ὁ ἀριθμός ἐκείνων, πού στρατολογήθηκαν στούς δύο πρώτους αἰῶνες, κυμαίνεται ἀνάμεσα στίς 500.000 καί τό 1.000.000. Τό 1705 οἱ Ναουσαῖοι τῆς Μακεδονίας ἀρνήθηκαν νά παραδώσουν τά παιδιά τους καί ἐπαναστάτησαν. Ἡ ἥρωική αὐτή ἀντίσταση καταστάληκε γρήγορα, ἀλλά σήμανε τόν ἐπίλογο τοῦ παιδομαζώματος. [...]

[...] Μέ τό πρόβλημα τῶν ἐξισλαμισμῶν συνδέεται καί ὁ κρυπτοχριστιανισμός, πληγῆ ὄχι λιγότερο ὀδυνηρή γιά τό Γένος. Κρυπτοχριστιανοί ὀνομάστηκαν στήν τουρκοκρατία ἐκεῖνοι οἱ Ρῶμοι, πού γιά νά ἀποφύγουν τά δεινά τῆς δουλείας καί τόν ἀφανισμό, προτιμοῦσαν νά ἀσπάζονται ἐξωτερικά τόν ἰσλαμισμό, μένοντας ἐσωτερικά πιστοί στή θρησκευτική παράδοσή τους. Τό φαινόμενο παρουσίασε μεγαλύτερες διαστάσεις στή Μικρά Ἀσία ἀπόσο στή Βαλκανική. Τό δράμα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἦταν δυσβάστακτο. Δέν ἦταν οὔτε χριστιανοί, οὔτε μουσουλμάνοι, ἀλλά διχασμένες προσωπικότητες, χωρίς ταυτότητα. [...] Ἡ Ἐκκλησία συνιστοῦσε μέν τήν ὁμολογία τῆς πίστεως, ἀλλά παράλληλα φρόντιζε μέ διάφορα μέσα (νυχτερινές ἀκολουθίες, κρυφές ἐκκλησίες κλπ.) νά βρίσκεται στό πλευρό τῶν κρυπτοχριστιανῶν, φροντίζοντας καί γιά τήν ὀρθόδοξη κατήχησή τους. [...]

Κατά τοὺς δύο πρώτους αἰῶνες τῆς τουρκικῆς κατάκτησης φθορά τοῦ Ἑλληνισμοῦ προκάλεσε καί ἡ ὑποχρεωτική ναυτολόγηση τῶν Ἑλλήνων. Γρήγορα οἱ σουλτάνοι ἀντικατέστησαν τοὺς σκλάβους καί αἰχμαλώτους, πού χρησιμοποιοῦσαν στά πλοῖα τους, μέ συστηματικά ναυτολογούμενους χριστιανούς. Βέβαια, οἱ ναυτολογούμενοι δέν ἔχαναν τή θρησκεία τους ἢ τήν ἐθνικότητά τους. Ἀντιμετώπιζαν ὅμως μεγάλους κινδύνους πού ἀπειλοῦσαν τήν ἴδια τή ζωή τους. Οἱ ἐπικρατοῦσες στά πλοῖα συνθήκες ἦταν τέτοιες, πού οἱ θάνατοι ἔφθαναν σέ μεγάλο ἀριθμό, τόν ὁποῖο αὐξαιναν σημαντικά οἱ ἀπώλειες στίς ναυμαχίες. Πολλοί ἀπό τοὺς ναυτολογούμενους δέν εἶχαν ἐλπίδα νά ξαναγυρίσουν στά σπίτια τους. [...]

Ἡ πειρατεία, τέλος, ἀποτελέσσε ἄλλη φοβερή μάστιγα τῶν ὑποδούλων, διότι ἦταν μόνιμος ἀκήρυκτος πόλεμος μέ θύματα καί καταστροφές.

Οἱ πειρατικές ἐπιθέσεις, ἐκτός ἀπό τίς καταστροφές, προκαλοῦσαν μετακινήσεις πληθυσμῶν στό ἐσωτερικό καί μάλιστα στά ὄρεινά, γιά νά εἶναι δυνατή ἡ λήψη μέτρων ἀσφαλείας. Παράλληλα ἐπέφεραν τήν ἐρήμωση πολλῶν νησιῶν μέχρι τό τέλος τοῦ 16ου αἰ., πού ἄρχισε ἡ πώση

τῆς πειρατικῆς δραστηριότητας. [...]

Παρά τίς συνεχεῖς προσπάθειες τῆς Πύλης, ἡ πειρατική δραστηριότητα συνεχίστηκε στίς ἑλληνικές θάλασσες μέχρι τό τέλος τῆς τουρκοκρατίας. Ἡ μακρά διάρκειά της εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τή διαμόρφωση νέων τρόπων ζωῆς: Κτίσιμο φρουρίων στά νησιά ἢ ἀλλοιώσεις στά ἔθιμα καί τά ἥθη τῶν νησιῶν, στά ὁποῖα ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα οἱ πειρατές. Στίς λαϊκές παροιμίες καί τά δημοτικά τραγούδια σώθηκαν μαρτυρίες αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας (π.χ. «σκλάβος στή Μπαρμπαριά», «σάν ἐκκλησιά ἀλειτούργητη, σάν χώρα κουρσεμένη» κ.λπ.).

Ἡ 16ος καί ὁ 17ος αἰ. ὑπῆρξαν ἐποχή κρίσιμη γιά τό ὑπόδουλο Γένος. Παρ' ὅλες ὁμως τίς ἀφάνταστες δυσκολίες σ' αὐτούς τούς αἰῶνες οἱ Ἕλληνες ἀγωνίστηκαν γιά τήν ἐπιβίωσή τους, χρησιμοποιοῦντας καί τίς πιό μικρές δυνατοῖτες, πού τούς ἄφηνε ἡ Ὀθωμανική κατάκτηση. Γι' αὐτό ἡ περίοδος αὐτή ὀνομάστηκε «ἐποχή τῆς προσαρμογῆς». [...]

[...] Στήν ἀντίσταση τοῦ Γένους περιλαμβάνονται καί οἱ Νεομαρτυρες. Αὐτοί προέβαλλαν τή συνεπέστερη γιά τήν Ὀρθοδοξία καί ἀποτελεσματικότερη ἀντίσταση στόν κατακτητή, χωρίς μάλιστα θυσίες ἄλλων, παρά μόνο τοῦ ἑαυτοῦ τους. Οἱ μάρτυρες τοῦ ὑπόδουλου Γένους ξαναζωντάνευσαν μέσα στή δουλεία τήν ἀρχαία χριστιανική παράδοση τοῦ μαρτυρίου. Ἦταν κυρίως νέοι διαφόρων ἐπαγγελμάτων, πού εἶτε προέβαλλαν ἄρνηση στόν ἐπιβαλλόμενο ἐξισλαμισμό τους, ἢ τόν ἀπέβαλλαν μετά τήν ἐξόμωσή τους. Οἱ περισσότεροι ἦταν πρῶν ἐξωμότες, πού κάποια στιγμή παρουσιάζονταν δημόσια στόν τόπο, πού εἶχε γίνει ἡ ἀλλαξοπιστία τους καί δήλωναν τήν ἐπιστροφή τους στήν Ὀρθοδοξία, μέ ἀποτέλεσμα τό μαρτύριο. Δέν ἦταν ὁμως πεισιθάνατοι. Σ' αὐτούς δέν μπορεῖ νά βρεῖ ἐφαρμογή τό γνωστό «σφάζε με, Πασᾶ μου ν' ἀγιασῶ». Εἶναι συνεχιστές τῆς παράδοσης τῶν ἀρχαίων μαρτύρων. Ἡ ὁμολογία τους ἀποσκοποῦσε στήν ἀπόρριψη τοῦ κατακτητῆ καί τήν ἄμεση ἐπιβεβαίωση τῆς ὑπεροχῆς τῆς δικῆς τους πίστεως.

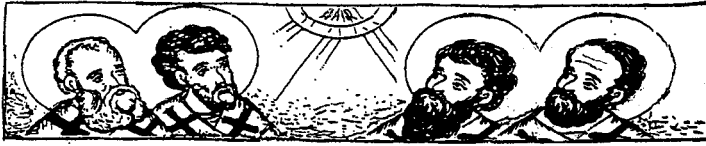
Τό μαρτύριο τῶν Νεομαρτύρων ὁμως δείχνει καί τή συμμετοχή τῆς Ἐκκλησίας στήν ἀντίσταση καί τήν ἐνότητα ἔτσι ὅλου τοῦ Γένους ἐναντίον τοῦ τυράννου. Στήν ἐπιστροφή καί ὁμολογία τῶν Νεομαρτύρων συνέβαλλαν ἀποφασιστικά οἱ Γέροντες – Πνευματικοί τους. Σ' αὐτούς κατέφευγαν, κυρίως στά ἀγιορείτικα μοναστήρια, γιά νά μετανοήσουν καί νά εἰσαχθοῦν στήν πνευματική ζωή. Τά ἀσκητήρια ἔγιναν, ἔτσι, «προμαχῶνες μπροστά στά κύματα τοῦ μουσουλμανισμοῦ». Μετά τήν ὀλοκλήρωση τῆς πνευματικῆς τους προετοιμασίας, μέ τήν ἄδεια τοῦ Πνευματικοῦ τους, ἔδιναν τήν ὁμολογία τῆς πίστες, πού συνήθως κατέληγε στό μαρτύριο. Δέν ἦταν, συνεπῶς, πράξη αὐτοκτονίας, ὅπως θά μπορούσε νά φανταστεῖ κανεῖς. Ἦταν ἐνσυνείδητη ἐνέργεια, πού προερχόταν ἀπό τήν ἐπίγνωση τῆς σημασίας τοῦ ἐξισλαμισμοῦ. Αὐτόν στήν οὐσία πολεμοῦσαν. Γιατί ἦταν βέβαιοι γιά τή δυναμική, πού θά ἀσκοῦσε τό μαρτύριό τους στή λαϊκή ψυχή.

Οἱ Νεομάρτυρες ἦταν μόνιμο στήριγμα τῶν ὑποδούλων, κυρίως μετά τό μαρτύριό τους. Γιατί ἀναγνωρίζονταν ἀμέσως ὡς ἅγιοι καί πρὶν ἀπό τὴν ἐπίσημη ἀπό τό Πατριαρχεῖο ἀνακήρυξή τους. Ἐνας ἀπό τούς μεγάλους Κολυβάδες, ὁ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος (†1813), διατύπωσε τὴν ὀρθή θεολογικά ἄποψη, ὅτι «οἱ νέοι μάρτυρες εἰσὶν ἅγιοι καί πρέπει νά τιμῶνται ὡς τοιοῦτοι καί ἄνευ κανονικῆς διαγνώσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας». Ἡ θέσις αὐτή, πού βρῖσκει ἔρεισμα στὴν ὀρθόδοξη παράδοση, διευκόλυε καί τό οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού δέν μπορούσε πάντα νά προχωρεῖ στὴν ἐπίσημη ἀναγνώριση τῶν Νεομαρτύρων, χωρὶς νά προκαλεῖ τὴν Πύλη.

Οἱ βίοι τῶν Νεομαρτύρων κυκλοφοροῦσαν καί διαβάζονταν, εἴτε μεμονωμένα ἀπὸ τούς πιστοὺς, εἴτε στὶς ἐκκλησίες ὡς συναξάρια. Ἡ συμβολή τους ἀποδείχθηκε τεράστια. Ἀναγνωρίστηκαν ὡς διακεκριμένοι «ἀγωνιστὲς τῆς πίστεως καί τῆς ἐλευθερίας», πού μέ τὴ θυσία τους βεβαίωσαν, ὅτι ὁ ἀντίπαλος δέν ἦταν ἀκαταγώνιστος. Ὁ μέγας ὑμνητὴς τους, ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης, τούς ὀνόμασε «ἀνακαινισμόν ὅλης τῆς ὀρθοδόξου πίστεως».

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ
Ὁμότιμος Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Χαραλάμπους Μ. Μπούσια

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΩΓΜΟ

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πολεμουμένη νικᾷ καί ἡ Ὁρθοδοξία πολεμουμένη θριαμβεύει καί καταδεικνύει ὅτι εἶναι ὄργανισμός θεοῦδρυτος, τοῦ ὁποίου κεφαλὴ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, πού παραμένει ὁ ἴδιος «*χθές καί σήμερον καί εἰς τοὺς αἰῶνας*» (Ἐβρ. 1γ' 8). Ὁ θρίαμβος καί ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀνεκάθεν ὑπῆρξαν οἱ διωγμοὶ καί τὰ μαρτύρια. Στὶς κατακόμβες ἡ Ἐκκλησία ἀνδρώθηκε, μεγαλούργησε καί ἔστησε τρόπαιο νίκης. Μὲ τὰ αἵματα τῶν Μαρτύρων τῆς πίστεως κτίσθηκαν τὰ ἱερά θυσιαστήρια, πάνω στὰ ὁποῖα ἀνά τοὺς αἰῶνες μελίζεται καί δέν διαρεῖται, ἐσθίεται καί δέν δαπανᾶται ὁ «*Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου*». Τοὺς πολέμους καί τὶς διώξεις πού ὑπέστη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κανεὶς δέν μπορεῖ νὰ τὶς ἀπαριθμήσει, γιατί αὐτὴ ὡς θεοῦδρυτος ὄργανισμός ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της μέχρι τὶς ἡμέρες μας δέχεται τὰ βέλη τῶν ὀρατῶν καί ἀορατῶν ἐχθρῶν, πού ζητοῦν νὰ τὴν κατασπαράξουν. Μὲ διαφορετικὲς μορφές κάθε φορά ὁ μισόκαλος ἐπιτίθεται, «*ὡς λέων ὠρυόμενος ζητῶν τίνα καταπίει*» (Α' Πέτρ. ε' 8), ἀλλὰ δέν γνωρίζει ὁ ταλαίπωρος ὅτι πάντοτε ὁ Χριστὸς νικᾷ, ὁ Χριστὸς θριαμβεύει, ἀφοῦ εἶναι ὁ νικητὴς τοῦ θανάτου, «*τὸ φῶς τοῦ κόσμου*» (Μαθ. ε' 14), «*ἡ ζωὴ καί ἡ ἀνάστασις*» (Μαθ. ε' 14), «*ἡ ὁδός*», καί ἡ μόνη «*ἀλήθεια*» (Ἰωάν. 1δ' 6).

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας μέσα στοὺς αἰῶνες ὑπέστη πάμπολλες διώξεις, γιὰ νὰ κατακαυχᾶται σήμερα γιὰ τὸ δικό της νέφος Μαρτύρων καί Νεομαρτύρων. Οἱ ἐπιδρομὲς τῶν εἰδωλολατρῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Ἀγαρηνῶν ἀνά τοὺς αἰῶνες καί τῶν σύγχρονων δυνάμεων τοῦ σκότους, πού ἐμπόδιζαν τὴν αὐτοκεφαλία τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἔδωσαν πλῆθος Ἁγίων Γεωργιανῶν Μαρτύρων.

Στὰ χρόνια τοῦ βασιλιᾶ Ἀγίου Βάχταγκ, πού κοιμήθηκε τὸ 502, οἱ Πέρσες εἰσέβαλαν στὴν Ὄσεια. Στὴ στέψη του ὁ νεαρὸς βασιλιάς μὲ σοφία εἶπε στό λαό ὅτι ἡ θλιβερὴ κατάσταση, στὴν ὁποία εἶχε περιέλθει τὸ ἔθνος, ἦταν ἀπόρροια τῶν ἁμαρτιῶν του καί ἔκφραση τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ γι' αὐτές. Κάλεσε τότε ὅλους νὰ ἀγωνισθοῦν μὲ ἐνότητα καί ἀνιδιοτέλεια ὑπὲρ πίστεως καί πατρίδος. Κατάφερε νὰ ἐλευθερώσει τὴν Ὄσεια, νὰ ὑπογράψει συνθηκὲς φιλίας μὲ τὶς φυλὲς τοῦ Καυκάσου καί νὰ διοικήσει μὲ πίστη, σοφία, σύννεση καί ἀρετὴ. Κατὰ τὸ ἔτος 502, σὲ ἡλικία ἐξήντα ἐτῶν, σὲ μιὰ μάχη μὲ τοὺς Πέρσες τραυματίστηκε θανά-

σιμα. Πρίν πεθάνει κάλεσε τούς ἱερεῖς, τούς αὐλικούς καί τούς οἰκείους του καί ζήτησε νά μείνουν σταθεροί στήν πίστη καί νά προτιμήσουν τό θάνατο γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἅγιος Ἀβιβος τῆς Μονῆς Νεκρέση εἶναι ἕνας ἀπό τούς δεκατρεῖς Ὁσίου Πατέρες τῆς Συρίας, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν στή Γεωργία τόν ἕκτο αἰῶνα μαζί μέ τόν Ἅγιο Ἰωάννη Ζενταζένι. Στήν Ἀνατολική Καχέτη ὁ Ἅγιος ἐργάσθηκε ἱεραποστολικά, ἀφοῦ ἡ ἐπαρχία αὐτή βρισκόταν ὑπό τήν κατοχή τῶν Περσῶν, πού λάτρευαν τό πῦρ καί παντοῦ ἔκτιζαν θυσιαστήρια, ὅπου ἡ φωτιά ἔκαιγε ἀκατάπαυστα καί πίεζαν τούς Γεωργιανούς νά προσφέρουν θυσίες.

Ὁ Ἅγιος Ἀβιβος χύνοντας νερό κατέσβεσε τό πῦρ καί ἐξόργισε τούς εἰδωλολάτρες, πού τόν συνέλαβαν καί, ἀφοῦ τόν ξυλοκόπησαν βάνασα τόν λιθοβόλησαν μέχρι θανάτου.

Τήν ἴδια ἐποχή, ἕκτο αἰῶνα, μαρτύρησαν οἱ Ἅγιοι ἐννέα παιδομάρτυρες τῆς κοιλάδας τῆς Κολᾶ. Στό χωριό τους, πού βρίσκεται κοντά στίς πηγές τοῦ ποταμοῦ Κύρου, ζούσαν ἐλάχιστοι Χριστιανοί. Οἱ περισσότεροι ἦταν εἰδωλολάτρες. Τά παιδιά ἔπαιζαν μεταξύ τους χωρίς διακρίσεις, ἀλλά ὅταν κτυποῦσε ἡ καμπάνα γιά τή χριστιανική ἐκκλησία τά χριστιανόπουλα ἄφηναν τό παιγνίδι καί ἔτρεχαν στό Ναό. Τά ἀκολουθοῦσαν ὅμως πάντοτε ἐννέα ἀπό τά παιδιά τῶν εἰδωλολατρῶν πού ἐπέμεναν καί ἀποφάσισαν νά βαπτισθοῦν Χριστιανοί. Οἱ εἰδωλολάτρες μέ μανία τά ἔπνιξαν στά παγωμένα νερά τοῦ ποταμοῦ.

Ἀργότερα, τό 655, ἡ Τιφλίδα, ἡ ὁποία γιά ἕνα μικρό χρονικό διάστημα βρισκόταν ὑπό βυζαντινό ἔλεγχο, παραδόθηκε στά χέρια τῶν Μουσουλμάνων, ὅπου καί παρέμεινε γιά περισσότερο ἀπό ἕνα αἰῶνα. Αὐτοί διώκοντας τούς Χριστιανούς δημιούργησαν Μάρτυρες πίστεως, ὅπως τόν ἀρωματοποιοῦ Ἄμπο, τό 786. Στά χρόνια αὐτά τῆς ἀραβικῆς τυραννίας ὁ καταναγκασμός καί ἡ πονηριά τοῦ δυνάστη κατακτητῆ ταλαιπώρησε τούς Γεωργιανούς Χριστιανούς.

Τό 1204 ὁ κυβερνήτης τοῦ σουλτανάτου τοῦ Ρούμα, Ρούκν-εν-Ντίν ἔστειλε τελεσίγραφο στή βασίλισσα Ταμάρα, γιά νά ἀσπαθεῖ τό Μουσουλμανισμό καί νά ἀρνηθεῖ τήν Ὁρθόδοξη πίστη της. Ἡ ἄρνησή της ὀδήγησε στήν ἱστορική μάχη τῆς Βάσιανης, ὅπου ὁ γεωργιανός στρατός κατατρόπωσε τούς Μουσουλμάνους. Ἡ σοφή καί δίκαιη βασίλισσα Ταμάρα ἔκτοτε ἀγαπήθηκε, ὅσο καμιά ἄλλη καί εἰλκυσσε τό σεβασμό τῶν ὑπηκόων της.

Τό 1227 ὁ σουλτάνος Τζελαλεντίν καί ὁ στρατός τοῦ Τουρκμενιστάν ἐπιτέθηκε στή Γεωργία. Ὁ στρατός τῆς Γεωργίας ἀρχικά ἀπέκρουσε τόν ἐχθρό, ὅμως μιά ομάδα Περσῶν πού ζούσε στήν Τιφλίδα κρυφά τή νύχτα ἀνοίξε τίς πύλες τῆς πόλεως καί οἱ ἐχθροί εἰσέβαλαν μέσα καί δέν σεβάστηκαν τίποτα. Ἄνδρες, γυναῖκες καί μικρά παιδιά, ἀκόμη καί βρέφη στίς ἀγκαλιές τῶν μαννάδων του, κατακρεουργήθηκαν καί ἀποκεφαλίσθηκαν. Τούς ἱερεῖς τούς ἔδεναν σέ ἄλογα καί τούς ἔσερναν

στους δρόμους. Τό αίμα κυλούσε σάν ποτάμι καί κοκκίνισε τά νερά τοῦ ποταμοῦ Κούρου (Mtkbari). Ὁ Τζαλαλεντίν ἦταν τόσο ἄπιστος καί αἰμοσταγής, πού διέταξε νά βγάλουν τίς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας πού στόλιζαν τήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ τῆς Σιών καί νά τίς βάλουν στήν εἴσοδο τῆς γέφυρας. Τότε πρόσταξε τούς Χριστιανούς νά τίς φτύνουν καί νά τίς ποδοπατοῦν. Ὅσοι ἀρνοῦνταν, καί ἦταν οἱ περισσότεροι, ἀποκεφαλίζονταν. Ὁ ἐξαναγκασμός ὅμως δέν πέρασε καί ὁ πιστός γεωργιανός λαός ἔδειξε τή βαθιά του εὐσέβεια καί πίστη μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου. Ἐκατό χιλιάδες πιστοί ἔλαβαν τό στεφάνι τοῦ ὁμολογητῆ τῆς πίστεως καί τοῦ Μάρτυρα.

Τό 1551 οἱ Πέρσες εἰσέβαλαν στό μοναστήρι τῆς Βαρτζίας καί τό κατέστρεψαν ὀλοσχερῶς παίρνοντας μαζί τους ὅλες τίς εἰκόνες καί τά κειμήλιά του.

Ἡ Ἁγία Κετεβάν, ἡ βασίλισσα τῆς Καχέτης στήν ἀνατολική Γεωργία, πού γεννήθηκε στά 1565 ματύρησε στήν Περσία, γιά νά ἀρνηθεῖ τή χριστιανική της πίστη καί νά ἀσπασθεῖ τόν ἰσλαμισμό. Αὐτή γιά νά ἀποτρέψει ἐπίθεση τῶν Περσῶν στήν πατρίδα της παρέδωσε τόν ἑαυτό της ὡς ὄμηρο σ' αὐτούς καί βασανίσθηκε μέ πυρακτωμένα σίδηρα.

Τό 1616 ὁ Σάχης Ἀμπάς τῆς Περσίας ἐπικεφαλῆς πλήθους στρατιωτῶν ἐπιτέθηκε κατά τῆς Γεωργίας. Αἰμοδιψής ὅπως ἦταν, μόνο στόχο του ἔθετε τήν κατακρεούργηση τῶν πιστῶν Χριστιανῶν τῆς Ὁρθόδοξης αὐτῆς χώρας. Ὅταν ἔφθασε στήν κοιλάδα τοῦ Γκάρε τῆς Καχέτης στρατοπέδευσε στά βουνά τῆς Γκαρέντζας καί κατέσφαξε ἀνήμερα τοῦ Πάσχα 6000 Μοναχοῦς τῆς Μονῆς Γκαρέντζα.

Κατά τή διάρκεια τῶν Περσικῶν καί Ὀθωμανικῶν εἰσβολῶν πού ταλάνισαν τούς Χριστιανούς τῆς Γεωργίας ὁ Σταυρός τῆς Ἁγίας Νίνας μεταφέρθηκε σέ διάφορα μέρη καί τελικά στή Μόσχα, ἀπ' ὅπου ἐπεστράφη τό 1801 καί φυλάσσεται μέ μεγάλη εὐλάβεια ἀσφαλῶς στό Ναό τῆς Ἁγίας Σιών τῆς Τιφλίδος.

Πρόσφατα, τό 1905 ἀνέκυψε ἐπίσημα θέμα αὐτοκεφαλίας τῆς Γεωργιανῆς Ἐκκλησίας μέ ἡγέτη τοῦ κινήματος τό Ἅγιο Ἡλία τό Δίκαιο. Τότε θανατώθηκε, τόσο αὐτός (1907) ὅσο καί ὁ Ἅγιος Καθολικός Πατριάρχης Κυρίων (1918) ἀπό δολοφόνους πού δέν βρέθηκαν ποτέ. Ἡ αὐτοκεφαλία, ὅμως, ἐπιτεύχθηκε καί σήμερα χαιρόμαστε τήν ὁμόδοξη ἀδελφή Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας μέ τό νέφος τῶν Ἁγίων Μαρτύρων της.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Μαλάμας Βέργου - Στυλιανού

ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΡΩΣΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 70ΕΤΗ ΔΙΩΓΜΟ 1917-1987

ό αντιθρησκευτικό κίνημα στή Σοβιετική Ένωση άρχισε ά-
μέσως μετά τήν κατάληψη τής εξουσίας από τούς Μπολσεβί-
κους. Για νά πραγματοποιηθεῖ τό σχέδιο καταπολέμησης τής
Όρθόδοξης Έκκλησίας, υπήρχε από τό κομμουνιστικό κόμ-
μα πρόγραμμα βιαιότητας συνδυασμένο μέ προπαγάνδα. Έ-
πί 70 χρόνια ό ρωσικός λαός, γνωστός γιά τή μεγάλη του
προσήλωση στήν Όρθοδοξία, υπέφερε καί στέναζε κάτω από τό βάρος
μιάς στυγνής τυραννίας.

Τό καθεστώς έκανε τά πάντα γιά νά άφανίσει από τό πρόσωπο τής
γής τήν Όρθόδοξη πίστη καί τήν Έκκλησία. Άλλοτε συγκεκαλυμμέ-
να καί άλλοτε άπροσχημάτιστα έθεσε σέ ενεργεια ένα πανούργο καί
δολοφονικό μηχανισμό, όχι μόνο γιά νά διαλύσει τήν Έκκλησία, αλλά
καί γιά νά εξαλείψει, όπως πίστευε, καί αυτό άκόμη τό θρησκευτικό συν-
αίσθημα του λαού.

Διώξεις καί κατατρεγμοί, φυλακίσεις, έξορίες, εκτελέσεις, δολοφο-
νίες, βασανιστήρια, νόμοι καί προπαγάνδα, επιστήμη καί στρατός, όλα
χρησιμοποιήθηκαν μέ λύσσα γιά νά άφανιστεῖ κάθε ιερό καί όσιο καί
νά όδηγηθεῖ ένα όλόκληρο έθνος πρός τήν εθνική καταστροφή καί τόν
όλεθρο.

Ό Κάρλ Μάρξ, ιδρυτής του κομμουνισμού, είδε τή θρησκεία ως τό
«όπιο των λαών», πιστεύοντας ότι ή θρησκεία χρησιμοποιεῖται από τήν
άρχουσα τάξη γιά νά υπόσχεται στίς κατώτερες τάξεις μία καλή ζωή μετά
τό θάνατο. Ό Μάρξ σκέφτηκε ότι τέτοιες ύποσχέσεις έφευρέθηκαν γιά
νά άποτρέπουν τίς κατώτερες τάξεις από τό νά επιδιώκουν τήν ενκατά-
σταση μιάς καλύτερης ζωής πάνω στή γη μέσω τής επανάστασης. Η ά-
ποψη αυτή υίοθετήθηκε από τούς Ρώσους Μπολσεβίκους πού όρκίστη-
καν μέ πάθος νά «καταστρέψουν όλες τίς εκκλησίες καί τίς φυλακές». Κήρυξαν τήν Έκκλησία έχθρό τής επανάστασης καί κατηγόρησαν τόν
κλήρο γιά πολιτική άναξιοπιστία. Τό Κόμμα δέν περιορίστηκε σέ συλ-
λήψεις, φυλακίσεις καί εκτελέσεις των κληρικών. Κατέσχεσαν τούς θη-
σαυρούς τής Έκκλησίας, έκλεισαν ή κατέστρεψαν τίς εκκλησίες, τά μο-
ναστήρια καί όλες τίς εκκλησιαστικές σχολές. Άνοιξαν τά μνήματα των
Άγίων (1920), έκαναν αντιθρησκευτικές επιδείξεις στους δρόμους καί
έκαιγαν άγιες εικόνες στίς πλατείες των πόλεων σέ μία σκόπιμη προ-
σπάθεια νά προσβάλουν τά αισθήματα του λαού.

Ό πρώτος επίσκοπος στο μακρύ κατάλογο αυτών πού μαρτύρησαν

ἦταν ὁ Μητροπολίτης Κιέβου Βλαδίμηρος, ὁ ὁποῖος συνελήφθη, χτυπήθηκε βάνουσα μέ τό σταυρό καί τό ἐγκόλπιο πού φοροῦσε. Στή συνέχεια, ἀφοῦ προσευχήθηκε καί συγχώρησε τούς στρατιώτες πού εἶχαν πάρει τήν ἐντολή νά τόν ἐκτελέσουν, ὑπέστη τόν διά τουφεκισμοῦ θάνατο.

Τή 15η Μαΐου τοῦ 1932, ἡ «*Ἐνωση τῶν Πολέμιων Ἀθεϊστῶν*» - πρόκειται γιά τή μαζικότερη ὀργάνωση στή Σοβιετική Ἐνωση- ἀνακοινώνει τούς στόχους τῆς ἀντιθρησκευτικῆς τῆς προπαγάνδας γιά τήν ἐπόμενη πενταετία. Συγκεκριμένα προβλεπόταν: γιά τό πρῶτο ἔτος τό κλείσιμο ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολείων γιά τό δεύτερο ἔτος μαζικό κλείσιμο ναῶν, ἀπαγόρευση ἐκκλησιαστικῶν ἐκδόσεων καί παραγωγῆς ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων γιά τό τρίτο ἔτος ἐξορία σέ στρατόπεδα συγκεντρώσεως ὅλων τῶν ἱερέων γιά τό τέταρτο ἔτος κλείσιμο τῶν ναῶν τῶν ἄλλων θρησκείων γιά τό πέμπτο ἔτος νομική κατοχύρωση ὅλων τῶν δραστηριοτήτων, πού θά ἐλάβαναν χώρα τά προηγούμενα τέσσερα ἔτη. Σύμφωνα μέ τίς ἐπίσημες δηλώσεις τῆς «*Ἐνωσης τῶν Πολέμιων Ἀθεϊστῶν*», τήν 1η Μαΐου τοῦ 1937 «*τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ θά ἔπρεπε νά ἔχει ξεχαστεῖ σέ ὁλόκληρη τήν ἐπικράτεια τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης*».

Ἔτσι, μπῆκε σέ ἐφαρμογή τό σχέδιο γιά τό μαζικό κλείσιμο ναῶν, ἐνῶ ἤδη εἶχε προηγηθεῖ, τήν 5η Δεκεμβρίου τοῦ 1931, ἡ καταστροφή μέ ἐκρηκτικά τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, πού ἀποτελοῦσε τό σύμβολο τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδοξίας. Τήν περίοδο μεταξύ τῶν ἐτῶν 1929-1933 τέθηκαν ὑπό κράτηση 40.000 ἐκκλησιαστικοί παράγοντες. Ἐνα μέρος αὐτῶν ἐκτελέστηκε διά τουφεκισμοῦ ἄμεσα, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι ἐστάλησαν σέ φυλακές καί στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ὅσοι ἐπιβίωσαν μέχρι τούς διωγμούς τοῦ 1937, ἐκτελέστηκαν τότε ὡς μάρτυρες.

Τό 1937, ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιθρησκευτικῆς προπαγάνδας τέθηκε ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν Ν. Ι. Ἔζιωφ. Οἱ ἀνακρίσεις δέν ξεπερνοῦσαν, κατά κανόνα, τίς δύο φορές, ἐνῶ συνοδεύονταν ἀπό καταθέσεις μάρτύρων, πολύ συχνά πλαστογραφημένες. Οἱ ἀνακριτές ἀνάγκαζαν τούς μάρτυρες νά ὑπογράφουν σέ λευκά φύλλα ἢ τούς ἀνάγκαζαν μέ τή βία νά ψευδομαρτυροῦν. Τριμελής Ἐπιτροπή τῆς Πολιτικῆς Ἀστυνομίας (NKVD) ἐλάμβανε τήν τελική ἀπόφαση, ἡ ὁποία ἦταν συνήθως ἡ κατάδικη σέ θάνατο.

Ἐνῶ ὁ Νικήτα Χρυστσώφ διακήρυττε ὅτι «*σέ μᾶς ἔλαχε ὁ κλῆρος νά διορθώσουμε τά λάθη τοῦ Νέρωνα καί τοῦ Διοκλητιανοῦ*» ὁ Χριστιανισμός στή Σοβιετική Ἐνωση ἀναγκάστηκε νά ἀντέξει ὑπό τίς ἐχθρικές καί συχνά θανατηφόρες συνθήκες τῶν *γκουλάγκ*, ἕνα ρωσικό ἀκρωνύμιο γιά τό Ἀρχηγεῖο Διοίκησης Σωφρονοιστικῶν Στρατοπέδων Ἐργασίας καί Ἀποικιῶν. Ὁ Σολζενίτιν, μέγας Ρῶσος λογοτέχνης, ἀφηγεῖται τήν ἱστορία μίας ἠλικιωμένης γυναίκας στή φυλακή Μπουτύρκι τήν ὁποία ἀνέκριναν κάθε νύχτα γιά νά ἀποκαλύψει τή θέση ἑνός ἱερέα. Εἶπε στους βασανιστές τῆς: «*Δέν ὑπάρχει τίποτα πού μπορεῖτε νά καταφέρετε μαζί μου, ἀκόμα κι ἄν μέ κόψετε σέ κομμάτια. Στήν τελική, φοβᾶστε τά ἀφεντικά σας, φοβᾶστε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, φοβᾶστε ἀκόμα*

καί νά μέ σκοτώσετε... ἀλλά ἐγώ δέν φοβᾶμαι τίποτα. Θά ἤμουν εὐτυχής νά κριθῶ ἀπό τόν Θεό ἀκριβῶς αὐτό τό λεπτό».

Ὅταν τοῦ ζητήθηκε νά πει πῶς κατάφερε καί ἐπέζησε βασανιστήρια μνηῶν χωρίς νά γίνει πικραμένος, ὁ ἱερέας Ρομάν Μπράγκα ἀπάντησε: «ὁ Θεός νά τούς εὐλογεῖ (τούς βασανιστές), ἄν κάποιοι ἀπό αὐτούς εἶναι ἀκόμα ζωντανοί. Τούς συγχώρεσα ἐκεῖνη τή στιγμή... Ὁ Ἰησοῦς στό Σταυρό τούς συγχώρεσε... δέν ξέρουν τί κάνουν... Τούς συγχωροῦμε γιατί θέλουμε νά ἐρθουν στό Θεό καί νά γίνουν ἄνθρωποι».

Ἀκόμα καί ἀργότερα, τό 1984, ὁ Γενικός Γραμματέας τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως Κωνσταντίν Τσερνιένκο, ὀρκίστηκε νά «προστατεύσει τήν ἰδεολογική καθαρότητα τῶν νέων ἀπό τό ὀλέθριο μόλυσμα τῆς θρησκείας».

Ἐνας ἱερέας πού ἐπέζησε τῶν διωγμῶν ἔγραψε τά ἀκόλουθα γιά τήν κράτησή του: «Δέν θά πάψω νά εὐγνωμονῶ τόν Θεό, γιά τά χρόνια πού πέρασα φυλακισμένος σέ ἀπόλυτη ἀπομόνωση. Ἦμουν, γιά τρία χρόνια, σέ δέκα μέτρα βᾶθος, κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ποτέ δέν ἄκουσα μία κουβέντα, ποτέ δέν εἶπα μία κουβέντα. Δέν ὑπῆρχαν βιβλία. Οἱ ἐξωτερικές φωνές ὅλες σιώπησαν. Οἱ φύλακες φοροῦσαν ὑποδήματα μέ λαστιχένιες σόλες, δέν ἀκουγόταν ὁ ἐρχομός τους. Μετά, καθῶς ὁ καιρός περνοῦσε, σιώπησαν καί ὅλες οἱ ἐσωτερικές φωνές. Μᾶς ἔδιναν φάρμακα (ἐννοεῖ ψυχοφάρμακα), μᾶς ἔδερναν. Λησμόνησα ὅλη τήν θεολογία. Λησμόνησα ὅλη τήν Ἁγία Γραφή. Μία ἡμέρα πρόσεξα πῶς εἶχα ξεχάσει καί τό «Πάτερ ἡμῶν». Δέν μπορούσα νά τό θυμηθῶ. Ἦξερα πῶς ἄρχιζε μέ τό «Πάτερ ἡμῶν», ἀλλά δέν γνώριζα πιά πῶς ἦταν ἡ συνέχεια. Κράτησα τήν αἰσιοδοξία μου καί εἶπα: «Πάτερ ἡμῶν, ἔχω ξεχάσει τήν προσευχή, ἀλλά Σύ σίγουρα τήν γνωρίζεις. Σέ παρακαλῶ, βάλε ἀντί γιά μένα ἕναν Ἄγγελο νά τήν λέει κι ἐγώ θά σιωπῶ!» Γιά ἕνα διάστημα ἡ προσευχή μου ἦταν «Ἰησοῦ, σέ ἀγαπῶ». Καί μετὰ ἀπό λίγο καί πάλι, «Ἰησοῦ, σέ ἀγαπῶ». Ἀργότερα, μοῦ ἦταν δύσκολο νά λέω ἔστω καί αὐτό, γιατί μᾶς ἔδιναν μία φέτα ψωμί γιά μία ἐβδομάδα. Ἦταν οἱ ξυλοδαρμοί καί τά μαρτύρια καί ἡ ἔλλειψη φωτός καί ἄλλα πράγματα. Ἦταν πιά ἀδύνατο νά συγκεντρώσω τό μυαλό μου, ὥστε, νά λέω ἔστω καί τό «Ἰησοῦ, σέ ἀγαπῶ». Ἡ ὑψηλότερη μορφή προσευχῆς πού γνωρίζω εἶναι τό ἥσυχο κύπημα τῆς καρδιάς πού ἀγαπᾷ Αὐτόν. Ὁ Ἰησοῦς χρειάζεται ἀπλά νά ἀκούει «τικ-α-τοκ», «τικ-α-τοκ» καί θά γνωρίζει πῶς κάθε χτύπημα εἶναι ἀφιερωμένο πρὸς Αὐτόν» (Περιοδικό «Πρωῖτον», φ. Ἰαν. Φεβρ. 1991, σελ. 27).

Μέ τό δεδομένο ὅτι τό 1989 τό κομμουνιστικό καθεστῶς κατέρρευσε, μπορούμε νά ἀναφέρουμε ἀπό τίς επίσημες πηγές τά ἀκόλουθα ἐντυπωσιακά στοιχεία: Ἐπισκοπές: τό 1914 ἦταν 73, τό 1939 ἦταν 7, τό 1973 ξανάγιναν 73, τό 1989 67 καί σήμερα περίπου 130.

Ναοί: τό 1914 ἦταν 54.174, τό 1939 ἦταν 100, τό 1988 ἦταν 6.893 καί σήμερα 19.100.

Ἐπίσκοποι: τὸ 1914 ἦταν 163, τὸ 1939 ἦταν 7, τὸ 1989 67 καὶ σήμερα 160.

Κληρικοί: τὸ 1914 ἦταν 51.105, τὸ 1939 περίπου 300, τὸ 1989 11.000 καὶ σήμερα 17.800.

Μονές: τὸ 1914 ὑπῆρχαν 1.025, τὸ 1939 καμία, τὸ 1980 18 καὶ σήμερα 500.

Ἐκκλησιαστικές Ἀκαδημίες: τὸ 1914 ἦταν 4, τὸ 1939 καμία, τὸ 1990 2 67 καὶ σήμερα 7.

Θεολογικά Σεμινάρια: τὸ 1914 ἦταν 57, τὸ 1939 κανένα, τὸ 1988 3 καὶ σήμερα 30.

Ἐπὶ τῆς ἁγιογραφίας, ἄλλες σχολές καὶ ἰνστιτοῦτα σεμινάρια, γύρω στὶς 6000.

Ὅπως ἱστορικά δὲν ἀμφισβητοῦνται τὰ ἀμέτρητα θύματα τῆς Ἱερᾶς Ἐξέτασης, οὔτε τὰ ἑκατομμύρια θύματα ἀπὸ τῆ νaziστικῆ Γερμανία τοῦ Χίτλερ, οὔτε ἡ γενοκτονία τῶν Μικρασιατῶν Ἑλλήνων, τῶν Ποντίων καὶ τῶν Ἀρμενίων ἀπὸ τὴν Τουρκία, ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητηθεῖ καὶ τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Παρὰ τοὺς σκληροὺς διωγμοὺς καὶ τὴ σχεδὸν ὀλοκληρωτικὴ διάλυση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, αὐτὴ ἐπιβίωσε ὡς θεανθρώπινος ὀργανισμὸς, γιὰ νὰ δώσει στὸν Ὀρθόδοξο κόσμον ἓνα τεράστιο χορὸ Νεομαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν. Σήμερα, ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἀρδεύεται καὶ ἀναγεννᾶται ἀπὸ τὸ ἱερό τους αἷμα.

ΕΚΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ἀνσίμωφ Γ. 2010, «Ἐκθρὸς τοῦ λαοῦ».
2. Ἀντωνόπουλος Ν. (ἀρχιμ.) 2001, Ρῶσοι νεομάρτυρες καὶ ὁμολογητές.
3. Μελινός Μ. 1995, Ἔσθλη Ἀγίας Ρωσίας.
4. Π. Ἀρσένιος ὁ κατάδικος, ΖΕΚ 18376, Ἱ. Μ. Παρακλήτου.
5. <http://users.sch.gr/aiasgr/Ekkhlisia/Rwsikh Ekkhlisia/To olokaftwma ths Rwsikhs Ekkhlisias 1917-87.htm>
6. <http://www.pemptousia.gr/2013/09-%CE%BF%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%90%CE%CE%BC%CE%BF%CE%AF%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BF%CF%81%CE%B8%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CE%BE%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%AF%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CE%BF-4/>
7. <http://averoph.wordpress.com/2013/11/25/%CE%BF-%CE%B8%CE%B5%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%B3%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AC%CE%B3%CE%BA-%CE%B7-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%B2%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%87%CF%81%CE%B9%CF%83/>
8. <http://o-nekros.blogspot.com/2010/11/blog-post.html>

ΜΑΛΑΜΑ ΒΕΡΓΟΥ-ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Θεολόγος

Χρίστου Δημητριάδη

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΟΥ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

τόν εικοστό αιώνα ένα πλήθος μαρτύρων όμολόγησε τό Χριστό. Ἡ Ἁγία Ρωσία μετά τήν ἐπανάσταση τῶν Μπολσεβίκων ἀνέδειξε ἑκατομμύρια μαρτύρων καί ἤδη όρισμένοι μάρτυρες καί όμολογητές ἔχουν καταταγεῖ ἐπίσημα στό ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τό μαρτύριο ὅμως 750.000 Σέρβων χριστιανῶν πού ὑπερασπίστηκαν τήν ὀρθόδοξη πίστη κατά τή διάρκεια τοῦ Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου παραμένει ἄγνωστο στους περισσότερους Ὁρθόδοξους χριστιανούς, λόγω καί τῶν ἀπαγορεύσεων πού ἐπέβαλε τό ἄθεο καθεστώς πού ἐπιβλήθηκε στή Γιουγκοσλαβία τό 1945. Τό μαρτύριο αὐτό ἔλαβε χώρα σέ ἕνα σχετικά μικρό χωρο, σέ μιά περιορισμένη χρονικά περίοδο τεσσάρων χρόνων καί ἀναμφίβολα εἶναι χωρίς προηγούμενο στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μετά τούς διωγμούς τῶν πρώτων αἰώνων.

Διῶκτες τῶν Ὁρθόδοξων χριστιανῶν ἦταν οἱ Κροάτες ἐθνικιστές - ναζιστές τῆς ὀργάνωσης «Οὐστάσι» καθοδηγούμενοι ἀπό τόν καθολικό κληρο, πού ὑποκίνησε καί συμμετεῖχε φανερά στό διωγμό, μέ σκοπό τήν ἐξάλειψη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν περιοχή τῆς Βοσνίας - Ἑρζεγοβίνης, τῆς Βοϊβοντινας καθώς καί σέ ἄλλες περιοχές πού κατοικοῦσαν ὀρθόδοξοι πληθυσμοί.

Ἀπό τό 19ο αἶώνα ἡ Αὐστροουγγρική αὐτοκρατορία ἄρχισε νά καλλιιεργεῖ τό μῖσος κατά τῶν Σέρβων καί πολιτικοί, ὅπως ὁ Ἄντε Στάρτσεβιτς διακήρυτταν «οἱ Σέρβοι εἶναι γένος κατάλληλο μόνο γιά τό σφαγεῖο». Λόγω τῆς καταπίεσης τῶν Ὁθωμανῶν πολλοί Σέρβοι ἐγκαταστάθηκαν στίς περιοχές πού ἔλεγε ἡ Αὐτοκρατορία καί ἄρχισαν σταδιακά νά γίνονται στόχος τῶν Αὐστροουγγρων καί τῶν Κροατῶν.

Στίς 18 Ἀπριλίου 1941 ἡ ναζιστική Γερμανία κατέλαβε καί διαμέλισε τή Γιουγκοσλαβία. Οἱ ἐπαρχίες τῆς Σλαβονίας, τῆς Βοσνίας - Ἑρζεγοβίνης καί τοῦ Σρεμ δόθηκαν στό καλούμενο «Ἄνεξάρτητο Κράτος τῆς Κροατίας» μέ ἐπικεφαλῆς τό ναζιστή ἡγέτη τῆς ὀργάνωσης «Οὐστάσι» Ἄντε Πάβελιτς. Στίς πρώτες ἡμέρες τῆς κατοχῆς συνελήφθησαν καί κλείστηκαν στά φοβερά ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης ὁ Πατριάρχης Γαβριήλ καί οἱ ἐπιφανεῖς Ἐπίσκοποι Ζίτσας Ἅγιος Νικόλαος Βελμίροβιτς καί Δαλματίας Εἰρηναῖος Τζώρτζεβιτς, ὥστε νά παραμείνει ὁ σερβικός λαός χωρίς πνευματικούς ἡγέτες.

Ἡ Καθολική Ἐκκλησία ἀπό τήν πρώτη στιγμή ἔβγαλε τό προσωπεῖο τῆς καί ἔδειξε τό πραγματικό πρόσωπό τῆς. Τό ἴδιο πρόσωπο πού βιώ-

νουν οί Ὀρθόδοξοι ἀπό τό 1054, τό ἴδιο πρόσωπο πού ἔδειξαν στίς ληστρικές συνόδους τῆς Φλωρεντίας καί τῆς Φερράρας. Ἡ ἔφημερίδα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Σεράγεβο ἔγραφε: «Μέχρι τώρα ὁ Θεός μίλησε μέ τίς παπικές ἐγκυκλίους. Ἐκλείσαν τά αὐτιά τους. Τά κηρύγματα τώρα θά ἀκουσθοῦν μέ τή βοήθεια τῶν ὄπλων, τῶν ἀρμάτων καί τῶν βομβῶν». Οἱ «Οὐστάσι» ὀρκίζονταν στούς καθολικούς ναούς νά ἐκριζώσουν τήν Ὀρθοδοξία. Οἱ στρατιωτικοί ἡγέτες τῶν «Οὐστάσι» ἦταν μέλη τοῦ Τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ζάγκρεμπ Ἀλοϊζίγε Στεπίναιτς εὐλόγησε τό ναζιστικό κράτος τῆς Κροατίας στό ὄνομα τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς Ρώμης. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Στεπίναιτς θεωροῦσε τούς Σέρβους «κακό σχεδόν μεγαλύτερο ἀπό τόν προτεσταντισμό» καί ὁ Πάβελιτς τόνιζε: «ἡ θρησκευτική ἐλευθερία ὑπάρχει σάν ἀρχή, ἀλλά δέν περιλαμβάνει τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία». Τό Βατικανό ἀναγνώρισε ντέ φάκτο τό καθεστῶς τῶν «Οὐστάσι» καί τό περιέλαβε στό διπλωματικό πρωτόκολλο.

Οἱ Ὀρθόδοξοι πιέζονταν νά ἐγκαταλείψουν τήν πίστη τους, διαφορετικά θά μαρτυροῦσαν μέ φρικτό καί ιδιαίτερα βασανιστικό τρόπο. Λίγοι, ὅμως, ἦταν οἱ λιποτάκτες, πού ἀποδέχθηκαν τόν Καθολικισμό γιά νά γλυτώσουν τή ζωή τους, ἡ πλειοψηφία τῶν ὁποίων μετά τόν πόλεμο ἐπανῆλθε στήν Ὀρθοδοξία. Ὁ Ὀρθόδοξος σερβικός πληθυσμός ὑφίστατο μαρτυρικό θάνατο καί κάθε ἡμέρα χιλιάδες μάρτυρες κοσμοῦσαν τή Σερβική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.

Θά ἀναφερθοῦμε μόνο σέ μερικές περιπτώσεις ἀπό τά ἑκατοντάδες φρικτά μαρτύρια. Στά σερβικά χωριά τῆς περιοχῆς Μπιελοβάρ 250 Ὀρθόδοξοι θάφτηκαν ζωντανοί. Στό χωριό Ὀτέτσατς 331 βασανίστηκαν καί φονεύθηκαν μέ τόν ἱερέα τους. Στό Κόσινι ἔσφαξαν ἄλλους 600.

Στίς 8 Μαΐου 1941 φονεύθηκαν στήν Γκλίνα 680. Φόνευσαν τόν Ἐπίσκοπο τῆς Μπάνια Λούκα Πλάτωνα, ἀφοῦ τοῦ ἔβγαλαν τά μάτια καί τοῦ ἔκοψαν τά αὐτιά καί τή μύτη. Ὁ Μητροπολίτης Βοσνίας Πέτρος, 80 ἐτῶν, μαρτύρησε στό φοβερό στρατόπεδο τοῦ Γιασένοβατς. Στίς 5 Αὐγούστου 1941 ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Κάρλοβατς Σάββας καί 200 πιστοί φονεύθηκαν στό νησί Πάγκ τῆς Ἀδριατικῆς.

Σέ πολλά χωριά τό πρότυπο τοῦ μαρτυρίου ἦταν τό ἐξῆς: Ὅσοι δέν ἐγκατέλειπαν τήν Ὀρθοδοξία γιά νά ἐνταχθοῦν στόν Καθολικισμό τούς κλείδωναν στίς ἐκκλησίες καί τούς ἔκαιαν. Στήν περιοχὴ Γκόσπιτς καί Βέλεμπι ὑπῆρχαν φαράγγια καί οἱ «Οὐστάσι» ὀδηγοῦσαν χιλιάδες Σέρβους στήν ἄκρη ἑνός γκρεμοῦ, ὅπου τούς σκότωναν καί τούς ἔρριχναν στό φαράγγι. Τρυποῦσαν τά παιδιά μέ πασσάλους, ἐνῶ οἱ ἐνήλικες σφράζονταν πρὶν ἀπό τά παιδιά. Στίς 3 Αὐγούστου 1941, ἄλλη ὁμάδα 3000 φονεύθηκαν στήν Γκλίνα. Πολυάριθμες σφαγές ἔγιναν στή Βοϊβοντίνα, στό Τσουρούγκ καί στό Νόβι Σάντ.

Μέ τήν ἐξέλιξη τοῦ πολέμου οἱ «Οὐστάσι» ἄρχισαν νά χάνουν τόν ἔλεγχο τῶν ὄρεινῶν περιφερειῶν καί ἦταν πιά δύσκολο νά ὀδηγοῦν ὁ-

λόκληρα χωριά στή σφαγή. Έτσι, ίδρυσαν στρατόπεδα συγκέντρωσης, πού δέν ήταν τίποτε άλλο από σφαγεία γιά τούς Ὁρθόδοξους Σέρβους. Σέ αὐτά τά στρατόπεδα, μέ πιά γνωστό τό φοβερό Γιασένοβατς, κάθηκαν ἑκατοντάδες χιλιάδες Ὁρθόδοξοι. Τό Γιασένοβατς βρισκόταν σέ μιά ἐλώδη περιοχή τοῦ ποταμοῦ Σάβου. Συνολικά 200.000 ἄνθρωποι πέθαναν σέ αὐτό τό κρεματόριο. Ὁ Κροάτης διοικητής καυχόταν μέ ὑπερηφάνεια: «Σφάξαμε στό Γιασένοβατς περισσότερους ἀνθρώπους ἀπό ὅσους ἡ Ὄθωμανική αὐτοκρατορία». Μόνο 12.000 παιδιά δολοφονήθηκαν στό 1942 στό Γιασένοβατς.

Στήν περίοδο τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς τετραετίας 1941 - 1945 καταστράφηκαν 300 ναοί τῶν Ὁρθόδοξων. Στούς Σέρβους νεομάρτυρες τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου περιλαμβάνονται πέντε ἐπίσκοποι, ἄλλοι 177 ἱερομάρτυρες καί ὅλοι λαϊκοί καί κληρικοί ἀριθμοῦνται σέ 750.000. Ἡ Σερβική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τιμᾷ τή μνήμη τους τήν τελευταία Κυριακή τοῦ Αὐγούστου.

Τά ἅγια λείψανα τῶν μαρτύρων παρέμειναν στούς χώρους τοῦ μαρτυρίου, γιὰ τό ἄθεο καθεστῶς πού ἐπιβλήθηκε μετά τό 1945 δέν ἐπέτρεπε τήν ἀνακομιδή. Μέ τήν τριχοτόμηση τῆς Βοσνίας - Ἐρζεγοβίνης καί τό βίαιο ἐκτοπισμό τῶν Ὁρθόδοξων ἀπό τίς περιοχές τῆς Κράινα καί τῆς Σλαβονίας χιλιάδες λείψανα μαρτύρων παρέμειναν σέ περιοχές πού ἐλέγχουν οἱ Κροάτες καθολικοί καί οἱ μουσουλμάνοι.

Σήμερα οἱ Ὁρθόδοξοι βιώνουν τήν καταπίεση, τόν ἄτυπο καί συστηματικό διωγμό στό Κόσσοβο, τήν κοιτίδα τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶθε, οἱ μεσιτεῖες πρὸς τόν Κύριο τῶν 750.000 μαρτύρων τῆς περιόδου 1941-1945 νά τούς ἐνδυναμώνουν στό νέο αὐτό διωγμό καί νά διατηρηθεῖ στό Κόσσοβο ὁ σερβικός πληθυσμός καί νά συνεχίσει ἡ λειτουργία τῶν ἱστορικῶν μονῶν τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδοξίας.

Τό μαζικό μαρτύριο τῶν Σέρβων Ὁρθόδοξων μέ τό φρικτό αὐτό τρόπο ἀποκαλύπτει τό πραγματικό πρόσωπο τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Στήν περίοδο τοῦ μεσοπολέμου, λίγα χρόνια πρὶν τήν ἔναρξη τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, δυτικίζοντες Σέρβοι, ὅπως ὁ πρωθυπουργός τῆς Γιουγκοσλαβίας Στογιαντίνοβιτς, ἀποδέχτηκαν τή δημιουργία μιάς μεγάλης αὐτόνομης Κροατίας καί ἔδωσαν στήν Καθολική Ἐκκλησία προνόμια πού ἀρνήθηκαν στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Οὔτε οἱ παραχωρήσεις αὐτές ἱκανοποιοῦσαν τόν ἀρχιεπίσκοπο Στέπιναιτς καί τούς ναζιστές συνεργάτες του. Αὐτό πού ἤθελαν ἦταν ἡ ἐξάλειψη τῆς Ὁρθοδοξίας.

Αὐτό τό δίδαγμα πρέπει νά ὑπενθυμίζει σέ ὅλους πού ἐπιθυμοῦν διάλογο μέ τόν Πάπα, ὅτι αὐτό πού ἐπιδιώκει εἶναι ὁ ἐκλατινισμός τῶν Ὁρθόδοξων καί ὄχι ὁ διάλογος γιά ἐπιστροφή στήν κοινή πίστη τῆς πρώτης χιλιετίας.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Οἰκονομολόγος

Γεωργίου Δ. Κούβελα

ΤΑ ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΡΑΣΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

«Καί οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διά τῆς πίστεως...» (Ἑβρ. 1α' 39)

ἱερός κλῆρος τῆς πατρίδας μας (Ἑλλάδος καί Κύπρου) στάθηκε πάντοτε κοντά στόν ἀγωνιζόμενο καί κατατρεγμένο ἑλληνικό λαό. Στίς δίσεχτες ὥρες τοῦ Ἔθνους μας οἱ Ἑλληνες ἱερεῖς ἔμειναν ἀλύγιστοι μπροστά στους κινδύνους καί στήριξαν τό ποιμνίό τους ὄχι μόνο μέ τή χριστιανική διδαχή ἀλλά καί μέ τή θυσία τῆς ζωῆς τους. Σέ ὅλες τίς περιόδους τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ὑπάρχουν πλήθος ἀπό φωτεινά παραδείγματα κληρικῶν ἔθνομαρτύρων καί ἱερομαρτύρων. Ἀπό τά χρόνια τῆς Φραγκοκρατίας καί τῆς Τουρκοκρατίας οἱ κληρικοί τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κύπρου κράτησαν ψηλά τή σημαία τοῦ Ἔθνους καί τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὅλοι οἱ νεώτεροι ἱερομάρτυρες εἶναι ἀπόγονοι καί συνεχιστές τῆς θυσίας καί τῶν ἀγῶνων τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ Παπαφλέσσα, τοῦ Διάκου, τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, τοῦ Σαλῶνων Ἡσαΐα, τοῦ Σαμουήλ στό Κούγκι, τοῦ Γαβριήλ στό Ἀρκάδι, τοῦ Γρεβενῶν Αἰμιλιανοῦ, τοῦ Χρυσσοστόμου Σμύρνης καί πλήθους ἄλλων μαρτύρων κληρικῶν. Πλαίί στους νεομάρτυρες τῆς Τουρκοκρατίας στέκονται οἱ ἱερομάρτυρες τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί πρόσφατα οἱ μάρτυρες κληρικοί τῆς Κατοχῆς (1941-1944).

Ἰδιαιτέρως θά ἀναφερθοῦμε στους Ἑλληνες ἱερεῖς καί μοναχοῦς, οἱ ὁποῖοι μαρτύρησαν στά ὀδυνηρά χρόνια τῆς Γερμανοϊταλικῆς Κατοχῆς. Ἀπλοῖ καί ταπεινοί λευῖτες, φτωχοί παπάδες τοῦ βουνοῦ ἢ τοῦ κάμπου, δέν ἐγκατέλειψαν τό ποιμνίό τους, ἀλλά πιστοῖ στόν Μεγάλο Ἀρχιερεά Χριστό ἀνέβηκαν καί αὐτοῖ στό Γολγοθᾶ τοῦ μαρτυρίου καί τῆς θυσίας. Διέθειαν παρρησία, γενναιότητα, παλικαριά. Καί ἀντιστάθηκαν στή βία καί τήν τρομοκρατία. Ἐμειναν κοντά στό λαό, πόνεσαν καί πείνασαν μαζί του. Τόν ἀνακούφισαν στήν ὀρφάνια καί τή δυστυχία του. Στους λευπικούς ὤμους τους σήκωσαν ὅλη τήν πίκρα, τήν ὀδύνη ἀλλά καί τήν ψυχική λεβεντιά ἑνός ὀλόκληρου λαοῦ.

Πρὶν ἀπό χρόνια ἔκανα μιά ἔρευνα ἀναφορικά μέ τούς μάρτυρες κληρικούς στά χρόνια τῆς Κατοχῆς. Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας αὐτῆς δημοσιεύτηκε στό βιβλίο μου «Ἱερεῖς μάρτυρες τῆς Κατοχῆς», Ἐκδόσεις «Τῆνος», Ἀθήνα (καί ἡ δεύτερη ἐκδοσι εἶχε ἐξαντληθεῖ). Σ' αὐτή τήν ἔρευνα ἔχω παρουσιάσει τό μαρτύριο πολλῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι θυσίασαν τή ζωή τους, γιά νά μὴν ἀρνηθοῦν τήν πίστη τους στόν Χριστό καί τήν ἀγάπη τους στήν πατρίδα. Παράλληλα, ἔχω καταρτίσει καί

καταχωρῶ ὄνομαστικό κατάλογο 329 ἱερέων καί μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι σφαγιασθήκαν, ντουφεκίστηκαν ἢ μέ ἄλλο ἀπάνθρωπο τρόπο θανατώθηκαν ἀπό Γερμανούς, Ἱταλούς, Βουλγάρους, Ἀλβανοτοσάμηδες καί Ἑλασίτες – ἀντάρτες, κατά τό διάστημα ἀπό 28 Ὀκτωβρίου 1940 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1944.

Ἐκτός ἀπό τούς μάρτυρες κληρικούς, ὑπάρχει κι ἓνα μεγάλο πλῆθος ἱερέων, πού μπορεῖ νά μή βρῆκαν μαρτυρικό θάνατο, ἀλλ' ὅμως ὑπέφεραν τά πάνδεινα, χωρίς νά λυγίσουν. Φυλακίστηκαν, κακοποιήθηκαν, βασανίστηκαν, διώχτηκαν, τούς ἔστειλαν ἐξορία, κλείστηκαν σέ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, κατατρέχτηκαν, ταλαιπωρήθηκαν, ἀλλά δέν ὑπέκυψαν καί δέν συμβιβάστηκαν μέ τούς ἰσχυρούς. Ὅσα γράφει ὁ ἀπόστολος τῶν ἔθνῶν Παῦλος γιά τούς μάρτυρες τῆς ἐποχῆς του, ἰσχύουν καί γιά τούς ἱερομάρτυρες τῆς Κατοχῆς: «Ἐτεροι δέ ἐμπαιγμῶν καί μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἐπι δέ δεσμῶν καί φυλακῆς ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον... ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι... Καί οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διά τῆς πίστεως...» (Ἐβρ. 1α' 36–39).

Παραδείγματα Ἱερομαρτύρων

Παραθέτουμε στή συνέχεια μέ συντομία μερικές φωτεινές μορφές μαρτύρων κληρικῶν, σημειώνοντας κάποια τελευταῖα λόγια τους, τά ὁποῖα ἐκφράζουν τή μεγάλη πίστη τους στόν Χριστό καί τήν πατρίδα, ἐνώ ταυτόχρονα ἀποτυπώνουν τό μεγαλεῖο καί τήν ὁμορφιά τῆς ψυχῆς τους:

α) Ὁ π. Ἰωακείμ Λιούλιας, Ἀρχιμανδρίτης, ἀπό τήν Κοζάνη, δέν δέλιασε οὔτε στιγμή, ὅταν οἱ Γερμανοί τόν κατεδίκασαν σέ θάνατο. Στό νοῦ του ἔρχονταν οἱ λόγοι τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν μαρτύρων: «Γίνου πιστός ἄχρι θανάτου καί δώσω σοι τόν στέφανον τῆς ζωῆς» (Ἀποκ. β' 10). Τόν πῆραν ἀπό τή φυλακή μαζί μέ ἄλλους πενήντα πατριῶτες καί τούς ντουφέκισαν. Ἦταν 3 Ἰουλίου 1943. Λίγο πρὶν τήν ἐκτέλεσή του εἶπε: «Χτυπάτε. Εἶμαι Ἑλληνας παπάς. Πεθαίνω γιά τόν Χριστό καί τήν πατρίδα».

β) Ὁ π. Δημήτριος Κ. Βαστάκης, δημοδιδάσκαλος, ἐφημέριος στό Μεγάλο Χωριό Εὐρυτανίας, ντουφεκίστηκε ἀπό τούς Ἱταλούς μαζί μέ ἄλλους ἔνδεκα συγχωριανούς του, ἀφοῦ τούς βασάνισαν ἀπάνθρωπα. Σ' ἓνα ἀπό τά σπίτια πού καίγονταν, πέταξαν τό μαρτυρικό σῶμα τοῦ παπα-Δημήτρη. Ἦταν παραμονή Χριστουγέννων, 24 Δεκεμβρίου 1942. Σέ γραπτό σημείωμά του ἔγραψε: «Συγχωρῶ ὅσους μέ ἔβλαψαν». «Εὐλογεῖτε καί μή καταρᾶσθε».

γ) Ὁ π. Νικόλαος Μπερτοκᾶς, ἐφημέριος στό χωριό Στιμάγκα Κορινθίας, δημοδιδάσκαλος, ἔπειτα ἀπό φρικτά βασανιστήρια πού τοῦ ἔκαναν οἱ Ἑλασίτες, παρέδωσε τήν ψυχή του στίς 29 Μαρτίου 1944. Τά τελευταῖα του λόγια πρὸς τούς φονιάδες ἦταν: «Μόνο τό σῶμα μου θά σκοτώσετε. Ὅχι ὅμως καί τήν ψυχή μου».

δ) Ὁ π. Βασίλειος Τσουπρᾶς, ἐφημέριος στό χωριό Σεκλάδες τῆς

Ἄρτας, ἐκτελέστηκε μαζί μέ ἄλλους ἔντεκα ἑνοριίτες του ἀπό τούς Γερμανούς στίς 30 Σεπτεμβρίου 1943. Ὄταν οἱ χιτλερικοί τόν ρώτησαν, ἂν θέλει κάτι νά πεῖ, ἐκεῖνος, ὅπως ἄλλοτε ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος εἶπε: «Θεέ μου, συγχώρεσέ μας. Συγχώρεσε καί τούς φονιάδες μας».

ε) Ὁ π. Γρηγόριος Προγούλης, ἐφημέριος στό χωριό Πλατανιά, τῆς Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Κρήτης, ἔλαβε μέρος στή «μάχη τῆς Κρήτης» (Μαΐος 1941, ἐπικεφαλῆς μιᾶς ομάδας. Στίς 24 Μαΐου 1941 τόν συνέλαβαν οἱ Γερμανοί καί τόν ντουφέκισαν σέ ἡλικία 28 χρονῶν, μπροστά στους γονεῖς καί τ' ἀδέλφια του. Ἐνῶ τόν ὀδηγοῦσαν στόν τόπο τοῦ μαρτυρίου, ὁ παπα-Γρηγόρης εἶπε στους Γερμανούς τοῦτα τά λόγια πού δείχνουν τήν γενναία του καρδιά: «Ὁ καλός Θεός πού ἀγαπᾷ καί προστατεύει τήν Ἑλλάδα, θά τήν προστατεύσει καί τώρα ἀπό σᾶς τούς πολιτισμένους βαρβάρους».

στ) Ὁ π. Γεώργιος Ντόβας, ἐφημέριος στό χωριό Σπηλιά Κισσάβου τῆς Λάρισας, εἶχε ἀπό τούς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἕνα φρικτό καί ἀπάνθρωπο θάνατο: τόν ἔσφαξαν μέ κονσερβοκούτι καί τόν ἔκαναν κομμάτια, τό Πάσχα τοῦ 1943. Ἐνας Ἑλασίτης ἀργότερα διηγήθηκε: Ὁ παπα-Γιώργης τήν ὥρα πού πέθαινε, μέσα σέ φρικτούς πόνους, ψιθύρισε μιά προσευχή. Ἡ τελευταία του ἐπιθυμία ἦταν: «Ὁ γιός μου Ἀθανάσιος νά μὴν ἐκδικηθεῖ τό θάνατό μου».

ζ) Ὁ π. Γεώργιος Σιούλης, ἐφημέριος στό χωριό Ἁγία Ἀναστασία Ἰωαννίνων. Ὑπῆρξε σύνδεσμος τῶν ἐθνικῶν ομάδων Ἀντιστάσεως μέ τόν τότε Μητροπολίτη Ἰωαννίνων Σπυρίδωνα. Οἱ Γερμανοί τόν συνέλαβαν καί ἀφοῦ τόν βασάνισαν ἀπάνθρωπα, τόν ἔκαψαν ζωντανό στίς 23 Ἰουλίου 1943. Εἶχε ἀρνηθεῖ νά προδώσει τήν ἐθνική Ἀντίσταση.

Ἐπιλεγόμενα

Ἡ σκέψη καί ἡ μνήμη μας στρέφεται μέ εὐλάβεια καί τιμὴ στά ματωμένα ράσα τῆς Κατοχῆς. Σ' ὄλους τούς ἐπόνυμους καί ἀνώνυμους ἥρωες τῆς Ἀντίστασης τῆς Ἐκκλησίας. Ξαναφέρνουμε στή θύμησή μας γνωστούς καί ἀγνωστούς λειτουργούς τοῦ Θεοῦ, πού δέν πρόδωσαν τήν πατρίδα καί τήν πίστη. Οἱ μάρτυρες κληρικοί τῆς Κατοχῆς ἔρχονται νά φέρουν τό μήνυμα τῆς ἐλπίδας καί τῆς πίστεως, τῆς φιλοπατρίας καί τοῦ ἠρωϊσμοῦ. Μᾶς μεταφέρουν τόν ἀέρα τῆς λεβεντιᾶς, τήν παρουσία τοῦ Πνεύματος.

Σέ μίαν ἐποχή, σάν τή δική μας, πού ἡ παρρησία, ὁ ἠρωϊσμός, ἡ ὁμολογία, ἡ θυσία χάριν τῶν ἱδανικῶν, ἡ ἀγάπη στήν πατρίδα ὑποτιμοῦνται ἢ πᾶνε νά ξεχαστοῦν, ἀποτελεῖ ἐθνική ἀνάγκη νά θυμόμαστε ἐκείνους πού ἐνσάρκωσαν τίς ἀρετές τῆς φυλῆς μας καί τήν ὁμορφιά τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΟΥΒΕΛΑΣ
Θεολόγος - Ἐπ. Γυμνασιάρχης

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Ζόζουλακ
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ¹

Ἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν προέρχονται συνήθως ἀπὸ μίσος καὶ ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας. Ὅταν οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν προέρχονται ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς ἄλλων θρησκειῶν, δικαιολογοῦνται ἐκ μέρους τῶν διωκτῶν σάν τιμωρία κατὰ τῶν ἀσεβῶν. Ἀλλὰ πολλές φορές βλέπουμε στήν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ διωγμούς ἀπὸ τήν πλευρά τῶν Χριστιανῶν, ἐναντίον ἄλλων Χριστιανῶν, ὅπως γιά παράδειγμα στήν περίπτωση τῆς Οὐνίας, ἡ ὁποία προβάλλει τήν ὑποταγή τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν στόν Πάπα. Ἡ ἱστορία τῶν τελευταίων 300 χρόνων δείχνει καθαρά πῶς ἡ κατάσταση τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν στήν κεντρική Εὐρώπη δέν ἦταν καθόλου εὐκόλη.

Ἡ Οὐνία συνδέεται μέ τήν ἐπεκτατική πολιτική τοῦ Παπισμοῦ καί δυστυχῶς καί πρόσφατα προκάλεσε προβλήματα στοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς στήν κεντρική καί ἀνατολική Εὐρώπη, ὅπως εἶναι γνωστό. Ἡ μέθοδος τῆς Οὐνίας ἔκρυβε τίς ψευτικές ἰδέες γιά τή συνέχεια τῆς Ὁρθόδοξης Παράδοσης καί τῆς ἐλευθερίας. Ὅταν μιλάμε γιά τή συνέχεια τῆς Παράδοσης στήν «Οὐνιτική Ἐκκλησία» πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ἔνωση μερικῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν μέ τόν Πάπα δέν ἐγίνε πλήρως, ἐπειδή ἐπρόκειτο μόνο γιά τήν τυπική ἀναγνώριση τοῦ Πάπα ὡς πνευματικῆς κεφαλῆς καί ταυτόχρονα διατήρησαν τίς λειτουργικές καί ἄλλες παραδόσεις. Στή συνείδηση αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων δημιουργήθηκε ἡ πεποίθηση πῶς εἶναι συνεχιστές τῆς δικῆς τους παράδοσης. Δυστυχῶς αὐτή τήν πεποίθηση ἔχουν οἱ Οὐνίτες μέχρι σήμερα καί νομίζουν ὅτι ἀνήκουν στήν Καθολική Ἐκκλησία, ἀλλά ταυτόχρονα κρατοῦν τήν ἀνατολική (δηλ. Ὁρθόδοξη) Παράδοση.

Μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν καί τῶν Οὐνιῶν ὑπάρχουν διαφωνίες κυρίως στά δογματικά θέματα, ἀλλά ἐπίσης καί στά ἠθικά καί ἔθιμα. Τή μεγαλύτερη ἐχθρότητα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων βλέπουμε στοὺς μικτοὺς γάμους, καί εἰδικά ὅταν πρόκειται νά βαπτιστοῦν τά παιδιά τους. Ὅταν οἱ γονεῖς δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν σέ ποιά ἐκκλησία θά βαπτίσουν τά παιδιά τους, δημιουργοῦνται τρομερές καταστάσεις. Τό μοναδικό κοινό τῆς Οὐνίας μέ τήν Ὁρθοδοξία εἶναι οἱ ἀκολουθίες, ἀλλά στήν πίστη ὑπάρχουν διαφορές. Ὅταν μελετᾶμε πῶς βαθεῖα τήν Οὐνία μποροῦμε πολύ εὐκόλα νά διαπιστώσουμε ὅτι οἱ Οὐνίτες εἶναι στήν οὐσία Παπικοί, ἐπειδή δέχθηκαν τήν παπική δογματική διδασκαλία, πού

σαφῶς διαφέρει ἀπό τήν Ὁρθοδοξία καί ἐπιφανειακά δημιουργοῦν τήν ψευδαίσθηση ὅτι παραμένουν Ὁρθόδοξοι. Τό πιό ἐπικίνδυνο εἶναι τό γεγονός ὅτι μέσω τῆς Οὐνίας περνάει στή ζωή τῶν πιστῶν ὁ δυτικός τρόπος ζωῆς. Γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία αὐτό ἀκριβῶς εἶναι μία πρόκληση, ἐπειδή οἱ πιστοί πού μέ διάφορους τρόπους πέρασαν στήν Οὐνία αἰσθάνονται πῶς πνευματικά ἀνήκουν στήν Ἀνατολή καί προσπαθοῦν νά ζοῦν τήν Ὁρθόδοξη πνευματική ζωή, ἀλλά δέν καταλαβαίνουν ὅτι στήν οὐσία ἀνήκουν στή δυτική πνευματική ζωή.

Πέρασαν μόλις 23 χρόνια ἀπό τούς διωγμούς τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν στή Σλοβακία ἐκ μέρους τῶν Οὐνιτῶν. Ἴσως εἶναι πολλά χρόνια, ἀλλά ὅταν ἀρχίζει ὁ ἄνθρωπος νά σκέφτεται ὅλα τά γεγονότα ἐκείνης τῆς περιόδου, δέν μπορεῖ νά πιστέψει τί εἶχε γίνει. Τά πράγματα μέχρι σήμερα ἔχουν ἀλλάξει ριζικά. Ὑπῆρχε πραγματικά μία ἀπόγνωση στους Ὁρθοδόξους, ἐπειδή δέν ἔβλεπαν καλά τό μέλλον τους. Αὐτά ὅμως πού εἶναι ἀδύνατα γιά τόν ἄνθρωπο, γίνονται ἀπό τό Θεό.

Μία ἀγωνιώδης ἐπιστολή Ὁρθοδόξων Σλοβάκων (τότε ὑπῆρχε ἀκόμα ἡ Τσεχοσλοβακία), πού δημοσιεύθηκε τόν Μάρτιο τοῦ 1990 σέ ἐκκλησιαστικά ἔντυπα στήν Ἑλλάδα, δείχνει ξεκάθαρα τήν ἀπελπιστική κατάσταση καί τούς διωγμούς ἐκ μέρους τῶν Οὐνιτῶν. Αὐτή ἡ ἐπιστολή ἔγινε ἀφορμή γιά τήν ἐπίσκεψη μερικῶν φίλων Ὁρθοδόξων ἀπό τήν Ἑλλάδα καί ἀπό τήν Κύπρο στή Σλοβακία γιά νά στηρίξουν τούς πονεμένους ἀδελφούς τους καί νά τούς πείσουν ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία στή Σλοβακία δέν θά τελειώσει. Μεταξύ τῶν ἐπισκεπτῶν ἦταν καί νέοι ἀπό τό Κέντρο Νεότητος Θηβῶν, οἱ ὁποῖοι μετὰ τήν ἐπιστροφή τους στήν Ἑλλάδα ἐξέδωσαν *Ὁδοιπορικό στή σύγχρονη Ὁρθόδοξη Ἀνατολική Εὐρώπη*². Σέ αὐτό τό βιβλίο ἀναδημοσιεύτηκε ὁλόκληρη ἡ ἐπιστολή, ἀπό τήν ὁποία ἐπιλέγουμε:

«Ἀγαπητοί Ἕλληνες ἀδελφοί μας! Εἴμαστε Ὁρθόδοξοι ἀπό τήν Τσεχοσλοβακία. Ὁ Θεός παραχώρησε νά μᾶς βρεῖ μεγάλη δοκιμασία. Τή νοιώθουμε νά μᾶς καίει καί νά μᾶς δοκιμάζει, ὅπως δοκιμάζεται τό χρυσάφι στό κωνευτήρι. Νιώθουμε ὅμως ἐπίσης ὅτι δέν εἴμαστε σάν τό χρυσάφι, ὥστε ν' ἀντέξουμε σ' αὐτή τή φωτιά χωρίς τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί χωρίς τή συμπαράσταση τῶν Ὁρθοδόξων ἀδελφῶν μας ὅλου τοῦ κόσμου. Σᾶς παρακαλοῦμε λοιπόν νά προσεύχεστε γιά μᾶς στόν Κύριο καί τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ὥστε ἡ Ὁρθοδοξία στήν Τσεχοσλοβακία νά ἀνακτήσει ἐλευθερία, νά ἀποκτήσει ἴσα δικαιώματα μέ τίς ἄλλες θρησκευτικές κοινότητες καί νά νικήσει τούς ἐχθρούς της»³.

Ἦταν πραγματικά δύσκολες στιγμές γιά τούς Ὁρθοδόξους στήν περιοχή ἐκείνη, ἐπειδή οἱ Οὐνίτες ἀπαιτοῦσαν νά ἀποδοθοῦν ἀποκλειστικά σ' αὐτούς ὅλοι οἱ ναοί καί ὁλόκληρη ἡ ἐκκλησιαστική περιουσία. Ἀντιστάθηκαν οἱ Ὁρθόδοξοι, ἀλλά ἐναντίον τους ἦταν καί ἡ κυβέρνηση τῆς Σλοβακικῆς Δημοκρατίας. Ἡ Προεδρία τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῆς Σλοβακίας, στίς 29 Μαΐου 1990 ἐξέδωσε τήν ὑπ. ἀρ. 211/90

έντολή, σύμφωνα μέ τό νόημα τῆς ὁποίας ὅλη ἡ περιουσία, πού μέχρι τήν 28η Ἀπριλίου 1950 ἀνήκε στούς Οὐνίτες καί τώρα ἀποτελοῦσε περιουσία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, πρέπει νά καταστεῖ ἐκ νέου περιουσία τῶν Οὐνιτῶν. Ὅταν πραγματοποιήθηκε αὐτό, οἱ Ὁρθόδοξοι ἀναγκάσθηκαν νά τελοῦν τίς ἀκολουθίες τους στό δρόμο. Ἐπαναλήφθηκαν τά γεγονότα τοῦ 885, τοῦ 1646 καί τοῦ 1968.

Τό 885 μετά τήν κοίμηση τοῦ ἁγίου Μεθόδιου, τοῦ πρώτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Μεγάλης Μοραβίας, οἱ Λατίνοι ἔδιωξαν τούς Ὁρθόδοξους ἱερεῖς ἀπό τή Μεγάλη Μοραβία καί κατέστρεψαν ὅλο τό ἱεραποστολικό ἔργο τους. Ἡ Ὁρθοδοξία διατηρήθηκε στή σημερινή ἀνατολική Σλοβακία, ἀλλά ἡ Ρώμη δυσαρεστήθηκε ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἐξακολουθοῦσε νά ὑπάρχει κι ἐπινόησε τήν Οὐνία στό Οὐζγκορονι τό 1646, στήν ὁποία, ἀπό τούς 1300 ἱερεῖς προσχώρησαν μόνο οἱ 63. Γιά 300 χρόνια δούλεψαν ἐντατικά οἱ Ἰησοῦτες γιά νά ἐξαφανίσουν τήν Ὁρθοδοξία.

Μετά τόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ὁ λαός τῆς Σλοβακίας ἄρχισε νά ἐπιστρέφει μαζικά στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἡ Ὁρθόδοξη κίνηση στό ἔδαφος τῆς Σλοβακίας ἐνδυναμώθηκε μετά τήν ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας στίς 28 Ὀκτωβρίου 1918, ἰδιαίτερα δέ στά χωριά Μπέχεροβ καί Λαντομήροβα. Ἀλλά τά χρόνια τῆς καρᾶς καί τῆς εἰρήνης δέν ἦταν πολλά. Δύο ἱστορικά γεγονότα προξένησαν προβλήματα στήν Ὁρθοδοξία: ὁ Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ὅταν στήν Τσεχία ἀπαγορεύθηκε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπό τούς Γερμανούς, καί τό ἔτος 1968, ὅταν τό Σλοβακικό κράτος ἀνεγνώρισε τήν Οὐνία. Μέσα στό χάος τῶν πολιτικῶν ἀλλαγῶν στίς ἐνορίες ἐμφανίζονταν μεγάλες συγκρούσεις ἀνάμεσα σέ Οὐνίτες καί Ὁρθόδοξους πιστούς. Οἱ Οὐνίτες ἄρχισαν νά κατατυραννοῦν τούς Ὁρθόδοξους πιστούς καί ἄρπαζαν τότε μέ τή βία τούς ναοούς τῶν Ὁρθόδοξων καί πέταξαν στό δρόμο τούς ἱερεῖς καί τίς οἰκογένειές τους. Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί ὑπέφεραν τά πάνδεινα καί κανεῖς δέν τούς συμπαραστάθηκε. Τά ἴδια ἐπαναλήφθηκαν καί τό 1990, ὅταν ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχασε σχεδόν ὅλη τήν περιουσία της καί, παρά τό ὅτι εἶχε τούς πιστούς της, ἔμεινε χωρίς ἐκκλησίες καί ἄλλα ἐκκλησιαστικά ὑποστατικά. Γιά μιά στιγμή νομίσαμε πώς ὅλα εἶχαν τελειώσει, ἀλλά ὁ Κύριος μᾶς λυπήθηκε κι ἔτσι δέν ἀφανιστήκαμε ἐντελῶς.

Θυμᾶμαι τά λόγια τοῦ πατρός Παϊσίου τοῦ Ἀγιορείτου, πού μοῦ εἶχε πεῖ στό Ἅγιον Ὅρος, ὅταν τόν ἐπισκέφθηκα καί τοῦ μίλησα γιά τή μεγάλη δοκιμασία τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν στή Σλοβακία καί τοῦ περιέγραφα μία ἀπό τίς σκληρές ἐπιθέσεις τῶν Παπικῶν ἐναντίον τους, πού ἔγινε τό 1990. Τότε οἱ Οὐνίτες μᾶς πῆραν μέ τή βία πολλοούς ναοούς, ἐνῶ πέτυχαν τήν ψήφιση ἀπό τή Βουλή τῆς Σλοβακίας ἑνός φοβεροῦ νόμου, βάσει τοῦ ὁποίου μᾶς πῆραν «μέ νόμιμο τρόπο» καί τούς ὑπόλοιπους ναοούς. Ἦμουν βαθιά λυπημένος, ὅπως καί ὅλοι, φυσικά, οἱ Ὁρθόδοξοι Σλοβάκοι. Τό χτύπημα ἦταν τόσο καίριο καί ξαφνικό, πού πε-

ριμέναμε πλέον τόν ολοκληρωτικό ξεριζωμό τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπό τή χώρα μας. Ὁ γέροντας Παΐσιος τά ἄκουσε ὅλα αὐτά μέ πολλή ὑπομονή καί μέ παρηγόρησε μέ τρόπο πατρικό, ὄλο ἀγάπη καί τρυφερότητα. Στό τέλος μοῦ εἶπε: «Μή φοβᾶσαι, παιδί μου. Ὁ Θεός σᾶς ἀγαπᾶ καί εἶναι μαζί σας. Θά σᾶς βοηθήσει καί ἡ Ἐκκλησία σας θά πάει καλά. Νά κάνουμε κι ἐμεῖς καμία προσευχούλα, καί θά δεῖς! Πάρε αὐτά γιά εὐλογία», μοῦ εἶπε, καί μοῦ ἔδωσε ἕνα κομποσκοῖνι καί δύο βιβλία πού εἶχε γράψει ὁ ἴδιος. Μετά, μέ ἀγκαλίασε, ἐνῶ ἐγώ φίλησα τό χέρι του καί τοῦ εἶπα: «Προσευχηθεῖτε γιά τήν Ὁρθοδοξία στή Σλοβακία»⁴.

Αὐτά τά λόγια ἑνός ἀγιασμένου Ἀγιορείτη μοναχοῦ μοῦ ἔδωσαν ἐλπίδα καί δύναμη καί κατάλαβα πῶς οἱ διωγμοί οὐδέποτε πτόησαν τούς ἀληθινούς Χριστιανούς. Τό ἀντίθετο, τούς ἔκαναν ὅπως τούς Ἀποστόλους, νά κηρύττουν μέ μεγαλύτερη παρρησία τόν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου καί νά θεωροῦν τούς διωγμούς σάν ἐνδειξη ἰδιαίτερης χάρις τοῦ Θεοῦ σ' αὐτούς. Ὁ Χριστός προεἶπε τούς διωγμούς καί οἱ Ἀπόστολοι, ὅπως καί οἱ πρῶτοι Χριστιανοί ὑπῆρξαν ὁ στόχος τῶν διωγμῶν. Ἔτσι καί ὄλοι ὅσοι ἤθελαν νά ζοῦν εὐσεβῶς καί νά μήν συντρέχουν μέ τούς ὑπολοίπους ὑφίστανται τήν ἐπίθεση τοῦ φανατικοῦ ὄχλου, ἧ τίς καταγγελίες τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀλήθειας μπροστά στά δικαστήρια καί ἡ καταδίωξη αὐτή θά ἐξακολουθήσει νά ἐπαναλαμβάνεται διαμέσου τῶν αἰῶνων, ἀπό πλεωρᾶς ἐκείνων πού δέν ἐννοοῦν τό ἀληθινό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά οἱ διωγμοί πάντοτε ἀπέτυχαν στόν σκοπό τους καί ἀντί νά καταπνίξουν τήν ἀλήθεια, τήν τόνωσαν. Ὁ Χριστός εἶπε: «Ἐγώ εἶμαι ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή». Συνεπῶς ἐκεῖνος πού ζεῖ, σύμφωνα μέ τήν ἀλήθεια, ζεῖ κατά Χριστόν, καί ὁ ζῶν κατά Χριστόν, λαμβάνει θάρρος καί δύναμη καί παρρησία, ὅσο καί ἄν διώκεται. Ἐπίσης καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς βεβαιώνει: «Ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τό ὑπέρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τό εἰς αὐτόν πιστεῦναι, ἀλλά καί τό ὑπέρ αὐτοῦ πάσχειν»⁵.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Tento clanok je vysledkom riesenia vedecko-vyskumneho projektu *Fenomen slobody - hodnota kulturnej a socialnej identity* (VEGA 1/0276/11).

2. Βλ. Κέντρο Νεότητος Θηβῶν: *Ἀνατολή, δικοί μας τόποι κι ἀνθρώποι. Ὁδοιπορικό στί σύγχρονη Ὁρθόδοξη Ἀνατολική Εὐρώπη*. Ἐκδ. Ἀκρίτας, Νέα Σμύρνη 1994.

3. Αὐτόθι, σελ. 181-182.

4. Λεπτομερῶς βλ. Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἰωάννης Ζόζουλακ. In: ΖΟΥΡΝΑΤΖΟΓΛΟΥ Ν.: *Μαρτυρίες προσκυνητῶν. Γέροντας Παΐσιος ὁ Ἀγιορείτης (1924-1994)*. Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 45-48.

5. Ἐπιστολή πρὸς Φιλιππησίους, α' 29.

Πρωτοπρεσβύτερος **ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΟΖΟΥΛΑΚ**
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου
«Κωνσταντίνος ὁ Φιλόσοφος»
Νίτρας Σλοβακίας

Γεωργίου Ε. Κρασνάκη

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΩΚΟΜΕΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ψυχολογία, όπως ορίζεται σήμερα, είναι η επιστήμη της διαγωγής. Μελετά με όλα τα μέσα που διαθέτει (παρατήρηση, πείραμα, τεστ, κ.λ.π.) τις μορφές της ανθρώπινης συμπεριφοράς και της συνειδήσεως που έχει γι' αυτές το άτομο. Τή συμπεριφορά αυτή, όπως είναι φυσικό, δέν προσδιορίζει μόνο τό Ἐγώ (φύση, ανάγκες καί κίνητρα τοῦ ἀνθρώπου), ἀλλά καί ὁ Ἄλλος, δηλαδή οἱ δυναμικές ιδιότητες καί στάσεις ὄλων ἐκείνων που συγκροτοῦν τό περιβάλλον τοῦ ἀνθρώπου. Τίς δυναμικές ἀλληλεπιδράσεις τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων μελετά ἡ Ψυχολογία.

Στό γενικό αὐτό ἐπιστημονικό πλαίσιο ἐντάσσεται τό θέμα μας, ἡ ψυχολογία τῶν διωκομένων χριστιανῶν. Καλοῦμαστε νά μελετήσουμε τή συμπεριφορά καί τή συνείδηση μιᾶς κατηγορίας ἀνθρώπων, τῶν χριστιανῶν που ἐζησαν ἢ ζοῦν μέσα σ' ἓνα ἐχθρικό περιβάλλον, τό ὁποῖο ἄσκησε ἢ ἀσκεῖ ἐπ' αὐτῶν μιά ἢ πολλές μορφές ἐχθρικής ἐπιβουλῆς.

Εὐνόητο εἶναι ὅτι τό μεγάλο αὐτό ἔργο προϋποθέτει συστηματική ψυχολογική ἔρευνα.

Μή δυνάμενοι, ἐκ τῶν πραγμάτων, νά προβοῦμε σέ μιά τέτοια ἔρευνα στά στενά πλαίσια ἑνός ἀρθρου, περιορίζομαστε στίς πληροφορίες που ἔχομε ἀπό τά συναξάρια τῆς Ἐκκλησίας καί τά μέσα ἐνημερώσεως.

Τά «Μαρτύρια», δηλαδή οἱ περιγραφές τῶν παθημάτων τῶν μαρτύρων τῶν τριῶν πρώτων αἰῶνων τοῦ χριστιανισμοῦ, τῶν μεγάλων διωγμῶν (δέκα ἀριθμοῦνται), καθῶς καί τά συναξάρια τῶν νεομαρτύρων μᾶς πληροφοροῦν γιά τά θλιβερά συναισθήματα που δοκίμαζαν οἱ διωκόμενοι. Ὑπογραμμίζομε ἰδιαίτερα τούς φόβους καί τούς πόνους τους, στούς ὁποίους θά ἀναφερθοῦμε ἐν συντομίᾳ.

Ἐὐνόητο εἶναι ἓνα δυσάρεστο συναίσθημα, μιά ἀρνητική μορφή συμπεριφοράς τοῦ ἀνθρώπου μπροστά σ' ἓνα πραγματικό ἢ ἀναμενόμενο βέβαιο κίνδυνο. Εἶναι ἓνας τρόπος ἄμυνας τοῦ οργανισμοῦ. Εἶναι μιά ψυχική δύναμη που διεγείρει καί κινητοποιεῖ τόν ἀνθρώπο, ὥστε νά ἀντιμετωπίσει μιά ἐξωτερική ἀπειλή. Μέγα παραμένει πάντα τό πρόβλημα τῆς ἀντιμετώπισής του.

Εὐνόητο εἶναι ὅτι καί οἱ διωκόμενοι χριστιανοί φοβοῦνται. Δοκιμάζουν καί αὐτοί τό ἰσχυρό αὐτό ἀρνητικό συναίσθημα, ὅταν ἀπειλοῦνται, διώκονται, βασανίζονται. Διαφορετικά δέν θά ἦταν ἄνθρωποι. Αὐτό ὅμως που τούς διαφοροποιεῖ ἀπό τούς ἄλλους εἶναι ὁ τρόπος ἀντιμετώ-

πισης τοῦ συναισθήματος αὐτοῦ. Ἡ ψυχραιμία, τό θάρρος, ἡ αἰσιοδοξία καί ἡ στάση τους ἔναντι τῶν διωκτῶν τους ἔχουν χαρακτήρα διαφορετικό ἀπό τόν κοινό τρόπο ἀντιμετώπισης. Ὁ φόβος τους εἶναι ἱερός. Εἶναι ἕνα συναισθημα πού ἀπορρέει ἀπό τήν ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Ἐνας φόβος ὁ ὁποῖος ἀνάβει στήν καρδιά τους θεῖο ἔρωτα, καλυβδώνει τούς ἀγῶνες τους, μεταθέτει τή σκέψη στά ἐλπιζόμενα, θεωρώντας τίς ἀπειλές τῶν διωκτῶν ὡς ἀλαζονεία. Οἱ κίνδυνοι ἀντιμετωπίζονται μέ εὐψυχία, χαρά, παρρησία, σταθερότητα, ἀποφασιστικότητα καί μαχητικότητα. Καί ὅλα αὐτά θεμελιωμένα πάνω στήν πίστη, στήν πρόνοια καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού «ἔξω βάλλει τόν φόβον».

Ἄς δοῦμε τώρα καί τό ἄλλο ἰσχυρό ἀρνητικό συναισθημα τῶν διωκομένων χριστιανῶν, τόν πόνο.

Ὁ πόνος εἶναι ἕνα πολυσύνθετο φαινόμενο, τό ὁποῖο ἐξετάζεται δι-επιστημονικά. Τόν μελετοῦν πολλές ἐπιστήμες (φιλοσοφία, θεολογία, ἰατρική, ψυχολογία κ.ἄ.), καθεμιά ἀπό τίς ὁποῖες τόν προσεγγίζει μέ τό δικό της τρόπο. Ἄλλοι ἐπιστήμονες τόν ὀνομάζουν θλιβερή αἴσθησι μέ προέλευσι ὀργανική ἢ ψυχική, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ τό ἄτομο σέ ἀντί-δραση καί ἀνάλογη συμπεριφορά γιά υπεράσπισι καί προστασία του. Ἄλλοι πάλι τόν ἐντάσσουν στά πῶ ἔντονα δυσάρεστα ἀνθρώπινα συναισθήματα, τά ὁποῖα διεγείρουν, ἀφυπνίζουν καί προβληματίζουν τό πάσχον ἄτομο. Οὕτως ἢ ἄλλως, ὁ πόνος εἶναι φαινόμενο πολυσύνθετο μέ ἔντονο ὑπαρξιακό χρῶμα. Δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος χωρίς πόνους, σωματικούς καί ψυχικούς. Ἐπομένως, καί οἱ διωκόμενοι χριστιανοί, πολύ περισσότερο ἐκεῖνοι πού ὀδηγοῦνται στό μαρτύριο, δοκιμάζουν πολλούς καί ἰσχυρούς πόνους, ὡς ἀνθιστάμενοι στήν κοσμική ἐχθρική ἐξουσία. Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ μάρτυρες διήλθον ἀπό πάνδεινα κολαστήρια, πιεζόμενοι ἀπό τόν θανατηφόρο ἰό τοῦ ἐγνώϊσμου τῶν διωκτῶν, γιατί ἔκριναν «τό μετὰ Χριστοῦ πάσχειν, καί ὑπέρ Χριστοῦ, τοῦ μετὰ τῶν ἄλλων τρυφᾶν αἰρετώτερον». Πονοῦσαν σωματικά καί ψυχικά, ἀλλά «εἴλοντο προθύμως πάσχειν». Ἡ πνευματική τους ὁμως ἀντοχή ἐκάλυπτε τόν πόνο. Μέ τή χαρά ζωγραφισμένη στά πρόσωπά τους, μέ φρόνημα ὑψηλό καί μέ εὐψυχία ἀξιοθαύμαστη, ἀπέβλεπαν στόν ἀντάξιο τῶν πόνων τους μισθό, «ἀθληταί τῆς εὐσεβείας γενόμενοι». Κι αὐτό, γιατί ὅπως ἔλεγε ὁ μακαριστός Ἁγιορείτης Γέροντας Παῖσιος, «οἱ θλίψεις, τά βάσανα καί οἱ πικρίες, ὅταν ἀντιμετωπίζονται μέ ὑπομονή, γίνονται αἰώνια ἀγαθά, θησαυρός πνευματικός».

Εἶναι προφανές ὅτι αὐτά ὅλα δέν ἐρμηνεύονται μέ κοινά ψυχολογικά κριτήρια. Εἶναι ἀγαθά τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καί τῆς μεταφυσικῆς πληρότητας. Εἶναι εὐλογία τῆς θείας χάριτος, ἡ ὁποία καμιά φορά ὑποχωρεῖ, ὥστε νά πονέσει περισσότερο ὁ δοκιμαζόμενος χριστιανός γιά νά ἀμειφθεῖ περισσότερο ἀπό τόν Θεό. Ἄλλά καί ἀντιθέτως, σέ περιστάσεις δειλίας ἢ κλονισμοῦ ὁ παντοδύναμος Θεός παρεμβαίνει ἐνισχυτικά.

Στήν ψυχολογία μιλάμε γιά μηχανισμούς άμυνας τοῦ Ἐγώ καί έννοοῦμε τίς ψυχικές διεργασίες πού λειτουργοῦν αὐτόματα γιά νά μετριάζουν ἢ νά ἐξαλείφουν τό φόβο καί τόν πόνο πού βιώνει τό ἄτομο. Ἐνας τέτοιος μηχανισμός εἶναι ἡ ταύτιση.

Μελετώντας τή συμπεριφορά τῶν διωκομένων χριστιανῶν, διαπιστώνομε ὅτι στήν περίπτωσή τους λειτουργεῖ αὐτός ὁ μηχανισμός. Κάνοντας χρήση τῆς ταύτισης ὁ διωκόμενος χριστιανός προσπαθεῖ νά ὁμοιάσει μέ τόν ἴδιο τόν πάσχοντα Χριστό, καθώς καί μέ τούς μάρτυρες καί τούς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας. Διαμορφώνει τόν ἑαυτό του σύμφωνα μέ τό παράδειγμά τους καί μεταβάλλεται ἀναλόγως. Ἐσωτερικοποιεῖ καί ένσωματώνει τή δράση τους καί τήν καθιστᾶ ὁδηγό τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ ταύτιση αὐτή τόν γοητεύει, τόν ένδυναμώνει καί τόν καθιστᾶ ἱκανό νά ἀποβάλλει τόν φόβο τῶν ἀπειλῶν καί νά ἀντέξει στούς πόνους τῶν δώξεων ἢ καί τοῦ μαρτυρίου ἀκόμα. Ἄρα, στό βάθος τοῦ πλέγματος τοῦ ἀμυντικοῦ αὐτοῦ μηχανισμοῦ κρύβεται ἡ πίστη, ἡ ὁποία περιορίζει τίς προσβολές καί μεταφέρει τό ἄτομο ἀπό τήν παγερή παθητικότητα στή θερμή ἐνεργητικότητα. Ὁ ταυτιζόμενος μέ τόν Χριστό διωκόμενος χριστιανός ὄχι μόνο ἀποκτᾶ πνευματική ἡδονή καί θάρρος, ἀλλά γίνεται καί φίλος μέ τούς διώκτες του, τούς ὁποίους δέν μισεῖ, ἀλλά ἀγαπᾶ καί συμπονεῖ. Γίνεται ἔτσι ἡ ταύτιση ρώμη ψυχικῆς ὑγείας καί εὐρωστία πνευματική ὄχι μόνο γιά τόν διωκόμενο, ἀλλά καί γιά τόν καλοπροαίρετο διώκτη. Τέτοια πολλά παραδείγματα συναντοῦμε στά μαρτυρολόγια καί τά συναξάρια τῶν ἁγίων.

Ἐξετάζοντας ἔτι περισσότερο, βαθύτερα θά λέγαμε, τό πρόβλημα τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ταύτισης τῶν διωκομένων χριστιανῶν μέ τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μπορούμε νά διακρίνουμε μιά ὑπέρβαση τοῦ πάσχοντος προσώπου, τά χαρακτηριστικά τῆς ὁποίας μεταφέρουν σέ μιά ψυχολογία ἀγνωστη στούς πολλούς. Πρόκειται γιά μιά ὑπέρβαση πού θέτει τό Ἐγώ στήν ὑπηρεσία Ἐκείνου πού πάνω ἀπό τόν Σταυρό εἶπε τό «ἄφες αὐτοῖς», καί τό ἐπανελάβε ὁ λιθοβολούμενος Πρωτομάρτυς Στέφανος λέγοντας: «Κύριε, μή σπύσης αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν αὐτῶν». Γραμμή πνευματικῆς πορείας τήν ὁποία ἀκολούθησαν ὄλοι οἱ μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας μας, «οἱ τόν ἄγωνα τόν καλόν ἀθλήσαντες καί τελειωθέντες». Πνεῦμα ἀνθρωπολογικό πού δέν συναντᾶται σέ ἄλλες θρησκείες. Κι αὐτό, γιατί καμιά ἄλλη θρησκεία δέν ζεῖ τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ καί τήν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ε. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ

*Ὁμότιμος Καθηγητής Ψυχολογίας
Πανεπιστημίου Κρήτης*

Στέλιου Παπαντωνίου

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

τό παρόν κείμενο θά επιχειρήσουμε μιά περιληπτική παρουσίαση τῶν βασανιστηρίων τά ὅποια ὑπέστησαν οἱ πρῶτοι χριστιανοί, γιά νά ἀποκηρύξουν τήν πίστη τους.

Χρονολογικά μπορούμε ἀδρομερῶς νά ἀναφέρουμε ἀρχίζοντας ἀπό τό 34 μ.Χ. περίπου τό μαρτύριο τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου, πού καταδικάστηκε στό διά λιθοβολισμοῦ θάνατο. Τό 64 μ.Χ. μεγάλη πυρκαγιά στή Ρώμη ἀποτελεῖ καί τό ἔναυσμα τοῦ πρώτου μεγάλου διωγμοῦ ἐπί Νέρωνος. Κατηγορήθηκαν οἱ χριστιανοί ὡς αἵτιοι τῆς καταστροφῆς καί πολλοί κατασπαράχτηκαν ἀπό τά σκυλιά, ἐνῶ ἄλλους τοὺς ἔκαιγαν ρίχνοντάς τους στίς φλόγες, γιά νά χρησιμεύουν ὡς νυχτερινός φωτισμός. Ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Γλαβίνας στό ἔργο του «Οἱ διωγμοί κατὰ τῆς Ἐκκλησίας στήν Προκωνσταντίνεια ἐποχή», «ὁ Τάκιτος ἀναφέρει καί τά διάφορα μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν. Ἦδη τήν ἐποχή τῆς δημοκρατίας ἀλλά κυρίως τήν ἐποχή τῆς αὐτοκρατορίας τό ρίξιμο στά θηρία τοῦ ἀμφιθεάτρου (bestiae) καθῶς καί τό ρίξιμο στή φωτιά (crematio = κάψιμο ζωντανοῦ στό καυσόξυλο) ἦταν τιμωρίες γιά διάφορες ποινικές πράξεις. Ἐπίσης ἡ σταύρωση (crux) καί ἡ tunica molesta (κάψιμο μέ βρεγμένη ὕλη πού δέν καιγόταν) ἦταν σέ χρῆση... οἱ δῆμιοι μεταχειρίζονταν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ὄχι μόνο σιδηρά ὄργανα, πῦρ, ἀλυσίδες, ἄγρια θηρία, ἀλλά τοὺς ἔσχιζαν τίς κοιλίες, τοὺς σταύρωναν, τοὺς παλούκωναν καί γενικά μεταχειρίζονταν κάθε βάσανο πού μπορούσε νά ἐπινοήσει ἡ ἀνθρώπινη βαρβαρότητα καί σκληροκαρδία».

Ἐπί Νέρωνος ἐμαρτύρησε καί ἡ ἁγία Φωτεινή ἡ Σαμαρεΐτις μέ τίς ἀδελφές της. «Ὁ Θηριώδης», γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης στό συναξάρι του «ἐπρόσταξε νά κλίνουν μέ βίαν τās κορυφάς δύο δένδρων, ὅπου ἦτο εἰς τό περιβόλιόν του, καί εἰς αὐτάς νά δέσουν τήν Ἀγίαν Φωτίδα (ἀδελφήν). Ἐπεῖτα ἐπρόσταξε νά ἀφήσουν πάλιν τās κορυφάς νά γυρίσουν εἰς τό πρότερον σχῆμα των. Ὅθεν ὑπό τούτων σχισθεῖσα ἡ Ἀγία εἰς δύο μέρη, παρέδωκεν ἡ μακαρία τήν ψυχὴν της εἰς χεῖρας Θεοῦ, καί ἔλαβε τόν τοῦ μαρτυρίου ἀμάραντον στέφανον. Τότε ἐπρόσταξε νά ἀποκεφαλίσουν μέν ὅλους τοὺς ἁγίους, μόνην δέ τήν ἁγίαν Φωτεινὴν νά ἐκβάλουν ἀπό τή ξηροπήγαδον (ὅπου τήν ἔριπν) καί νά τήν βάλουν εἰς τήν φυλακὴν».

Μέ τό κτίσιμο τοῦ Κολοσσαίου στή Ρώμη παραδίδεται καί νέος τόπος μαρτυρίου τῶν χριστιανῶν, ἀφοῦ πολλοί ρίχτηκαν στό θηρία.

Ἀκολουθεῖ ὁ διωγμός ἐπὶ Δομιτιανοῦ 81-86 μ.Χ. Ἀνάμεσα στους μάρτυρες τῆς ἐποχῆς, ὁ Ζώσιμος, τοῦ ὁποῦ κατέκαυσαν τ' αὐτιά με πυρωμένο σίδηρο κι ὕστερα τὸν ἔβαλαν σέ λέβητα γεμάτο βόρβορο κοχλαστό. Ἀκολουθεῖ λίγο ἀργότερα, τὸ 98-117 ὁ διωγμός ἐπὶ Τραϊανοῦ καὶ ἀμέσως κατόπιν ὁ διωγμός ἐπὶ Ἀδριανοῦ (117-138 μ.Χ.) καὶ ἐπὶ Ἀντωνίου Πίου (138-161 μ.Χ.). Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, καίτοι φιλόσοφος, δέν ὑστέρησε σέ διωγμούς, ἀφοῦ χιλιάδες χριστιανοὶ ρίχτηκαν στὰ θηρία ἢ ἀποκεφαλίστηκαν. Παράδειγμα μαρτυρίου τῆς ἐποχῆς εἶναι ἡ ἁγία Παρασκευή. Ἀρχικά τῆς ἔθεσαν μία πυρακτωμένη περικεφαλαία στὴν κεφαλή. Ἐν συνεχείᾳ, καὶ ἀφοῦ δέν λύγισε, ρίχτηκε στὴν ἀπομόνωσιν. Ὁ Ἀντωνῖνος κατάλαβε πλέον τὸ μάταιο τῆς προσπάθειάς του καὶ διέταξε τὸ βασανισμό τῆς μέχρι θανάτου. Ἔτσι τὴν ὀδήγησαν στὸ βασανιστήριο τοῦ καυτοῦ λαδιοῦ. Ὅμως ἐδῶ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν βιογράφο τῆς «μέγα σημείων», ὅτι δηλαδή, ἐνῶ τὴν βύθισαν στὸ θερμὸ λάδι, ἐκείνη παρέμενε ἀνέπαφη. Ὅταν τὸ ἄκουσε ὁ Ἀντωνῖνος δέν πίστεψε σέ κάτι τέτοιο καὶ θέλησε ὁ ἴδιος νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἀλήθεια. Πλησιάζοντας ὅμως τὸ λέβητα, τὰ μάτια του βλάφτηκαν ἀπὸ τὸ καυτό ἀτμὸ με ἀποτέλεσμα νὰ τυφλωθεῖ. Ἡ Παρασκευή ὅμως τὸν θεράπευσε, γι' αὐτὸ καὶ θεωρεῖται ἡ προστάτιδα τῶν ματιῶν. Τὸν Ἀντωνῖνο διαδέχθηκε ὁ Μάρκος Αὐρήλιος. Μέσα σιούς πρώτους χριστιανούς πού συνέλαβε ἦταν καὶ ἡ Παρασκευή, τὴν ὁποία ἔρριψαν σέ κῶρο πού φυλάσσονταν φίδια. Αὐτὰ ὅμως πέθαναν ὅταν τὴν πλησίασαν. Τέλος τῆς ἀπέκοψαν τὴν κεφαλή. Τῆ συνέχεια τῶν διωγμῶν ἀναλαμβάνει ὁ υἱὸς του Κόμμοδος καὶ ὕστερα, 193-211 μ.Χ. ὁ Σεπτίμιος Σεβῆρος.

Στὴν Ἀλεξάνδρεια ἔκαιγαν στή φωτιά, σταύρωναν ἢ ἀποκεφάλιζαν καθημερινὰ πολλοὺς μάρτυρες. Γνωστὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἶναι τὸ μαρτύριο τῆς ἁγίας Περπέτουας, πού τὴν κομματίασαν τὰ θηρία. Ἄλλος ἓνας διωγμός ἀκολουθεῖ ἐπὶ Μαξιμίνου 235-238 μ.Χ. Ἀκολουθεῖ ὁ διωγμός ἐπὶ Δεκίου 249-251. Τότε συνελάμβαναν καὶ βασάνιζαν κυρίως τὸν κλῆρο καὶ τοὺς Ἐπισκόπους. Ὅπως ἀναγράφεται στὸ συναξάρι τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, «Ὅταν αὐτοκράτορας ἔγινε ὁ Δέκιος, ἐξαπέλυσε ἄγριο διωγμὸ κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Ἅγιος Τρύφων ὁμολόγησε με θάρρος τὴν πίστη του. Τότε ὑποβλήθηκε σέ φρικτὰ βασανιστήρια. Τοῦ κατατρύπησαν με σπαθιά ὄλο του τὸ σῶμα, ἔπειτα τὸν ἔδεσαν ἀπὸ τὰ πόδια σέ ἄλογα καὶ τὸν ἔσυραν, σέ ὄρες φοβεροῦ ψύχους, σέ δύσβατες καὶ πετρώδεις τοποθεσίες. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸ τὸν ἔκλεισαν στὸ δεσμωτήριο, ἀκολουθῶς τὸν ἔσυραν γυμνὸ πάνω σέ σιδερένια καρφιά, κατόπιν τὸν μαστίγωσαν καὶ στή συνέχεια τοῦ ἔκαψαν με λαμπάδες τὰ πλευρά. Στὸ τέλος, μόλις ὁ μάρτυρας παρέδωσε τὴν ψυχὴ του στὸν Θεὸ λέγοντας τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δέξαι τὸ πνεῦμα μου», ἀπέκοψαν τὴν τίμια κεφαλή του». Τὴν ἴδια περίοδο ὁ μάρτυς Πολύευκτος «τὴν διὰ ξίφου δέχεται τελευτήν». Ἄλλος διωγμός ἐπὶ Βαλεριανοῦ, 253-260. ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ 270-275 καὶ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ 284-305. (Στοιχεῖα γιὰ τοὺς διωγμούς κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ ἀπὸ τὴν ἐργασία: Νίκος Παύλου, Ἡ κοινωνικὴ

προέλευση τῶν χριστιανῶν μαρτύρων, (ἀπό τό 2ο ἕως τίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰ.), (Πρώτη δημοσίευση στό περιοδικό ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ).

Ἐπί Διοκλητιανοῦ ὁ ἅγιος μάρτυς Ἰουλιανός κλείστηκε σέ μοναστήρι τό ὁποῖο κατέκαυσαν οἱ διώχτες του καί ἔκαυσαν ὅλους ὅσοι βρίσκονταν ἐκεῖ. Ὁ ἅγιος Ἰουλιανός ρίχτηκε στό ἔδαφος, τόν κτυποῦν, τόν ἀλυσσοδένουν, τοῦ σπάζουν τά ὀστά. Ἄλλους πού πίστευσαν τότε στό Χριστό, τοὺς περιτύλιξαν τά δάχτυλα χειρῶν καί ποδιῶν μέ πάπυρους βουτηγμένους στό λάδι καί τοὺς ἄναψαν ἐνώ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐγδαραν τό δέριμα τῆς κεφαλῆς. Τήν ἴδια περίοδο ὁ μάρτυς Καρτέριος κρεμάται ἐπί ξύλου, τοῦ ἀφαιροῦν τά νύχια τῶν χειρῶν καί τῶν ποδιῶν μέ ξυράφι καί τοῦ ξένουν τό σῶμα μέ σιδερένια νύχια, τοῦ τρυποῦν τοὺς ἀστραγάλους μέ σίδηρο, τόν βάζουν νά καθίσει σέ τηγάρι πυρωμένο καί τοῦ σουβλίζουν τά πόδια. Στό τέλος, τοῦ κρεμάζουν πέτρες ἀπό τά χέρια καί τά πόδια, τόν καίνε μέ λαμπάδες καί τοῦ ρίχνουν στό στόμα πυρωμένο μολύβι. Ἡ ἅγια Θεοδούλη, τήν ἴδια ἐποχή, «ὑπό σουβλίων πυρωθέντων διετρυπήθη τοὺς μαστούς», τήν κρέμασαν ἀπό τά μαλλιά ἀπό ἓνα κυπαρίσσι, τῆς ἔδεσαν τά πόδια κι ὕστερα τήν ἔριξαν στό καμί-νι νά καεῖ. Τήν ἴδια ἐποχή τρεῖς μάρτυρες, ὁ Βάστος, ρίχνεται στό βόθρο ὡς τοὺς μηρούς, τοῦ κόβουν τά χέρια, καί τοῦ κατακόβουν τό κορμί, τόν Εὐσέβιο κρεμάζουν καί κατακομματιάζουν μέ ξύλινο ἀγγεῖο, ἐνώ τόν Εὐτύχιο τόν τραβοῦν σέ τέσσερα ξύλα μπηγμένα στή γῆ καί τόν κάνουν τρία κομμάτια. Τοῦ ἁγίου Βασιλίδη τοῦ τρυποῦν μέ μαχαίρι τήν κοιλιά. Ὁ ἅγιος μάρτυς Νεόφυτος «μαστίζεται, εἶτα εἰς κλίβανον πυρός ἐμβάλλεται καί θηρίοις ἀφίεται». Ἐπί Δεκίου καί Βαλλεριανοῦ, στά 253 συνέλαβαν τόν Κοδράτο καί τόν ἄπλωσαν κατά γῆς, τόν ἔδειραν μέ ξηρά βούνευρα, κι ἀφοῦ γέμισε τό ἔδαφος ἀπό τά αἵματα, τόν ἔβαλαν στή φυλακή. Ὑστερα τοῦ ἔχυσαν στίς πληγές ἄλας μέ ξύδι καί τοῦ ἔτριβαν τίς πληγές μέ σκληρά πανιά. Ἀκολούθησαν πυρωμένα σίδερα στά πλευρά του, τόν ἄπλωσαν σέ σχάρα πυρωμένη καί τοῦ ἔχυσαν λάδι καί πίσσα. Τέλος, τόν ἀποκεφάλισαν. Κατά τόν ἅγιο Νικόδημο Ἀγιορείτη, στό συναξάρι του γιά τόν ἅγιο Κλήμεντα «Τά δέ εἶδη τῶν βασάνων ὅπου ὑπέμεινε χωριστά μόνος ὁ μακάριος Κλήμης, εἶναι ταῦτα. Ἐκρέμασαν αὐτόν εἰς ξύλον καί ἐξέσχισαν, ἐκτύπησαν εἰς τά μάγουλά του μέ πέτρας, τόν ἔβαλαν εἰς φυλακήν, τόν ἔδεσαν εἰς τροχόν, τόν ἔδειραν μέ βάλκλα, ἦτοι μέ τά ξύλα, ὅπου κτυποῦν τά τύμπανα, τόν κατέκοψαν μέ μαχαίρια, τόν ἔδειραν εἰς τό στόμα μέ σιδηρούς στύλους, καί ἐσύτριψαν τά σιαγόνα του. Ἐβγαλαν τά δόντια του, τόν ἔδεσα μέ σίδηρα, καί εἰς τήν φυλακήν τόν ἔρριψαν. Ἐβαλαν εἰς τά αὐτιά του περόνια σιδηρά ἀναμμένα, ἔκαυσαν αὐτόν μέ ἀναμμένας λαμπάδας, τόν ἔδεσαν μέ πέτραν μεγάλην, ἔδειραν αὐτόν εἰς τήν κεφαλὴν καί εἰς τό πρόσωπον μέ ξύλα, ὅπου κτυποῦσι τά τύμπανα, καί κάθε ἡμέραν ἔδιδαν εἰς αὐτόν ξυλίας πενήντα. Τά δέ εἶδη τῶν βασάνων ὅπου ὑπέμεινε ὁ ἅγιος Κλήμης ὁμοῦ μέ τόν Ἀγαθάγγελον, εἶναι ταῦτα. Ἐδειραν καί τοὺς δύο μέ βούνευρα ξηρά, τοὺς ἐκρέμασαν εἰς ξύλον, τοὺς ἔκαυσαν

εἰς τὰ πλευρά μέ ἀναμμένας λαμπάδας, τοὺς ἔδωκαν εἰς τὰ θηρία διὰ νά τοὺς φάγουν, ἔβαλαν αὐτοὺς μέσα εἰς ἀσβέστιν καί ἐκεῖ τοὺς ἄφησαν δύο ἡμέρας. Ἐβγαλαν ἀπὸ τὸ δέρμα τοῦ σώματός των λωρία, τοὺς ἔδειραν μέ ξύλα, ὅπου κτυῶσι τὰ τύμπανα. Τοὺς ἔβαλαν ἐπάνω εἰς κρεβάτια σιδηρά καί ἀναμμένα. Τοὺς ἔβαλαν μέσα εἰς κάμινον ἀναμμένον, καί ἐκεῖ τοὺς ἄφησαν ἕνα ἡμερονύκτιον, τοὺς ἐξέσχισαν δυνατὰ εἰς τὰ λαγγονάρια, τοὺς ἔρριψαν ἐπάνω εἰς σουβλῖα ὀξέα, τὰ ὅποια, ἦτο μὲν ἐμπηγμένα κάτω εἰς τὴν γῆν, εἶχον δέ τὰ ὀξέα μέρη των ἐπάνω γυρισμένα. Τὰ σουβλῖα δέ ταῦτα κατεκέντησαν πολλὰ τοὺς Ἁγίους καί τοὺς ἐπλήγωσαν. Ἔδεσαν ἀπὸ τοὺς λαιμούς των μυλόπετρας. Ἐιράβηξαν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, καί τοὺς ἐλιθοβόλησαν. Μόνος δέ ὁ ἅγιος Ἁγαθάγγελος ἐδέχθη εἰς τὴν κεφαλὴν του μολύβι βρασμένον. Τελευταῖον δέ ἀποκεφαλίζονται καί οἱ δύο εἰς τὴν Ἄγκυραν τῆς Γαλατίας».

Γιὰ νά συμπληρώσουμε καί μέ τὰ μαρτύρια γυναικῶν, ἀναφέρουμε τίς ἐν Ἄμισῳ ἅγιες ἑπτὰ γυναῖκες, Ἁλεξάνδρα, Κλαυδία, Εὐφρασία, Ματρώνη, Ἰουλιανή, Εὐφημία καί Θεοδώρα, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Μαξιμιανοῦ ἐν ἔτει 290.

«Ὅθεν, πρῶτον μὲν, ἔγδυσαν αὐτάς καί ἔδειραν μέ ραβδία. Ἐπειτα δέ, ἀπέκοψαν τὰ βυζία των μέ μαχαίρια. Μετὰ ταῦτα ἐκρέμασαν αὐτάς καί τὰς ἐξέσχισαν τόσον πολλὰ, ἕως ὅπου ἐφάνησαν τὰ ἐντόσθιά των. Τελευταῖον δέ βαλθεῖσαι μέσα εἰς κάμινον ἀναμμένον, παρέδωκαν αἱ μακάριαι τὰς ψυχὰς των εἰς χεῖρας Θεοῦ, παρά τοῦ ὁποίου ἔλαβον καί τοὺς ἀμαράντους στεφάνους τῆς ἀθλήσεως» γράφει ὁ ἅγιος Νικοδήμος. (ἀπὸ τὸ βιβλίον: Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἐκδόσεις Δόμος, 2005 -. Στὸ διαδίκτυο: Σπουδαστήριο Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας).

Πράγματι, ἡ ἀνθρώπινη θηριωδία δέν ἔχει σύνορα, ἀλλὰ καί ἡ πίστις ἐνδυναμώνει τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νά ὑπομένουν τὰ πάνδεινα καί νά διέρχονται διὰ πυρός, σιδήρου καί ὕδατος καί νά ἐξέρχονται νικηταί. Διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατος, κατασπαραγμὸς ἀπὸ θηρία, κάψιμο, σταύρωση, ἀλυσίδες, σιδηρὰ ὄργανα νά κατασπαράζουν τὰ σώματα, γδάρσιμο, ξεκοίλιασμα, ἀποκεφαλισμοί, φυλακίσεις, πυρωμένα τηγάνια καί λέβητες, πυρακτωμένα σίδερα στὸ κεφάλι, στ' αὐτιά, σέ ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος, καυτό λάδι, δέσιμο σέ δέντρα καί σέ ζῶα, μαστιγώσεις, σουβλίσματα, ἄλλας μέ ξύδι στίς πληγές, λάδι καί πίσσα, δέσιμο στὸν τροχό, σπάσιμο δοντιῶν, σαγονιῶν, ὀστέων καί τέλος, θάνατος παντὶ τρόπῳ.

Ἐπενθυμίζουμε τὸν ἀπόστολο Παῦλο. «Οἱ ἅγιοι πάντες, διὰ πίστεως ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβησαν δύναμιν πυρός». Τὸ κλασσικὸ κείμενό του περιγράφει ἄριστα ὅσα φτωχικὰ πιὸ πάνω ἀναφέραμε.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Φιλόλογος, Ἐκπαιδευτικὸς

Χρυστάλλας Στυλιανού

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

τόν προχριστιανικό κόσμο ή γυναίκα έθεωρείτο ως κτήμα και δούλη του άντρα και σκευός ήδονής. Αντιμετωπιζόταν περισσότερο ως πράγμα παρά ως όν λογικό και έλεύθερο. Τίς ίδιες αντιλήψεις συναντούμε και στην ιουδαϊκή κοινωνία όπου ύποτιμάται ή γυναίκα. Ο Ιουδαίος νομοδιδάσκαλος δέν είχε τό δικαίωμα νά συνομιλεί μέ γυναίκα, ούτε και μέ τήν αδελφή του.

Μέ τή σάρκωση όμως του Θεού από τήν αειπάρθενο Θεοτόκο ή γυναίκα καταξιώνεται. Ο ίδιος ό Κύριος πρόβαλε τή γυναικεία αξιοπρέπεια και όμοιμία προς τόν άνδρα μέ πολλούς τρόπους. Ο Κύριος δέχεται νά συνοδεύεται και νά υπηρετείται από εύλαβείς γυναίκες. Επιπλέον αναδεικνύει τή γυναίκα πρώτο κήρυκα τής Αναστάσεως.

Ίδιαίτερα τά χρόνια των διωγμών πολλές ήταν οί γυναίκες πού αντιμετώπισαν μέ θαυμαστή δύναμη και άνδρεία τό μαρτύριο και αποδείχτηκαν, κατά τόν ιερό Χρυσόστομο, «άνδρειότεραι άνδρών».

Άρκετές είναι οί γυναίκες, πού, σέ κάθε καιρό πού διώκεται ή πίστη και ή Έκκλησία, προτίμησαν τήν αγάπη του Χριστού από τήν αγάπη του κόσμου. Αυτό είναι περισσότερο άνδρειό και γενναίο άπ' ό,τι μπορούμε νά σκεφτούμε στον καιρό μας, πού όλοι μας είμαστε παραδομένοι στην αγάπη του κόσμου και τήν απόλαυση του βίου. Μιά νεαρή γυναίκα πού μπορεί νά προτιμήσει τήν ουράνια δόξα και νά περιφρονήσει τήν απόλαυση των έγκοσμίων, αλλά και νά άντέξει σέ άπάνθρωπα βασανιστήρια και σέ σκληρό θάνατο, άξίζει νά τή θαυμάσουμε και νά τήν τιμήσουμε κι όσο μπορούμε νά τήν μιμηθούμε. Επίσης αξιοθαύμαστες είναι και οί γυναίκες πού παρότρυναν τούς συζύγους ή γιούς τους νά ακολουθήσουν τό μαρτύριο και νά μείνουν άκλόνητοι στην πίστη του Χριστού.

Μιά τέτοια περίπτωση είναι ό Άδριανός και ή Ναταλία. Όταν ό Άδριανός παραδόθηκε γιά νά βασανιστεί, ή Ναταλία ντύθηκε λαμπρά ένδύματα και έσπευσε στο δεσμωτήριο. Τόν μακάρισε γιά τήν προθυμία του και τόν συμβούλευσε νά ύπομένει μέ καρτερία τούς άφόρητους πόνους των βασανιστηρίων μένοντας άσάλευτος στην πίστη του Χριστού. Μετά πήρε άδεια ό Άδριανός και πήγε σπίτι γιά νά ζητήσει από τή Ναταλία νά είναι παρούσα στην τελείωσή του. Εκείνη του έκλεισε τήν πόρτα γιατί νόμισε ότι όλιγοψυχοῦσε και τόν αποκάλεσε δειλό.

Όταν όμως αυτή έμαθε τό σκοπό γιά τόν όποιο ό Άγιος πήγε στην

οικία του, τοῦ ἄνοιξε διάπλατα τὶς πόρτες καί, ἀφοῦ τόν ἀγκάλιασε, τόν ἀσπασόταν μέ ἀπέραντη ἀγαλλίαση καί χαρά. Ἐμέσως δέ, ὅπως ἦταν, τόν ἀκολούθησε στήν πορεία του πρὸς τόν τύραννο. Ὁδηγήθηκε λοιπόν ὁ Ἅγιος Ἀδριανὸς στό βασιλιά, στόν ὁποῖο καί διακήρυξε μέ παρρησία ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός. Ἐμέσως τότε ὁ τύραννος πρόσταξε καί ὑποβλήθηκε ὁ Ἅγιος σέ βασανιστήρια. Τόν σύζυγό της Ἀδριανὸ τόν ἐνθάρρυνε καί τόν ἐνδυνάμωνε νά ὑπομένει καρτερικά τοὺς πόνους καί νά μὴν προδώσει ἀπὸ δειλία τὴν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἄθλησή του.

Στὴν περίπτωση τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Πέρση ἡ σύζυγος καί ἡ μητέρα του, πού ἦταν εὐσεβεῖς καί πιστὲς χριστιανές, ἔπαιξαν σημαντικό καί οὐσιαστικό ρόλο στή ζωή καί τὴν πορεία τοῦ Ἰακώβου. Ὁ Ἰακώβος ἐνῶ ἦταν χριστιανὸς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ καί ἀκολούθησε τὴν πίστη τοῦ βασιλιά Γιάζγκερτ ἐπειδὴ τόν ἀγαποῦσε πολύ.

Ὅταν τὸ ἔμαθαν ἡ σύζυγος καί ἡ μητέρα του διέκοψαν τὴν κοινωνία τους μὲ αὐτόν καί τοῦ ἔστειλαν γράμμα στό ὁποῖο καυτηρίαζαν τὴν συμπεριφορά του, πού προτίμησε τὴν ἀγάπη τοῦ Βασιλιά ἀντὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί γιὰ τὴν πρόσκαιρη δόξα ἐπέλεξε τὴν αἰώνια ντροπή καί κατάκριση. Ὁ Ἰακώβος πληγώθηκε πάρα πολύ καί ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν πίστη τοῦ Βασιλιά. Ὁ Βασιλιάς ὀργίστηκε πάρα πολύ καί τόν ὑπέβαλε σέ φρικτὸ θάνατο, νά κοποῦν δηλαδή σιγά σιγά τὰ χέρια καί τὰ πόδια του. Καί ἔτσι ἀφοῦ διαμελίστηκε, στό τέλος ἀποκεφαλίστηκε.

Ἡ μητέρα καί ἡ σύζυγος, ἔπαιξαν ρόλο πνευματικοῦ προπονητῆ γιὰ τόν Ἅγιο, ἔγιναν ὄργανο τοῦ Θεοῦ γιὰ νά μεταστραφεῖ καί μάλιστα νά φτάσει στό μαρτύριο. Οἱ δύο αὐτὲς γυναῖκες ἔδειξαν δύναμη, θάρρος, ἐπιμονή καί ἐνίσχυσαν τόν Ἅγιο νά ἀντιμετωπίσει τὸ μαρτύριο.

Ἀξιοθαύμαστη περίπτωση ἐγκαρτέρησης καί θάρρους εἶναι ἡ Ἁγία Σοφία μέ τὶς κόρες της Πίστη, Ἀγάπη καί Ἐλπίδα. Ἡ Ἁγία Σοφία, τίμια καί θεοσεβής, ἦταν χήρα καί μαζί μέ τὶς κόρες πῆγε νά ζήσει στή Ρώμη. Ἐκεῖ ζοῦσαν μέ σύνεση καί ἀρετή. Ὁ Ἀντίοχος, πού ἦταν διοικητὴς τῆς Ρώμης, ἐνημέρωσε τόν αὐτοκράτορα Ἀδριανὸ ὅτι οἱ τέσσερις ψυχὲς πιστεύουν στό Θεὸ τῶν χριστιανῶν καί περιφρονοῦν τοὺς δικούς τους θεούς.

Ὁ Ἀδριανὸς ἐξοργίστηκε καί ἔδωσε ἐντολή νά τὶς συλλάβουν. Ἀπομάκρυνε τὴ Σοφία ἀπὸ τὶς κόρες της καί κάλεσε τὴ Σοφία νά θυσιάσει στοὺς θεοὺς του, ἐκεῖνη ἀρνήθηκε καί τὴν ἔβαλαν στή φυλακή. Ἐκεῖ βρῆκε τὴν εὐκαιρία νά ἀπευθύνει στὶς κόρες της τὶς ἀπαραίτητες παραινέσεις λέγοντάς τους: «Σὺς ἀνάθρεψα ἐν παιδείᾳ καί νοουθεσίᾳ Κυρίου, τὴ δέ ἀρετὴ στήν ὁποία ἔχετε ἀσκηθεῖ ἄς μὴ τὴν καταβάλλει τὸ κακό. Νά μὴ δειλιάσετε μπροστὰ στὶς ἀπειλές, κρατῆστε ἀνυποχώρητη τὴν ὁμολογία τῆς πίστεως στόν Κύριο γιὰ νά σᾶς στεφανώσῃ ὁ ἴδιος».

Τὰ τρία κορίτσια μετὰ βασανίστηκαν καί θανατώθηκαν. Ἡ μητέρα

τους παρακαλουθούσε από απόσταση. Πῆρε τὰ σώματά τους καί τὰ ἔθαψε σ' ἓνα μικρό ναό πού ἔκτισε ἡ ἴδια. Ἐμεινε τρεῖς μέρες μέσα στό ναό, πάνω ἀπό τή λάρνακα ὅπου ἔθαψε τίς κόρες της. Παρακάλεσε τό Θεό νά τήν πάρει κοντά του. Ὁ Θεός ἄκουσε τήν προσευχή της καί ἡ Σοφία παρέδωσε τό πνεῦμα της.

Ἡ Ἁγία Σοφία ἔδειξε τεράστια δύναμη καί ἀκλόνητη πίστη, τό μητρικό της φίλτρο δέν ἔγινε ἐμπόδιο, ὅχι μόνο δέν δείλιασε καί δέν ὀλιγοψύχησε παρακαλουθώντας τίς κόρες της νά βασανίζονται ἀλλά ἀντιθέτως τίς ἐνθάρρυνε καί τίς ἐνδυνάμωνε νά μείνουν πιστές. Ἐπίσης τὰ κορίτσια, παρά τό νεαρό τῆς ἡλικίας τους, ἔδειξαν ἀξιοθαύμαστο σθένος, ὑπομονή καί ἀνδρεία.

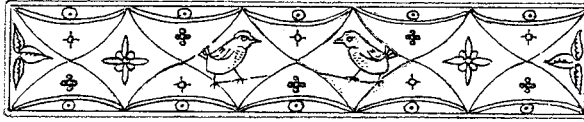
Ἡ Ἁγία Μαρίνα ἔγινε χριστιανή ἀπό τή γυναίκα πού τήν μεγάλωσε. Ὅταν ἔγινε 15 χρονῶν τό ὁμολόγησε στόν πατέρα της πού ἦταν εἰδωλολάτρης. Μετά ἀπό καιρό, ἔμαθε γιά τή Μαρίνα καί ὁ ἑπαρχος Ὀλύμβριος, πού διέταξε νά τή συλλάβουν γιά ἀνάκριση. Ὅταν τήν εἶδε μπροστά του, θαύμασε τήν ὁμορφιά της καί προσπάθησε νά τήν πείσει μέ κάθε τρόπο νά ἀρνηθεῖ τό Χριστό καί νά γίνει σύζυγός του. Μάταια ὅμως. Ἡ Ἁγία Μαρίνα σέ κάθε προσπάθεια τοῦ Ὀλυμβρίου ἀντέτασσε τή φράση: «Εἶμαι χριστιανή». Τότε ὁ σκληρός ἑπαρχος διέταξε νά τήν ξαπλώσουν στή γῆ, καί τήν καταξέσχισε ἄσπλαχνα μέ ραβδιά τόσο, ὥστε ἡ γῆ ἔγινε κόκκινη ἀπό τό αἷμα πού ἔτρεξε. Ἐπειτα, ἐνῶ αἰμορραγοῦσε, τήν κρέμασε γιά πολλή ὥρα καί μετά τή φυλάκισε. Ὅταν γιά δευτέρη φορά τήν ἐξέτασε καί διαπίστωσε ὅτι ἡ πίστη τῆς Ἁγίας Μαρίας ἦταν ἀμετακίνητη στό Χριστό, τήν ἔκαψε μέ ἀναμμένες λαμπάδες. Ἀλλά οἱ πληγές της μέ θαῦμα ἔκλεισαν, καί αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα πολλοί παρευρισκόμενοι νά γίνουν χριστιανοί. Μπροστά σ' αὐτόν τόν κίνδυνο ὁ ἑπαρχος τελικά ἀποκεφάλισε τή Μαρίνα, πού ἔτσι πῆρε τό ἄφθαρτο στεφάνι τῆς αἰώνιας δόξας.

Ἡ Ἁγία Μαρίνα, ἄν καί ἦταν νεαρή, ἀρνήθηκε τήν ἐγκόσμια εὐτυχία, μὴ ἐπιλέγοντας ὡς σύζυγο τόν Ὀλύμβριο καί ἐπέλεξε νά ὑποστῆ τὰ βασανιστήρια καί τό θάνατο. Προτίμησε τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν προσωρινή ἀνθρώπινη ἀγάπη.

Σέ τέτοιες ἀκραῖες καταστάσεις ὅπως ἦταν οἱ διωγμοί, ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀναδεικνύει τίς τεράστιες δυνατότητές της. Οἱ γυναῖκες τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀνέδειξαν ἀρετές ὅπως ἡ καρτερία, ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ ἀνδρεία καί τέλος τό μαρτύριο. Αὐτές οἱ γυναῖκες καί ἄλλες πολλές μᾶς διδάσκουν τό τιμιότερο ὄλων, τό μαργαρίτη τόν πολῦτιμο, τήν ἀγάπη, γιατί ἀγάπησαν τόν Χριστό πάνω ἀπό κάθε ἀνθρώπινη ἀγάπη καί ἀπό κάθε φυσικό αἶσθημα αὐτοσυντήρησης καί ἐπιβίωσης, πάνω ἀπό τὰ πλοῦτη καί τήν καλοπέραση. Διάλεξαν τὰ μεγάλα καί τὰ δύσκολά μπροστά στά εὐκόλα καί τὰ ἀπλά.

ΧΡΥΣΤΑΛΛΑ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Θεολόγος

Στέφανου Κασπαρή
ΠΑΙΔΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

1. Τά άγιασμένα παιδιά

Ταρσίσιος, ένα δωδεκάχρονο αγόρι τής εποχῆς τῶν διωγμῶν (3ος αἰ. μ.Χ.), ανέλαβε μιά πολύ ἐμπιστευτική καί ἐπικίνδυνη ἀποστολή. Νά μεταφέρει τή Θεία Κοινωνία στους ἀλυσσοδεμένους χριστιανούς, στίς φυλακές τῆς Ρώμης - Ἅγιον Ἄρτο ἐμποτισμένο μέ Ἅγιον Οἶνο, φυλαγμένα σέ μικρό σακουλάκι -. Στό δρόμο του ὅμως πρὸς τίς φυλακές συνάντησε μίαν ὁμάδα συνομίληκῶν του παιδιῶν πού ἀναζητοῦσαν ἀκόμα ένα συμπαίχτη γιά νά ὀργανώσουν τό παιχνίδι τους. Μόλις εἶδαν τόν Ταρσίσιο ἔτρεξαν κοντά του πιέζοντάς τον

νά παίξει μαζί τους. Ἐκεῖνος προσπάθησε μέ κάθε τρόπο νά τοὺς ἀποφύγει, ἐνῶ ταυτόχρονα ἔκρυβε προσεκτικά στό στήθος του τό σακουλάκι μέ τά Ἅγια Μυστήρια. Κάποιο παιδί πρόσεξε τή στάση του αὐτή καί εἶπε ἀπό κακία εἶτε σάν ἐκβιασμό γιά νά τόν ἀναγκάσει νά παίξει μαζί τους, πέταξε τήν πρόκληση: Τί κρύβεις κάτω ἀπό τό χιτῶνα σου; Μήπως κάτι ἀπό ἐκεῖνα τά μυστήρια τῶν χριστιανῶν; Μόλις τ' ἄκουσαν αὐτό οἱ ἄλλοι, ἀναψαν ἀπό περιέργεια καί θρησκευτικό φανατισμό. Ὁρμησαν ἐπάνω του, τόν τραβοῦσαν, τόν χτυποῦσαν, ἐνῶ ἐκεῖνος ὄλο καί πιό σταθερά ἔσφιγγε τά Τίμια Δῶρα στό στήθος του. Τόν ἔρριξαν στή γῆ καί τόν χτυποῦσαν μέ χέρια καί μέ πόδια, ἀκόμα καί μέ πέτρες, ἐνῶ τό αἷμα του ἄρχισε νά βάφει τή γῆ. Εὐτυχῶς, τή στιγμή ἐκείνη, ένας χριστιανός ἀξιωματικός τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, περνώντας, εἶδε τή συμπλοκή καί ἀφοῦ σκόρπισε καί ἔδιωξε τά ἄλλα, ἔσκυψε νά σηκώσει τό πεσμένο καί πληγωμένο παιδί. Τότε ἀναγνώρισε τό μικρό Ταρσίσιο, πού ἔβλεπε ταχτικά στή λατρεία πού τελοῦσαν οἱ χριστιανοί τῆς Ρώμης στίς κατακόμβες. Τόν σήκωσε μέ στοργή, τόν κράτησε στήν ἀγκάλη του καί μέ ἐνθαρρυντικά λόγια προσπαθοῦσε νά τόν συνεφέρει. Ὁ μικρός ἀνοιξε γιά μιά στιγμή τά μάτια καί, ἀναγνωρίζοντας τό γενναῖο Κοδράτο (μετέπειτα μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ), τοῦ ἐμπιστεύθηκε τά Ἅγια Μυστήρια καθώς καί τόν προορισμό τους. Σέ λίγο τάκλεισε καί πάλι, ἀλλά γιά πάντα...

Ὁ Χριστιανός ποιητής Γ. Βερίτης ἀφιέρωσε τούτους τοὺς ἐκφραστικούς στίχους στόν ἅγιο Ταρσίσιο:

*Στή δωδεκάχρονη καρδούλα του
σφίγγει ὁ Ταρσίσιος τ' Ἅγια Δῶρα.*

*Δέ θά τά δώσει κι ἄς οὐρλιάζουνε
τριγύρω του σκυλιά αίμοβόρα.*

Στό Μαρτυρολόγιο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ ἅγιος Ταρσίσιος χαρακτηρίζεται ὡς «μάρτυρας τῆς Θείας Εὐχαριστίας» καί τιμᾶται στίς 15 Αὐγούστου (Θ.Η.Ε. τ. 11, σελ. 687).

Στά Μαρτυρολόγια, τόσο τῆς Ὁρθόδοξης ὅσο καί τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, συναντοῦμε καί μέ θαυμασμό καί συγκίνηση ἀντικρύζουμε ἕνα πλῆθος ἀπό νεαρά παιδιά, ἀγόρια καί κορίτσια καί βρέφη ἀκόμα, πού θυσίασαν τήν ζωή τους γιά τό Χριστό. Αὐτοί εἶναι οἱ παιδομάρτυρες, τ' ἁγιασμένα παιδιά, πού κοσμοῦν καί δοξάζουν τήν Ἐκκλησία μας, ἀφοῦ μέ τό ἄλικο αἷμα καί μέ τή θυσία τῆς ζωῆς τους, ὕφαναν καί ἔβαψαν γι' αὐτήν τόν πορφύρο βασιλικό χιτώνα της.

Πρῶτα παιδομάρτυρες θεωροῦνται, ἱστορικά, ὅλα ἐκεῖνα τά μικρά παιδιά («ἀπό διειτούς καί κατωτέρω») πού ἐσφάγησαν στήν Ἰουδαία μέ ἐντολή τοῦ αίμοσαγοῦς Ἡρώδη, στήν προσπάθειά του νά θανατώσει τό νεογέννητο Χριστό (Ματθ. β' 16). Ἡ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφέρεται σέ 14 χιλιάδες νήπια καί τιμᾶ τή μνήμη τους στίς 29 Δεκεμβρίου, ἔστω κι ἂν αὐτά ἀσυνείδητα θυσιάστηκαν γιά χάρη τοῦ Χριστοῦ.

Συνειδητά παιδομάρτυρες, ὅμως, εἶναι τά ἀναρίθμητα ἐκεῖνα μικρά παιδιά, πού συνειδητά, ἀπό πίστη καί ἀφοσίωση στό Χριστό, βασανίστηκαν καί θυσιάστηκαν μαρτυρώντας, δηλαδή διακηρύσσοντας πίστη στό ἅγιο ὄνομα Του.

2. Ὁ ρόλος τῆς οἰκογένειας καί μάλιστα τῆς μητέρας

Ἰδιαίτερη ἐντύπωση καί θαυμασμό προκαλοῦν οἱ περιπτώσεις αὐτῶν τῶν μικρῶν παιδιῶν γιά τό πῶς βρῆκαν τό θάρρος καί τήν ψυχική δύναμη ν' ἀψηφίσουν τά φριχτά μαρτύρια καί νά περιφρονήσουν τό θάνατο. Σ' αὐτή τήν τρυφερή κι εὐαίσθητη ἡλικία κάθε ἀπειλή γιά χρήση βίας ἐναντίον τους, ὁ σωματικός πόνος καί ὁ φόβος τοῦ θανάτου, πολύ εὐκόλα καί γρήγορα, σχεδόν ἀμέσως, κατακυριεύουν τήν παιδική ψυχή καί δέν ἀφήνουν περιθώριο, οὔτε στή λογική, οὔτε σέ ἄλλο συναίσθημα. Κι ὅμως, στίς περιπτώσεις τῶν παιδομαρτύρων αὐτή ἡ φυσική τάξη ἀνατράπκε ἄρδην. Ἀπό τά πάμπολλα παραδείγματα πού ὑπάρχουν μεταφέρουμε ἐδῶ μόνο ἕνα:

Οἱ ἅγιοι μάρτυρες Κυριακός καί Θεόδουλος ἦταν μικρά ἀγόρια καί εἶχαν γονεῖς τούς χριστιανούς Ἑσπερο καί Ζωή. Ὅλοι τους, σάν οἰκογένεια, εἶχαν ἀγοραστεῖ ὡς δούλοι ἀπό τόν πλούσιο Ρωμαῖο Κάταλλο καί εἶχαν ταχθεῖ νά ὑπηρετοῦν στό σπίτι του στή Ρώμη, ἐκτός ἀπό τόν πατέρα, πού στάλθηκε γιά ἀγροτικές ἐργασίες ἔξω ἀπό τήν πόλη. Ἡ μητέρα - Ζωή, θερμή χριστιανή ἡ ἴδια, πέτυχε νά μεταδώσει καί στά παιδιά της τή θερμότητα τῆς πίστεως της πρὸς τό Σωτήρα Χριστό.

Ὁ εἰδωλολάτρης ὅμως Κάταλλος εἶχε βάλει σάν στόχο του, μέ τό

καλό ἢ μέ τό ἄγριο, νά προσηλυτίσει τή χριστιανική αὐτή οἰκογένεια στή δική του θρησκεία. Τά δύο ἀγόρια, μέ προτροπή τῆς μητέρας τους, πρόσεξαν καί ἀπέφευγαν τίς συχνές παροτρύνσεις, ἔμμεσες καί ἄμεσες, τοῦ Κάταλλου ν' ἀποδεχτοῦν τήν εἰδωλολατρία. Μέσα τους ὅμως ἔβραζαν καί ἀγανακτοῦσαν πού ἦταν ὑποχρεωμένα νά ὑποτάσσονται καί νά δουλεύουν σ' ἕναν εἰδωλολάτρη. Ὡσπου κάποια μέρα δέν ἄντεξαν τίς πιέσεις πού ἀσκοῦσε ἐπάνω τους καί τοῦ τό δήλωσαν ξεκάθαρα: «Ὁ Χριστός καί Θεός μας, μᾶς ἐλευθέρωσε μέ τό αἷμα Του καί δέν ἀνεχόμαστε τή δουλεία στους εἰδωλολάτρες». Ὁ Κάταλλος ὀργίστηκε πολύ καί διέταξε νά τοὺς στείλουν ὅλους στά χωράφια μαζί μέ τόν πατέρα τους. Ἀλλά καί ἐκεῖ δέν ἔπαψε νά τοὺς παρενοχλεῖ, ἐλπίζοντας πώς θά μπορούσε νά ἐπιτύχει τό σκοπό του.

Κατά τή γιορτή τῶν γενεθλίων τῶν παιδιῶν του, τοὺς ἔστειλε, δῆθεν ὡς δῶρο γιά νά γιορτάσουν μαζί του, κρέας καί κρασί, πού εἶχαν ὅμως προηγουμένως προσφερθεῖ ὡς θυσία στά εἰδωλα, γεγονός πού τά καθιστοῦσε ἀπαράδεκτα γιά τοὺς χριστιανούς. Ἡ μητέρα - Ζωή ὑποψιάστηκε τήν παγίδα τοῦ Κάταλλου καί ὄχι μόνο δέν ἐπέτρεψε νά γευτοῦν τά εἰδωλόθυτα αὐτά ἐδέσματα, ἀλλά τά πέταξε στά σκυλιά. Ὅταν τῶμαθε αὐτό ὁ Κάταλλος, τόσο ὀργίστηκε, πού διέταξε νά συλληφθοῦν ὅλοι καί νά βασανιστοῦν μέχρι θανάτου.

Τήν ἱερή μνήμη τους ἡ Ἐκκλησία μας τελεῖ στίς 2 Μαΐου.

Τόσο στά πιά πάνω παραδείγματα ὅσο καί σέ ἀναρίθμητα ἄλλα, φαίνεται ἡ εὐεργετική ἐπίδραση πού ἀσκοῦσε στά παιδιά γενικά ἡ οἰκογένεια καί εἰδικότερα ἡ μητέρα. Οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί γονεῖς, ζώντας μέσα σ' ἕνα ἐχθρικό κοινωνικό περιβάλλον, φρόντιζαν μέ κάθε τρόπο νά προετοιμάζουν τά παιδιά τους γιά κάθε ἐνδεχόμενο κίνδυνο. Δέν φοβοῦνταν τό θάνατο, ἀντίθετα ἦταν βέβαιοι ὅτι αὐτός θά τοὺς ἐνώσει αἰώνια μέ τό λατρευτό τους Σωτήρα καί Κύριο. Γι' αὐτό καί δίδασκαν τά παιδιά τους, τά συμβούλευαν καί τά ἐνίσχυαν θρησκευτικά μέ τή τακτική φοίτησή τους στίς κατακόμβες ἢ ὅπου ἀλλοῦ τελοῦσαν τή λατρεία τους, κατά τήν ὁποία καί κοινωνοῦσαν πάντοτε, γιά νά ναι ἐνωμένα μέ τό Χριστό. Τό ζωντανό παράδειγμα τῶν γονιῶν ἦταν τό ἱερό πρότυπο γιά τά παιδιά τους.

3. Τό παράδειγμα - πρότυπο τῶν γονιῶν

Χαρακτηριστική, ὡς πρός τό σημεῖο αὐτό, εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ νεαροῦ μάρτυρα Ἀντωνίου. Ἦταν γιός τῶν χριστιανῶν μαρτύρων Μελάνιππου καί Κασίνης. Σέ ἡλικία δεκατριῶν χρόνων εἶδε νά συλλαμβάνονται, νά βασανίζονται καί νά θανατώνονται οἱ γονεῖς του γιά τήν πίστη τους. Χωρίς δισταγμό, ἀντί νά τρομοκρατηθεῖ γιά ὅσα φοβερά ἔβλεπε, ἔτρεξε καί ἔφτυσε κατά πρόσωπο τόν ἴδιο τόν αὐτοκράτορα Ἰουλιανό γιά τίς βαρβαρότητές του καί μακάρισε τοὺς γονεῖς του γιά τήν πίστη τους. Ἀποτέλεσμα τοῦ θάρρους καί τῆς παρρησίας τοῦ μικροῦ Ἀντώ-

νιου ἦταν νά διατάξει ὁ Αὐτοκράτορας τή σύλληψη καί τό βασανισμό του.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι κατά τά βασανιστήρια πού ἀκολούθησαν, ἡ Θεία Χάρη ἐνίσχυσε μέ θαυμαστό τρόπο τόν νεαρό μάρτυρα τόσο, ὥστε πολλοί εἰδωλολάτρες πού παρακολουθοῦσαν, ἀρνήθηκαν τά εἶδωλα καί ὁμολόγησαν πίστη στό Χριστό. Τή μνήμη του ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τήν ἴδια μέρα μαζί μέ τούς γονεῖς του, στίς 7 Νοεμβρίου.

Παρόμοιο παράδειγμα χριστιανικῆς ἀνατροπῆς τῶν παιδιῶν εἶναι καί ἡ περίπτωση τῶν τριῶν κοριτσιῶν, τῆς Πίστης, τῆς Ἐλπίδας καί τῆς Ἀγάπης. Παρόλο πού βασανίστηκαν διαδοχικά ἡ μία μετά τήν ἄλλη γιά νά τρομάξουν καί νά λυγίσουν, παρέμειναν σταθερές καί ἀκλόνητες στήν πίστη τους ὅπως τίς εἶχε διδάξει ἡ μητέρα τους. Ἡ Πίστη, ἡ πιό μεγάλη, ἦταν τότε 12 χρόνων, ἡ Ἐλπίδα 10 καί ἡ Ἀγάπη 9. Τιμοῦμε καί τίς τρεῖς μαζί μέ τή μητέρα τους Σοφία στίς 17 Σεπτεμβρίου.

Ἀξίζει ὅμως νά προστεθεῖ στά πιό πάνω παραδείγματα καί ἡ ἐντυπωσιακή περίπτωση τοῦ τρίχρονου μάρτυρα Κηρύκου. Εἶχε συλληφθεῖ μαζί μέ τή μητέρα του Ἰουλίττα στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας. Ὃταν ὁ ἔπαρχος Ἀλέξανδρος, σκληρός διώκτης τῶν χριστιανῶν, διαπίστωσε τήν ἀκλόνητη πίστη τῆς Ἰουλίττας, παρά τά βασανιστήρια στά ὁποῖα τήν εἶχε ὑποβάλει, σκέφτηκε νά χρησιμοποιοῦσε τό ἀγοράκι της γιά νά λυγίσει τήν πίστη της. Πῆρε στά χέρια του τό μικρό καί προσπαθοῦσε μέ κολακεῖες καί γλυκόλογα νά δελεάσει τό παιδί. Ἐκεῖνο ὅμως οὔτε πρὸς στιγμή τόν κοίταξε στά μάτια. Τό βλέμμα του ἦταν διαρκῶς προσηλωμένο στή βασανιζόμενη μητέρα του, ἐνῶ μέ τά χεῖλη του ψιθύριζε τὸ νομά τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι εἶχε διδαχθεῖ ἀπό τή θαυμάσια ἐκείνη μητέρα. Κι ὅταν ὁ ἔπαρχος τοῦ ζήτησε τελικά ν' ἀρνηθεῖ τό Χριστό, ὁ μικρός μ' ὅση δύναμη εἶχε, ἔδωσε ἓνα δυνατό λάκτισμα στήν κοιλιά τοῦ ἐπάρχου. Ὁργισμένος ἐκεῖνος πέταξε τό μικρό παιδί στά μαρμάρινα σκαλοπάτια τοῦ δικαστηρίου, μ' ἀποτέλεσμα νά συντριβεῖ τό κρανίο του καί νά πεθάνει. Στή συνέχεια διέταξε καί τόν ἀποκεφαλισμό τῆς ἐκλεκτῆς μητέρας. Τή μνήμη καί τῶν δύο τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία μας στίς 15 Ἰουλίου.

Εἶναι ἐξόφθαλμο πιά πὸς πίσω ἀπό κάθε παιδομάρτυρα κρύβεται πάντα ἡ θερμή πίστη καί ἡ ψυχική δύναμη τῶν γονιῶν καί ἰδιαίτερα τῆς μητέρας. Ὑπάρχουν πάρα πολλές περιπτώσεις πού ἡ γενναία καί ἱερή αὐτή γυναίκα πάλαψε, ἄλλοτε σιωπηλά καί ἀθόρυβα καί ἄλλοτε φανερά ἀλλά μέ μεγάλο πόνο ψυχῆς, καί ἐνάντια στόν εἰδωλολάτρη σύζυγο της, ὅταν αὐτός, ὄχι μόνο ἀντιστάθηκε, ἀλλά πολέμησε μέ θανάσιμο μίσος, τόσο τή σύζυγο, ὅσο καί τά παιδιά του, ὅταν ἔμαθε πὸς εἶναι χριστιανά.

Πέρα καί πάνω, ὅμως, ἀπό τόν εὐεργετικό ρόλο τῶν γονιῶν, ἐνεργοῦσε πάντοτε ἡ Θεία Δύναμη. Πολλές φορές φανερά μέ καταπληκτικά θαύματα πάντοτε ὅμως μέσα ἀπό τίς ψυχές, τόσο τῶν γονιῶν ὅσο καί τῶν ἴδιων τῶν μαρτυρικῶν παιδιῶν. Τούς μετέδιδε θάρρος, δύναμη

καί παρηψία ἀκατάβλητη. Αυτό ἀκριβῶς βεβαιώνει ὁ ἐκλεκτός ὕμνο-
γράφος Ἰωσήφ μέ τό 3ο τροπάριο τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνα, πού ἀφιερ-
ρώνει στούς δυό πιό πάνω μάρτυρες, μέ τήν ὥραία ἀκροστιχίδα:

*«Κήρυκον ὕμνῳ σύν τεκούση προφρόνως. Ἰωσήφ». Τό τροπάριο:
« Ὑπερήφανον ὄφιν εἰς οὐρανοῦς θέμενον
στόμα καί τήν γῆν ἐξαλείφειν κατακαυχώμενον,
νήπιον ἄκακον, τῇ τοῦ Σταυροῦ πανοπλία,
παντελῶς ἠδάφισε καί ἐξηφάνισε».*

Καί σέ μετάφραση:

Τό ὑπερήφανον ὄφιν (δηλ. τό Διάβολο), ὁ ὁποῖος ἄνοιξε τεράστιο
στόμα μέχρι τόν οὐρανό καί καυχίόταν πώς μέ τή δύναμή του μπορεῖ ἀ-
κόμα καί νά ἐξαλείψει τή γῆ, ἕνα ἀθῶο καί ἄκακο νήπιο, μέ τήν πανο-
πλία πού τοῦ χάρισε ὁ σταυρωθεῖς Κύριος, τόν σύντριψε στό ἔδαφος
καί τόν ἐξαφάνισε.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

1. Τά Μνηαῖα τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.
2. «Θρησκευτική καί Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία» τόμος 11ος.
3. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου «Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας».
4. Ἀνδρέα Ν. Μισιῖδη, «Ὁ Χριστός καί ὁ Παιδικός Κόσμος».
5. Π. Μ. Σωτήρχου «Παιδομάρτυρες».
6. «Ἡ Φαβιόλα ἢ Ἐκκλησία τῶν Κατακομβῶν», Ἐκδοση Ἀδελφότητας Θεολόγων ἡ «Ζωή».

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΣΠΑΡΗΣ
Θεολόγος
Master of Sacred Theology

Φώπιου Σχοινᾶ

Ο ΙΕΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥΣ

ιερὸς Χρυσόστομος ἔχει γράψει ὁμιλίεσ γιὰ τοὺς μάρτυρες γενικὰ καὶ εἰδικὰ πολλὰς ἐγκωμιαστικὰς ὁμιλίεσ σὲ συγκεκριμένους μάρτυρες. Κατ' ἀρχὴν κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας «τιμὴ μάρτυρος, μίμησις μάρτυρος»: «Ἐμιμήσω μάρτυρα; ἐζήλωσας αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν; κατ' ἴχνος αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας ἔδραμες; Καὶ οὐκ οὔσης ἡμέρας μάρτυρος, ἑορτὴν μάρτυρος ἐπετέλεσας. Τιμὴ γὰρ μάρτυρος, μίμησις μάρτυρος»¹. Ὁ ἱερὸς Πατέρας τονίζει ὅτι τὸ σιωπηλὸ κήρυγμα τῶν μαρτύρων εἶναι πιὸ εὐγλωττο ἀπὸ κάθε κήρυγμα καὶ ἄφησε ὁ Θεὸς τὰ σώματά τους ἐδῶ, στὸν παρόντα κόσμον καὶ δὲν ἀνεστήθησαν ἀκόμη, μολονότι νικητές, γιὰ νὰ παρακινήσουν τοὺς πιστοὺς νὰ ἀκολουθήσουν τὸν ἴδιον δρόμον μὲ αὐτοὺς: «Εἶδετε πῶς καὶ δυνατωτέρα καὶ σιγώντων ἢ φωνῆ τῶν μαρτύρων; Διὰ τοῦτο ἀφῆκεν ἡμῖν τὰ σώματα αὐτῶν ὁ Θεὸς· διὰ τοῦτο πάλαι νικήσαντες, οὐδέπω καὶ νῦν ἀνέστησαν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄθλους ὑπέμειναν πρὸ τοσοῦτου χρόνου, τῆς δὲ ἀναστάσεως οὐδέπω ἐπέτυχον, οὐδέπω διὰ σέ καὶ τὴν ὠφέλειαν τὴν σὴν, ἵνα καὶ σύ ἐκείνον τὸν ἀθλητὴν ἐννοῶν πρὸς τὸν αὐτὸν δρόμον διεγερθῆς»². Οἱ μάρτυρες λοιπὸν ἀποτελοῦν ἀξεπέραστο πρότυπο ἱερᾶς ἀθλήσεως γιὰ τοὺς πιστοὺς.

Ἀποτελοῦν οἱ μάρτυρες τὸν πλέον ἀξιόπιστο καὶ πειστικὸ κήρυκα τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ τὸ πλέον ἀξιόπιστο πρότυπο γιὰ τοὺς πιστοὺς, διότι ἀποτελοῦν ὄχι ἀπλό, ψιλό λεκτικὸ, ἀλλ' ἐμπράγματο κήρυγμα. Ἡ φωνὴ τους εἶναι φωνὴ διὰ μέσου τοῦ πράγματος, τοῦ ἱεροῦ μαρτυρίου τους: «Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων οἱ μάρτυρες λέγουσι, καὶ πείθουσι πολλῶ μᾶλλον ἢ ἡμεῖς. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἂν εἶπω ὅτι οὐδὲν φορτικὸν ἢ βάσανος, οὐκ εἰμί ἀξιόπιστος ταῦτα λέγων· λόγῳ γὰρ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖν οὐδὲν δύσκολον· ὁ δὲ μάρτυς τὴν διὰ τῶν πραγμάτων φωνὴν ἀφιεῖ, οὐδένα ἔχει τὸν ἀντιλέγοντα»³.

Οἱ μάρτυρες κατὰ τὸν ἱερὸ Πατέρα φθέγγονται πρὸς τοὺς πιστοὺς λέγοντας σὲ αὐτοὺς ὅτι τὴν ἀνάγκη τοῦ θανάτου φιλοτιμίαν ἐποίησαντο. Ἐξάπαντος θά ἐπερχόταν ὁ θάνατος οὕτως ἢ ἄλλως. Αὐτὴ τὴν ἀναγκαιότητα οἱ μάρτυρες τὴν μεταμόρφωσαν σὲ δωρεὰ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἔλαβαν ὡς ἐπαθλο τὴν αἰώνια ζωὴ. Τί κι ἂν τὰ βασανιστήρια τοῦ μαρτυρίου ἦσαν ἐπαχθῆ καὶ βαριά· διήρκεσαν γιὰ μικρὸ χρονικὸ διάστημα ἐνῶ τὸ ἄνωθεν γιὰ αὐτὰ βραβεῖο εἶναι αἰώνιον: «Ἐμβλέσατε εἰς ἡμᾶς, ὅσα ἐπάθομεν δεινά. Τί γὰρ ἐπάθομεν θανάτῳ καταδικασθέντες, καὶ ζωὴν εὐρόντες διηνεκῆ; Κατηξιώθημεν ἀποθέσθαι τὰ σώματα διὰ τὸν Χρι-

στόν· εἰ δέ διά τόν Χριστόν μή παρεχωρήσαμεν αὐτῶν νῦν, μικρόν ὕστερον ἐμέλλομεν καί ἄκοντες αὐτῶν ἀποστήσεσθαι τῆς προσκαίρου ζωῆς. Εἰ καί μή μαρτύριον παρελθόν ἔλαβεν, ἀλλ' ὁ κοινός τῆς φύσεως θάνατος ἐπελθὼν κατέλυσεν αὐτά. Διά ταῦτα οὐ παυόμεθα εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ, ὅτι κατηξίωσεν ἡμᾶς τῷ πάντως ὀφειλομένῳ θανάτῳ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἡμετέρων ἀποκρήσασθαι ψυχῶν, καί τὸ κατ' ἀνάγκην ὀφειλόμενον ἐν δωρεᾷς τάξει ἔλαβε παρ' ἡμῶν, καί μετὰ μεγίστης τιμῆς. Ἄλλ' αἱ βάσανοι φορτικάί καί ἐπαχθεῖς. Ἄλλ' ἐν βραχείᾳ καιροῦ ροπῇ, ἡ δέ ἐκ τούτων ἄνεσις ἐν τοῖς ἀθανάτοις αἰῶσι μᾶλλον δέ οὐδέ ἐν βραχείᾳ καιροῦ ροπῇ φορτικάί αἱ βασάνοι τοὺς εἰς τὰ μέλλοντα βλέπουσι, καί πρὸς τόν ἀγωνοθέτην κεκηνόσιν»⁴. (= Μάλιστα οὔτε κἂν σέ μία μικρὴ στιγμή τοῦ χρόνου δέν εἶναι ἀνυπόφορα τὰ βασανιστήρια γιά ἐκείνους πού ἀποβλέπουν στή μέλλουσα ζωή καί ἀενερίζουν ἐκστατικοί στόν ἀγωνοθέτη Κύριο). Οἱ μάρτυρες ἀντήλλαξαν τήν πρόσκαιρη ζωή, τήν ὁποία ἐξάπαντος ὁ θάνατος θά κατέλυε, μέ τήν μέλουσα αἰώνια ζωή. Ἀντήλλαξαν τό ἐλαχίστης διαρκείας βασανιστήριο μέ τήν ἀθάνατη ἀναψυχή καί ἀνάπαυση. Μᾶλλον οὔτε κἂν ὡς βασανιστήριο τό ἐβίωσαν λόγῳ τοῦ αἰωνίου βραβείου καί τοῦ σφοδροῦ πόθου των πρὸς τόν ἀγωνοθέτη Κύριο.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι οἱ ἅγιοι Μάρτυρες ὄχι μόνο πέθαιναν, ἀλλά καί «μεθ' ἡδονῆς» πέθαιναν. «... Ἐν μέσῳ τῷ θεάτρῳ, τῆς πόλεως ἄνω καθηζομένης ἀπάσης, τόν τοῦ μαρτυρίου τρόπον ὑπέμεινε, θηρίων ἐπ' αὐτόν ἀφιεθέντων, ἴν' ὑπό ταῖς ἀπάντων ὄψεσι τό τρόπαιον στήσας κατά τοῦ διαβόλου, τοὺς θεατάς ἅπαντας ζηλωτάς ποιήσῃ τῶν ἀγωνισμάτων τῶν ἑαυτοῦ, οὐκ ἀποθνήσκων μόνον οὕτω γενναίως, ἀλλά καί μεθ' ἡδονῆς ἀποθνήσκων»⁵.

Ἡ ἱερὸς Χρυσόστομος τονίζει τήν ἰσαγγελη πολιτεία καί κατάσταση τῶν μαρτύρων. Οἱ μάρτυρες ἔχουν τήν αὐτὴ τιμὴ καί δόξα μέ τοὺς ἀσωμάτους ἀγγέλους, διότι προσέφεραν τὰ σώματά τους ὡς ζῶσα θυσία στό Χριστό. Ἡ δόξα τῶν μαρτύρων ὑπερβαίνει τήν λαμπρότητα τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ. «Μάρτυρες γάρ καί ἄγγελοι τοῖς ὀνόμασι διεστήκασιν (=δι-αφέρουν) μόνον, τοῖς δέ ἔργοις, συνάπτονται τόν οὐρανόν οἰκοῦσιν ἄγγελοι, ἀλλά καί οἱ μάρτυρες· ἀγήρατοι (ἀγέραστοι) καί ἀθάνατοί εἰσιν ἐκεῖνοι, τοῦτο καί οἱ μάρτυρες ἔξουσι (= θά ἔχουν). Ἀλλά καί ἀσώματον ἔλαχον ἐκεῖνοι φύσιν; Καί τί τοῦτο; Οἱ γάρ μάρτυρες εἰ καί σῶμα περίκεινται, ἀλλ' ἀθάνατον μᾶλλον δέ καί πρό τῆς ἀθανασίας ὁ τοῦ Χριστοῦ θάνατος τῆς ἀθανασίας μᾶλλον καλλωπίζει τὰ σώματα. Οὐκ οὕτως ἐστὶ λαμπρός ὁ οὐρανός τῳ χορῷ τῶν ἄστρων κοσμοῦμενος, ὡς τὰ σώματα τῶν μαρτύρων λαμπρῷ τῳ χορῷ τῶν τραυμάτων κοσμοῦμενα. Ὡστε ἐπειδή ἀπέθανον, διά τοῦτο μάλιστα πλεονεκτοῦσι, καί πρό τῆς ἀθανασίας ἔλαβον τὰ βραβεῖα, ἀπό τοῦ θανάτου στεφανωθέντες»⁶.

Οἱ μάρτυρες κατά τόν ἱερό Πατέρα ἀνέτρεψαν τήν λογική καί ὄντο-λογική τάξη τοῦ κόσμου αὐτοῦ καθότι ὁ θάνατός τους ἀποτελεῖ αὐτὴ τούτη τὴ νίκη τους. «Θάνατος μαρτύρων νίκη μαρτύρων»⁷ γράφει ὁ Χρυ-

σορρήμων άγιος. Ὁ θάνατος σύμφωνα μέ τή λογική καί ὄντολογική τάξη τοῦ κόσμου τούτου ἀποτελεῖ τόν μεγαλύτερο ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπου, τό τεκμήριο τῆς ἔσχατης ματαίωσης τῶν σχεδίων, τῶν ἐλπίδων καί τῶν ὀνείρων του. Στούς μάρτυρες ὁμοῦς ὁ θάνατος εἶναι ἕνας ζωηφόρος καί νικηφόρος θάνατος, φανέρωση τῆς ὀριστικῆς νίκης τους ἐπί τῆς φθορᾶς καί τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν.

Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο οἱ μάρτυρες εἶναι φοβεροί γιά τόν θάνατο καί τούς δαίμονες. «Οὐχ οὕτω γάρ ἡμῖν ὁ κεραυνός ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐστὶ ἀφιέμενος, ὡς τό σῶμα τῆς μάρτυρος κεραυνοῦ παντός χαλεπώτερον ἐφόβει τῶν δαιμόνων τὰς φάλαγγας»⁸.

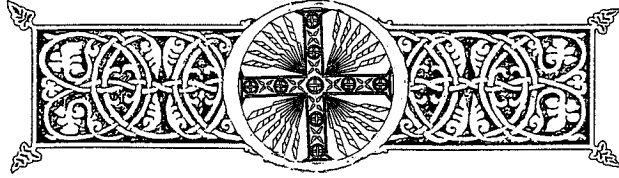
Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐγκωμιάζει τούς μάρτυρες ὀνομάζοντάς τους στύλους καί βράχους καί πύργους καί φωστήρες τῆς Ἐκκλησίας καί τονίζει τήν παρηγορία πού ἔχουν πρὸς τόν Χριστό. Ὁ Θεὸς προτρέπει τούς πιστοὺς νά προστρέχουν στά λείψανά τους γιά νά ἀρύονται ἀπὸ αὐτὰ χάρη καί εὐλογία: «Τούτους ἄξιον καί στύλους, καί σκοπέλους, καί πύργους, καί φωστήρας, καί ταύρους ὁμοῦ προσεπειν. Καί γάρ ὡς στυλοὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀνέχουσι, καί ὡς πύργοι τειχίζουσι, καί ὡς σκόπελοι πᾶσαν ἐπιβουλήν ἀποκρουόμενοι, πολλήν τοῖς ἔνδον ποιουσι γαλήνην καί ὡς φωστήρες τό σκότος προθυμία, τόν χρηστόν εἰλκυσαν τοῦ Χριστοῦ ζυγόν. Συνεχῶς τοῖνυν αὐτοῖς ἐπιχωριάζωμεν, καί τῆς λάρνακος ἀπτόμεθα, καί μετὰ πίστεως τοῖς λειψάνοις αὐτῶν περιπλεκόμεθα, ἵνα εὐλογίαν τινά ἐπισπασώμεθα (=ἐπισύρομε) ἐκεῖθεν. Καθάπερ γάρ οἱ στρατιῶται τραύματα ἐπιδείξαντες, ἅπερ ἐκ τῶν πολεμίων ἔλαβον, μετὰ παρηγορίας τῷ βασιλεῖ διαλέγονται· οὕτω καί οὗτοι τὰς κεφαλὰς ἅς ἀπετιμήθησαν ἐπὶ τῶν χειρῶν βαστάζοντες, καί εἰς μέσον παράγοντες, εὐκόλως ἅπαντα, ὅσα ἂν θέλωσι, παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν ἀνύειν δύνανται»⁹. Ὅπως οἱ στρατιῶτες δείχνουν τὰ τραύματά τους στὸν ἐπίγειο βασιλέα καί συζητοῦν μέ θάρρος μ' αὐτόν, ἔτσι καί μάρτυρες δείχνουν στὸν οὐράνιο Βασιλέα τὰ κεφάλια τους πού ἀπέκόπησαν χάριν Αὐτοῦ, καί ἔτσι μποροῦν εὐκόλα νά πετύχουν ὅσα θέλουν ἀπὸ Αὐτόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὅμιλία εἰς μάρτυρας, P.G. 50, 663.
2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὅμιλία εἰς μάρτυρας, P.G. 50, 648.
3. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὅμιλία εἰς μάρτυρας, P.G. 50, 647.
4. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὅμιλία εἰς μάρτυρας, P.G. 50, 647.
5. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Ἰγνάτιον, P.G. 50, 594.
6. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους πάντας τοὺς ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μαρτυρήσαντας, P.G. 50, 706-707.
7. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὅμιλία ἐγκωμαστική εἰς τὴν ἁγίαν μάρτυρα Πελαγίαν, P.G. 50, 581.
8. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὅμιλία ἐγκωμαστική εἰς τὴν ἁγίαν μάρτυρα Πελαγίαν, P.G. 50, 582.
9. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Λόγος εἰς τὸν μακάριον Βαβύλαν, P.G. 50, 576.

ΦΩΤΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

Δρ Φιλοσοφίας

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΘΕΟΦΟΡΟΥΣ ΠΑΤΕΡΕΣ

ὁ θεοφόροι Πατέρες πιστεύουν πὼς τὸ μαρτύριο τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖο ὑπέστησαν οἱ ἅγιοι μάρτυρες, οὐσιαστικά ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ θεοῦ ἔρωτα τὸν ὁποῖον ἐβίωναν. Ὁ Μέγας Βασίλειος μιλώντας για τὸ Θεὸ λέει: «Τίς ἐννοια τῆς τοῦ Θεοῦ ἐννοίας χαριεστέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἐστίν ἢ τίς ἔρωσ οὕτως σφοδρός καὶ ἀφόρητος ὡς ἀπὸ Θεοῦ ἐγγενόμενος». Ἀκριβῶς τοῦτος ὁ θεῖος ἔρωτας ἔκαμνε τοὺς ἁγίους μάρτυρες νὰ περιφρονοῦν τὰ κολαστήρια κι αὐτὸν ἀκόμα τὸν θάνατο. Λέει πάλιν ὁ ἱερός Πατήρ: «ὅταν προκατάσχη τὴν ψυχὴν ἔρωσ εὐσεβείας καταγέλαστος πᾶς ὁ καὶ αὐτῆς πόλεμος».

Οἱ θεοφόροι Πατέρες ἀκριβῶς ἐλαυνόμενοι ἀπὸ τὴ θεολογικὴ τοποθέτησι ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ ὑψίστο ἀγαθὸν θεωροῦν τὸ μαρτύριον γι' αὐτὸν ὡς τρυφὴν ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη γήινη καὶ παροδική. Θά πει γι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «Τὸ μετὰ Χριστοῦ πάσχειν καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ τῶν μετὰ τῶν ἄλλων τρυφῶν αἰρετώτερον».

Ὁ μέγας αὐτὸς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας ὑποστηρίζει πὼς ἀκριβῶς ἐπειδὴ οἱ ἅγιοι μάρτυρες θεωροῦσαν τὸν Χριστὸ καὶ Θεὸ μας, ὡς τὸ μέγιστο ἀγαθὸν προτίμησαν νὰ πάθουν, μαρτύρια φοβερώτερα, παρά νὰ ποῦν μιά μόνη συλλαβὴ ἢ νὰ κάνουν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν κολαστηρίων ἓνα μόνο νεῦμα, τὰ ὁποῖα θά τοὺς λύτρωναν μὲν ἀπὸ τὸ θάνατο, ἀλλὰ πού ὅμως θά ἦταν ἀρνητικά γιὰ τὴν πίστη στό Θεό, τὸν ὁποῖον ἀφοῦ μιά φορά θά πρόδιναν, ἄλλη φορά δέν θά μπορούσαν νὰ τὸν ξαναβροῦν. Λέει χαρακτηριστικά: «οἱ τῆς εὐσεβείας ἀθληταὶ εἴλοντο προθύμως πάσχειν ἢ κάμπειν καὶ τὸν ἀλκιμώτατον καὶ τοὺς ὑπὲρ συλλαβῆς ἴσης μιᾶς καὶ νεύματος ἑνός κακῶς σώζοντος ἐξ ἀρνήσεως. Θεὸς γάρ ἐστίν ἐν βραχεῖ τὸ κείμενον ὅπερ προδοῦσι ἄλλον οὐκ ἔστιν λαβεῖν».

Πρέπει νὰ τονισθεῖ πὼς στή πατερικὴ γραμματεία ἡ ἐννοια τοῦ μαρτυρίου συναρτᾶται μὲ τὴ νίκη κατὰ τοῦ θανάτου καὶ εὐρύτερα τοῦ πόνου, πού ἐπιτεύχθηκε μὲ τὴν σταύρωση καὶ τὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ. Πιὸ ἀπλᾶ οἱ ἅγιοι μάρτυρες δέν ἐβλεπαν τοὺς κινδύνους ἀλλὰ τοὺς στεφάνους πού θά ἐλάμβαναν ἀπὸ τὸ Χριστό, δέν ἔφριπταν μὲ τίς πληγές πού τοὺς προξενοῦσαν τὰ φρικτὰ κολαστήρια, ἀλλὰ τὰ πνευματικὰ βραβεῖα πού θά ἐλάμβαναν διὰ τῆς γενναίας ὁμολογίας.

Λέγει χαρακτηριστικά ὁ Μέγας Βασίλειος: «Πρότερον μὲν τῶν ἁγίων οἱ θάνατοι κοπετοῖς ἐκοσμοῦντο καὶ δάκρυσιν. Ἡ γάρ τῶν λυπηρῶν

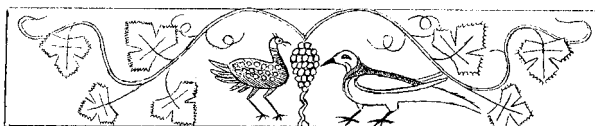
μετά τόν σταυρόν μεταβέβηται φύσις. Ὑπνος γάρ ἐστὶ τοῖς δικαίοις ὁ θάνατος. Μᾶλλον δέ καί ἐκδημία πρὸς κρεῖττονα ζωὴν. Ἐντεῦθεν σκιρτῶσι σφαπτόμενοι οἱ μάρτυρες. Ὁ γάρ τῆς μακαριωτέρας ζωῆς πόθος τὴν τῆς σφαγῆς ὀδύνην νεκρὰν ἀπεργάζεται. Οὐ βλέπει τοὺς κινδύνους ἀλλὰ τοὺς στεφάνους ὁ μάρτυς. Οὐ φρίττει τὰς πληγὰς, ἀλλ' ἀριθμεῖ τὰ βραβεῖα. Οὐκ ὄρᾳ τοὺς κάτω μαστιγοῦντας δημίους, ἀλλὰ τοὺς ἄνωθεν εὐφημοῦντας ἀγγέλους φαντάζεται. Οὐ σκοπεῖ τῶν κινδύνων τὸ πρόσκαιρον, ἀλλὰ τῶν ἐπάθλων τὸ αἰώνιον». Ὅλα λοιπὸν τὰ δεινὰ οἱ ἅγιοι μάρτυρες τὰ βλέπουν μέσα ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, γι' αὐτὸ καταφέρνουν ἄθλους ὑπεράνθρωπους. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο κατὰ τὸ Μ. Βασίλειο ἡ ἀναφορά μας στὰ μαρτύρια καὶ στοὺς βίους τῶν ἁγίων ἀποτελεῖ ὁδοδείκτη πού μᾶς δείχνει τὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ πρὸς τὸ Θεό: «Ἡ γάρ τῶν εὐπολιτευτῶν ἀνδρῶν ἱστορία, οἷόν τι φῶς τοῖς σωζομένοις πρὸς τὴν τοῦ βίου ὁδὸν ἐμποιεῖ».

Πιὸ συγκεκριμένα ὁ μέγας αὐτὸς Πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας μᾶς ἐπισημαίνει πὼς ἡ ἐκτίμησις καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἁγίους μάρτυρες φανερώνει πὼς καὶ ὁ πιστὸς τῆς κάθε ἐποχῆς ἂν βρεθεῖ σέ καιρὸ διωγμοῦ θά δράσει ἀνάλογα. Μάλιστα δέ τονίζει πὼς ἂν κάποιος μακαρίσει τὸ μάρτυρα θά γίνει κι αὐτὸς μάρτυς τῆ προαιρέσει. Θά πεῖ σ' ἓνα λόγο του «Εἰς τοὺς Ἁγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρας»: «Δῆλον γάρ ὅτι ὁ τοὺς γενναίους ἀνδρας ἀποδεχόμενος ἐν τοῖς ὁμοίοις καιροῖς οὐκ ἀποληφθήσεται τῆς μιμήσεως· μακάρισον γνησίως τὸν μαρτυρήσαντα, ἵνα γένη μάρτυς τῆ προαιρέσει καὶ ἐκβῆς χωρὶς διωγμῶν, χωρὶς πυρός, χωρὶς μαστίγων, τῶν αὐτῶν ἐκείνοις μισθῶν ἠξιοῦμενος».

Ἐξ ἄλλου ἀξιόλογη εἶναι καὶ ἡ θεολογικὴ τοποθέτησις τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἀναφορικὰ μέ τὸ μαρτύριο. Θεωρεῖ ὅτι οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ μαρτύρια ἦσαν ὑποβολὴ τοῦ Διαβόλου, τὸν ὁποῖο μάλιστα χαρακτηρίζει «ἰσχυρὸν ἐν κακίᾳ». Οἱ εἰδωλολάτρες οὐσιαστικά ἦσαν ὄργανα τοῦ Διαβόλου ὁ ὁποῖος πίστευε πὼς μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θά ἀφάνιζε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Τελικὰ ὁμως ἀπέτυχε παταγωδῶς. Λέει ὁ ἱερός Πατήρ: «Ἡ τῶν ἁγίων ἐορτὴ μεγίστης ὠφελείας πρόξενός ἐστιν ὅτι οὗτοι ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς κατίσχυαν τον ἰσχυρὸν ἐν κακίᾳ, ἀγωνιζόμενοι σώματι πρὸς φλόγα, πρὸς ξίφος, πρὸς τὰς παντοδαπὰς τῶν βασάνων ιδέας ἀντιτάξαντες δέ τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν καὶ διαφυλάξαντες ἄχρι τέλους σῶαν τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν· διὰ τοῦτο ἐχαρίσθη αὐτοῖς ἡ σοφία τοῦ Πνεύματος καὶ ἡ τῶν σημείων δύναμις».

Αὐτὴ λοιπὸν ὑπῆρξε ἡ δόξα τῶν ἁγίων μαρτύρων τοὺς ὁποίους ὁ Μ. Βασίλειος ἀποκαλεῖ οὐράνια ἄνθη· «εἶδον οὖν πρῶτον ἐπὶ τὰ οὐράνια ἄνθη, τοὺς μάρτυρας». Ὁ δέ καλύτερος τρόπος γιὰ νά τοὺς τιμήσουμε εἶναι, κατὰ τὴ θεολογία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου νά τοὺς μιμηθοῦμε: «Τιμὴ μάρτυρος, μίμησις μάρτυρος».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Παναγιώτη Τελεβάντου
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ο ΠΑΠΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΙΡΕΣΗ ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΗ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΥΡΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ιαβάσαμε στο ιστολόγιο «Ἀναστάσιος» δύο σχόλια στην ἀνάρτηση πού ἀναφέρεται στην παρουσία τοῦ π. Ἀναστάσιου Γκοτσόπουλου στην Ἡμερίδα πού διοργάνωσαν οἱ ἐν Ἑλλάδι Παπικοί γιά τά πενήντάχρονα τῆς Β΄ Βατικάνειας Συνόδου.

Ὁ εὐλαβῆς ὁμολογητής κληρικός ὑπέβαλε καίρια ἐρωτήματα στόν Παπικό Καρδινάλιο πού συμμετείχε στην Ἡμερίδα, ἀπό τόν ὁποῖο φυσικά δέν πῆρε οὐσιαστική ἀπάντηση. Καί τί ἀπάντηση νά δώσει ὁ δυστυχῆς ἀφοῦ ἐκπροσωπεῖ τό ἀπροκάλυπτο ψεῦδος καί τή διαστροφή τοῦ Εὐαγγελίου;

Θλιβερή ὑπῆρξε ἡ παρέμβαση τοῦ Σεβ. Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, ὁ ὁποῖος παρέστη στην Ἡμερίδα ὡς προσκεκλημένος τῶν Παπικῶν. Δέν κακίζουμε τόν Σεβασμιότατο ἐπειδή παρέστη στην Ἡμερίδα, ἀλλά ἐπειδή εἶπε ὅσα ἄστοχα εἶπε γιά τή Β΄ Βατικάνεια Σύνοδο καί τόν Παπισμό. Ὁμολογοῦμε πάντως ὅτι δέν μᾶς προξένησαν καμία ἐντύπωση τά λεχθέντα τοῦ Σεβ. Δημητριάδος. Ἀφοῦ ὑπέγραψε τό κυριολεκτικά προδοτικό γιά τήν Ὁρθοδοξία κείμενο τῆς Συνέλευσης τοῦ ΠΣΕ τοῦ Πόρτο Ἀλέγκρε, μέ τό ὁποῖο οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι υἱοθέτησαν τίς ἀρχές τῆς προτεσταντικῆς ἐκκλησιολογίας, τό λιγότερο πού θά μπορούσε νά περιμένει κάποιος ἀπό τόν Σεβασμιότατο εἶναι νά θεωρήσει τόν Παπισμό ὡς Ἐκκλησία.

Ἰδού τά δύο εὐγλωττα σχόλια τῆς ἀνάρτησης τοῦ ιστολογίου «Ἀναστάσιος».

Σχόλιο τοῦ Α΄ ἀνωλύμου:

Εἶναι, πραγματικά, λυπηρό νά χαρακτηρίζεται, μέ περισσή ἀνευθυνότητα, ἡ αἵρετική παρασυναγωγή τῶν παπικῶν, πού ἀποκόπηκε ἀπ' τόν κορμό τῆς Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, σάν Ἐκκλησία καί τά «μυστήριά» τῆς νά χαρακτηρίζονται καί θεωροῦνται ἔγκυρα.

Λέγει σχετικά ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Ὅσοι ἀνήκουν στην Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχουν τήν ἀληθινή πίστη, ὅσοι ὅμως δέν ἔχουν τήν ἀληθινή πίστη οὔτε στην Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀνήκουν».

Χρειάζεται ἄραγε νά τεκμηριώσουμε τήν ἔλλειψη ὀρθῆς πίστεως ἢ μᾶλλον τή διαστρέβλωση τῆς ὀρθῆς καί ἀληθινῆς πίστεως τήν ὁποία ἀπεργάστηκαν οἱ παπικοί;

Filioque, πρωτεῖο, ἀλάθητο, κτιστή χάρη, βάπτισμα διά ραντισμοῦ, διάσπαση τῶν μυστηρίων τοῦ βαπτίσματος καί τοῦ χρίσματος, μετάληψη γιά τούς λαϊκοὺς μόνο τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, στέρνησι τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἀπ' τὰ παιδιά, πουργατόριο, λυσίποινα, ὑπέρτακτα ἔργα, περισσεύουσα ἀξιομισθία τῶν ἁγίων, ἄσπιλη σύλληψη τῆς Θεοτόκου, ἐνώματη ἀνάληψή της, μεσιτεία της, Μαριολατρία γενικότερα, παπο-καίσαρισμός καί ἴδρυσι τοῦ κράτους τοῦ Βατικανοῦ κ.ἄ. πού θά μᾶς πάρει χρόνο καί χῶρο νά τὰ ἀναπτύξουμε.

Σημειωτέον ὅτι κάποιες ἀπ' τίς βλάσφημες καί φρικώδεις αὐτές ἐτεροδιδασκαλίες ἔχουν καταδικασθεῖ ἄμεσα (π.χ. τό φιλιόκβε ἀπ' τή σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλης τό 789-790 ἐπί Μεγάλου Φωτίου, ἡ διδασκαλία περί κτιστῆς χάριτος ἀπ' τή σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλης τό 1351, ἡ ἄσπιλη σύλληψη ἐπίσης ἀπό τήν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδο τοῦ 1895) καί ἐμμέσως ἀπ' τή Γ' Οἰκουμενική Σύνοδο πού ἀπαγόρευσε ρητῶ οἰαδήποτε προσθαφαίρεση ἢ ἀλλοίωση στό Ἱερό Σύμβολο.

Κατόπιν τούτου μπορούμε νά ἰσχυρισθοῦμε σοβαρά ὅτι οἱ παπικοί δέν εἶναι αἰρετικοί;

Τό αὐτό ἰσχύει καί γιά τή ΔΗΘΕΝ ἐγκυρότητα τῶν «μυστηρίων» τῶν παπικῶν. Λέγει χαρακτηριστικά ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης: «Δέν ὑπάρχει πουθενά σέ αὐτούς (τούς παπικούς) τό Ἅγιο Πνεῦμα, γι' αὐτό καί τὰ «μυστήρια» τους εἶναι ΑΧΑΡΙΤΩΤΑ.

Ὁ δέ Μέγας Βασίλειος, ἐπιστομίζοντας σχετικά τούς ἀντιφρονοῦντες, ἀναφέρει στόν Α' κανόνα του, πού ἐπικυρώθηκε ἀπ' τήν Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδο, τά ἑξῆς: «Ὅσοι χωρίστηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία, ΕΧΑΣΑΝ ΤΗ ΧΑΡΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, τήν ὁποία εἶχαν. Γιατί μέ τή διακοπή τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς σταμάτησε καί ἡ μετάδοσι τῆς Χάριτος. Αὐτοί λοιπόν, ἀφοῦ ἀποσχίστηκαν, ἔγιναν ἀπό κληρικοί λαϊκοί καί οὔτε ἐξουσία εἶχαν νά βαπτίζουν καί νά χειροτονοῦν, οὔτε πάλι μπορούσαν νά μεταδίδουν τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τήν ὁποία οἱ ἴδιοι εἶχαν στερηθεῖ».

Ἄς ἀφήσουν λοιπόν τίς σοφιστεῖες, μεγαλόσχημοι κληρικοί καί συνοδοιποροῦντες καί σύν-πλανώμενοι λαϊκοί, γιατί καί τήν κρυστάλλινη διαύγεια ἀλήθεια κακοποιοῦν ἀλλά καί ἐκτίθενται ἀνεπανόρθωτα ὡς στερούμενοι στοιχειώδους σοβαρότητας.

Λ.Δ.

Υ.Γ. Ποιά σύνοδος καταδίκασε τούς ψευδομάρτυρες τοῦ Ἱερωβᾶ, τούς Μορμόνους, τούς Κουάκερους, τούς Μεθοδιστές, τούς Ἀντιβεντιστές καί τόσους ἄλλους αἰρετικούς;

Σχόλιο του Β' άνωτύμου:

Πρός 12:56 17/11: έπειδή συνεχώς αναφέρεσαι σέ συνόδους και συνοδικές έπιτροπές μάθε επιτέλους ότι πάνω άπ' τίς συνόδους άκόμη και τίς Οίкуμενικές ίσταται ή εκκλησιαστική συνείδηση ή όποία και τίς επικυρώνει. Έχεις άκούσει μήπως τίποτε γιά ληστρικές συνόδους; Επιπλέον κάθε σύνοδος όφείλει επί δογματικών θεμάτων νά ακολουθεί τίς αποφάσεις τών έπτά Οίкуμενικών Συνόδων. Επίσης καλό θά είναι νά μάθεις τί έλεγε γιά τούς παπικούς ό Άγιος Μάρκος ό Ευγενικός, πού τούς όνόμαζε αίρετικούς και νά μή σπεύσεις νά μιλήσεις γιά γνωμες πού δέν έχουν άξία γιατί θά γελάσει και τό παρδαλό κασίκι.

«Ού μόνον εισίν οί Λατίνοι σχισματικοί αλλά και αίρετικοί... Ήμεϊς δέ ουδέ δι' άλλο τι, έσχίσθημεν αυτών, ει μή ότι εισίν αίρετικοί. Δι' ό ουδέ πρέπει όλως ένωθηναι αυτοίς, ει μή εκβάλωσι τήν προσθήκην από του Συμβόλου και όμολογήσωσι τό Σύμβολο καθώς και ήμεϊς». (Μάρκου Έφέσου, Όμολογία P.G. 160, 32B).

* * *

«ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΙΣΛΑΜ», ΛΕΓΕΙ Ο κ. ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ!!!

Είμαι νά μίν άνοιξει τό στόμα του ό κ. Γ. Καλαντζής, Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων του Έπουργείου Παιδείας! Ξεκίνησε από ένκάθετος του κ. Πάγκαλου, και τώρα οί κακές γλώσσες -όχι ότι τίς πιστεύουμε φυσικά- λένε ότι κάνει τά γλυκά μάτια στο ΣΥΡΙΖΑ έπειδή αντιλήφθηκε ότι τό καράβι μπάζει και θέλει, σάν άρουραίος πού είναι, νά έχει τή δυνατότητα διαφυγής.

Πήγε, λοιπόν, στη Θράκη, πού λέτε, ό κ. Καλαντζής μας και έξεφώνησε λόγο γιά τόν «Ιερό Ίσλαμικό νόμο στη Θράκη». Μεταξύ άλλων δέν έχασε τήν ευκαιρία νά μās δείξει ότι τυγχάνει θιασώτης του πολυπολιτισμικού μοντέλου άκόμη και γιά τό μάθημα τών θρησκευτικών, αλλά και δέν δίστασε νά μās προβάλει τόν Μελέτιο Μεταξάκη -of all the people- ως πρότυπο ιεράρχη και θρησκευτικού ήγέτη!!! Άλλά δέν περιορίστηκε έδω. Ό κ. Καλαντζής χαρακτήρισε όσους καταπολεμούν τήν εφαρμογή της Σαρίας, είτε ως καλούς φιλελεύθερους υπερασπιστές τών ανθρωπίνων δικαιωμάτων άριστερους προοδευτικούς, είτε ως φανατικούς όρθόδοξους άκροδεξιούς, οί όποιοι πάσχουν από ισλαμοφοβία και έλλειψη άνοχής προς τίς άλλες θρησκείες και Όμολογίες.

Κίνδυνος από τό Ίσλάμ, άπεφάνθη ή σοφή κεφαλή του Γενικού Γραμματέα Θρησκευμάτων του Έπουργείου Παιδείας, δέν ύφίσταται. Αυτός ό κίνδυνος κατοικοεδρεύει μόνον στη στενοκεφαλιά όρισμένων άκροδεξιών φανατικών χριστιανών, κατά τήν άποψη του.

Ρωτούμε λοιπόν τόν δοκσιόσοφο Γενικό Γραμματέα: Ειδήσεις

ἀκούς; Τηλεόραση βλέπεις; Ἐφημερίδες διαβάζεις; Χρησιμοποιεῖς τό Διαδίκτυο; Ἡ ἔχεις ἀπορροφηθεῖ στή μελέτη τῶν ποταμῶν τῆς σοφίας τοῦ Μελέτιου Μεταξάκη καί τῶν «μεταπατερικῶν» τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βόλου;

Πάντως ἄν ὁ κ. Καλαντζής ἔμπαινε στόν κόπο νά ἀκούσει καί νά δεῖ εἰδήσεις θά διαπίστωνε ὅτι εἶναι ζήτημα χρόνου ἢ ἐπιβολή τῆς Σαρίας στήν Εὐρώπη καί ἡ μετατροπή τῆς Εὐρώπης σέ ἰσλαμοφασιστικό κράτος.

Ἡ ἀστυνομία στίς Σκανδιναβικές κῶρες, κ. Γενικέ Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, φοβάται νά κάνει περιπολίες στά μουσουλμανικά γκέτο τῶν πρωτευουσῶν τῆς Σκανδιναβίας, ἐνῶ αἴτημα ἐπιβολῆς τῆς Σαρίας ἔχει ἀρχίσει νά προωθεῖται δυναμικά ἀκόμη καί στή Νορβηγία.

Ἄν ἐπίσης ἔμπαινε στόν κόπο νά δεῖ εἰδήσεις, θά διαπίστωνε ὅτι δεκάδες χιλιάδες χριστιανοί σέ ὅλο τόν κόσμο σφάζονται κάθε χρόνο ἀπό Ἰσλαμοφασίστες, ἀνατινάζονται τά σπίτια καί οἱ ἐκκλησίες τους, τούς καῖνε ζωντανούς, τούς ἀπάγουν καί τούς ὑποβάλλουν σέ φοβερά μαρτύρια.

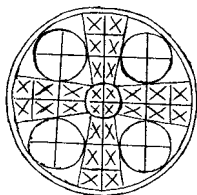
Ἐσεῖς βέβαια πού εἶστε προοδευτικός ἄνθρωπος –καί ποιός θά τολμοῦσε νά ἀρνηθεῖ τόν τίτλο τοῦ προοδευτικοῦ σέ ἓνα στενό συνεργάτη τοῦ κ. Πάγκαλου– δέν νομίζετε ὅτι αὐτό εἶναι πρόβλημα. Εἶναι ἀπλά ἀνησυχία τῶν ἀκροδεξιῶν ἰσλαμοφοβικῶν φανατικῶν, κατά τήν ἄποψή σας.

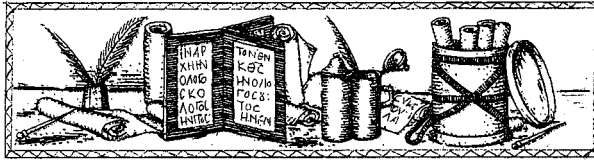
Τί νά σᾶς πῶ, κ. Καλαντζή μου; Ψέματα θά σᾶς ἔλεγα ἄν ἰσχυρίζομουν ὅτι ἐσεῖς φταίτε κατά βάθος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι αὐτός πού φταίει –πέραν τῶν πολιτικῶν παραγόντων πού σᾶς ἀνέχονται νά ἀσχημονεῖτε μέ αὐτό τόν τρόπο– εἶναι ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας καί δῆ ὁ Μακαριότατος. Ὅχι βέβαια ὅτι ἀποροῦμε γιά τήν ὑποστήριξη πού σᾶς παρέχει ὁ Μακαριότατος.

Θά μπορούσαν νά βροῦν ἰσχυρότερο σύμμαχο ὁ κ. Γιαγκάσογλου καί οἱ *ΚΑΙΡΟΣ*κόποι του, στό ὑπουργεῖο Παιδείας, ἀπό σᾶς;

Ἀφήνω ὅτι ἡ ἀγάπη σας πρὸς τούς Ἀκαδημαϊκοὺς τοῦ Βόλου εἶναι ἐξόφθαλμη.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Εικονοστάσιον, Περιοδική Έκδοση Κέντρου Εικονολογίας Ίερῆς Μονῆς Χρυσορρογιατίσσης, Τεύχος 4 Ἰούλιος 2013, σσ. 60.

επιλαμβάνει 13 ενδιαφέρουσες επιστημονικές εισηγήσεις για τή θεολογία τῶν εικόνων σέ συνέδριο τοῦ Περιοδικοῦ. Τό ἔργο προλογίζει ὁ Πανοσιολογιότατος Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Χρυσορρογιατίσσης κ. Διονύσιος.

Ἀποκαλυπτικές γιά τόν γράφοντα εἶναι προπαντός οἱ ἀναφορά στή σύγχρονη Κυπριακή ζωγραφική καί τήν ἐπίδραση τῆς ὀρθόδοξης ἀγιογραφίας στό ἔργο τῶν Ἀδαμάντιου Διαμαντῆ, Γεώργιου Πολυβίου Γεωργίου καί Ἀνδρέα Χαράλαμπος. Ἀξιόλογο ἐπιστημονικό περιοδικό, καρπός τῆς ἀκάματης ἐπιστημονικῆς φροντίδας τοῦ π. Διονύσιου.

* * *

Σύναξη, Τριμηνιαία Έκδοση Σπουδῆς στήν Ὁρθοδοξία. Γιά τόν ἐπίσκοπο καί συζήτηση γιά τό βιβλίον τοῦ Tony Judt. Τά δεινά πού μαστίζουν τή χώρα, Τεύχος 127, Ἰούλιος - Σεπτέμβριος 2013, σσ. 110.

Ἀπό τά ἄρθρα τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ περιοδικοῦ θά μᾶς ἀπασχολήσει μόνον τό ἄρθρον τοῦ π. Ἀντωνίου Πινακούλα γιά τόν ἀειμνηστο Μητροπολίτη Μελέτιο Καλαμαρά.

Ἡ παρουσίαση τῆς προσωπικότητας καί τοῦ ἔργου τοῦ αἰοίδιμου ἐπισκόπου Μελετίου ἀπό τόν π. Ἀντώνιο Πινακούλα σχετίζεται μέ τά ἐνδιαφέροντα καί τούς προσανατολισμούς τοῦ π. Ἀντωνίου - ἐπιλεκτοῦ μέλους τῆς συντακτικῆς ομάδας τοῦ περιοδικοῦ «Σύναξη». Τό καλογραμμένο ἄρθρον μέ βοήθησε νά ἀντιληφθῶ πολλά γιά τόν ἀειμνηστο Μητροπολίτη, μεταξύ τῶν ὁποίων τόν λόγο τῆς ἐντονης πολεμικῆς ὀρισμένων ἐναντίον του.

Ἡ προσπάθεια σκιαγράφησης τοῦ κυροῦ Μελετίου ἀπό τόν π. Ἀντώνιο παραγνῶριζει ὅμως - μεταξύ ἄλλων - μιά πολύ σημαντική περίμετρο. Δέν ξέρω ἂν ὁ π. Ἀντώνιος ἐσκεμμένα ἤ ἐπειδή ἀγνοεῖ τό γεγονός δέν ἀναφέρθηκε στό ὅτι ὁ ἀειμνηστος Μελέτιος ὑπῆρξε μαθητής - ἂν καί πνευματικός- τοῦ π. Ἰωάννη Ρωμανίδη, ἕνα καθοριστικό γιά τήν πορεία τοῦ ἐκλιπόντα ἱεράρχη γεγονός.

Ἡ ἔλλειψη κατανόησης τοῦ γεγονότος δέν ἐπιτρέπει στόν π. Ἀντώνιο νά ἀντιληφθεῖ ἐπι παραδείγματι γιά ποιό λόγο ὁ αἰοίδιμος Μητροπολίτης δέν εὐνοοῦσε τήν «δημοκρατία» στήν Ἐκκλησία καί τήν ἐμπλοκή τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, ἐπειδή ἀποδεχόταν τά τρία στάδια τῆς πνευματικῆς ζωῆς πού διδάσκουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες καί πού τόνιζε ἐμφαντικά ὁ μακαριστός κορυφαῖος δογματολόγος.

Ἐπειδή προέρχομαι ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, π. Ἀντώνιε, ἔχω συνείδηση τοῦ ἀπολύτως σαθοῦ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων ἀπό τό λαό. Συνοπτικά ἀναφέρω ὅτι ἐνῶ ἀπολύτως

* Στή στήλη παρουσιάζουμε καί σχολιάζουμε ὅλες τίς δεκάδες περιοδικά ἀπό ὅλες τίς ὀρθόδοξες χώρες πού μᾶς ἀποστέλλονται. Λόγω τοῦ ὄγκου τῶν ἀποστελλομένων ἐκδόσεων εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἱεραρχοῦμε τήν παρουσίαση ἀνάλογα μέ διάφορα κριτήρια. Προτεραιότητα, ὅπως εἶναι φυσικό, δίνουμε στά ἔντυπα πού ἐκδίδονται στήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου καί στόν περιοδικό τύπον πού ἐκδίδεται ἐπί ἐβδομαδιαίας ἢ μηνιαίας βάσεως ὡς πύ πρόσφορον γιά σχολιασμό. Σταδιακά ὅμως θά παρουσιάζουμε, σὺν Θεῷ, ὅλες τίς ἐκδόσεις πού εὐγνωμόνως λαμβάνουμε ἀπό τοὺς ἐκδότες τους.

οὐδεμία πληγή ἐπουλώνει, δημιουργεῖ σοβαρά ἐπιπρόσθετα προβλήματα. Σέ κάποια στιγμή πρέπει νά περιγράψω τά ἀπίστευτα πού διαδραματίστηκαν στίς τελευταῖες ἀρχιεπισκοπικές ἐκλογές στήν Κύπρο γιά νά ἀντιληφθοῦν ὅλοι πόσο σαθρό εἶναι τό σύστημα ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων ἀπό τό λαό.

Ἡ ἀνάλυση τοῦ π. Ἀντωνίου πάσχει ἐπίσης ἐπειδή παραγνωρίζει τήν ἀλήθεια γιά τί λεγόμενη «λειτουργική ἀναγέννηση», τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος εἶναι ἔνθερμος θιασώτης. Ποιά εἶναι ἡ ἀλήθεια; Ὁ λόγος πού δόνησε τόν κυρό Μελέτιο νά κάνει καί νά προωθήσει τίς μεταγλωττίσεις –δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία– ἦταν ἀγαθός. Ἦθελε οἱ πιστοί νά συμμετέχουν πιά ἐνεργά στή θεία λατρεία ἐπειδή γνῶριζε τό βάθος τῆς θεολογίας τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας καί ἤθελε νά μυήσει τούς πιστούς σ' αὐτά.

Πλὴν ὅμως τά νήματα τῆς «λειτουργικῆς ἀναγέννησης» κινήθηκαν ἀπό τόν μακαριστό Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο, γιά τί θεολογική ἔνδεια τοῦ ὁποίου ἐλπίζω νά μή διαφωνοῦμε μέ τόν π. Ἀντώνιο. Ἄλλο τί ἤθελε νά κάνει ὁ κυρός Μελέτιος καί ἄλλο τί στόχευε ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος.

Φαίνεται ἐπίσης ὅτι ὁ π. Ἀντώνιος δέν διάβασε τήν παρέμβαση τοῦ κ. Πέτρου Βασιλειάδη τῆς παραμονῆς τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτη Πρεβέζης, στήν ὁποία ὁ κ. Καθηγητής –μέ ἀποπλιστική εὐλικρίνεια– διευκρινίζει ὅτι ἡ «λειτουργική ἀναγέννηση», ὅπως τήν ὁραματίζεται, ἐπιδιώκει τόν ἐκπροτεσταντισμό καί τόν Νεοβαρλααμισμὸ τῆς Θείας Λατρείας.

Ἐπομένως δέν εἶναι δυνατόν νά ἀναλύει τί ὁραματιζόταν ὁ κυρός Μελέτιος καί ἄλλοι στενοί συνεργάτες του καί νά παραγνωρίζει τίς ἐπιδιώξεις τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί τῶν Ἀγουριδικῶν κυκλωμάτων.

Ἐξαιτίας τῆς περιορισμένης ὁρατότητας πού ὁ π. Ἀντώνιος ἐπέλεξε νά σκιαγραφήσει τήν προσωπικότητα τοῦ κυροῦ Μελέτιου, φοβάται ὅτι ἡ προσφορά τοῦ μακαριστοῦ ἱεράρχη ἐξανεμίστηκε καί ἀπέτυχε καί γιά νά τῆ διασώσει καταφεύγει στή μεταφυσική. Ἐξακολουθεῖ νά εἶναι προφήτης πού ἐμπνέει, λέγει.

Νομίζω ὅτι ὁ π. Ἀντώνιος ἀδικεῖ κατάφωρα –ἐνῶ αὐτή φυσικά δέν εἶναι ἡ πρόθεσή του– τόν μακαριστό ἱεράρχη ἂν νομίζει ὅτι ἡ οὐσία τῆς παρουσίας του στήν Ἐκκλησία περιορίζεται στό θέμα τοῦ Ἀντιχρίστου, στή Συμφωνία τοῦ Σαμπεζῦ καί στή «λειτουργική ἀναγέννηση».

Πάνω ἀπό ὅλα ὁ κυρός Μελέτιος ἦταν ἄνθρωπος πού ἐνέπνεε τούς πιστούς μέ τήν ἀσκητικότητα καί τό εὐαγγελικό του ἦθος. Εἶναι τυχαῖο ὅτι εἶναι πνευματικός πατέρας ἑκατοντάδων –πλείστων ὄσων ἄγαμων– κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε σκανδάλισαν τούς πιστούς; Εἶναι τυχαῖο ὅτι πύργωσε ἓνα θαυμαστό πνευματικό οἰκοδόμημα χωρίς νά καταφύγει σέ θεομπαζίες, τοῦ τύπου «χαμόγελο ἀπό τήν αἰωνιότητα» καί χωρίς νά παριστάνει τόν ἀκτιστοφωτῆτη;

Ὁ μακαριστός ἱεράρχης βρίσκεται ἀπολύτως ἐν δικαίῳ. Ἀκριβῶς ἐπειδή παραβιάζονται οἱ ὅροι τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἔχουμε τόν διασυρμό τοῦ ἄγαμου κλήρου, κάτι πού ὁ π. Ἀντώνιος ἀρνεῖται. Τίς ἴδιες θέσεις μέ τόν ἀείμνηστο Μελέτιο πρέσβευε καί ὁ π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος, ὅπως διαπιστώνει ὁποῖος διαβάσει τό βιβλίο του «Μοναχικός καί ἄγαμος κλῆρος». Ὁ π. Ἀντώνιος ὄφειλε νά γνωρίζει –ἐπειδή εἶναι κληρικός ἀπό δεκαετίες– ὅχι μόνον τίς πώσεις τῶν ἄγαμων κληρικῶν ἀλλά καί τῶν ἐγγάμων. Ἐδῶ στήν Ἀμερική λ.χ. πλείστες ὄσες φορές συντάραξαν τίς συνειδήσεις τῶν πιστῶν φοβερὰ σκάνδαλα πού ἐκπορευτήκαν ὄχι μόνον ἀπό ἄγαμους ἀλλά καί ἀπό ἔγγαμους κληρικούς.

Πότε θά καταλάβουμε, π. Ἀντώνιε, ὅτι δέν εἶναι ὁ «τόπος» ἀλλά ὁ «τρόπος» πού ζῶζει; Ὁ κυρός Μελέτιος καί τό ἀντιλήφθηκε καί τό ἔζησε καί τό μετέδωσε στά πνευματικά του παιδιά καί αὐτή του τήν προσφορά οὐδείς θά μπορέσει νά διαγράψει, ὄσες ἀνυρρήσεις καί ἂν ἔχει – ὅπως ὁ γράφων– γιά ὀρισμένες θέσεις πού πρέσβευε.

* * *

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

«Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός» Περιοδικό Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ἀρ. τεύχους 95, δ' τρίμηνο 2013.

Μιά ομάδα από μελαπά άφρικανόπουλα, μās άτενίζουν με τά μεγάλα τους μάτια μέσα από τήν έγχρωμη φωτογραφία του έξωφύλλου. Πλούσιο σε περιεχόμενο τό καλό περιοδικό του όμώνυμου Συλλόγου πού βρίσκεται έδω καί χρόνια στήν πρώτη γραμμή του «καλού άγώνος» τής μεταφορās του ευαγγελικού μνύματος «έως έσχάτου τής γής» (Ήσ. μβ' 6).

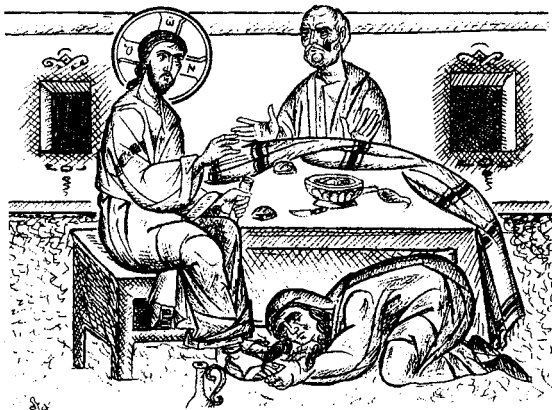
Ή από τά λίαν ένδιαφέροντα καί μεστά περιεχομένου άρθρα του θά σχολιάσουμε μόνο ένα. Αυτό πού επιγράφεται «Πνοή ζωής» κι αναφέρεται στό άνεγειρόμενο νοσοκομείο του Κολουέζι. Πληροφορούμαστε με έκπληξη ότι ό μακαριστός Ήγιορείτης ιερομόναχος Κοσμάς Γρηγοριάτης είχε ξεκινήσει τήν άξιόπαινη αυτή προσπάθεια από τό μηδέν, διαμορφώνοντας ένα από τά δωμάτια τής Ήραποστολής σε φαρμακείο.

Στή συνέχεια, μετά τόν άδόκπτό του θάνατο στά 1989, κτίστηκε ένα πραγματικό ίατρείο πού όμως δέν έπαρκοσε, γιατί οί άνάγκες ήσαν πολλές. Στά 2005 οίκοδομήθηκαν δύο μεγάλες πτέρυγες, έξοπλισμένες με σύγχρονα μηχανήματα. Ή από τό 2012 κτίζεται ένα σύγχρονο νοσοκομείο, πού θά άπαλύνει τόν πόνο τών αδελφών μας Ήφρικανών. Ή όμως ή ίατρική φροντίδα τής Ήραποστολής του Κολουέζι (πού βραβεύτηκε στά 2013 από τήν Ήκαδημία Ήθηνών για τό ύποδειγματικό ίεραποστολικό της έργο) δέν σταματά έκει. «Προχωρά πιά βαθειά προσπαθώντας νά βοηθήσει τήν ψυχή του άνθρώπου στόν όποιο παρέχει τήν όποια βοήθεια».

Διεθνώς ύπάρχει μεγάλη κινητικότητα για τί στήριξη τών λαών του τρίτου κόσμου. Τεράστια ποσά έχουν μαζευθεί από διάφορους φορείς με τί διαφορά ότι άγγίζουν τό θέμα έπιφανειακά. Δέν προχωρούν νά θεραπεύσουν ή νά βοηθήσουν τί ψυχή του πάσχοντος. Ή ορισμένες μάλιστα φορές «ένα μεγάλο μέρος τών έσόδων τών διεθνών ανθρωπιστικών όργανώσεων διατίθεται για τίς έκτρώσεις». Τό συμπέρασμα είναι φρικτό. Πάνε νά βοηθήσουν διήθεν τά παιδιά ένω τήν πραγματικότητα συνεχίζουν τό έργο του Ήρώδη, σφάζοντας άνελέπτα άνυπεράσπιστες ανθρωπίνες ύπάρξεις.

Δέν με ξενίζει ή κατάσταση τών μακράν του Θεού άνθρώπων. Δέν έχουν φόβο Θεού, δέν άγαπούν στήν πραγματικότητα τόν άνθρωπο καί γι' αυτό έξολοθρεύουν χωρίς τόν παραμικρό δισταγμό έκατομμύρια μικρά άγέννητα παιδιά. Ή όμως τελευταίως μία είδηση με συνεταιράξε. Ήγιορείτης μοναχός ύποστήριξε ότι τό έμβρυο ΔΕΝ έχει ψυχή μέχρι τόν τρίτο μήνα!!! Τί λέει γι' αυτό τό Ευαγγέλιο; Πώς άποφαινονται οί Ήγιοι Πατέρες τής Ήκκλησίας; Τί διακηρύττουν οί άποφάσεις τών Οίκουμενικών Συνόδων, πού άποτελούν τό στόμα τής Ήκκλησίας; Τό έμβρυο είναι άνθρωπος από τήν ΠΡΩΤΗ στιγμή τής συλλήψεως του στήν κοιλία τής μάνας του. Αυτό δά μās έλειπε! Ή θεολογική κατοχύρωση τών έκτρώσεων μέχρι τόν τρίτο μήνα! Τί έχει νά πει γι' αυτό ή Ήερά Κοινότης του Ήγίου Ήρους;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Ιωάννη Ζόζουλακ, *Έλληνοσλοβακικό και Σλοβακοελληνικό Λεξικό*, Πρέσφω Σλοβακίας 2011, σσ. 704.

δη από τό 2003, ό έλληνομαθής Όρθόδοξος κληρικός, καθηγητής σήμερα στό Πανεπιστήμιο «Κωνσταντίνος ό Φιλόσοφος» στόν πόλη Νίτρα τής Σλοβακίας, προχώρησε στόν έκδοση του πρώτου Έλληνοσλοβακικού Λεξικού υπό τόν τίτλο «Μικρό Έλληνοσλοβακικό Λεξικό». Έγγραφε τότε στόν πρόλογο ό πρωτοπόρος Σλοβάκος επιστήμονας: «τό αύξημένο ενδιαφέρον πού παρατηρείται τόν τελευταίο καιρό γιά τήν έλληνική γλώσσα, και ό αύξημένος, σχετικά μέ τό παρελθόν αριθμός άκαδημαϊκών, τουριστικών, έμπορικών και πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ Έλλάδας και Σλοβακίας μäs αναγκάζει νά κάνουμε τό πρώτο βήμα και νά γίνουμε άρωγοί στόν επικοινωνία μεταξύ τών μäs, τούς όποιους ήδη συνδέει ιστορικά ή ιεραποστολή τών άγιών άδελφών ίσαποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου».

Ξεκινώντας από τό έξώφυλλο, πού είναι σέ γαλάζιο χρώμα, βλέπουμε ότι δεσπόζει μιά φωτογραφία του Παρθενώνα μ' ένα ένθετο κλωνάρι έλιās. Ό παρών τόμος, σέ μικρό κι εύχρηστο σχήμα, είναι άποτέλεσμα τής συνεργασίας του συγγραφέα και ομάδος καθηγητών από τή Σλοβακία, αλλά και συνεργατών του από τήν Έλλάδα. Αυτό φανερώνει από μόνο του τή σοβαρότητα τής δουλειās πού έγινε υπό τήν έποπτεία του π. Ιωάννη, πού είχε τήν ευθύνη γιά τό όλο έγχείρημα.

Αυτό πού άντιλαμβάνεται ό προσεκτικός άναγνώστης είναι ότι, μέσω τών λέξεων και τών έννοιων ό συγγραφέας επικειρεί νά μπάσει τόν Σλοβάκο άναγνώστη στόν Έλληνικό πολιτισμό και τήν Όρθοδοξία. Λέξεις όπως άγιάζω, άγίασμα, άγιασμός, άγιογραφία, άγιολόγιο, Άγιον Όρος, άγιορείτικος, άγιορείτης, Άγιοι, Άγία Γραφή, Άγιο Πνεύμα, άγιοσύνη, άγιότητα φανερώνουν του λόγου τό άσφαλές. Στή λέξη λείψανο δέν παραλείπει νά διευκρινίζει τήν εκκλησιαστική σημασία, παρουσιάζοντας τής λέξεις: τά λείψανα, τά άγια λείψανα κ.τ.ό. Μέ συστηματικό τρόπο παρουσιάζει τήν εκκλησιαστική σημασία πολλών λέξεων. Κάνει έντύπωση τό γεγονός ότι έπιμένει νά χρησιμοποιεί τή λέξη Hellénskej (Έλληνική) θέτοντας έντός παρενθέσεως τή γνωστή στους Σλοβάκους λέξη Gréckej.

Πρίν κλείσω όφείλω νά ύπενθυμίσω ότι ό π. Ιωάννης έχει εκδώσει τό έργο «Έλάτε νά γνωρίσουμε τήν Νεοελληνική γλώσσα» (Έλληνικά γιά Σλοβάκους). Επίσης έδω και χρόνια έχει μεταφράσει στά σλοβακικά τό βιβλίο του π. Χριστοδούλου Άγιορείτου «Γέρων Παΐσιος» και τό έργο του άρχιμανδρίτου Χερουβίμ «Στό Περιβόλι τής Παναγίας». Σήμερα ό π. Ιωάννης, παράλληλα μέ τά διδακτικά του καθήκοντα, είναι έφημέριος στόν νεοπαγή όρθόδοξη κοινότητα του Τοπόλτσανυ, κοντά στό Νίτρα τής Σλοβακίας. Ό Θεός νά τόν ενισχύει.

* * *

Δρος Χαράλαμπος Μ. Μπούσια, Μεγάλου Όγμνογράφου τής τών Άλεξανδρέων Έκκλησίας, *Άκολουθία μετά Παρακλητικού Κανόνος εις τούς Άγίους ένδόξους όσιομάρτυρας τής Μονής Όσίου Θεοδοσίου Κοινοβιάρχου Άγιών Τόπων*, σσ. 72, 2013.

Ου παύεται επιδιόδομος εις τό έργον του, ως άπδών ήδύλαλος, ό καλλιέπις έν ύμνογράφοις Χαράλαμπος Μπούσιας. Χειρίζεται τήν ευπλαστη και πλουσιότατη εκκλησιαστική γλώσσα

* Στό παρόν τεύχος δημοσιεύουμε όλα τά βιβλία πού μäs στάλσαν μεταξύ 1.7.2013 και 31.12.2013.

μέ τρόπο μοναδικό, παραδίδοντας στα χέρια τῶν εὐσεβῶν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του γιά νά δοξολογοῦν τόν Θεόν, τόν «ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενον».

Αὐτή τή φορά ὁ καλκέντερος ὕμνογράφος «ὕμνους ὑφαίνει συντόμως τεθηγμένους» στούς ὀσίους πατέρες τοῦς «μαρτυρήσαντας ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου», πλησίον τῆς Βηθλεέμ. Τό μαρτύριό τους συνέβηκε στά 614, κατά τή φοβερή ἐπιδρομή τῶν πυρσολατρῶν Περσῶν, οἱ ὁποιοί ἐπέπεσαν ὡς ἄγιος μονιός εἰς τόν ἀμπελόνα τοῦ Κυρίου καί ἀφάνισαν ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς ὅ,τι εὗρισκαν στό πέρασμά τους στή Συρία, τήν Παλαιστίνη κι ὄχι μόνο. Τότε οἱ μονές καί οἱ μονάζοντες ἀποτελέσαν ἕνα ἀπό τοῦς βασικούς στόχους τῶν ἐπιδρομέων τοῦ βασιλιᾶ Χοσρόη, πού προέβησαν σέ ἐμπρησμούς, δηώσεις, φόνους καί ἐξανδραποδισμούς «ὧν οὐκ ἔστι ἀριθμός». Μόνο ὁ κάλαμος τοῦ θρηνητικῆς προφήτη Ἱερεμία θά ἦταν ἰκανός νά περιγράψει ἐπάξια τοῦς θρήνους καί κλαυθμούς καί πολλοῦς ὀδυρμούς πού ἀκούστηκαν τότε. Ἡ ἄνθοῦσα Μονή τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου, ὅπως καί πολλά ἄλλα εὐαγή μοναστήρια, μετεβλήθη σέ καπνίζοντα ἐρείπια καί οἱ ἐν αὐτῇ ἀσκοῦμενοι πατέρες, ἀρνηθέντες νά ἀποκηρύξουν τόν Χριστό, μαρτύρησαν ποικίλοις βασάνοις. Οἱ ἐπιζήσαντες μοναχοί ἔθαψαν τὰ ἅγια λείψανά τους στοῦς θαλάμους τοῦ ἱεροῦ σπηλαίου τῶν Μάγων. Τά τελευταῖα χρόνια βρέθηκαν τὰ εὐωδιάζοντα μαρτυρικά τους λείψανα.

Τό παρόν πόνημα περιλαμβάνει τήν εὐλογία τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων γιά τήν ἔκδοση καί ἀκολουθίως πρόλογο καί συναξαριακή εἰσαγωγή, ἀναφορά στόν Ὅσιο Θεοδοσίο καί τή Μονή. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀναγνώστης ἀντιλαμβάνεται περί τίνος πρόκειται. Ἡ Ἀκολουθία περιλαμβάνει Μικρό καί Μεγάλο Ἑσπερινό, Ὅρθρο καί Θεία Λειτουργία. Τό ὄλον ἔργο συμπληρώνεται μέ Παρακλητικό Κανόνα πρὸς τοῦς Ὅσιομάρτυρας. Λησιμόνησα νά ἀναφέρω ὅτι τό ἐξώφυλλο κοσμεῖ εἰκόνα τῶν Ἁγίων τοῦ δόκιμου χειριστοῦ τοῦ χρωστήρος Γεωργίου Τσιατσιάνη. Ὅσον ἀφορᾷ τό ὀπισθόφυλλο θά ἔλεγα πὼς θά ἦταν καλύτερα ἂν ὑπῆρχε μόνο μιά φωτογραφία, αὐτή τῆς Μονῆς. Δέν θά μπορούσα νά παραβλέψω τὰ ὑπέροχα πρωτογράμματα πού μαρτυροῦν ἄνθρωπο αὐξημένης καλαισθησίας καί λεπτοῦ γούστου.

Πρέπει νά ὑπογραμμίσω κλείνοντας ὅτι μέσω τοῦ ὄλου ὕμνογραφικοῦ του ἔργου, πού δέν εἶναι εὐκαταφρόνητο, δίνει πληρωμένη ἀπάντηση σ' ἐκείνους τοῦς καινοτόμους (γράφει κενότομους) πού μηχανεύονται μυρίους τρόπους γιά νά ἀποδομήσουν τή γλώσσα τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας καί νά τή δέσουν στό ἄρμα τῆς νοσηταρχίας. Δέν μᾶς διαφεύγει ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις καί πολλοῦς τῶν ἐν Κύπρῳ Ἁγίων ἐν ὕμνοις ἐμεγάλυνεν. Οἱ εὐχές τους νά τόν συνοδεύουν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

* * *

Ἄρχιμ. Ἱωάννου Κωστώφ, *Ἡ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν, Ὅχι στήν κακιοποίησί τους, Διάφορα 7, Ἔκδ. Ἁγ. Ἱωάννης ὁ Δαμασκηνός, Σταμάτα 2013, σσ. 215.*

Τόπος ἔκδοσης τοῦ βιβλίου ἀναφέρεται τό «Σταμάτα». Μοῦ φαίνεται πολύ ἄστοχο ὄνομα γιά νά καθορίσει τήν ἐκδοτική παραγωγή τοῦ καλοῦ κληρικοῦ π. Ἱωάννη Κωστώφ, ἐπειδή δέν σταματᾷ μέ τίποτα.

Ζοῦμε σέ χρόνους πρωτοφανοῦς οἰκονομικῆς κρίσης. Ὁ π. Ἱωάννης καί οἱ στενοί συνεργάτες του πάμπτωχοι καί ἀκτήμονες. Καί ὅμως! Ἐπιτελεῖ ἐκδοτικό ἄθλο μέ τή συνεχή παραγωγή δεκάδων βιβλίων ἀπολογητικῆς κυρίως περιεχομένου, εὐρείας κυκλοφορίας ὀκτώ ἀπό τὰ ὁποῖα ἔχουν ἤδη ἐξαντληθῆ.

Σ' αὐτό τό βιβλίο ὁ π. Ἱωάννης καταπιάνεται μέ τήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Ἐξετάζει τό θέμα ἀπό πολλές σκοπιές. Τό βιβλίο ἀρχίζει μέ τήν παράθεση ἀριστουργηματικῶν διηγήσεων τοῦ Ἁγίου καί σοφοῦ Γέροντος Ἐπιφανίου Θεοδοροπούλου. Συνεχίζει μέ τήν παράθεση ἐκατοντάδων ἱστορικῶν καί σοφῶν συμβουλῶν ἀνθρώπων πού μιλοῦν γιά τήν ἀνατροφή - καί προπαντός τή χριστιανική ἀνατροφή - τῶν παιδιῶν.

Παροιμώδους ἐργατικότητας ἄνθρωπος ὁ π. Ἱωάννης, μοναδικῆς ἀφιλοχρηματίας, προ-

σφέρει στο Χριστό ό,τι καλύτερο έχει χωρίς να περιμένει ανταπόδοση από κανένα. Δεν χρειάζεται να ευχηθούμε στον π. Ιωάννη γόνιμη συνέχεια. Τό «Σταμάτα» δεν έχει νόημα στη ζωή του. Μόνο τό «Προχώρα». Ένα πολύ σπουδαίο έργο όμως, τό οποίο ολοκλήρωσε πριν 25 περίπου χρόνια ό π. Ιωάννης, μένει στό ράφι. Αναφερόμαστε στην άπομαγνητοφώνηση όλων τών όμιλιών του Γέροντος Έπιφανίου Θεοδωροπούλου, από τίς όποιες δυστυχώς μόνον ένας από τούς δέκα τόσους τόμους έχει έκδοθει. Έλπίζουμε ότι ό Πανοσιολογιότατος Αρχιμανδρίτης Σπυρίδωνας, Καθηγούμενος τής Ίερας Μονής Κεχαριτωμένης Τροισνίας, θά άποφασίσει επίτελους νά έκδώσει τό τεράστιο άνέκδοτο έργο του π. Έπιφανίου.

Όλοι γνωρίζουμε ότι τό έκδοθέν έργο του Γέροντα Έπιφανίου εκτείνεται σε κιλιάδες σελίδες. Καί όμως! Υπάρχει άλλο τόσο άνέκδοτο έργο. Είναι άδιανόπτο ένα τόσο πολύτιμο όγκωδες έργο νά μένει άνέκδοτο στά άρχεια καί νά τό τρώνε οι σκόνες. Μέ όλο τό σεβασμό πρós τόν π. Σπυρίδωνα, αλλά καί πρós τούς κατά σάρκαν συγγενείς του μακαριστού Γέροντα, τό έργο αυτό μόνον νομικά τούς ανήκει. Όχι πνευματικά. Πνευματικά ανήκει στην Έκκλησία. Δέν είναι δυνατόν νά παραμένει γιά ένα τέταρτο του αιώνας άνέκδοτο καί νά μή φωτίζει τόσες πτυχές τής εκκλησιαστικής μας ζωής καί νά μήν άπαντά σε τόσο σπουδαία γιά τή ζωή τής Έκκλησίας καί τών πιστών θέματα μέ τά όποια καταπίσθηκε ό Γέροντας Έπιφάνιος.

Συνοιστούμε θερμά τό ψυχοφέλιμο βιβλίο του π. Ιωάννη Κωστώφ γιά τήν άνατροφή τών παιδιών.

* * *

Αρχιμ. Ιωάννου Κωστώφ, *Ό Γάμος, Γάμος όχι από τήν Πέργαμο «όπου ό θρόνος του σατανά»* (Αποκ. β' 13), Περύ μυστηρίων 2, Έκδ. "Αγ. Ιωάννης Δαμασκνός, Σταμάτα 2013, σσ. 278.

Τό μυστήριο του γάμου είναι τό άντικείμενο του νέου βιβλίου του π. Ιωάννη Κωστώφ. Θέματα, όπως ή ιερότητα του μυστηρίου, ή τεκνογονία, ή πορνεία, ή μοιχεία, ό πολιτικός «γάμος», τό διαζύγιο, ό φεμινισμός, οι προγαμιαίες σχέσεις κτλ. είναι μερικά από τά κεφάλαια του βιβλίου. Σπονδυλική στήλη τής θεολογίας του βιβλίου είναι ή διδασκαλία τής Άγίας Γραφής καί τών Άγιών Πατέρων κάτω από τό πρίσμα τής έρμηνευτικής του βιβλίου του σοφού καί άγίου Γέροντος Έπιφανίου Θεοδωροπούλου, όπως διατυπώθηκε στο βιβλίο του «Προγαμιαία σχέσεις - Πολιτικός γάμος - Άμβλώσεις, Έν Άθήναις 1986».

Τό βιβλίο του π. Ιωάννη διαβάζεται άπνευστί. Είναι εξαιρετικού ένδιαφέροντος, άπαντά αναλυτικά καί διεξοδικά στο Νεονικολαίτισμό καί σε άλλες σύγχρονες αίρέσεις, όπως αυτές πού διατυπώνουν όρισμένοι πλανεμένοι γιά τήν έγκράτεια τών συζύγων, τίς προγαμιαίες σχέσεις κτλ. Ός γνωστόν ή ανάγκη άσκησης καί έγκράτειας τών συζύγων δέχεται σοβαρή διαμφισβήτηση

1) Από νεωτεριστικά ρεύματα πού προέρχονται από άνθρώπους επηρεασμένους από τήν Νεορθόδοξη κακόδοξη προσέγγιση του γάμου καί τίς πλάνες γιά τίς σχέσεις τών δύο φύλων.

2) Από πνευματικούς μέ πολύ χαμηλή καί έλαστική συνείδηση πού δέν έμπνέουν άσκητικό φρόνημα στα πνευματικά τους παιδιά,

3) Άλλά καί πλανεμένους μοναχούς καί κληρικούς, όπως λ.χ. τόν άείμνηστο μοναχό Ίωσήφ Βατοπαιδινό καί τούς πνευματικούς του γόνους.

Τό βιβλίο δίνει άπάντηση σε όλο τό φάσμα τών έρωτημάτων τών πιστών γιά τίς οικογενειακές τους σχέσεις. Ευχόμαστε γόνιμη έκδοτική συνέχεια καί συνοιστούμε θερμά τό βιβλίο.

* * *

Κωστή Κοκκινόφτα, *Εύρετήριο Έπετρίδας Κέντρου Μελετών Ίερας Μονής Κύκκου, Τόμοι 1 (1990) - 10 (2013), Κατάλογος Έκδόσεων Κέντρου Μελετών Ίερας Μονής Κύκκου. Άνάτυπον Έπετρίδας Κέντρου Μελετών Ίερας Μονής Κύκκου 10, Λευκωσία 2013.*

Πολύ ένδιαφέρουσα έκδοση. Βοηθά τόν αναγνώστη νά διαπιστώσει τό εύρος τής δουλειάς πού γίνεται στο Κέντρο Μελετών Έρευνών τής Ίερας Μονής Κύκκου. Περιέχει τόν κατάλογο

τῶν θεμάτων τῶν Ἐπετηρίδων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου κατά τόμο καί κατά συγγραφέα καί τόν κατάλογο τῶν ἐκδόσεων τοῦ Κέντρου Μελετῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου. Ἡ μελέτη τοῦ ἄρθρου δείχνει πόσο ἐμφανῆς εἶναι ἡ συμβολή τοῦ λίαν παραγωγικοῦ συγγραφέα τοῦ ἄρθρου – κ. Κωστή Κοκκινόφτα-, σέ ὅλους τούς τομεῖς τοῦ ἐρευνητικοῦ καί ἐκδοτικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου.

* * *

Κωστή Κοκκινόφτα, *Ἐπισκέπτες καί συγγραφεῖς γιά τί Μονή Κύκκου (1878-1887)*. Ἀνάτυπον Ἐπετηρίδας Κέντρου Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου ἀρ. 10, Λευκωσία 2013.

Ἀκόμη ἓνα ἔργο τοῦ ἀκαταπόνητου ἐρευνητῆ κ. Κωστή Κοκκινόφτα πού ἀναφέρεται στά κείμενα πού ἔγραψαν γιά τήν ἐπίσκεψή τους στήν Ἱερά Μονή Κύκκου διάφοροι Ἄγγλοι περιηγητές καί συγγραφεῖς τόν 19ον αἰῶνα (1878-1887). Οἱ μελέτες αὐτές φωτίζουν ὄχι μόνον τήν ἱστορία τῆς Μονῆς ἀλλά καί τήν ἐν γένει κυπριακή ἱστορία καί θά ἀποτελέσουν οὐσιαστική συμβολή στή μελλοντική συγγραφή τῆς Ἱστορίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου. Πολύμοχοτο ἔργο δεκαετιῶν.

* * *

Κωστή Κοκκινόφτα, *Κρήτη καί Κύπρος στά τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα. Μαρτυρίες γιά τά Ὀρλωφικά*. Ἀνάτυπον Ἐπετηρίδας Κέντρου Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου ἀρ. 10, Λευκωσία 2013.

Ὁ κ. Κ. Κοκκινόφτας πραγματεύεται τίς ἱστορικές συνθήκες πού ἐπικρατοῦσαν στήν Κύπρο κατά τήν ἔκρηξη τῶν Ὀρλωφικῶν μέ βάση τό γνωστό ἔργο τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Κυπριανοῦ, Ἱστορία χρονολογική τῆς νήσου Κύπρου, πού ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1788. Σ' αὐτό φαίνεται ὅτι ἡ Κύπρος ἀπέφυγε τίς τραγικές συνέπειες τῆς σύμπραξης τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ μέ τόν ρωσικό στόλο, ἐνῶ σέ ἄλλα μέρη –ὄπως στήν Πελοπόννησο- ὅπου ἔγινε δεκτός μέ ἐνθουσιασμό ὁ ρωσικός στόλος τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ὑποστῆ βαρύτερες συνέπειες ὁ Ἑλληνισμός.

Φαίνεται ὅτι ἡ τότε ἡγεσία τῶν Κυπρίων διέκρινε ὅτι ἡ Ρωσοτουρκική διαμάχη δέν εἶχε σχέση μέ τόν πόθο τῶν Ἑλλήνων γιά ἐλευθερία γι' αὐτό καί τήρησε τίς ἀναγκαῖες ἀποστάσεις ὥστε γλύτωσε τό νησί ἀπό τή μανία τῶν Τούρκων καί ἄνοιξε ὁ δρόμος γιά τήν πνευματική ἀνθησι-ση πού ἀκολούθησε στή συνέχεια. Πολύ ἐνδιαφέρον –ἀπό πολλές σκοπιές- τό ἄρθρο τοῦ κ. Κοκκινόφτα.

* * *

Ἀωνόμου, *Ἡ κρίση, οἱ «ἀγορές», καί τά προφητικά κείμενα*, 32, Ἐκδόσεις: «Ὁρθόδοξος Ζωή», Λευκωσία – Κύπρος, 2013, σσ. 40.

Οἱ προθέσεις τοῦ ἄγνωστου συγγραφέα τοῦ σύντομου βιβλίου μπορεῖ νά εἶναι ἀγαθές, ἀλλά πρόκειται, ὄχι μόνον γιά πολύ πρόχειρη ἐκδοσι, ἀλλά γιά βιβλίο πού δέν ἔχει ἀρκή, μέση ἢ τέλος. Παραθέτει ἀποσπάσματα ἄρθρων διαφόρων συγγραφέων χωρῆς νά εἶναι καθόλου σαφές πού ἀρχίζουν καί πού τελειώνουν οἱ παραπομπές καί μπερδεύονται τά θέματα καί τά νοήματα σέ βαθμό πού δέν βγάζει καθόλου ἄκρη.

Τό θέμα τῶν «ἀγορῶν», τῆς οἰκονομικῆς κρίσης καί διαφόρων προφητειῶν πού ὀρισμένοι ἀρέσκονται νά παραθέτουν γιά νά ἐρμηνεύσουν τήν οἰκονομική κρίση εἶναι ἐλκυστικό, ἀλλά αὐτό δέν σημαίνει ὅτι καί ἡ πραγμάτευσή του ἀπό τόν συγγραφέα εἶναι εὐστοχῆ. Ἀγαθές ἴσως οἱ προθέσεις τοῦ συγγραφέα ἀλλά γιατί δέν δίνει τά γραπτά του σέ κάποιο πού ἔξερει γράμματα γιά νά τόν βοηθᾷ νά ἐκδίδει κάτι πού νά ἀξίζει τόν κόπο;

Πρόσεξα ἀπό ἄλλα βιβλία τῶν ἰδίων ἐκδόσεων ὅτι προλογίζονται ἀπό τόν π. Νικόλαο Παναγιῆ. Γιατί δέν τίθενται ὑπόψη τοῦ καλοῦ κληρικοῦ τά βιβλία τῶν ἐκδόσεων γιά νά τά κτενίζει καί νά τά βάζει σέ κάποια ἄκρη;

Τό γε νῦν ἔχον τό βιβλίο τοῦ ἀνωμένου συγγραφέα εἶναι κυριολεκτικά «λίθοι καί πλίνθοι καί ξύλα καί κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα».

* * *

Πρωτοπρεσβύτερου Νικόλαου Παναγιῆ, «*Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν*», 26, Ἐκδόσεις: «Ὁρθόδοξος ζωή», Λευκωσία – Κύπρος 2011, σσ. 63.

Σύντομο βιβλίο τῆς σειρᾶς «Ὁρθόδοξος Ζωή», πού πραγματεύεται τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς στὴν Ἐκκλησία. Στὸ βιβλίο γίνεται ἀναφορὰ στὸ ἐρώτημα τῆς ὑπαρξῆς τοῦ κακοῦ στὸν κόσμο, στὴ μετάνοια, στὴν ἐξομολόγησι, στὴ Θεία Εὐχαριστία κτλ. Τὸ σύντομο τεῦχος ἀποτελεῖ τὴν 7η ἔκδοσι τοῦ ἔργου. Κάθε ἔκδοσι ἐκδίδεται σὲ 5,000 ἀντίτυπα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

* * *

Χαραλάμπους Καρακατσάνη, Εὐβοέως, «*Ὁρθόδοξος Μουσικός Ἐνιαυτός εἰς τόμους δώδεκα, τόμος Α΄, Μὴν Σεπτέμβριος*». Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου «Καλάμι», Ἀργολίδος 2013, σσ. 492.

Βρίσκεται ἐνώπιόν μου ὀγκῶδης καλαίσθητος τόμος, καρπὸς τῶν προσπαθειῶν τοῦ καλοῦ κοινοβίου τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Καλάμι Ἀργολίδος).

Ὁ τόμος αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος στὴ δωδεκάτομη σειρά, καὶ περιέχει σὲ βυζαντινὴ παρασημαντικὴ ὅλα τὰ ψαλλόμενα στὰ Μηναιᾶ (τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐκδοθεῖ ἀπὸ τὴν Ἄποστολικὴ Διακονία), τὰ ὁποῖα ἔχουν μελοποιηθεῖ ἀπὸ τὸν πρωτοψάλτη καὶ μουσικοδιδάσκαλο Χαράλαμπο Καρακατσάνη. Τὸ ἐκδοτικὸ τοῦτο πόνημα ἔχει τονισθεῖ μουσικά, κατὰ τὰ πρότυπα τῆς ὀρθόδοξου βυζαντινῆς παραδόσεως καὶ καλύπτει ἓνα κενὸ στὸν ἀπέραντο χῶρο τῶν μουσικῶν ἐκδόσεων. Χαίρομαστε πού ἔχουν συμπεριληφθεῖ στὸν τόμο αὐτὸ καὶ οἱ εἰρμοὶ ἢ τὰ πρῶτα τροπάρια κάθε ὠδῆς τῶν κανόνων τοῦ Ὁρθρου.

Ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Καρακατσάνη εἶναι ὅπως, «χωρὶς νὰ ἀφίσταται τῆς παραδόσεως, τονίσει τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα ὑπόκεινται σὲ κανόνες, ὅπως τὰ παρελάβαμε ἀπὸ τοὺς πατέρες μας, καὶ ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη, μετὰ φειδοῦς χωρὶς νὰ ἀλλοιώνεται τὸ μέλος, νὰ παρεμβαίη μὲ πολλὴ προσοχή».

Εὐχόμαστε καλὴ συνέχεια στὸν ὀρθρὸ συγγραφέα ὥστε νὰ παραδώσει «τύποις» καὶ τοὺς ὑπόλοιπους τόμους, πού θὰ ἀποτελέσουν μοναδικὸ βοήθημα στοὺς ἱεροψάλτες κι ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἱερὴ μουσικὴ τῆς Ἐκκλησίας, πού δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μελωδικὴ προσευχὴ.

Δρ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

